

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

x. A

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1946:67
FINANSDEPARTEMENTET

S. 0. 11
0

BETÄNKANDE
MED UTREDNING OCH FÖRSLAG
ANGÅENDE
LÖNSTÄLLNINGEN FÖR
VISS STATSANSTÄLLD SJUKVÅRDS-
OCH EKONOMIPERSONAL M. M.

AVGIVET AV INOM FINANSDEPARTEMENTET
TILLKALLADE SAKKUNNIGA

STOCKHOLM

1946

Statens offentliga utredningar 1946

Kronologisk förteckning

1. Betänkande angående rundradion i Sverige. Dess aktuella behov och riktlinjer för dess framtida verksamhet. Norstedt. 167 s. K.
2. Dödföddheten och tidigdödligheten i Sverige. Dess samband med nativitetens minskning och dess förhållande vid olika former av förlösningsvård samt dess socialmedicinska och befolkningspolitiska betydelse. Av C. Gyllensvärd. Beckman. 115 s. S.
3. Betänkande med förslag till ändrade grunder för flottningsslågstiftningen m. m. Hægström. 99 s. Jo.
1. Betänkande med förslag angående uniformspliktens omfattning för viss personal vid försvarsväsendet. V. Pettersson. 59 s. Fö.
5. Betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag angående allmänna barnbidrag m. m. V. Pettersson. 351 s. S.
6. Betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag angående allmänna barnbidrag m. m. Bilagor. Beckman. 153 s. S.
7. Betänkande och förslag rörande åtgärder för att begränsa antalet kontraktsanställt manskap inom krigsmakten. Beckman. 136 s. Fö.
8. 1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till boställsordning för folkskolans lärare m. m. Marcus. 146 s. Fi.
9. 1945 års universitetsberedning. 1. Docentinstitutionen. Hægström. 62 s. E.
10. Betänkande med förslag till omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m. Katalog- o. Tidskriftstryck. 217 s. K.
11. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 4. Skolpliktstidens skolformer. 2. Folkskolan. A. Allmän del. Idun. 341 s. E.
12. Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 1. Beckman. 216 s. E.
13. Investeringsutredningens betänkande med utredning rörande personal- och materielresurser m. m. för genomförande av ett arbetsprogram enligt utredningens tidigare framlagt förslag. Marcus. 72 s. Fi.
14. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 4. Skolpliktstidens skolformer. 4. Realskolan. Praktiska linjer. Idun. 193 s. E.
15. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 4. Skolpliktstidens skolformer. 2. Folkskolan. B. Förslag till undervisningsplaner. Idun. 253 s. E.
16. Betänkande angående forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område i Norrland. V. Pettersson. 133 s. Jo.
17. Den familjevårdande socialpolitiken. Beckman. 132 s. S.
18. PM angående utvecklingsplanering på jordbrukets område. Marcus. 252 s. Jo.
19. Betänkande med förslag rörande den ekonomiska försvarsberedskapens framtida organisation. Idun. 92 s. Fo.
20. Betänkande angående den centrala organisationen av del civila medicinal- och veterinärväsendet. Idun. 361 s. S.
21. Betänkande med utredning och förslag angående rätten till arbetstagares uppfinningar. Norstedt. 71 s. Ju.
22. Betänkande med förslag till ordnande av kreditgivnings- och rådgivningsverksamhet för hantverk och småindustri samt bildande av företagarnämnder. Marcus. 144 s. H.
23. Socialvårdskommitténs betänkande. 12. Utredning och förslag angående moderskapsbidrag. Beckman. 115 s. S.
24. Kommitténs för partiell arbetsföra betänkande. 1. Förslag till effektiviserad kurators- och arbetsförmedlingsverksamhet för partiellt arbetsföra m. m. Katalog- o. Tidskriftstryck. 200 s. S.
25. Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om uppfinningar m. m. av betydelse för rikets försvar. Norstedt. 37 s. Ju.
26. Betänkande angående tjänstepensionsförsäkringens organisation. Marcus. 71 s. I.
27. Betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1946/47 av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten. Marcus. vij, 378 s. Fi.
28. Bilagor till betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1946/47 av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten. Marcus. 95 s. Fi.
29. 1943 års jordbrukstaxeringsakkunniga. Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser i fråga om taxering av inkomst av jordbruksfastighet samt lag om jordbruksbokföring. Marcus. 282 s. 3 bil. Fi.
30. Socialutbildningsakkunniga. 2. Utredning och förslag rörande statsvetenskapliga examina m. m. Hægström. 127 s. E.
31. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 6. Skolans inre arbete. Synpunkter på fostran och undervisning. Idun. 194 s. E.
32. Betänkande med förslag till förordning angående allmänt kyrkomöte m. m. Hægström. 161 s. E.
33. Försäkringsutredningen. Förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. 1. Lagtext. Norstedt. iv, 150 s. H.
34. Försäkringsutredningen. Förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. 2. Motiv. Norstedt. vj, 441 s. H.
35. Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 6. Tiden juli 1944—juni 1945. Idun. 476 s. Fo.
36. Parlamentariska undersökningskommissionen angående flyktningärenden och säkerhetstjänst. 1. Betänkande angående flyktingars behandling. Beckman. 500 s. S.
37. Socialvårdskommitténs betänkande. 13. Förslag angående folkpensioneringens administrativa handhavande m. m. V. Pettersson. 114 s. S.
38. Betänkande med förslag rörande officersutbildningen inom armén m. m. Hægström. xij, 504 s. Fö.
39. Den svenska växtodlingens utvecklingstendenser samt dess inriktande efter kriget. Idun. 106 s. Jo.
40. Betänkande angående hantverkets och småindustriens befrämjande. Marcus. 192 s. H.
41. Betänkande med förslag till skogsvårds lag m. m. Marcus. 430 s. Jo.
42. Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 1. Idun. 282 s. Jo.
43. Betänkande med förslag till verkstadsorganisation för väg- och vattenbyggnadsväsendet. Sv. Tryckeri AB. (2) 105 s. K.
44. Sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation. Del 1. Den offentliga arbetsförmedlingen under krigsåren. V. Pettersson. 390 s. Fi.
45. Betänkande med förslag till åtgärder för främjande av ridhästaveln m. m. Norstedt. 94 s. Fö.
46. Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 2. Idun. 606 s. Jo.
47. Rationalitetsvariationerna inom det svenska jordbruket. Av L. Nannesson. Idun. 84 s. Jo.
48. 1945 års lönekommitté. 1. Betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m. Marcus. 240 s. Fi.
49. Ärvdabalksakkunnigas förslag till föräldrabalk. No.-stedt. 192 s. Ju.
50. Betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m. Del 2. Sv. Tryckeri AB. iv, 216 s. E.
51. Sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation. Del 2. Den offentliga arbetsförmedlingens framtida organisation. Motiv och förslag. V. Pettersson. 189 s. Fi.
52. Socialvårdskommitténs betänkande. 14. Utredning och förslag angående ålderdomshem m. m. Beckman. 88 s. S.
53. Betänkande om befolkningspolitikens organisation m. m. Beckman. 70 s. S.
54. Utredning angående reglering av den territoriella församlingsindelningen i Stockholm. Av E. Schalling. V. Pettersson. 254 s. E.
55. Utredning rörande sexualundervisningen i högre skolor jämte förslag till handledning i sexualundervisning för lärare i högre skolor. Hægström. 103 s. 4 pl. E.
56. 1944 års skattesakkunniga. 2. Betänkande med förslag angående idrottssammanslutningars beskattning för inkomst. V. Pettersson. 198 s. Fi.

(Forts. å omslagets tredje sida.)

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1946:67

FINANSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

MED UTREDNING OCH FÖRSLAG

ANGÅENDE

LÖNESTÄLLNINGEN FÖR
VISS STATSANSTÄLLD SJUKVÅRDS-
OCH EKONOMIPERSONAL M. M.

AVGIVET AV INOM FINANSDEPARTEMENTET

TILLKALLADE SAKKUNNIGA

VICTOR PETTERSONS BOKINDUSTRIAKTIEBOLAG
STOCKHOLM 1946

THE STATE OF CALIFORNIA
DEPARTMENT OF REVENUE
OFFICE OF THE COMMISSIONER
SAN FRANCISCO, CALIFORNIA

Innehållsförteckning.

	Sid.
Skrivelse till statsrådet och chefen för finansdepartementet	5
Kap. I. Inledning	9
Kap. II. Lägre vård- och ekonomipersonal, hänförlig till särskilda löneplaner (Ek, U, V, och MV)	
<i>A. Gällande löneplaner och övriga lönevillkor</i>	15
<i>B. Frågan om teknisk revision av lönebestämmelserna och omprövning av den allmänna löneställningen</i>	24
1. De s.k. fasta avdragen	24
2. Löneställningen	30
<i>C. Omprövning av den inbördes lönegradsplaceringen</i>	33
1. Till Ek-planen hänfödda befattningar	34
2. Till U-planen hänfödda befattningar	36
3. Till V-planen hänfödda befattningar	37
4. Till MV-planen hänfödda befattningar	43
<i>D. Avlöningsförhållanden för tillfällig vård- och ekonomipersonal</i>	46
Kap. III. Sjuksköterskeutbildad personal samt sjukvårdspersonal vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka	
<i>A. Utbildningsförhållanden, behörighetsvillkor m.m.</i>	
1. Kroppssjukvården	48
2. Sinnessjukvården	52
<i>B. Löneställningen</i>	55
1. Karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet	56
2. Statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka	70
Statens sinnessjukhus	70
Statens anstalt för fallandesjuka	96
3. Övriga anstalter tillhörande civilförvaltningen	
Fångvårdsanstalterna	97
Statens uppfostringsanstalt å Bona	98
Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården	99
Tandläkarinstitutet	100
Läroanstalterna för blinda	102
Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte	103
Dövstumskolorna	105
Statens sjuksköterskeskola	107
Statens distriktssköterskeskola	110
Skolsköterskor	112
Medicinalstyrelsen	115
4. Försvarsväsendet	115
5. Vissa affärsdrivande verk	121

Kap. IV. Översyn av löneställningen för sjuksköterskegruppen närstående befattningshavare ävensom för viss övrig vård- och ekonomipersonal	123
<i>A. Karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet</i>	
1. Sjukgymnastbefattningar	123
2. Vissa hantverkare- m.fl. befattningar	126
3. Vissa övriga befattningar	137
<i>B. Statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka</i>	<i>139</i>
<i>C. Övriga anstalter, tillhörande civilförvaltningen</i>	
1. Tandläkarinstitutet	141
2. Statens uppfostringsanstalt å Bona	143
3. Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes	144
4. Statens alkoholistanstalt å Venngarn	144
5. Statens sjuksköterskeskola	144
<i>D. Försvarsväsendet</i>	<i>145</i>
1. Armén, marinen och flygvapnet	
a) Husmoder av 1. och 2. klass och biträdande husmoder vid förband m.m. ...	145
b) Tvättföreståndare av 1. och 2. klass vid armén	146
c) Sjukvårdsförmän vid flygförband	146
d) Tandsköterskor	148
e) Sjukbesökare vid marinen	149
f) Sjukvårdsbiträden vid flygförband	150
2. Garnisonssjukhusen	
a) Köksföreständerska av 1. klass och biträdande köksföreständerska, tillika överkokerska	151
b) Sjukgymnaster	153
c) Tvättföreständerska och maskintvättare	153
Kap. V. Distriktssköterskor	154
Kap. VI. Statsanställda barnmorskor och distriktsbarnmorskor	
<i>A. Utbildningsförhållanden</i>	<i>162</i>
<i>B. Lönefrågan</i>	<i>163</i>
1. Statsanställda barnmorskor	163
2. Distriktsbarnmorskor	164
Kap. VII. Sammanställning och kostnadsberäkningar	171
Särskilda yttranden	
<i>A. Ledamöter i kommittén</i>	<i>178</i>
<i>B. Representanter för personalsammanslutningar</i>	<i>189</i>
Bilagor	205

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet.

1944 års lönekommitté, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal får härmed vördsamt överlämna betänkande med utredning och förslag angående löneställning och därmed sammanhängande anställningsförhållanden för statsanställda sjuksköterskor och närstående statliga befattningshavare ävensom för lägre vård- och ekonomipersonal vid statliga vårdanstalter m. fl. institutioner, distriktssköterskor samt statsanställda barnmorskor och distriktsbarnmorskor.

Till ledamöter i kommittén tillkallade Herr Statsrådet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 november 1944 ledamoten av riksdagens första kammare, stationsmästaren *H. R. Anderberg*, förste expeditionsvakten hos socialstyrelsen *A. J. Andersson*, kaptenen vid intendenturkåren *H. K. G. Blomquist*, byrådirektören hos medicinalstyrelsen *K. I. Elfving*, statskommissarien *B. E. Johnsson* och dåvarande sekreteraren, numera ordföranden i svensk sjuksköterskeförening *Gerda Höjer*. Tillika uppdrogs åt Johnsson att i egenkap av ordförande leda de sakkunnigas arbete.

Till kommitténs sekreterare förordnades assessorn hos kammarrätten *K. B. T. Petré*. Sedermera förordnades ledamoten Elfving att tillika vara sekreterare åt kommittén; och skulle därigenom icke ske rubbning i det Petré meddelade sekreteraruppdraget.

För verkställande av kostnadsberäkningar har kommittén anlitat t. f. aktuarien hos pensionsstyrelsen *Sune Dahlén*.

För att tagas i övervägande vid fullgörande av det kommittén lämnade uppdraget har av Kungl. Maj:t eller vederbörande departementschef överlämnats följande framställningar:

av den 5 september 1939 från svensk sjuksköterskeförening angående de statligt anställda sjuksköterskornas lönegradsplacering m. m.,

» » 27 juni 1941 från styrelsen för statens alkoholanstalt å Venngarn angående löneförhållandena för statsanställd lägre vård- och ekonomipersonal,

- av den 2 maj 1944 från statens sjukhuspersonals förbund angående d:o,
- » » 1 juli 1944 från statstjänarkartellen angående d:o,
 - » » 16 oktober 1944 från svensk sjuksköterskeförenings centralstyrelse angående ordinarie anställning för sjuksköterskor i extra ordinarie ställning vid garnisonssjukhusen (gemensamt med försvarets tjänsteförteckningsakkunniga),
 - » » 22 mars 1945 från marinförvaltningen i fråga om ersättning till vård- och ekonomipersonal vid försvarsväsendet för upplåten bostad m. m.,
 - » » 1 november 1945 från avdelning 29 av civilförvaltningens personalförbund rörande anställnings- och avlöningsförhållandena för vissa befattningshavare vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet,
 - » » 2 juli 1946 från kvinnliga legitimerade sjukgymnasters riksförbund i fråga om anställnings- och avlöningsförhållandena för sjukgymnasterna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

Efter vederbörliga remisser har kommittén avgivit utlåtande till Kungl. Maj:t över framställningar dels från svenska barnmorskeförbundet om höjning av minimilönen för distriktsbarnmorskor med belopp, motsvarande det till statliga befattningshavare från och med den 1 juli 1946 utgående provisoriska lönetillägget, dels ock, efter samråd med försvarets tjänsteförteckningsakkunniga, från försvarets civilförvaltning angående förbättrad lönegradsplacering för husmödrarna vid försvarsväsendet.

Kommittén har efter medgivande i studiesyfte företagit resor för besök vid vissa sjukvårdsinrättningar och anstalter. Dessutom har kommittén besökt karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet m. fl. institutioner i Stockholm.

I enlighet med direktiven har kommittén haft överläggningar med delegerade för svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet ävensom samrått med andra statliga kommittéer, vilkas verksamhet berört lönekommitténs arbetsområde.

Överläggningar ha även efter vederbörligt medgivande ägt rum med representanter för vissa personalsammanslutningar. Dessa representanter hava varit:

- för svensk sjuksköterskeförening fröken *Karin Elfverson* och fröken *Astrid Staaff*,
- » statens sjukhuspersonals förbund förbundsordföranden *C. E. Mobert* och förbundskassören *Abel Enmark* i fråga om sjukvårdspersonal samt den förstnämnde och herr *Curt Dalhagen* i fråga om ekonomipersonal,
 - » svenska sinnessjukhusens förmansförening föreningsordföranden *Herbert Hallbäck* och herr *O. E. Karlsson*,
 - » civilförvaltningens personalförbund förbundssekreteraren *Ivar Werner* och herr *Knut Holmberg*,
 - » försvarsverkens civila personals förbund förbundsordföranden *B. E. Helledén* och förbundskassören *Helga Johansson*,
 - » svenska barnmorskeförbundet förbundsordföranden *Ellen Erup* och ombudsmannen *Rune Kristensson*,

för Sveriges fångvårdsmannaförbund förbundsordföranden *Bror Larsson* och förbundssekreteraren *Sam. Johnsson*,
 » försvarets civila tjänstemannaförbund förbundsordföranden *Harry Dahl* och förste ombudsmannen *Biörn Albert*.

Såsom framgår av betänkandet ha ledamöterna *Anderberg*, *Andersson*, *Blomquist* och *Höjer* rörande vissa delar av förslaget avgivit särskilda yttranden liksom även representanterna för vissa av ovannämnda personalsammanslutningar.

Genom remiss den 11 september 1946 har Kungl. Maj:t anbefallt kommittén att avgiva utlåtande över förslag till avlöningsstat för statens anstalt för sinnesslöa gossar för budgetåret 1947/48. Denna remiss har ännu ej hunnit besvaras. Efter besvarandet av densamma är kommitténs arbete avslutat.

Till kommittén överlämnade handlingar bifogas.

Stockholm den 30 september 1946.

E. JOHANSSON

RUD. ANDERBERG

JOEL ANDERSSON

H. BLOMQUIST

IVAR ELFVING

GERDA HÖJER

/ *Bengt Petré*

K A P. I.

Inledning.

Direktiven för kommitténs arbete innefattas i ett anförande till statsrådsprotokollet över finansärenden den 24 november 1944 av chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss. I den del, vari uppdraget närmare angives, har anförandet följande lydelse.

I skrivelse den 12 juli 1944, nr 451, har riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 83 och II: 130 samt motionen I: 233 hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning av de statsanställda sjuksköterskornas m. fl. löne- och därmed sammanhängande anställningsförhållanden. Till motivering härav har i riksdagens skrivelse anförts följande.

I motionerna göres gällande att sjuksköterskornas löneförmåner i jämförelse med andra befattningshavares med likvärdiga arbetsuppgifter äro alltför låga. I de likalydande motionerna I: 83 och II: 130 angives löneställningen i viss mån bero på att rekryteringen av sjuksköterskeåren sedan gammalt i stor utsträckning skett utifrån ideella bevekelsegrunder. Där framhålles även att den utveckling, som sjukvården genomgått, ställt ökade fordringar på sjuksköterskorna i fråga om såväl rena yrkeskunskaper som ansvar och självständighet i arbetet. En generell höjning av lönenivån för sjuksköterskegruppen anses i nämnda motioner ofrånkomlig, om standarden inom sjukvården skall upprätthållas.

Av vad riksdagens vederbörande utskott i anledning av motionerna inhämtat framgår, att för inträde i sjuksköterskeskola fordras realexamen eller däremot svarande kunskaper i vissa ämnen ävensom att utbildningstiden efter inträdet i skolan uppgår till inemot 3 1/2 år. Under utbildningstiden erhållas vissa förmåner vid den anstalt, där utbildningen äger rum. Vad angår löneställningen må nämnas, att sjuksköterska vid statens undervisningssjukhus och garnisonssjukhusen tillhör lönegraden A 7 (assistentsköterska lönegraden Eo 5) och översköterska vid statens sinnessjukhus lönegraden A 6. Beträffande översköterska vid sinnessjukhusen har förbättrad löneställning (uppflyttning till lönegraden A 7) föreslagits i ett av särskilt tillkallade sakkunniga avgivet betänkande, vilket är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Sjuksköterskornas löneställning vid statliga sjukvårdsanstalter är över lag bättre än vid av landsting och städer utanför landsting drivna sjukhus. Det synes lämpligt att sjuksköterskorna erhålla en löneställning avvägd såväl med hänsyn till utbildningstidens längd som till sjuksköterskornas arbetsuppgifter. Vid bedömandet av lönegradsplaceringen bör hänsyn tagas till lönegradsplaceringen av andra statsanställda eller med av staten fastställda löner kommunalanställda befattningshavare. Riksdagen är givetvis icke beredd att angiva, med vilken eller vilka befattningshavaregrupper sjuksköterskorna i lönehänseende böra jämföras, men anser, att detta jämte andra på lönegradsplaceringen inverkan och med anställningsförhållandena sammanhängande spörsmål bör göras till föremål för en förutsättningslös utredning.

I riksdagsskrivelsen har vidare uttalats, att utredningen syntes böra, på sätt i motionerna I: 83 och II: 130 föreslagits, avse jämväl av staten fastställd minimilön för distriktssköterska. I övrigt har frågan om utredningens närmare omfattning — bland annat om den bör avse även sådana högre befattningar, vilka normalt rekryteras ur sjuksköterskekåren — överlämnats till Kungl. Maj:ts bedömande.

Riksdagen har framhållit önskvärdheten av att överläggningar vid utredningen ske med svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet.

Fråga har även uppkommit om en omprövning av löneförhållandena för underordnad vård- och ekonomipersonal vid statliga sjukhus och andra vårdanstalter m. fl. institutioner. Den ifrågavarande personalen är till en del underkastad de allmänna, för ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän gällande avlöningsreglementena. I övrigt gälla olika avlöningsbestämmelser för denna personal.

Sålunda åtnjuter en del av ekonomipersonalen vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka avlöning såsom extra ordinarie befattningshavare enligt en särskild av Kungl. Maj:ts fastställd löneplan Ek. För extra ordinarie befattningshavare tillhörande den lägre sjukvårds- och ekonomipersonalen vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet gäller en likaledes av Kungl. Maj:ts fastställd löneplan U. Särskilda, sinsemellan överensstämmande löneplaner, betecknade V och MV, ha fastställts för viss extra ordinarie vård- och ekonomipersonal vid blind- och dövstumundervisningen och vid försvarsväsendet. V-planen gäller numera även för dylik personal vid statens skyddshem, statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa och statens sjuksköterskeskola.

De nu nämnda löneplanerna upptaga även lägre löneklasser än de allmänna avlöningsreglementenas löneplaner. I fråga om möjligheten till löneklassuppflyttningar råder skillnad mellan å ena sidan löneplanerna Ek och U, där envar lönegrad upptager fem löneklasser, och å andra sidan löneplanerna V och MV, där vissa lönegrader upptaga endast tre eller fyra löneklasser. Avlöningsbestämmelserna för befattningshavare tillhörande löneplan V eller MV skilja sig vidare från de övriga avlöningsbestämmelserna och även från de allmänna avlöningsreglementena däri, att de ersättningar för bostad, kost eller andra naturaförmåner, som befattningshavarna skola vidkännas, äro bestämda till fasta, dyrortsgraderade belopp.

Löneplanerna V och MV med därtill hörande avlöningsbestämmelser infördes år 1942 efter en särskild sakkunnigutredning, åsyftande att få fram den lämpligaste formen för reglering av löne- och anställningsförhållandena för vårdare och tjänstepersonal vid blind- och dövstumundervisningen och för betjäningsspersonal vid försvarsväsendet. Såsom förut nämnts gälla dessa löneplaner numera, utom nyssnämnda personal, även vård- och ekonomipersonal vid statens skyddshem, statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa och statens sjuksköterskeskola. Undersökningar ha verkställts rörande förutsättningarna för att utsträcka det sålunda tillkomna avlöningssystemet dels till sinnessjukhusen, statens anstalt för fallandesjuka samt karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, där Ek- och U-planerna för närvarande tillämpas, dels till statens uppfostringsanstalt å Bona samt vissa tvångsarbets- och alkoholistanstalter. Från vederbörande myndigheters sida ha emellertid erinringar framställts mot övergång till det med V-planen förbundna systemet med fasta avdrag för naturaförmåner. Förutom att systemets lämplighet för respektive anstalters förhållanden ifrågasatts, har det framhållits, att man i fråga om ersättningar för naturaförmåner icke borde tillämpa andra principer för en del av personalen än som gälla för övriga, till civila avlöningsreglementet eller civila icke-ordinariereglementet hänförliga befattningshavare. Från vissa personalorganisationers sida har samma mening

gjorts gällande. Därjämte ha erinringar anförts mot den minskning av möjligheten till löneklassuppflytningar, som i vissa fall skulle inträda vid en övergång till V-planen.

Vid prövningen av sjuksköterskeskolans avlöningsanslag kom 1944 års riksdag att taga ställning till frågan om V-planens införande vid skolan. Denna åtgärd hade förutsatts i statsverkspropositionen, men i motion hade hemställts, att riksdagen måtte uttala sig för införande av de bestämmelser, som gälla för ekonomipersonal vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Riksdagen (skr. nr 5, punkt 127) uttalade sig för införande av V-planen, varvid riksdagen särskilt tog hänsyn till det sätt, på vilket ersättningsarna för naturaförmåner äro bestämda för personal lydande under denna löneplan. Emellertid framhöll riksdagen tillika möjligheten att, i den mån behov av löneklassuppflytning uppkomme, utbygga antalet löneklasser i varje lönegrad, så att V-planens befattningshavare icke i fråga om rätten till ålderstillägg bleve sämre ställda än U-planens. Därjämte ifrågasatte riksdagen, huruvida icke löneplanerna Ek, U och V lämpligen borde samarbetas till en löneplan.

Vad i det föregående anförts beträffande särskilda bestämmelser för vård- och ekonomipersonal har haft avseende å personal med extra ordinarie anställning. För extra och tillfällig vård- och ekonomipersonal gälla skiftande avlöningsvillkor inom olika förvaltningsgrenar.

I skrivelse den 1 juli 1944 har statstjänarkartellen gjort framställning om en omreglering av den lägre vård- och ekonomipersonalens avlöningsförhållanden. Kartellen har därvid uttalat önskemål om ett enhetligt avlöningssystem för vård- och ekonomipersonalen men samtidigt uttalat som sin uppfattning, att detta önskemål endast kunde förverkligas genom överföring av de under V- och MV-planerna ställda befattningshavarna till civila eller militära icke-ordinariereglementet. I framställningen har riktats kritik mot de med V- och MV-planerna förbundna bestämmelserna om ersättning för naturaförmånerna. Därvid har framhållits, att tillämpningen av fasta hyresbelopp och kostersättningar, vilka vore oberoende av naturaförmånernas reella värde, innebure återgång till ett lönesystem vilket eljest blivit ställt på avskrivning genom de nya avlöningsreglementena med deras konsekvent genomförda bruttolönesystem. Jämväl har påtalats det lägre antalet löneklasser inom vissa av V- och MV-planernas lönegrader. I framställningen har vidare påyrkats icke blott en teknisk revision av avlöningsbestämmelserna för vård- och ekonomipersonalen utan även en allmän omprövning av personalens löneställning, vilken i framställningen betecknas som synnerligen oförmånlig. Situationen vore emellertid, anføres i framställningen, nu sådan, att en löneroglering knappast kunde anstå till dess ifrågavarande omprövning hunne verkställas. Rekryteringssvårigheterna för de flesta ifrågavarande institutionerna vore så stora att, därest inga åtgärder vidtoges, det syntes bli omöjligt att anskaffa nödig personal. Det borde i detta sammanhang även beaktas, att motsvarande personal vid olika kommunala inrättningar under senare tid fått sina löner förbättrade och att följaktligen ökade svårigheter uppstått för statsinstitutionerna. Omedelbara åtgärder borde vidtagas för undanröjande av dessa svårigheter. Med anledning därav har statstjänarkartellen hemställt, att en provisorisk löneroglering måtte företagas för den ifrågavarande lägre vård- och ekonomipersonalen.

Frågor om löneställningen för här berörda personalgrupper ha, särskilt vad angår extra och tillfällig personal, under senare tid blivit aktuella även i andra sammanhang. Till stöd för önskemål om löneförbättringar, som framförts av personalen och även av myndigheterna, har särskilt hänvisats till föreliggande, i det rådande arbetsmarknadsläget skärpta rekryteringssvårigheter. Vissa justeringar i avlöningsbelopp ha också i dylika sammanhang vidtagits, men dessa ha icke kunnat grundas

på någon mera ingående prövning av lönenivån utan endast varit av provisorisk natur.

Såsom av det anförda framgår ha önskemål om en omprövning av löneställning och andra därmed sammanhängande anställningsförhållanden för sjuksköterskor samt underordnad vård- och ekonomipersonal vid statliga vårdanstalter m. fl. institutioner gjort sig gällande i skilda sammanhang. Vad först angår sjuksköterskornas anställningsförhållanden vill jag tillstyrka, att den av riksdagen begärda utredningen härom kommer till stånd. I enlighet med riksdagens anhållan bör utredningen avse icke blott anställningsförhållandena för statsanställda sjuksköterskor utan även av staten fastställd minimilön för distriktssköterskor. I den mån det vid utredningen finnes påkallat att ompröva anställningsförhållandena för annan statsanställd personal med sjuksköterskeutbildning, bör utredningen utsträckas att omfatta sådan personal.

Vid riksdagens behandling av utredningsfrågan har betonats sambandet mellan de statliga och de kommunala lönefrågorna på sjukvårdens område. Såsom riksdagen anförts böra överläggningar med svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet äga rum under utredningen. Jämväl i övrigt böra beaktas de synpunkter, som anförts vid frågans riksdagsbehandling. Ytterligare bör uppmärksammas det utredningsmaterial, som i hithörande hänseenden framlagts i det av särskilda sakkunniga inom socialdepartementet den 18 januari 1943 avgivna betänkandet angående översyn av tjänsteförteckningen för allmänna civilförvaltningen, i vad avser statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka, m. m. jämte däröver avgivna yttranden.

En omprövning av anställningsförhållandena synes påkallad även beträffande den lägre vård- och ekonomipersonalen i statlig tjänst. Till en början erfordras en teknisk revision av lönebestämmelserna för den icke-ordinarie vård- och ekonomipersonalen med syfte att åvägabringa större enhetlighet. Bland annat bör utredas den av riksdagen berörda frågan om gemensam löneplan för vissa personalgrupper. Vad angår frågan om enhetliga bestämmelser i övrigt böra särskilt undersökas verkningarna av det i anslutning till V- och MV-planerna genomförda systemet med fasta löneavdrag för naturaförmåner. Det bör övervägas i vad mån enhetlighet lämpligen kan åvägabringas genom en reglering i närmare anslutning till principerna i de allmänna avlöningsreglementena eller genom utsträckt användning av nyssnämnda system. Därvid bör beaktas angelägenheten av att å ena sidan erhålla de för varje särskild personalgrupp mest praktiska reglerna och å andra sidan undvika alltför stor olikhet i lönesystemen för sinsemellan närstående personalgrupper. Även en omprövning av lönenivån är påkallad för vissa grupper av den lägre vård- och ekonomipersonalen. I synnerhet erfordras en dylik omprövning beträffande de icke-ordinarie personalgrupper, som lyda under Ek-, U-, V- eller MV-planen, samt motsvarande extra och tillfälliga anställningshavare. Vad beträffar sjukvårdspersonalen bör omprövningen emellertid, med hänsyn till sambandet med sjuksköterskornas avlöningsfrågor, omfatta sjuksköterskegruppen närstående eller lägre personalgrupper överhuvudtaget. Även vad angår den lägre ekonomipersonalen bör omprövning av lönenivån, i den mån det på grund av frågornas sammanhang finnes påkallat, kunna utsträckas till annan personal, ordinarie eller icke-ordinarie, än nyss berörts.

Jämväl frågorna om den lägre vård- och ekonomipersonalens anställningsförhållanden ha ett samband med kommunala lönefrågor, vilket bör uppmärksammas vid utredningen och föranleda överläggningar med vederbörande kommunala förbund. Likaledes bör i detta sammanhang beaktas resultatet av förenämnda utredning rö-

rande revision av tjänsteförteckningen vid statens sinnessjukhus m. fl. institutioner. Erinras må vidare, att frågan om förbättrad utbildning åt den vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka anställda sjukvårdspersonalen jämlikt Kungl. Maj:ts uppdrag den 24 september 1943 är föremål för utredning genom medicinalstyrelsens försorg. Såvitt angår personal vid försvarsväsendet bör hållas kontakt med den sakkunnigberedning, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 15 juni 1944 skall biträda inom finansdepartementet med viss omprövning av lönegradsplacering m. m. för befattningshavare inom försvarsväsendet.

Genom beslut den 27 april 1945 uppdrog sedermera Kungl. Maj:t åt kommittén att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om reglering av avlöningsförhållandena för statsanställda barnmorskor och distriktsbarnmorskor.

Kommittén avsåg ursprungligen att framlägga sitt förslag vid sådan tidpunkt, att möjlighet förelegat att behandla detsamma vid 1946 års lagtima riksdag. Kommittén hade också under år 1945 utarbetat preliminärt förslag till betänkande rörande i stort sett alla de delar utredningen omfattar. En förberedande överläggning hade också hållits med representanter för svenska stadsförbundet och svenska landstingsförbundet. Med hänsyn till att under år 1945 en allmän lönereglering för statstjänstemän gjordes aktuell blev emellertid nödvändigt att uppskjuta kommitténs arbete i avvaktan på de förslag till löneplaner, som den för den allmänna löneregleringen tillsatta kommittén (1945 års lönekommitté) kunde komma att framlägga. Detta uppskov var framför allt motiverat i fråga om löneställningen för den lägre vård- och ekonomipersonalen, där det gällde att avväga det skäligen bottenlöneläget och verkställa en teknisk revision av gällande bestämmelser. Men även beträffande andra befattningshavargrupper — exempelvis de statligt anställda sjuksköterskorna — förelåg anledning att avvakta 1945 års lönekommittés förslag till löneplaner. Vid de överläggningar, som enligt direktiven skulle äga rum med svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet, var nämligen erforderligt att äga kännedom om de ökade löneförmåner, som enligt 1945 års lönekommittés förslag till löneplaner i de olika lönegraderna kunde tillkomma statstjänstemännen.

Kommitténs förslag ansluter till den dyrortsgraderade löneplan, som framlagts av 1945 års lönekommitté. Såsom framgår av denna kommittés betänkande har denna löneplan givits en sådan utformning, att ett inordnande i densamma av de till Ek-, U-, V- och MV-planerna hänförliga befattningarna skulle bli möjligt. För vinnande av enhetlighet ha till samma löneplan även hänförliga övriga av kommittén behandlade befattningar.

På frågan om inplaceringen i löneklass av innehavarna av här ifrågakommande befattningar har kommittén icke kunnat ingå, då lösningen av detta spörsmål är beroende av 1945 års lönekommittés fortsatta utredningsarbete.

Såsom närmare utvecklas i det följande har kommittén med hänsyn bland annat till en bebadad omprövning av relationen mellan antalet ordinarie

och extra ordinarie befattningar i samband med en utredning av de nuvarande anställningsformerna för ordinarie statstjänstemän ansett sig icke heller böra ingå på frågan om denna relation.

Likaså har kommittén, såsom även framgår av det följande, funnit frågan om tillämpning av den s. k. likalönsprincipen å de befattningshavargrupper, som berörts av kommitténs arbete, böra lösas i ett större sammanhang.

I sina förslag till tjänstebenämningar har kommittén sökt tillämpa de principer, som under senare år följts av statsmakterna. I anslutning till 1945 års riksdags beslut rörande ekonomipersonalen vid statens sinnessjukhus har kommittén sålunda genomgående använt beteckningen ekonomibiträde för ekonomipersonal i de lägre lönegraderna. Kommittén vill emellertid framhålla att — såsom personalrepresentanter vid överläggningarna med kommittén understrukit — skäl kunna anföras för att vissa mera yrkesbetonade befattningshavaregrupper, exempelvis sömmerskor och kokerskor, givas benämningar, som ge uttryck för arten av de arbetsuppgifter, som åvila dem.

Kommittén har observerat, att, särskilt vad angår i statlig tjänst anställda sjuksköterskor och vårdarinnor, någon enhetlig arbetstidsreglering ej är verkställd. Vid avgivande av sina förslag till lönegradsplaceringar har kommittén förutsatt, att en reglering av här ifrågavarande personalgruppers arbetstidsförhållanden kommer till stånd i anslutning till gällande arbetstidslag.

I det följande behandlar kommittén i kapitel II den till särskilda underplaner hänförliga lägre vård- och ekonomipersonalen, i kapitel III sjuksköterskeutbildad personal i statlig tjänst och sjukvårdspersonal vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka, i kapitel IV sjuksköterskegruppen närstående befattningshavare ävensom viss övrig vård- och ekonomipersonal, i kapitel V distriktssköterskor och i kapitel VI statsanställda barnmorskor och distriktsbarnmorskor. Kapitel VII innehåller slutligen en sammanställning av kommitténs förslag i fråga om ändrade lönegradsplaceringar och tjänstebenämningar ävensom kostnadsberäkningar.

K A P. II.

Lägre vård- och ekonomipersonal, hänförlig till särskilda löneplaner (Ek, U, V och MV).

A. Gällande löneplaner och övriga lönevillkor.

Löneplan Ek. Genom beslut den 15 juni 1939 (ändr. 29/6 1945) har Kungl. Maj:t med stöd av 50 § 2 mom. 2 p. 1 st. civila icke-ordinariereglementet fastställt särskilda avlöningsföreskrifter för extra ordinarie ekonomister vid statens sinnessjukhus, att lända till efter rättelse från och med den 1 juli 1945. Till sådana befattningshavare utgår lön enligt endera av lönegraderna 1 och 3 i den i kungl. brev den 15 juni 1939 fastställda löneplanen. Denna löneplan upptager lägre lönebelopp än löneplanen Eo. Ifrågasvarande ekonomipersonal äger pensionsrätt enligt allmänna tjänstepensionsreglementet och allmänna familjepensionsreglementet.

Sedermera har bestämts, att även vid statens anstalt för fallandesjuka må vara anställda visst antal ekonomister med avlönning enligt denna löneplan.

Löneplanen har följande utseende.

Lönegrad		Löne- klass nr	Ortsgrupp								
nr	omfattar löne- klasserna nr		A	B	C	D	E	F	G	H	I
			Årslön, kronor								
1	g—c	g	1 488	1 545	1 602	1 659	1 716	1 773	1 830	1 887	1 944
2	f—b	f	1 551	1 611	1 671	1 731	1 791	1 851	1 911	1 971	2 031
3	e—a	e	1 614	1 677	1 740	1 803	1 866	1 929	1 992	2 055	2 118
4	d—1	d	1 677	1 743	1 809	1 875	1 941	2 007	2 073	2 139	2 205
5	c—2	c	1 740	1 809	1 878	1 947	2 016	2 085	2 154	2 223	2 292
6	b—3	b	1 806	1 878	1 950	2 022	2 094	2 166	2 238	2 310	2 382
7	a—4	a	1 872	1 947	2 022	2 097	2 172	2 247	2 322	2 397	2 472
8	1—5	1	1 938	2 016	2 094	2 172	2 250	2 328	2 406	2 484	2 562

I övrigt är föreskrivet, att för här avsedda befattningshavare skall i tillämpliga delar gälla vad i civila icke-ordinariereglementet föreskrives beträffande extra ordinarie tjänsteman, tillhörande lönegraden Eo 1. Vid tillämpning av de i 11 § nämnda reglemente givna bestämmelserna angående

tjänstledighetsavdrags belopp skola beträffande befattningshavare, som upp-
bär lön enligt lägre löneklass än löneklass a, A- och B-avdragen utgöra de
belopp, som bestämts för sistnämnda löneklass.

Härutöver är stadgat, att befattningshavare, tillhörande lönegraden Ek 1,
som förordnas att såsom vikarie uppehålla befattning i lönegrad Ek 3, skall
äga uppbära vikariatsersättning med 40 öre för dag. Förordnas befattnings-
havare, tillhörande lönegraden Ek 3, att såsom vikarie uppehålla befattning
i lönegraden A 2, utgår vikariatsersättning med 60 öre för dag.

Av vad som föregått införandet av ifrågavarande löneplan må här fram-
hållas, att de av chefen för finansdepartementet den 24 april 1936 tillkallade
särskilda sakkunniga med uppdrag att avgiva förslag beträffande reglering
av löneställningen för civil och militär personal m. m. (1936 års lönekom-
mitté) i sitt den 16 december 1937 avgivna betänkande hade erinrat därom
att viss ekonomipersonal vid statens sinnessjukhus åtnjöte lön enligt en av
medicinalstyrelsen fastställd löneplan, som upptog lägre belopp än löne-
planen för extra ordinarie tjänstemän i kungörelsen med avlöningsbestäm-
melser för icke-ordinarie befattningshavare inom allmänna civilförvaltningen.

I betänkandet framhölls, att ehuru ifrågavarande tjänstemän tillhörde
gruppen extra ordinarie befattningshavare, de likväl för det dåvarande icke
voro pensionsberättigade enligt civila tjänstepensionsreglementet eller all-
männa familjepensionsreglementet. Framställning om beviljande av pensions-
rätt hade gjorts hos Kungl. Maj:t, men ett avgörande av denna fråga hade
undanskjutits i avvaktan på prövning av spörsmålet om lämplig anställnings-
form för tjänstemännen i fråga. Lönekommittén ansåge visserligen, att extra
ordinarie anställning och därmed pensionsrätt i allmänhet icke borde med-
givas tjänstemän med lägre lön än enligt den för extra ordinarie tjänstemän
gällande allmänna löneplanen. Övervägande skäl hade emellertid syntts löne-
kommittén i detta fall tala för ett inordnande av befattningshavarna under
icke-ordinariereglementet såsom extra ordinarie tjänstemän. Vid bifall härtill
syntes den för ifrågavarande ekonomister nu gällande löneplanen böra om-
arbetas i närmare anslutning till löneplanen för extra ordinarie tjänstemän
i kommitténs förslag till icke-ordinariereglemente.

Sedan lönekommitténs betänkande varit föremål för riksdagens prövning
och medicinalstyrelsen till Kungl. Maj:t inkommit med förslag till särskild
löneplan för ifrågavarande personal, fastställde Kungl. Maj:t avlöningsföre-
skrifter i enlighet med förslaget.

Löneplan U. Genom beslut den 26 juli 1940 (ändring 30/6 1942) har Kungl.
Maj:t fastställt vissa särskilda avlöningsföreskrifter för extra ordinarie be-
fattningshavare tillhörande den lägre sjukvårds- och ekonomipersonalen vid
karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, att lända till efterrättelse tills
vidare från och med den 1 juli 1940.

Dessa föreskrifter äga tillämpning å extra ordinarie baderskor, fotografi-biträden, förrådsbiträden, första köks- och serveringsbiträden, första tvättbiträden, köksbiträden, köks- och serveringsbiträden, portvakter, sköterskebiträden, städerskor, sömmerskor samt tvättbiträden.

Ifrågavarande löneplan upptager, såsom är fallet med förenämnda löneplan Ek, lägre lönebelopp än löneplanen Eo. Löneplanen har följande utseende.

Lönegrad		Löneklass nr	Årslön, kronor
nr	omfattar löneklasserna		
1	e—a	e	2 118
2	d—1	d	2 205
		c	2 292
		b	2 382
		a	2 472
		1	2 562

Köksbiträden, köks- och serveringsbiträden, sköterskebiträden, städerskor och tvättbiträden hänföres till lönegraden U 1 samt baderskor, fotografi-biträden, förrådsbiträden, första köks- och serveringsbiträden, första tvättbiträden, portvakter och sömmerskor till lönegraden U 2.

Vidare är föreskrivet att för här avsedda befattningshavare skall i övrigt gälla vad i civila icke-ordinariereglementet föreskrives beträffande extra ordinarie tjänsteman, tillhörande lönegraden Eo 1. Vid tillämpning av de i 11 § nämnda reglemente givna bestämmelserna angående tjänstledighetsavdrag skola, beträffande befattningshavare, som uppbär lön enligt lägre löneklass än löneklass a, A- och B-avdragen utgöra de belopp, som bestämts för sistnämnda löneklass.

Förordnas befattningshavare, tillhörande lönegraden U 1, att såsom vikarie uppehålla befattning i lönegraden U 2, är föreskrivet att vikariatsersättning skall utgå med 40 öre för dag. Ifrågavarande personal äger, i likhet med den personal som avlönas enligt löneplanen Ek, pensionsrätt.

Beträffande skyldighet att bebo tjänstebostad m. m. för befattningshavare tillhörande löneplan U gäller den allmänna bestämmelsen i 41 § civila avlöningsreglementet.

De särskilt tillkallade sakkunniga, som i samband med statens övertagande av serafimerlasarettet verkställde utredning rörande bland annat löneställningen för den lägre sjukvårds- och ekonomipersonalen vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, hade i anslutning till motsvarande förhållanden vid sinnessjukhusen framlagt förslag om inrättande av ifrågavarande särskilda löneplan. Personalorganisationerna hade påyrkat, att löneförmånerna

för de befattningshavare, som ansåges skola hänföras till denna löneplan, skulle regleras genom kollektivavtal.

Vederbörande departementschef anförde i samband med anmälan av proposition (nr 272) till 1937 års riksdag angående lönereglering för personalen vid serafimerlasarettet och karolinska sjukhuset m. m., att han för det dåvarande icke vore beredd att taga slutlig ställning till frågan om införandet av denna löneplan, som ägde betydelse jämväl för andra allmänna sjukvårdsinstitutioner än den förevarande och som därför enligt departementschefens mening borde prövas i ett vidare sammanhang. För att icke föregripa en sådan prövning hade departementschefen funnit erforderligt, att den personal, som enligt förslaget skulle inplaceras å löneplan U, tills vidare erhöles ställning allenast såsom extra befattningshavare.

Vid framläggande i skrivelse den 24 november 1939 av sina anslagsäskanden för budgetåret 1940/41 föreslog direktionen för karolinska sjukhuset, att den lägre vård- och ekonomipersonalen vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet skulle erhålla ställning såsom extra ordinarie tjänstemän samt att för dem måtte fastställas den tidigare föreslagna löneplanen U.

Statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet anförde i samband med behandlingen av nyssnämnda anslagsfråga, att den lägre vård- och ekonomipersonalen vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet (prop. nr 149/1940) vid bifall till direktionens förslag skulle, med hänsyn till den redan gällande lönenivån, genomgående komma att placeras i högre lönegrader än som fastställts för samma personal vid sinnessjukhusen. Direktionen hade vid uppgörandet av sitt förslag icke kunnat undgå att beakta löneförhållandena vid Stockholms stads sjukhus. Särskilt med hänsyn till önskvärdheten att kunna på ett fastare sätt binda personal vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet och därigenom undvika för arbetet störande, ständiga personalombyten ansåges departementschefen direktionens förslag böra biträdas.

Departementschefens uttalande föranledde icke någon erinran från riksdagens sida.

Löneplan V. Genom kungörelse den 19 juni 1942 (nr 637) har meddelats särskilda avlöningsbestämmelser för vård- och ekonomipersonal vid läroanstalterna för blinda, dövstumskolorna samt vårdanstalterna för blinda och dövstamma med komplicerat lyte.

Enligt denna kungörelse skall för nedan angivna extra ordinarie vård- och ekonomipersonal vid förenämnda anstalter vad i civila icke-ordinariereglementet föreskrives beträffande extra ordinarie tjänstemän i tillämpliga delar lända till efterrättelse, dock med iakttagande av att lön skall utgå enligt nedan intagna löneplan V samt att för personalen skall gälla vissa särskilt meddelade bestämmelser. Vid tillämpning av bestämmelserna i civila icke-

ordinariereglementet skall för befattningshavare i lägre lönegrad än lönegrad 1 tillämpas vad som gäller för befattningshavare i sistnämnda lönegrad. Löneplanen har följande utseende.

Lönegrad		Löne- klass nr	Ortsgrupp								
nr	omfattar löne- klasserna nr		A	B	C	D	E	F	G	H	I
Årslön, kronor											
d	e—c	e	1 614	1 677	1 740	1 803	1 866	1 929	1 992	2 055	2 118
c	d—b	d	1 677	1 743	1 809	1 875	1 941	2 007	2 073	2 139	2 205
b	c—1	c	1 740	1 809	1 878	1 947	2 016	2 085	2 154	2 223	2 292
a	b—2	b	1 806	1 878	1 950	2 022	2 094	2 166	2 238	2 310	2 382
1	a—4	a	1 872	1 947	2 022	2 097	2 172	2 247	2 322	2 397	2 472
2	1—5	1	1 938	2 016	2 094	2 172	2 250	2 328	2 406	2 484	2 562
3	2—6	2	2 070	2 154	2 238	2 322	2 406	2 490	2 574	2 658	2 742
4	3—7	3	2 202	2 292	2 382	2 472	2 562	2 652	2 742	2 832	2 922
5	4—8	4	2 334	2 430	2 526	2 622	2 718	2 814	2 910	3 006	3 102
		5	2 466	2 568	2 670	2 772	2 874	2 976	3 078	3 180	3 282
		6	2 601	2 709	2 817	2 925	3 033	3 141	3 249	3 357	3 465
		7	2 739	2 853	2 967	3 081	3 195	3 309	3 423	3 537	3 651
		8	2 877	2 997	3 117	3 237	3 357	3 477	3 597	3 717	3 837

De olika befattningshavarna skola inplaceras i lönegraderna enligt följande tjänsteförteckning.

Löne- grad	Befattningar vid	
	läroanstalterna för blinda samt vård- anstalten för blinda med komplicerat lyte	dövstumskolorna samt vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte
d	Biträde (i kök, tvätt, servering, städ- ning m.m.)	Biträde (i kök, tvätt, servering och städning)
c	Första biträde (i kök, tvätt, servering och sömnad)	Första biträde (i kök, tvätt, servering och bageri)
b	Slöjdbiträde	Sömmerska
a	Sömmerska	Kokerska
	Kokerska	Vårdarinna
1	Vårdarinna	
	Första slöjdbiträde	
	Sjukvårdsbiträde	
	Asylsköterska	
	Nattsköterska	
3	Biträdande husmoder	
5	Ekonomist av 1:a klass (gårdskar, träd- gårdsbiträde, eldare)	Ekonomist av 1:a klass (gårdskar, träd- gårdsbiträde, eldare)

Befattningshavare, åt vilken tillhandahålles annan bostad än familjebostad, kost, skyddsbeklädnad eller tvätt, skall härför erlægga ersättning med följande belopp genom avdrag å avlöningen eller, i den mån befattningshavaren tillkommande avlöningsbelopp ej därtill förslå, genom kontant inbetalning:

För månad, kronor:

	Ortsgrupp								
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Ensam rum ...	30: —	31: 50	33: —	34: 50	36: —	37: 50	39: —	40: 50	42: —
Delat rum	22: 80	23: 70	24: 60	25: 50	26: 40	27: 30	28: 20	29: 10	30: —
Kost	39: 60	41: 40	43: 20	45: —	46: 80	48: 60	50: 40	52: 20	54: —
Skyddsbekläd- nad	4: 50	4: 50	4: 50	4: 50	4: 50	4: 50	4: 50	4: 50	4: 50
Tvätt	2: 40	2: 40	2: 40	2: 40	2: 40	2: 40	2: 40	2: 40	2: 40

För dag, kronor:

	Ortsgrupp								
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Ensam rum ...	1: —	1: 05	1: 10	1: 15	1: 20	1: 25	1: 30	1: 35	1: 40
Delat rum	0: 76	0: 79	0: 82	0: 85	0: 88	0: 91	0: 94	0: 97	1: —
Kost	1: 32	1: 38	1: 44	1: 50	1: 56	1: 62	1: 68	1: 74	1: 80
Skyddsbekläd- nad	0: 15	0: 15	0: 15	0: 15	0: 15	0: 15	0: 15	0: 15	0: 15
Tvätt	0: 08	0: 08	0: 08	0: 08	0: 08	0: 08	0: 08	0: 08	0: 08

Befattningshavare är skyldig att begagna sig av nu nämnda naturaförmåner, där ej särskilt annorlunda angivits.

För befattningshavare i någon av lönegraderna d och c skall förmånen av bostad anses innefatta delat rum, även om befattningshavaren innehar ensamt rum.

I förmån av bostad, varom här är fråga, ingå förmåner av värme, lyse, möbler och sängkläder. Av ersättningsbeloppen anses å nämnda förmåner belöpa, för månad räknat, 9 kronor och, för dag räknat, 30 öre. I förmån av bostad ingår icke städning.

Befrielse från skyldighet att bebo tjänstebostad må av myndigheten kunna medgivas befattningshavare vid giftermål eller eljest, då giltiga skäl föreligga.

Gift befattningshavare äger rätt att helt frånsäga sig kostförmån. Dylik rätt tillkommer dock icke kökspersonal.

I den mån delad kost enligt myndighetens beprövande åtnjutes, må myndigheten bestämma kostersättningens fördelning på särskilda måltider.

Därest befattningshavare icke önskar begagna sig av kostförmån under fridag, skall löneavdrag icke verkställas, under förutsättning att befattningshavaren före sådan fridag inom tid, som av myndigheten bestämmes, därom gjort anmälan.

På avlöningsförmånerna, minskade med ersättning för naturaförmåner, skall utgå rörligt tillägg med kristillägg. Dessutom innehåller kungörelsen föreskrifter om övertids- och vikariatsersättningar samt bestämmelser om löneförmåner till viss tillfällig vård- och ekonomipersonal.

Genom kungörelse den 10 december 1943 (nr 932) har fastställts viss provisorisk höjning av enligt förenämnda kungörelse utgående övertidsersättningar.

De till löneplanen hänförliga befattningarna äro förenade med pensionsrätt enligt allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena.

Genom kungörelse den 3 december 1943 (nr 854) har Kungl. Maj:t förordnat angående avlöningsbestämmelser för vård- och ekonomipersonal vid statens skyddshem samt statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa gossar och flickor. Enligt denna kungörelse utgår till i nedan angivna tjänsteförteckning upptagen personal lön enligt löneplanen V i 3 § kungörelsen den 19 juni 1942 (nr 637).

Lönegrad	Befattningar vid	
	statens skyddshem	statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa gossar och flickor
d	Biträde (i kök, tvätt, servering, städning m.m.)	Biträde (i kök, servering och sömnad)
b		Sömmerska
a		Vårdarinna
1	Kokerska	Kokerska ²
2	Tvättförestånderska	Nattsköterska

För här ifrågavarande personal skola i övrigt i tillämpliga delar gälla de särskilda bestämmelser, som meddelats i förenämnda kungörelse nr 637/1942.

Sedermåra har Kungl. Maj:t genom kungörelsen den 22 juni 1944 (nr 510) gjort förestående bestämmelser tillämpliga jämväl å viss personal vid statens sjuksköterskeskola enligt följande tjänsteförteckning.

Lönegrad	Befattningar
d	Biträde (i kök, servering, städning m.m.)
c	Första biträde (i sömnad m.m.)

Löneplan MV. Genom kungörelse den 19 juni 1942 (nr 638; ändring nr 536/1946) har Kungl. Maj:t fastställt en särskild löneplan för viss närmare angiven vård- och ekonomipersonal vid försvarsväsendet. Denna löneplan överensstämmer helt med V-planen och även övriga föreskrifter äro lika med det undantaget, att bestämmelserna i ifrågavarande kungörelse anknyta till militära icke-ordinariereglementet. Även denna personal är tillförsäkrad pensionsrätt.

Den i kungörelsen intagna tjänsteförteckningen har följande utseende.

Löne- grad	Befattningar vid	
	garnisonssjukhusen	förband och skolor
d	Biträde (i kök, tvätt, städning, matsalar och sjukvård, telefonist)	Biträde (för kök och servering)
c	Baderska	Sjukvårdsbiträde
	Fotografbiträde	Första biträde (för kök och servering)
	Första biträde (i sömnad)	
a	Barnsköterska	
2	Kokerska vid garnisonssjukhuset i Boden	
3	Kokerska vid annat garnisonssjukhus än i Boden	Kokerska

Löneplanerna V och MV med därtill hörande avlöningsbestämmelser infördes efter en särskild sakkunnigutredning (1941 års löneutredning för viss ekonomipersonal m. fl.), åsyftande att få fram den lämpligaste formen för reglering av löne- och anställningsförhållandena för vårdare och tjänstepersonal vid blind- och dövstumundervisningen och för betjäningpersonal vid försvarsväsendet. Såsom förut nämnts gälla dessa löneplaner numera även vård- och ekonomipersonal vid statens skyddshem, statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa gossar och flickor och statens sjuksköterskeskola.

I fråga om de i nyssnämnda avlöningsbestämmelser förekommande s. k. fasta avdragen hade dessa sakkunniga anfört, att då flertalet av ifrågavarande befattningshavare hade sin bostad inom vederbörande anstalt eller inrättning och därstädes åtnjöt kost och andra naturaförmåner, det syntes lämpligast, att, jämte det lön fastställdes att utgå med visst bruttobelopp, avdrag för åtnjutna naturaförmåner skulle göras å befattningshavarnas avlöning. Det framhölls, att detta system också för det dåvarande tillämpades för vårdare och tjänstepersonal vid blindanstalterna och dövstumskolorna. Det för viss betjäningpersonal vid försvarsväsendet dittills tillämpade systemet med konstant lön jämte fria naturaförmåner borde alltså övergivas och övergång jämväl här ske till bruttolönesystemet.

Den vid blindanstalterna och dövstumskolorna då gällande anordningen med fasta ersättningsbelopp för naturaförmåner ansåges böra bibehållas. Beloppen syntes emellertid böra fastställas av Kungl. Maj:t i samma ordning som lönerna. Härigenom komme större enhetlighet att vinnas och de betydande differenser, vilka tidigare förekommit vid beräkningen av naturaförmånernas värden och som inneburit att likställd, under olika huvudmän sorterande personal erhållit avsevärt olika nettolöner, att för framtiden undvikas.

Nämnda sakkunniga hade vidare föreslagit, att såsom en konsekvens av systemet med fasta värden för naturaförmåner det rörliga tillägget skulle beräknas endast på den del av avlöningen, som återstode sedan avdrag skett för åtnjutna naturaförmåner. Detta innebure enligt 1941 års löneutrednings uppfattning, att dessa avdrag automatiskt ökades i samma proportion som det rörliga tillägget och att således särskilda omregleringar av dessa avdragsbelopp i anledning av ändringar i levnadskostnaderna icke erfordrades.

Av betänkandet framgår även att den enligt V- och MV-planerna avlönade personalen borde erhålla högre begynnelselön än den till Ek-planen anslutna med hänsyn till de lägre löneavdrag, som tillämpades för sistnämnda personal. Eljest skulle denna personal erhålla en högre nettolön än den, som skulle tillkomma den personal, utredningen omfattade.

Arbetstidsreglering. Genom beslut den 9 december 1938 har Kungl. Maj:t förordnat, att arbetstiden vid statens sinnessjukhus från och med den 1 januari 1939 skall begränsas till 48 timmars arbetsvecka för sjukvårds- och ekonomipersonalen. Samma förhållande gäller vid statens anstalt för fallandesjuka.

Från karolinska sjukhuset har uppgivits att arbetstiden för sömmerskor, förrådsbiträden och tvättbiträden utgör 48 timmar per arbetsvecka. Portvakternas arbetstid utgör 144 timmar på tre veckor. Samtliga köks- och serveringsbiträden arbeta 480 timmar på tio veckor, sjukhusbiträden 336 timmar på sju veckor utom de sjukhusbiträden, som handhava garderoberna, vilka tjänstgöra 576 timmar på tolv veckor.

Vid serafimerlasarettet utgör arbetstiden för portvakten 144 $\frac{3}{4}$ timmar per treveckorsperiod och för övrig personal 192 timmar per fyraveckorsperiod.

Beträffande den personal, som avlönas enligt löneplanerna V och MV, har i respektive kungörelser angående avlöningsföreskrifterna förutsatts, att övertidsersättning skall utgå i den mån arbetstiden överstiger 208 effektiva arbetstimmar för månad om 30 dagar.

Genom beslut den 5 maj 1939 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att arbetstiden för den personal vid statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa gossar och flickor, som icke redan åtnjöt kortare arbetstid, skulle fr. o. m. budgetåret 1939/40 utgöra 48 timmar per vecka.

B. Frågan om teknisk revision av lönebestämmelserna och omprövning av den allmänna löneställningen.

Såsom framgår av det tidigare, överensstämma löneplanerna V och MV helt med varandra. V-planen (MV), som omfattar nio lönegrader, anknyter till löneplanen Ek — vilken senare omfattar lönegraderna 1—8, var och en med fem löneklasser — men börjar i likhet med U-planen två löneklasser högre än Ek-planen. De båda lägsta lönegraderna (d och c) i V-planen (MV) omfatta allenast tre löneklasser samt de därpå följande lönegraderna (b och a) vardera fyra löneklasser. Envar av de övriga å V-planen (MV) upptagna lönegraderna (1—5) omfattar fem löneklasser. U-planen avser allenast I-ort och omfattar lönegraderna 1 och 2, vilka motsvara lönegraderna 3 och 4 på Ek-planen. Ek-planens två högsta (7 och 8) och V-planens (MV) fem högsta lönegrader sammanfalla med de två respektive fem lägsta lönegraderna i löneplan Eo.

1. De s. k. fasta avdragen.

Förutom ovannämnda avvikelser i fråga om de i de olika löneplanerna upptagna lönebeloppen och konstruktionen av planerna må särskilt framhållas, att den till V- och MV-planerna hänförliga personalen skall erlagga ersättningar för bostad, kost, skyddsbeklädnad och tvätt genom fasta, i avlöningsföreskrifterna intagna, beträffande bostad och kost dyrortsgraderade, belopp, medan den personal, som uppbär lön enligt Ek- och U-planerna, har att utgiva ersättning för naturaförmåner med belopp, som enligt i civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet meddelade bestämmelser fastställts av vederbörande myndigheter med utgångspunkt från, vad angår hyresersättning å respektive orter, i allmänhet gällande hyror och, beträffande övriga förmåner, beräknad självkostnad.

Genom beslut den 19 juni 1942 anbefalldes Kungl. Maj:t styrelsen för statens uppfostringsanstalt å Bona, styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö, styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn, medicinalstyrelsen samt direktionen för karolinska sjukhuset att till Kungl. Maj:t avgiva utlåtande, huruvida avlöningsbestämmelserna för vård- och ekonomipersonalen vid respektive statens uppfostringsanstalt å Bona, statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes, statens alkoholistanstalt å Venngarn, statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka samt karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet kunde anpassas i huvudsak efter de i ovannämnda kungörelser (nr 637 och 638 år 1942) givna föreskrifterna, samt att, därest sådan anpassning ansåges kunna ske, låta utlåtandena åtföljas av förslag till de särskilda föreskrifter, som ansåges erforderliga för ifrågavarande personal.

Med anledning härav avgavos utlåtanden av styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö den 30 september, direktionen för karolinska sjuk-

huset den 20 oktober, styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn den 29 oktober, styrelsen för statens uppfostringsanstalt å Bona den 28 november samt den 4 december 1942 av medicinalstyrelsen, vilken inhämtat yttranden från direktionerna för statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallande-sjuka samt från statens sjukhuspersonals förbund. I anledning av det av direktionen för karolinska sjukhuset avgivna utlåtandet inkom civilförvaltningens personalförbund den 18 och den 23 november 1942 med särskilda skrivelser.

Av de sålunda hörda myndigheterna tillstyrkte endast direktionen för karolinska sjukhuset övergång till det genom ovannämnda kungörelser införda systemet med fasta avdrag för naturaförmåner. Övriga i ämnet hörda myndigheter ansågo icke det ifrågasatta systemet lämpligt för respektive anstalters förhållanden. I allmänhet framhölls, att man i fråga om ersättningar för naturaförmåner icke borde tillämpa andra principer för en del av personalen än som gällde för övriga, till civila avlöningsreglementet eller civila icke-ordinariereglementet hänförliga befattningshavare. Samma mening hade framförts från personalhåll. Därjämte anfördes erinringar mot den minskning av möjligheten till löneklassuppflyttningar, som i vissa fall skulle inträda vid en övergång till V-planen.

I syfte att erhålla del av erfarenheterna angående verkningarna av systemet med fasta löneavdrag för naturaförmåner vid blind- och dövstumanstalterna, statens skyddshem, statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa, statens sjuk-sköterskeskola samt försvarsväsendet hava de sakkunniga införskaffat upplysningar från vederbörande myndigheter.

Av de inkomna svaren framgår, att erfarenheterna av ifrågavarande system i allmänhet icke äro gynnsamma.

Från blindanstalterna, dövstumskolorna samt statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa gossar och flickor har i flera fall anmärkts, att avdragen avseende bostadsförmån äro för höga och borde graderas med hänsyn till rummens beskaffenhet. Ävensom påpekas oriktigheten uti, att rörligt tillägg och kristillägg utginge, sedan avdrag för naturaförmåner skett. Detta innebure, att hyran i realiteten bleve 31 procent högre än den av byggnadsstyrelsen fastslagna. Det har vidare i ett yttrande framhållits, att vid en jämförelse med hyran för husmoderns bostad, bestående av 2 rum och kokvrå, kronor 42:67 per månad, ersättningen för ett vårdarinnerum kronor (33: — + 10:23 =) 43:23 bleve proportionsvis hög. Från dövstumskolan å Manilla har anförts, att avdraget för överdragskläder, kronor 4:50 per månad, vore så högt att inga tjänsteinnehavare önskade begagna sig av denna förmån.

Beträffande erfarenheterna vid statens skyddshem anför socialstyrelsen följande.

Den genom kungörelsen den 3 december 1943, nr 854, fastställda löne regleringen för vård- och ekonomipersonal innebär, bland annat, att socialstyrelsen ej längre har någon möjlighet att för denna personalgrupp anpassa hyresbeloppens storlek efter bostädernas kvalitet. Regleringen hade också till följd, att vård- och ekonomipersonalen fick erlägga avsevärt högre kost- och bostadsersättningar än tidigare. Sålunda fick biträde i A-ort, som före den 1 januari 1944 erlagt 7 kronor i månadshyra, efter regleringens genomförande erlägga 22 kronor 80 öre.

Socialstyrelsen har i samband med de nya avlöningsbestämmelserna för vård- och ekonomipersonal reglerat upp övrig personals ersättning för kost, eftersom kostersättningarna tidigare varit rätt låga. Däremot har socialstyrelsen icke ansett sig kunna vidtaga någon åtgärd beträffande bostadsersättningarna för de befattningshavare, som ej tillhöra vård- och ekonomipersonalen, enär de nuvarande hyrorna enligt styrelsens uppfattning äro riktigt avvägda. En kokerska på A-ort betalade tidigare, liksom husmodern, 14 kronor 50 öre per månad för ett rum. Kokerskan får numera för samma rum erlägga 30 kronor, medan husmoderns hyra fortfarande utgör 14 kronor 50 öre.

Av en i april 1944 verkställd utredning framgår, att en viss misstämning uppstått bland skyddshemspersonalen på grund av denna orättvisa i fråga om hyresbelopp. Detta förhållande framträder särskilt tydligt vid sådana hem, där all personal bor inom anstaltsbyggnaden och den lägst avlönade personalen för sina bostäder betalar mer än dubbelt så mycket som den högre avlönade.

Enligt avlöningsbestämmelserna för vård- och ekonomipersonal utgår rörligt tilllägg och kristilllägg på det månatliga avlöningsbelopp, som befattningshavaren äger uppbära, sedan avdrag skett för under månaden åtnjutna naturaförmåner. Denna bestämmelse har till följd att dessa avdrag icke i realiteten inskränka sig till de belopp som angivits i 4 § kungörelsen den 19 juni 1942, nr 637, med avlöningsbestämmelser för vård- och ekonomipersonal, utan ökas med det procentuellt beräknade belopp, som utgår för rörligt tilllägg och kristilllägg. En kokerska i A-ort får sålunda för närvarande icke ett avdrag av 30 kronor för tjänstebostad utan vidkännes en löneminskning av 30 kronor + 31 procent \times 30 kronor eller 39 kronor 30 öre per månad. Tjänsteinnehavarna kalkylera med dessa högre ersättningsbelopp vid jämförelser med avlöningsförhållandena å andra befattningar. Även de arbetsförmedlande organen angiva för arbetssökande de verkliga löneavdragen, ett förhållande som icke bidragit till att förbättra den dåliga rekryteringen av personal till dessa befattningar.

Då sålunda vunna erfarenheter av det i anslutning till V-planen genomförda systemet med fasta löneavdrag för naturaförmåner visar, att detta system för skyddshemmens del har stora olägenheter, får socialstyrelsen föreslå, att dylika fasta löneavdrag helt slopas samt att sådana bestämmelser utfärdas att socialstyrelsen finge för denna personalgrupp liksom för övriga befattningshavare vid skyddshem, fastställa en rimlig ersättning för bostad, kost och tvätt.

Från försvarsväsendet uttalas, att erfarenheterna av ifrågavarande lönesystem i de flesta fall varit ogynnsamma, och önskemål ha framställts om systemets slopande och att ersättning för naturaförmåner skulle erläggas efter samma grunder som för annan militär extra ordinarie personal.

Endast från garnisonssjukhusen i Karlsborg, Linköping och Sollefteå förklaras att systemet fungerat tillfredsställande.

Från garnisonssjukhuset i Boden och marinens sjukhus i Karlskrona har påpekats, att ersättningen för kost för den lägre vård- och ekonomipersonalen, med hänsyn till att rörligt tillägg och kristillägg räknades å nettolönen, uppginge vid garnisonssjukhuset i Boden till 2 kronor 28 öre och vid marinens sjukhus i Karlskrona till 2 kronor 12 öre, medan läkare, sjuksköterskor, köksförestånderskor m. fl. vid bägge anstalterna erlade 1 krona 90 öre.

Arméförvaltningen anför, att systemet med fasta dyrortsgrupperade avdrag för vissa förmåner medfört, att olika personalkategorier vid förbanden erlade olika avgift för samma förmåner. Fastställd ersättning för bostad toge icke hänsyn till bostadens beskaffenhet och hyresläget på orten, varför personalen i vissa fall finge erlägga en väsentligt högre hyra för samma bostad efter den 1 september 1943 än tidigare. Genom att rörligt tillägg m. m. beräknades på lönen efter avdrag av ersättning för förmåner, komme det belopp, som erlades för naturaförmånerna, realiter att höjas med samma belopp som tillägget utöver vad som angivits i 4 § av de till MV-planen fogade särskilda bestämmelserna. Toge man hänsyn till de naturaförmåner, som tidigare utginge till personalen, hade löneregleringen i vissa fall medfört en minskning av den kontanta lönen. Genom nämnda bestämmelser hade personalen erhållit sämre förmåner än tidigare. Allt detta hade skapat en viss irritation hos personalen. Det vore dock icke möjligt att fastslå, huruvida detta vore orsaken till de rekryteringssvårigheter, som förelåge.

Marinförvaltningen framhåller, att de bostäder, som upplåtits till den kvinnliga personal, som tjänstgjorde vid marinens matinrättningar, i många fall icke motsvarade skälig bostadsstandard, varför de ersättningsbelopp, som angivits i för personalen gällande avlöningskungörelse, icke kunde anses rättvisligen motsvara värdet av bostäderna.

Den princip, som införts genom ovannämnda bestämmelser, strede även enligt marinförvaltningens mening emot avlöningsbestämmelserna för till exempel militär personal, vilken för det fall, att tjänstebostäder tillhandahölls, icke avkrävdes ett visst fixerat belopp oberoende av bostadens storlek och standard, utan tvärtom skulle ersätta denna med synnerligen specificerade hyresbelopp, beroende av just nämnda förhållanden.

Vidare syntes det marinförvaltningen otvivelaktigt, att de stora svårigheter, som särskilt under senaste år förelegat att erhålla tillräckligt antal kvinnliga biträden i matinrättningarna, till stor del kunde tillskrivas det i gällande avlöningskungörelse tillämpade systemet med fixerade avdrag för bland annat tillhandahållen bostad. Frågans psykologiska sida finge enligt marinförvaltningens mening ej heller förbises. Personalen kunde icke undgå att göra jämförelser med de hyresbelopp, som i övrigt erlades på orten, vilka jämförelser givetvis vore fullkomligt oberoende av om det kontanta belopp, som utkvitterades, vore högre än det, som enligt tidigare gällande bestämmelser utbetalades.

Bestämmelserna angående ersättning för bostad borde omarbetas i enlighet med för tjänstebostäder i allmänhet gällande grunder, d. v. s. så att fixerade belopp såsom ersättning för tillhandahållen bostad icke angåves i avlöningsförfattningen utan bestämdes av de centrala förvaltningsmyndigheterna i samråd.

Flygförvaltningen upplyser, att systemet med fasta löneavdrag visat sig medföra stora olägenheter och inverkat menligt på rekryteringen. De fastställda hyrorna vore alltför höga i förhållande till lönens storlek och rummens kvalitet. Särskilt stora svårigheter hade uppstått i fråga om rekryteringen vid sådana förband, där bostäder kunnat tillhandahållas. Även om ersättningen för tjänstebostad vore den dominerande faktorn, borde även andra fasta avdrag bortfalla. Ersättning för naturaförmåner borde enligt flygförvaltningens mening erläggas efter grunder, fastställda med hänsyn till lokala förhållanden m. m.

De sakkunniga. Genom de besök, som kommitténs ledamöter avlagt vid anstalter, där systemet med s. k. fasta avdrag tillämpas, har kommittén skaffat sig ett på egna iakttagelser grundat underlag för bedömning av verkningarna av detsamma. Kommittén har härvid funnit, att systemet i fråga är behäftat med stora olägenheter och att de invändningar mot systemet, som enligt vad nyss anförts i olika avseenden gjorts, i stort sett äro befogade. Särskilt framträdande äro givetvis de otillfredsställande följderna av det fasta avdraget för bostäder. Det har iakttagits, att personalbostäderna äro av mycket växlande storlek och beskaffenhet, vilket medför, att en enbart efter dyrortsgruppering verkställd hyressättning icke är hållbar. I många fall äro bostäderna belägna intill dagrum eller sovsalar och bristfälligt möblerade. Ofta saknas tvättanordningar och tillfredsställande garderobsutrymmen. Å andra sidan finnas personalrum, mot vilkas beskaffenhet några bärande anmärkningar icke kunna göras. Det obilliga i att för personalrum av så skiftande beskaffenhet, som det här är fråga om, erlægga samma hyresbelopp har varit slående. Den iakttagelsen har också gjorts, att den lägst avlönade personalen vid en anstalt kunnat få erlægga väsentligt större hyresbelopp än högre avlönad personal, trots att den förstnämnda personalens bostäder i många avseenden varit av sämre beskaffenhet.

I syfte att lämna en bild av huru verkningarna skulle te sig, därest systemet med fasta avdrag infördes vid de statliga sinnessjukhusen, har gjorts nedanstående sammanställningar. I den första sammanställningen redovisas de belopp, som ekonomibiträde med placering i löneklass 3 enligt gällande bestämmelser skulle uppburit vid vissa sjukhus under november månad 1944, därest han åtnjutit samtliga naturaförmåner för hel månad, och i den andra sammanställningen motsvarande belopp under förutsättning att de i kungörelserna för V- och MV-planerna tillämpade principerna med fasta avdrag för naturaförmåner varit gällande.

Sammanställning över de avlöningsförmåner ekonomibiträde i lönegrad Eo 4 vid statens sinnessjukhus tillhörande löneklass 3 skulle ägt uppbära vid något av nedannämnda sjukhus, därest han åtnjutit samtliga naturförmåner för hel månad (uppgiften avser november månad 1944).

I. Enligt gällande grunder (löneplan Eo).

Sjukhus	Dyrt	Nettolön (inkl. rörl. tillägg och kristillägg)	Prov. löne- tillägg	Summa avlön.- förmåner	Avdrag för				Summa avdrag	Att upp- bära kon- tant
					bostad (billigaste ensamma rum)	kost	tjänste- kläder	tvätt		
Ulleråkers ¹	F	277: 75	35: —	312: 75	25: 95	69: —	4: 75	4: —	103: 70	209: 05
S:ta Maria	E	267: 80	35: —	302: 80	24: 60	49: 50	4: 75	4: —	82: 85	219: 95
Birgittas	C	248: 15	35: —	283: 15	23: —	50: 40	4: 75	4: —	82: 15	201: —
Umedalens	F	285: 25 ²	35: —	320: 25	25: 25	52: 50	4: 75	4: —	86: 50	233: 75

II. Under förutsättning av tillämpning av den jämlikt kungl. kungörelsen den 19 juni 1942 fastställda löneplanen V (MV).

Sjukhus	Dyrt	Lön enl. löne- plan	Avdrag för			Summa avdrag	Belopp varå rörligt tillägg o. kristill. beräkn.	Rörligt tillägg och kris- till. till.	Prov. löne- tillägg	Löne- för- mån timer	Pens.- avdrag	Att uppbära kontant
			ensamt rum	kost	skydds- bekläd- nad							
Ulleråkers ¹	F	221: —	37: 50	48: 60	4: 50	2: 40	93: —	39: 70	35: —	202: 70	11: 75	190: 95
S:ta Maria	E	213: 50	36: —	46: 80	4: 50	2: 40	89: 70	38: 15	35: —	196: 95	11: 75	185: 20
Birgittas	C	198: 50	33: —	43: 20	4: 50	2: 40	83: 10	35: 65	35: —	180: 05	11: 75	174: 30
Umedalens	F	221: —	37: 50	48: 60	4: 50	2: 40	93: —	39: 70	35: —	210: 20 ²	11: 75	198: 45

¹ Kuponssystem vid personalutspisningen. ² Här ingår kallortstillägg med 7 kronor 50 öre.

Som framgår av sammanställningen skulle avlöningsförmånerna, vid åtnjutande av samma naturaförmåner, i senare fallet ställt sig avgjort ogynnsammare.

Med hänsyn till de iakttagelser, som sålunda gjorts, och de erfarenheter, som i ämnet hörda myndigheter redovisat, har kommittén kommit till den bestämda uppfattningen, att systemet med s. k. fasta avdrag icke bör bibehållas. Enligt kommitténs mening föreligga icke bärande skäl för att för här ifrågavarande lägre vård- och ekonomipersonal skola tillämpas andra bestämmelser beträffande ersättning för naturaförmåner än dem, som i allmänhet gälla eller efter förslag av 1945 års lönekommitté komma att gälla för personal med ordinarie eller extra ordinarie anställning hos vederbörande anstalt eller myndighet.

2. Löneställningen.

Den 29 juni 1946 har 1945 års lönekommitté efter förhandlingar med vederbörande personalorganisationer avlämnat betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m I detta betänkande har föreslagits, att samtliga extra ordinarie och ordinarie statstjänstemän med dyrortsgraderade löner skola hänföras till en gemensam löneplan (löneplan nr 1), i vilken den nuvarande skillnaden i fråga om den inbördes löneställningen mellan ordinarie och extra ordinarie befattningshavare utjämnats. Såsom lönegradsbeteckning för civila ordinarie tjänster — tillsatta medelst fullmakt eller konstitutorial — med lön enligt denna löneplan har lönekommittén använt bokstäverna Ca och för civila extra ordinarie befattningar bokstäverna Ce. Löneplanen, i vilken varje lönegrad omfattar fyra löneklasser, avses att tillämpas även för tjänster, som nu äro hänfödda till löneplanerna Ek, U, V och MV. Härom anföres i betänkandet, sedan det konstaterats att löneklassen g utgör den lägsta förekommande löneklassen i någon av dessa löneplaner, följande.

Denna löneklass anger, kan man säga, den lägsta lönenivån i det nuvarande dyrortsgrupperade löneplanssystemet. Lönekommittén kommer vid framläggande av förslag till ny dyrortsgrupperad löneplan (löneplan nr 1) att förorda en väsentlig höjning av den lägsta lönenivån. Nämda löneplan kommer med hänsyn härtill att sakna motsvarigheter icke blott till löneklassen g utan också till de därefter följande löneklasserna f, e och d. Däremot innehåller löneplanen motsvarigheter till löneklasserna c, b, a och 1. Dessa 4 löneklasser giva av systematiska skäl upphov till 4 lönegrader, vilka ligga under den lönegrad, som på den nya löneplanen motsvarar den nuvarande första lönegraden. Lönegraderna i fråga äro framför allt avsedda för den extra ordinarie vård- och ekonomipersonalen.

Förslag till inplacering i de särskilda lönegraderna av de befattningshavare, som nu åtnjuta lön enligt någon av löneplanerna Ek, U, V och MV, har icke avgivits av 1945 års lönekommitté. Det har i stället ansetts att denna löne-

avvägning ankom på 1944 års lönekommitté, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal.

Av intresse i förevarande sammanhang torde även följande av 1945 års lönekommitté gjorda uttalande vara.

Vid hänsynstagande till det nuvarande ekonomiska läget, de tidigare gällande grundlönerna, levnadskostnadsutvecklingen i olika lägen och löneutvecklingen för de privatanställda jämte de andra faktorer, som ansetts vara av betydelse i sammanhanget, har en allmän förhöjning av tjänstemännens nuvarande kontanta avlöningsförmåner ansetts motiverad. Olika skäl, däribland hänsyn till det sätt, på vilket lönerna för olika grupper av privatanställda utvecklats, ha ansetts föreligga att göra löneförbättringen förhållandevis större för lägre tjänstemän än för högre. En särskilt kraftig relationsförbättring har ansetts påkallad för de allra lägst avlönade befattningshavarna; denna har medfört att utrymme på den nya löneplanen saknats för någon motsvarighet till de nuvarande löneklasserna g—d.

De sakkunniga. I de direktiv, som lämnats kommittén, har framhållits, att till en början en teknisk revision av lönebestämmelserna för den icke-ordinarie vård- och ekonomipersonalen i syfte att åvägabringa större enhetlighet erfordrades. Bland annat borde utredas den av riksdagen berörda frågan om gemensam löneplan för vissa personalgrupper.

Det preliminära ställningstagande till denna fråga, som kommittén fattat innan spørsmålet om en allmän reglering av det statliga lönesystemet hade blivit aktuellt, innebar, att samtliga nu ifrågavarande löneplaner skulle ersättas av en särskild gemensam löneplan. Med den utbyggnad nedåt, som den av 1945 års lönekommitté föreslagna dyrortsgraderade löneplanen erhållit, är en sådan särskild löneplan icke erforderlig. Såsom framgår av nämnda lönekommittés betänkande äro lönegraderna 1—4 i den föreslagna löneplanen framför allt avsedda för den extra ordinarie vård- och ekonomipersonalen.

Av det nu sagda framgår, att den tekniska revision av gällande bestämmelser, som avsågs i de direktiv, vilka lämnats kommittén, icke behöver övervägas i särskild ordning utan innefattas i de förslag, som 1945 års lönekommitté framlagt och kommer att framlägga. Kommittén har därför i förevarande avseende kunnat inskränka sig till det tidigare gjorda principiella uttalandet angående lämpligheten av att de s. k. fasta avdragen för naturaförmåner avskaffas.

Innan kommittén fattar ställning till frågan om begynnelselönen för de befattningshavare, som få anses ha de minst kvalificerade arbetsuppgifterna, må erinras om att begynnelselönen är densamma inom löneplanerna U, V och MV, medan lägsta begynnelselönen enligt löneplanen Ek ligger två löneklasser därunder. Denna skiljaktighet i lönesättningen kan kommittén icke finna sakligt motiverad, då de befattningshavare, som inom de skilda förvaltningsområdena hänförts till lägsta lönegraden, i stort sett hava samma eller likvärdiga arbetsuppgifter, såsom städnings-, serverings-, köks- och tvättgöromål. Kommittén utgår fördenskull i det följande från att befattnings-

havare med samma eller likartade göromål skola jämföras i lönehänseende, oavsett vid vilken anstalt de äro anställda.

Vad därefter angår frågan, i vilken lönegrad i den nya löneplanen befattningshavarna med de minst kvalificerade arbetsuppgifterna skola inplaceras, hade det givetvis fallit sig naturligtast att därvidlag den lägsta lönegraden komma till användning.

Enligt ett mellan landstingens centrala lönenämnd och svenska kommunalarbetsförbundet ingånget kollektivavtal ha emellertid motsvarande hos landstingen anställda befattningshavare från och med den 1 januari 1947 tillförsäkrats högre avlöningsförmåner. Detta avtal innehåller nämligen överenskommelse om att för de befattningshavare, som omfattas av avtalet, fr. o. m. sistnämnda tidpunkt skall tillämpas den dyrortsgraderade löneplan, som enligt 1945 års lönekommittés förslag fr. o. m. den 1 juli 1947 under förutsättning av statsmakternas bifall kommer att införas för statliga befattningshavare, och att bland annat vid landstingens inrättningar anställda ekonomibiträden i kök, bageri, tvätt m. m. skola inplaceras i 2 lönegraden.

Kommittén har i anslutning till de riktlinjer, som angivits för kommitténs arbete, vid lönesättningen för de befattningar, som falla inom ramen för kommitténs uppgifter, i görligaste mån strävat efter att ej alltför stora skillnader i lönehänseende uppkomma mellan å ena sidan i statlig och å andra sidan i kommunal tjänst anställd personal. Särskilt under nu rådande brist på arbetskraft bör det vara angeläget för respektive huvudmän, att lönesättningen anpassas så att största möjliga likformighet uppnås. I fråga om bottenlöneläget framträder givetvis kravet på likställdhet i lönehänseende särskilt starkt. På grund härav har kommittén icke ansett sig kunna föreslå ett lägre sådant löneläge än det, om vilket överenskommelse träffats för motsvarande personal vid landstingens inrättningar eller 2 lönegraden i 1945 års lönekommittés förslag till dyrortsgraderad löneplan.

Begynnelönen för ett ekonomibiträde i denna lönegrad skulle med utgångspunkt från ett rörligt tillägg av 6 procent komma att utgöra i den lägsta dyrortsgruppen 3 120 kronor och i den högsta 3 720 kronor för år. Motsvarande slutlöner skulle komma att utgöra 3 564 respektive 4 236 kronor för år.

I detta sammanhang kan nämnas, att begynnelönen för den lägst avlönade befattningshavargruppen av nu ifrågavarande slag för närvarande utgör hos Stockholms stad (nuvarande I-ort) 3 264 kronor, hos Göteborgs stad (nuvarande G-ort) 2 964 kronor och hos Malmö stad (nuvarande F-ort) 2 702 kronor för år. Motsvarande slutlöner utgöra respektive 3 684, 3 288 och 3 260 kronor för år. Enligt vad kommittén erfarit äro emellertid de avtal, som reglerar anställningsförhållandena för ifrågavarande hos nyssnämnda städer anställda personal, uppsagda till den 1 januari 1947.

C. Omprövning av den inbördes lönegradsplaceringen.

1945 års lönekommitté har i samband med behandlingen av frågorna angående löneplanernas antal, lönegraderna och löneklasserna (sid. 65) anført, att med de utgångspunkter, lönekommittén haft, antalet lönegrader med beteckningen Ca (vilken beteckning bland annat avsetts skola tillkomma de tjänster, som nu ha lönegradsbeteckningen A) borde utgöra 33 med tillhoppa 36 löneklasser. Den lägsta av löneklasserna skulle motsvara den nuvarande andra löneklassen. På den dyrortsgraderade löneplanen måste emellertid, framhåller lönekommittén, under sistnämnda löneklass upptagas 4 lägre löneklasser, avsedda för 4 lönegrader, som äro lägre än Ca-lönegraderna. Dessa fyra lönegrader erfordrades för vissa extra ordinarie befattningar, som saknade motsvarighet i ordinarie befattningar. Lönekommittén ansåge sig visserligen icke böra ingå på frågan, huruvida vissa tjänster skulle vara ordinarie eller extra ordinarie. Lönesystemet borde dock enligt lönekommitténs mening uppbyggas så, att det icke förhindrade ordinarie anställning även i de lägsta lönegraderna. Antalet lönegrader med beteckningen Ca borde med hänsyn härtill utgöra 37. I ett senare sammanhang uttalas i betänkanudet, att antalet lönegrader med beteckningen Ce (vilken beteckning bl. a. avsetts skola tillkomma de tjänster, som nu ha lönegradsbeteckningarna Eo, V, MV, Ek, U och MEo) borde överensstämma med antalet lönegrader med beteckningen Ca.

De sakkunniga. Av det anförda framgår att 1945 års lönekommittés förslag inrymmer möjlighet till ordinarie anställning även för den lägre vård- och ekonomipersonal, varom här är fråga. Nämnda kommitté har emellertid överhuvudtaget ej ansett sig böra ingå på prövning av frågan angående relationen mellan antalet ordinarie och extra ordinarie befattningar. I annat sammanhang har lönekommittén erinrat om av riksdagen begärd utredning av frågan om revision av bestämmelserna om tjänstemännens rättsliga ställning och uttalat, att spörsmålet om ändring av de nuvarande anställningsformerna för ordinarie tjänstemän borde tagas upp till övervägande i samband med en sådan utredning. Synbarligen har lönekommittén förutsatt, att härvid frågan om förhållandet mellan antalet befattningar med olika anställningsvillkor skulle komma under övervägande. Innan resultatet av en sådan utredning föreligger har 1944 års lönekommitté, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal ansett sig icke böra föreslå ordinariesättning av extra ordinarie befattningar. Kommittén vill emellertid framhålla, att, därest denna utredningsfråga icke uppkommit, kommittén varit beredd att uttala sig för inrättande av ordinarie tjänster för här ifrågavarande personal i samma omfattning som för andra personalgrupper inom statsförvaltningen.

Kommittén har således vid avgivande av förslag till lönegradsplaceringar utgått ifrån att nuvarande anställningsform regelmässigt skall tills vidare

bibehållas. Befattningarna ha i förslaget betecknats enligt den nomenklatur, som förordats av 1945 års lönekommitté. Vad sålunda sagts gäller även beträffande befattningar, som behandlas i övriga kapitel av betänkanudet. I de fall föreslagen lönegrad har sin motsvarighet i nu gällande löneplaner med beteckningen A, Eo eller MEo har den senare lönegraden angivits inom parentes.

I detta sammanhang må vidare framhållas, att kommittén vid sin tjänsteförteckningsrevision sökt undvika dels lönedifferentieringar på grund av allenast smärre skiljaktigheter i fråga om beskaffenheten av förekommande arbetsuppgifter och de krav dessa ansetts ställa på vederbörande befattningshavare, dels att inom samma karriär använda intill varandra liggande lönegrader. Kommittén är nämligen av den uppfattningen, att till skilda befattningar hänförliga arbetsuppgifter icke kunna så fint vägas mot varandra, att en fördelning av befattningarna inom samma arbetsområde på intilliggande lönegrader i regel kan tillfredsställande motiveras. Detta oaktat har kommittén för den lägre vård- och ekonomipersonalen ansett sig böra taga i anspråk både lönegraderna Ce 2 och Ce 3. Att så blivit fallet är beroende på att kommittén av skäl, som förut anförts, funnit sig böra placera de lägst avlönade biträdena i lönegrad Ce 2 i stället för i Ce 1. Anledning att låta konsekvensen härav bliva att nästa grupp befattningshavare placeras i lönegraden Ce 4 i stället för i Ce 3 har kommittén emellertid icke funnit föreligga, helst som vid landstingens inrättningar sistnämnda lönegrad kommit till användning för jämförlig personal.

Kommittén har givetvis icke kunnat ingående undersöka arbetsuppgifterna för varje befattningshavare inom de skilda personalkategorierna utan måst nöja sig med stickprovsundersökningar och ofta allmänt hållna redogörelser för föreliggande arbetsuppgifter. Uteslutet är därför icke att särskilt bland de befattningar, som hänförs till 2 lönegraden, fall kunna förekomma, där med hänsyn till speciella omständigheter en något högre placering kan vara befogad. I den mån så skulle vara förhållandet lär det få ankomma på vederbörande myndigheter att i sina yttranden över kommitténs förslag precisera sådana befattningar. Kommittén vill dock i anslutning till vad ovan sagts understryka, att för en ändrad lönegradsplacering bör förutsättas en bestämd kvalitetsskillnad i fråga om arbetsuppgifterna i förhållande till de arbetsuppgifter, som legat till grund för kommitténs bedömning av löneställningen för personalgruppen i dess helhet.

1. Till Ek-planen hänfödda befattningar.

Vid de *statliga sinessjukhusen* må för närvarande vara anställda följande extra ordinarie tjänstemän med avlöning enligt följande lönegrader i den genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 juni 1939 fastställda löneplanen Ek.

	Lönegrad
125 ekonomister	Ek 3
586 »	Ek 1

Vid *statens anstalt för fallandesjuka* må anställas högst 22 ekonomister med avlöning enligt lönegrad Ek 1 och högst 1 med avlöning enligt lönegrad Ek 3.

De ekonomister i lönegraden Ek 1, vilka äro anställda i sjukhusens kök, ha till uppgift att biträda vid tillredning av kosten och att utföra diskning m. m.

De i tvättinrättningar anställda befattningshavarna, hänförliga till sistnämnda lönegrad, utföra det manuella arbetet vid varmmanglar och tvättmaskiner samt biträda vid in- och utlämning av tvätt.

Vissa för städningsgöromål anställda ekonomister i denna lönegrad tjänstgöra även som avlösare för sjukhusets telefonist under måltidsraster.

Ekonomister i lönegrad Ek 3, anställda i sjukhusens kök, fullgöra i allmänhet mera kvalificerade arbetsuppgifter, exempelvis sådana som hava samband med tillagning av 1:a klass patientkost, diet- och personalkost. Befattningshavare av detta slag äro även anställda för serveringsgöromål.

Vid flertalet sinnessjukhus finnas befattningar såsom ekonomister i lönegraden Ek 3 med tjänstgöring i tvättinrättningen, där de utföra strykning eller ombesörja tvätt, särskilt av finare persedlar, ävensom å arbets-salar, där de under slöjdföreståndares eller sömmerskas ledning utföra nytillverkning av sådana persedlar, som icke kunna tillverkas av patienter, såsom sköterskeuniformer m. m.

Sjukhusens telefonister äro dessutom i allmänhet placerade i denna lönegrad.

De sakkunniga. I anslutning till vad inledningsvis i detta kapitel anförts föreslår kommittén, att ekonomister tillhörande lönegrad Ek 1 hänföras till lönegrad Ce 2 och ekonomister i lönegrad Ek 3 — med undantag för nedan behandlade telefonister — till lönegraden Ce 3 i 1945 års lönekommittés förslag till dyrortsgraderad löneplan. Tjänstebenämningen torde böra ändras till ekonomibitråde.

Tjänsteförtecknings-sakkunniga för statens sinnessjukhus uttalade, att de hade uppmärksammat den låga löneställningen för sinnessjukhusens telefonister, vilka i allmänhet tillhörde lönegraden Ek 3. Dessa sakkunniga hade emellertid funnit sig böra inskränka sig till att påpeka berörda förhållande, alldenstund de sakkunnigas förslag icke innefattade överförande till ordinarie anställning av befattningshavare inom lönegraden Ek 3 och frågan om en uppflyttning till högre löneställning i egenskap av extra ordinarie befattningshavare fölle utanför de sakkunnigas uppdrag. Det framhölls dock, att telefonisterna på vissa håll lämpligen syntes kunna bestrida jämväl portvaktssysslan.

Enligt vad kommittén inhämtat är belastningen å telefonväxlarna vid de största statliga sinnessjukhusen under vissa tider å dagen högst väsentlig. Det har därför synts kommittén skäligen, att vid åtminstone vart och ett av de sju stora statliga sinnessjukhusen inrättas en befattning såsom telefonist i samma lönegrad som den, till vilken exempelvis motsvarande befattningar vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet äro hänförda, nämligen nuvarande lönegrad Eo 2. På så vis skulle enligt kommitténs mening de befattningshavare, som svara för telefonväxeln vid dessa sinnessjukhus under de tider av dygnet, då bestyret med skötseln av telefonväxeln vore mest omfattande, erhålla en i jämförelse med motsvarande befattningshavare vid andra statliga institutioner mera rättvis löneställning. Kommittén förordar alltså, att 17 av ovannämnda 125 befattningar vid statens sinnessjukhus tillhörande lönegraden Ek 3 utbytas mot telefonistbefattningar i lönegraden Ce 6 (2).

Ovan angivna befattningshavare vid statens anstalt för fallandesjuka torde böra inplaceras i lönegraderna Ce 2 och Ce 3 enligt samma grunder som föreslagits beträffande sinnessjukhusens personal.

2. Till U-planen hänfödda befattningar.

Vid karolinska sjukhuset är anställd följande personal med avlöning enligt löneplan U.

<i>Sjukvårdspersonal.</i>	Lönegrad	Antal
Fotografibiträde	2	4
Baderska	2	10
Sköterskebiträde	1	38
<i>Ekonomipersonal.</i>		
Portvakt	2	3
Sömmerska	2	7
Förrådsbiträde	2	1
Första köks- och serveringsbiträde	2	6
Köks- och serveringsbiträde	1	57
Tvättbiträde	1	31
Sjukhusbiträde (städerska), därav 2 halvtidstjänster	1	249

Några kompetensfordringar äro icke fastställda för ifrågavarande personal.

Av fotografibiträderna tjänstgör ett å röntgenavdelningen och biträder med mörkrumsarbetet där, medan det andra är placerat å tandpolikliniken.

Baderskornas arbete innefattar göromål med avseende å såväl renlighetsbad och medicinska bad som tvål- och gyttjemassage.

Sköterskebiträderna biträda vid sjukvårdsarbetet och utföra i mindre omfattning även städningsgöromål.

Sömmerskorna äro huvudsakligen sysselsatta med lagning och i mindre utsträckning med nysömnad.

De sakkunniga förorda, att ovan angivna till lönegrad U 1 hänförliga befattningar, med undantag av sköterskebiträdesbefattningarna, placeras i lönegrad Ce 2 och befattningarna tillhörande nuvarande lönegrad U 2 med undantag av fotografibiträdesbefattningarna i lönegrad Ce 3. Tjänstebeteckningarna böra ändras, för sköterskebiträde och baderska till sjukvårdsbiträde och för övrig personal, med undantag av fotografibiträde, till ekonomibiträde.

Med hänsyn till de krav, som ställas på sjukvårdsbiträdena, och angelägenheten av att få en tillfredsställande rekrytering till denna personalgrupp, har kommittén funnit sig böra föreslå, att dessa biträden hänföres till lönegraden Ce 3. I detta sammanhang må erinras, att frågan om utbildning av sjukvårdsbiträden för närvarande är föremål för utredning av 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen. I vad mån resultatet av denna kommittés arbete kan komma att påverka löneställningen för hithörande personal liksom personalorganisationen vid sjukvårdsanstalterna, undandraget sig för närvarande bedömande.

Fotografibiträdena har 1944 års lönekommitté ansett böra hänföres till lönegraden Ce 4.

Enligt löneplan U avlönad personal vid *serafimerlasarettet* utgöres av följande befattningshavare.

<i>Sjukvårdspersonal.</i>	Lönegrad	Antal
Baderska	2	2
Sköterskebiträde	1	123
<i>Ekonomipersonal.</i>		
Förrådsbiträde	2	1
Sömmerska	2	3
Första köks- och serveringsbiträde	2	2
Första tvättbiträde	2	2
Portvakt	2	1
Köksbiträde	1	25
Tvättbiträde	1	12
Sjukhusbiträde (städerska)	1	39

Personalens arbetsuppgifter äro i huvudsak lika med dem, som åligga motsvarande befattningshavare vid karolinska sjukhuset.

De sakkunniga föreslå, att ifrågavarande personal placeras i lönegrad Ce 2 respektive Ce 3 i överensstämmelse med de principer, som förordats för motsvarande personal vid karolinska sjukhuset, och att samma ändringar beträffande tjänstebenämningarna vidtagas.

3. Till V-planen hänförda befattningar.

Vid läroanstalterna för blinda äro anställda följande befattningshavare med lön enligt V-planen.

	Lönegrad	Antal
Ekonomist av 1:a klass (gårdskarlar)	5	1
Vårdarinna	a	10
Kokerska	a	2
Sömmerska	b	3
Första biträde (i kök m. m.)	c	3
Biträde (i kök m. m.)	d	18

Vad angår arbetsuppgifterna för denna personal har uppgivits, att för vårdarinnorna i stort sett gälla de föreskrifter, som fastställts i instruktionen för vid dövstumskolan å Manilla anställd befattningshavare av detta slag. Det åligger dylik befattningshavare att efter rektors och husmoders anvisningar omhändervisa tillsynen över eleverna, att utföra städning av sovsalar och därtill hörande toalettutrymmen, att övervaka elevernas personliga hygien och vänja dem vid renlighet och ordentlighet. Vidare skall vårdarinnan utföra erforderlig lagning av elevernas underkläder, strumpor m. m. och av inventarieförrådet i sovrumsavdelningarna och i övrigt övervaka vården av elevernas klädespersedlar m. m. samt i mån av tid utföra annat lämpligt arbete för skolans behov. Å anstalt, där sjuksköterska icke finnes, fordras av vårdarinnan kunnighet i enklare sjukvård.

För befattning som kokerska kräves kunnighet i matlagning, bakning, konservering m. m. Kokerskan har den omedelbara ledningen av arbetet i köket och ansvarar dessutom vid hantverksskolan i Växjö för anstaltens hushåll, gör upp förslag till matsedel och verkställer uppköp.

Sömmerska skall ha fullgod utbildning i sömnad. På vissa anstalter verkställa sömmerskorna så gott som all nytillverkning av erforderliga beklädnadspersedlar för eleverna.

De sakkunniga. Ekonomisten av 1:a klass synes, i överensstämmelse med motsvarande befattningshavare vid statens sinnessjukhus, böra — under tjänstebenämningen ekonomibiträde — placeras i lönegrad Ce 9 (5).

Såsom framgår av det tidigare ha vårdarinnorna att i stor utsträckning utöva den närmaste tillsynen över eleverna. Av den lämnade redogörelsen för arbetsuppgifterna har syntts framgå att dessa — förutom att de kunna vara omfattande — ställa stora krav på vederbörandes omdöme och omtanke.

Kommitténs ledamöter ha vid besök å olika skolor fått denna uppfattning bestyrkt. Vårdarinnorna kunna givetvis påverka eleverna i flera avseenden och i stor utsträckning bidra till att den tillsyn och den omvårdnad, som eleverna kunde få, om de vistades i sina hem, i möjligaste mån ersattes. Det har därför syntts kommittén angeläget att förutsättningar skapas för att man till dessa befattningar skall kunna erhålla personer med goda kvalifikationer för arbetsuppgifterna. Dessa ha dessutom i och för sig syntts vara av så ansvarsfull och personlighetskrävande beskaffenhet, att en högre löneställning än den nuvarande förefallit väl motiverad. Vårdarinnorna kunna i fråga om

arbetsuppgifterna i många avseenden väl jämföras med sköterskorna vid de statliga sinnessjukhusen eller statens anstalt för fallandesjuka. Kommittén har funnit lönegraden Ce 7 (3) lämpligt avvägd för dessa befattningshavare.

Kommittén anser även skäl föreligga för en förbättring av kokerskornas och sömmerskornas löneställning. Av de två kokerskebefattningarna är en placerad vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas och en vid hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor. Vid förstnämnda anstalt finnes husmoder, vilket däremot ej är fallet vid den senare anstalten. På grund av sitt härigenom i stor utsträckning självständiga ansvar torde kokerskan vid hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor böra erhålla en något högre löneställning än exempelvis ekonomibiträden (kokerskor) i nuvarande lönegrad A 2 vid de statliga sinnessjukhusen. Kommittén förordar för sin del en inplacering i lönegrad Ce 7 (3). Den till institutet å Tomtebodas hänförliga kokersketjänsten synes böra placeras i lönegrad Ce 6 (2).

De krav på yrkeskunnighet, som ställas på sömmerskorna, och den omfattning, i vilken dessa skola utföra nytillverkning av olika persedlar, gör enligt kommitténs mening en placering i lönegraden Ce 6 (2) motiverad. Tjänstebestämmelserna för såväl kokerskor som sömmerskor torde böra ändras till ekonomibitråde.

Vad sålunda föreslagits innebär en icke obetydlig förbättring av löneställningen. Såvitt kommittén kunnat finna har emellertid denna personal tidigare icke tillgodosetts i lönehänseende på samma sätt som personalen vid undervisningssjukhusen och statens sinnessjukhus.

Första biträden och biträden torde under den gemensamma beteckningen ekonomibiträden böra placeras i lönegrad Ce 3 respektive Ce 2.

Vid *vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte* finnas för närvarande följande befattningar hänförliga till löneplanen V.

	Lönegrad	Antal
Ekonomist av 1:a klass (trädgårdsbiträde — eldare)	5	1
Biträdande husmoder	3	1
Nattsköterska	1	5
Asylsköterska	1	11
Första slöjdbitråde	1	1
Sjukvårdsbiträde	1	1
Vårdarinna	a	6
Kokerska	a	2
Sömmerska	b	2
Slöjdbitråde	c	2
Första biträde (i kök m. m.)	c	6
Biträde (i kök m. m.)	d	13

I fråga om dessa befattningshavares arbetsuppgifter må meddelas, att biträdande husmodern deltar i samt leder arbetet i köket, ombesörjer bak-

ning, syltning och konservering samt med husmodern delar bestyret med inköp av livsmedel. Hon skall också utöva viss tillsyn över eleverna.

Nattsköterskan har närmaste tillsynen nattetid över de å anstalten intagna.

Asylsköterskorna åvila vårderna av sådana blinda sinnesslöa skyddslingar, som icke äro mottagliga för någon form av undervisning. Vederbörandes arbete står under översköterskans direkta uppsikt.

Sjukvårdsbiträdet handhar under översköterskan vårderna av de på sjukavdelningen intagna.

Vårdarinnorna ha tillsyn över skol- och arbetshemseleverna och arbetsuppgifterna sammanfalla med de uppgifter, som enligt det tidigare åvila vårdarinnorna vid läroanstalterna för blinda.

Första slöjdbiträdet skall vara kunnigt i vävning och kvinnliga handarbeten. Hon leder under slöjdlärarynnans uppsikt en del av vävningsarbetet på arbetshemmet. Dessutom har hon vakttjänstgöring i tur med lärarinnorna.

De sakkunniga. Ekonomistbefattningen av 1:a klass synes i likhet med ovannämnda vid läroanstalterna för blinda inrättade befattning av samma slag böra placeras i lönegraden Ce 9 (5) under benämningen ekonomibiträde.

Kommittén har övervägt en höjning av löneställningen för biträdande husmodern men icke funnit tillräckliga skäl härför. Befattningen bör således enligt kommitténs mening inplaceras i lönegrad Ce 7 (3).

Arbetsuppgifterna för nattsköterskorna, asylsköterskorna, sjukvårdsbiträdet och vårdarinnorna ha synts kommittén i stort sett jämförbara med de uppgifter, som åvila sköterskorna vid de statliga sinnessjukhusen. Någon anledning att differentiera löneställningen ifrågavarande befattningshavare emellan föreligger enligt kommitténs mening icke. Kommittén förordar, att samtliga dessa befattningar, trots att krav på särskild utbildning icke uppställts, under tjänstebenenämningen sköterska hänföras till lönegrad Ce 8 (4) eller den lönegrad, som kommittén enligt det följande ansett sig böra föreslå för sköterskorna vid sinnessjukhusen.

Kommittén har funnit sig böra uttala önskvärdheten av att krav på utbildning för ifrågavarande personal uppställas. En sådan utbildning synes lämpligen kunna ansluta till den utbildning, som fordras eller kommer att fordras för motsvarande personal vid de statliga sinnessjukhusen.

Första slöjdbiträdet synes med hänsyn till arbetsuppgifterna skäligen böra placeras i lönegrad Ce 7 (3) och slöjdbiträde i Ce 3, båda kategorierna under benämningen ekonomibiträde.

Kokerskor och sömmerskor torde under tjänstebeteckningen ekonomibiträde böra placeras i lönegraden Ce 6 (2). Första biträden böra hänföras till lönegraden Ce 3 och biträden till lönegraden Ce 2. Dessa befattningshavare torde även böra benämnas ekonomibiträden.

Vid *dövstumskolorna* äro för närvarande anställda följande befattningshavare med lön enligt löneplanen V.

	Lönegrad	Antal
Ekonomist av 1:a klass	5	12
Vårdarinna	a	27
Kokerska	a	6
Sömmerska	b	7
Första biträde (i kök m. m.)	c	12
Biträde (i kök m. m.)	d	44

De sakkunniga. Förenämnda befattningshavares arbetsuppgifter sammanfalla i stort sett med de uppgifter, som enligt det förestående åvila vid blindanstalterna anställda befattningshavare av samma slag. Kommittén föreslår följande lönegradsplaceringar och tjänstebestämmingar (angivna inom parentes).

Ekonomist av 1:a klass (ekonomibiträde)	Ce 9
Vårdarinna (sköterska)	Ce 7
Kokerska (ekonomibiträde)	Ce 6
Sömmerska (ekonomibiträde)	Ce 6
Första biträde (ekonomibiträde)	Ce 3
Biträde (ekonomibiträde)	Ce 2

Den vid *statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården* (tidigare statens skyddshem) anställda personalen med avlöning enligt den särskilda löneplanen V utgöres av följande befattningshavare.

	Lönegrad	Antal
Tvättförestånderska	2	2
Kokerska	1	15
Biträde (i kök m. m.)	d	42

Den ena av tvättförestånderskebefattningarna är inrättad för Brättegårdens hemskola och den andra för Hornö hemskola. Av innehavarna av befattningarna anses bl. a. böra krävas att de skola hava genomgått Stockholms stads skolor för husligt arbete, tvättskolan, eller äga därmed jämförlig utbildning. Tvättförestånderskorna skola förestå respektive hemskolas tvättinrättning, meddela teoretisk och praktisk undervisning i handels- och sjukhustvätt samt bestrida viss tillsynstjänst. Enligt vad som uppgivits är icke någon av dessa befattningar för närvarande tillsatt i brist på kompetenta sökande.

Beträffande kokerskorna och biträdena har från socialstyrelsen särskilt framhållits, att dessa befattningshavare vid sidan av de egentliga hushållsgöromålen deltaga i elevernas fostran och vård samt handleda dem i olika arbetsuppgifter.

De sakkunniga få erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 1 mars

1946 uppdrog åt organisationsnämnden att i samråd med socialstyrelsen verkställa en organisationsundersökning vid skyddshemmen. Samtidigt bemyndigades statsrådet Mossberg att tillkalla två sakkunniga för att inom socialdepartementet verkställa utredning angående personalorganisationen vid statens skyddshem. Kommittén har samrått med de i enlighet härmed tillkallade sakkunniga.

Med hänsyn till den undervisande verksamhet, som skall åligga tvättförestånderskorna, har övervägts att föreslå en förhöjd lönegradsplacering för dessa befattningshavare. Efter samråd med nyssnämnda sakkunniga för utredning angående personalorganisationen vid ifrågavarande skolor har emellertid kommittén ej ansett sig böra förorda någon dylik höjning. Frågan om löneställningen för dessa och övriga befattningshavare kommer nämligen att bli prövad i samband med organisationen. Vid sådant förhållande hava befattningarna av kommittén upptagits i lönegraden Ce 6 (2) under benämningen tvättföreståndare.

Kokerskebefattningarna torde under benämningen ekonomibiträde böra placeras i lönegraden Ce 6 (2) och de kvinnliga biträdesbefattningarna, likaledes under benämningen ekonomibiträde, i lönegraden Ce 2.

Vid *statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar* finnas nedannämnda befattningshavare med lön enligt ifrågavarande löneplan.

	Lönegrad	Antal
Kokerska	1	1
Sömmerska	b	1
Biträde (i kök m. m.)	d	3

De sakkunniga få i överensstämmelse med vad tidigare föreslagits beträffande motsvarande befattningar vid andra anstalter föreslå, att kokerskan och sömmerskan placeras i lönegraden Ce 6 (2) och biträdena i lönegraden Ce 2. Samtliga dessa befattningshavare torde böra benämnas ekonomibiträden.

Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor disponerar för närvarande följande befattningshavare, avlönade enligt den nu behandlade löneplanen.

	Lönegrad	Antal
Nattsköterska	1	1
Kokerska	1	1
Vårdarinna	a	3
Sömmerska	b	1
Biträde (i kök m. m.)	d	2

Nattsköterskan övervakar ordningen m. m. nattetid.

Vårdarinnorna ha överinseende i fråga om städningsarbeten, övriga hygieniska förhållanden, ombesörja den enklare sjukvården samt biträda med vakthållningen och uppfostringsarbetet.

Kokerskan handhar ledningen i anstaltens kök och verkställer rekvisitioner av proviant m. m. Från anstaltens sida har särskilt framhållits den omständigheten, att husmoder saknas vid anstalten.

De sakkunniga ha icke funnit nattsköterskan åvilande arbetsuppgifter motivera högre placering än i lönegrad Ce 5 (1), i realiteten innebärande oförändrad lönegradsplacering. Tjänstebenämningen föreslås ändrad till vaktbiträde.

Vårdarinnornas medverkan vid elevernas uppfostran ha icke vid denna anstalt för kommittén syntts lika framträdande som vid vissa andra tidigare behandlade anstalter. Kommittén har dock ansett sig böra förorda en inplacering av dessa befattningar i lönegrad Ce 7 (3). Då husmoder saknas vid anstalten, har det i överensstämmelse med tidigare tillämpade principer syntts kommittén skäligt att även kokerskebefattningen hänföres till lönegrad Ce 7 (3).

Sömmerskan, som ombesörjer icke blott underhållet av elevernas kläder utan även utför nytillverkning, har syntts böra placeras i lönegrad Ce 6 (2).

Befattningarna såsom biträden (i kök m. m.) böra hänföras till lönegrad Ce 2.

Tjänstebenämningarna för såväl sömmerska som kokerska och biträden föreslås ändrade till ekonomibitråde.

Vid *statens sjuksköterskeskola* äro anställda 2 första biträden i lönegrad Vc och 3 biträden i lönegrad Vd, vilka befattningshavare enligt de sakkunnigas mening under tjänstebenämningen ekonomibitråde böra placeras i lönegrad Ce 3 respektive Ce 2.

4. Till MV-planen hänförda befattningar.

Vid *försvarsväsendet* finnas för närvarande enligt fastställda personalförteckningar följande befattningar, för vilka avlöning utgår enligt löneplanen MV.

<i>Armén.</i>	Lönegrad	Antal
Kokerska	3	3
Första biträde (för kök och servering)	c	116
Biträde (för kök och servering)	d	728
Sjukvårdsbiträde	d	173
 <i>Marinen.</i>		
Kokerska	3	2
Första biträde (för kök och servering)	c	20
Biträde (för kök och servering)	d	101
Sjukvårdsbiträde	d	28

<i>Flygvapnet.</i>	Lönegrad	Antal
Första biträde (för kök och servering)	c	40
Biträde (för kök och servering)	d	253

Garnisonssjukhusen.

Kokerska vid annat garnisonssjukhus än i Boden	3	6
» » garnisonssjukhuset i Boden	2	2
Barnsköterska	a	2
Första biträde (i sömnad)	c	4
Baderska	c	6
Fotografibiträde	c	2
Biträde (i kök)	d	39
» (» tvätt)	d	6
» (» städning)	d	11
» (» matsalar)	d	1
» (» sjukvård)	d	140
» (telefonist)	d	4

De sakkunniga. Kokerskebefattningarna i lönegrad MV 3 vid arméns och marinens matinrättningar tillkommo från och med den 1 juli 1946 i anslutning till ett av statens organisationsnämnd efter genomförd undersökning avgivet förslag till minskning av i gällande personalförteckningar upptagna befattningar för husmödrar och biträdespersonal. Såsom framgår av proposition nr 120/1946 (sid. 26) hade i detta förslag för matinrättningar med portionstagarantal understigande 500 beräknats antingen 1 husmoder av 2. klass och 1 biträdande husmoder eller 1 husmoder av 2. klass och 1 kokerska.

Marinförvaltningen hade i yttrande över organisationsnämndens ifrågasvarande förslag uttalat, att det syntes uteslutet att erhålla kvalificerad personal såsom kokerskor, om avlöning skulle utgå enligt 2 lönegraden.

Kommittén får i detta sammanhang framhålla, att biträdande köksföreståndare icke finnas vid alla statliga sinnessjukhus. Någon differentiering av kokerskebefattningarna med hänsyn till att en kokerska i vissa fall blir köksföreståndarens närmaste biträde har sålunda ej verkställts vid sistnämnda sjukhus. Visserligen kan enligt kommitténs mening skäl tala för att så sker, men å andra sidan torde omfattningen av arbetet i köket vid de mindre sjukhus, där biträdande köksföreståndare ej finnes, kunna motivera en lägre placering av kokerskorna. Kommittén har icke kunnat finna tillräckliga skäl föreligga att för här ifrågasvarande kokerskor tillämpa en förmånligare lönegradsplacering än som beslutats för kokerskor vid statens sinnessjukhus och andra civila inrättningar, d. v. s. lönegraden Ce 6 (2). I den mån de nyinrättade befattningarna av detta slag tillsatts böra emellertid innehavarna bibehållas vid nuvarande lönegradsplacering eller enligt 1945 års lönekommittés förslag i lönegraden Ce 7 (3). Först då dylik befattning blir ledig, bör denna nedflyttas i lönegrad Ce 6 (2).

Befattningarna såsom första biträde samt biträde för kök och servering vid

försvarsväsendets olika grenar böra med kommitténs tidigare utgångspunkter hänföras till lönegrad Ce 3, respektive Ce 2.

Som gemensam tjänstebeteckning för samtliga nu berörda befattningar föreslås ekonomibitråde.

Vad angår sjukvårdsbiträdena vid armén och marinen förordar kommittén, i enlighet med vad tidigare anförts i fråga om motsvarande befattningshavare vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, att dessa inplaceras i lönegrad Ce 3. Sistnämnda lönegrad torde även få anses som den mest riktiga för de vid flygvapnet anställda befattningshavarna av angivet slag. Då dessa befattningar emellertid för närvarande äro hänfödda till löneplanen MEO, behandlar kommittén frågan om löneställningen för dessa i ett senare sammanhang.

Det övervägande antalet av kokerskebefattningarna vid garnisonssjukhusen äro placerade i lönegrad 3, medan återstoden äro hänfödda till den för befattningar av samma slag normalt tillämpade 2 lönegraden.

De angivna kokerskebefattningarna i lönegrad MV 2 äro tilldelade garnisonssjukhuset i Boden, vid vilket sjukhus finnes en biträdande köksförestånderska. Vid övriga garnisonssjukhus, vilkas personalorganisationer icke inrymma biträdande köksföreståndersketjänster, äro däremot ifrågavarande befattningar placerade i lönegrad MV 3 även i det fall att, såsom är förhållandet vid garnisonssjukhuset i Skövde, två kokersketjänster finnas. Tjänsteförteckningssakkunniga för statens sinnessjukhus hade i sitt den 18 januari 1943 avgivna betänkande anført, att de ordinarie ekonomibiträdestjänster, som enligt de sakkunnigas förslag skulle ersätta de dåvarande kvinnliga ekonomistbefattningarna av 2:a klass i lönegraden Eo 3 vid statens sinnessjukhus, borde hänföras till lönegraden A 2. I regel bleve det nämligen här fråga om kokerskor, och sådana befattningshavare hade vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet inplacerats i sistnämnda lönegrad. Genom beslut av 1945 års riksdag placerades sedermera förenämnda befattningshavare i enlighet med de tjänsteförteckningssakkunnigas förslag i lönegraden A 2.

Under åberopande av vad kommittén uttalat i samband med behandlingen av frågan om löneställningen för kokerskorna vid försvarsväsendets matinrättningar, får kommittén föreslå, att samtliga kokerskebefattningar vid garnisonssjukhusen hänföras till lönegraden Ce 6 (2). Tjänstebenenämningen föreslås ändrad till ekonomibitråde.

Nuvarande innehavare av befattningar såsom kokerskor i lönegrad MV 3 böra bibehållas vid sin lönegradsplacering eller enligt 1945 års lönekommittés förslag i lönegraden Ce 7 (3). Då dylik befattning blir ledig bör denna nedflyttas i lönegrad Ce 6 (2).

De två befattningarna såsom barnsköterska inrättades från och med den 1 juli 1946 och äro placerade vid den nyinrättade barnavdelningen å garnisonssjukhuset i Boden. I samband med tillkomsten av dessa tjänster hade

framhållits, att en högre löneställning än den för sjukvårdsbiträdena gällande vore motiverad med hänsyn till dels de krav i fråga om utbildning, som komme att ställas å innehavarna av befattningarna — dessa borde vara examinerade barnsköterskor — dels ock de mera kvalificerade göromål, som komme att åvila barnsköterskorna.

Kommittén har funnit det motiverat att ifrågavarande befattningar hänföras till lönegrad Ce 5 (1).

Första biträde (i sömnad) och baderska böra inplaceras i lönegrad Ce 3 under tjänstebenenämningarna ekonomibitråde, respektive sjukvårdsbiträde.

Befattningarna såsom fotografibitråde böra enligt kommitténs mening i likhet med motsvarande befattningar vid karolinska sjukhuset hänföras till lönegrad Ce 4.

Samtliga befattningar såsom biträden för kök, tvätt, städning och för matsalar torde under beteckningen ekonomibitråde hänföras till lönegrad Ce 2, medan biträden för sjukvård under tjänstebenenämningen sjukvårdsbiträden böra inplaceras i lönegrad Ce 3.

Av de 4 biträdesbefattningarna, avsedda för telefonisttjänstgöring, är en hänförd till garnisonssjukhuset i Skövde och de 3 övriga till garnisonssjukhuset i Boden. Med hänsyn till den nuvarande storleksordningen å sistnämnda sjukhus har kommittén ansett befogat, att vid detta sjukhus — i likhet med vad som är fallet vid exempelvis serafimerlasarettet — inrättas särskilda telefonisttjänster med placering i 2 lönegraden i gällande löneplan för extra ordinarie befattningshavare. Kommittén får alltså förorda, att 3 av ifrågavarande befattningar under tjänstebenenämningen telefonist hänföras till lönegrad Ce 6 (2) i 1945 års lönekommittés förslag till löneplan. Befattningen i Skövde lär däremot böra tillhöra lönegraden Ce 2. Tjänstebenenämningen bör vara ekonomibitråde.

D. Avlöningsförhållanden för tillfällig vård- och ekonomipersonal.

I nu gällande kungörelser angående löneplanerna V och MV är stadgat, att tillfällig vård- och ekonomipersonal skall äga att efter tre månaders sammanhängande anställning åtnjuta den avlöning, som enligt kungörelserna tillkommer motsvarande extra ordinarie personal, sedan vederbörliga pensionsavdrag verkställts. Sammanhängande tjänstgöring, som nu sagts, skall anses föreligga, även om avbrott ej överstigande en månad förekommit under tjänstgöring.

Genom beslut den 18 januari 1946 har Kungl. Maj:t medgivit, att lönerna för vikarier och tillfälligt anställda befattningshavare, tillhörande den lägre sjukvårds- och ekonomipersonalen vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, må tills vidare under år 1946 utgå med belopp, motsvarande den

kontanta avlöning, som efter föreskrivna pensionsavdrag tillkommer extra ordinarie befattningshavare vid sjukhusen, tillhörande samma personal, enligt gällande löneplan U.

De i anslutning till löneplanen Ek utfärdade avlöningsföreskrifterna innehålla däremot icke några bestämmelser i detta avseende. Avlöningsförhållandena för tillfällig lägre vård- och ekonomipersonal vid de inrättningar, där Ek-planen är tillämplig, regleras under hela anställningstiden av vederbörande myndighet med stöd av 57 § civila icke-ordinariereglementet.

Med hänsyn till det arbete, som bedrivs av 1945 års lönekommitté, har kommittén ej ingått på frågan om avlöningsförhållandena för här avsedd tillfällig personal. Detta spörsmål torde nämligen komma att upptagas till prövning i det betänkande rörande de nya lönebestämmelsernas utformning, som kommer att avgivas av 1945 års lönekommitté.

K A P. III.

Sjuksköterskeutbildad personal samt sjukvårdspersonal vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka.**A. Utbildningsförhållanden, behörighetsvillkor m. m.****I. Kroppssjukvården.**

Sjuksköterskeutbildningen bedrivs för närvarande dels vid statens sjuksköterskeskola dels ock vid kommunala och enskilda av staten godkända sjuksköterskeskolor.

Enligt stadgan för *statens sjuksköterskeskola* (S.F.S. nr 437/1939; ändring nr 218/1944) skall fullständig lärokurs vid denna skola omfatta en tid av minst tre år och vara anordnad i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som enligt av medicinalstyrelsen utfärdade anvisningar gälla för undervisningen vid av staten godkända sjuksköterskeskolor. Undervisning bör meddelas *dels* genom särskilt anordnade teoretiska kurser, under vilka även demonstrationer och övningar hållas, *dels ock* i samband med tjänstgöring å serafimerlasarettet, karolinska sjukhuset och andra för ändamålet lämpade sjukhus ävensom, i den mån så ske kan, genom tjänstgöring i öppen vård.

För att vinna inträde såsom elev vid skolan fordras:

att vid lärokursens början hava fyllt 20 men icke 27 år, medicinalstyrelsen dock obetaget att i särskilda fall medgiva sökande, som icke uppnått 20 år eller som överskridit 27 år, rätt att det oaktat vinna inträde såsom elev vid skolan;

att äga god hälsa och goda kroppskrafter samt vara fri från lyte, som skulle göra sökanden olämplig såsom sjuksköterska; samt

att äga tillfredsställande allmänbildning och kunskapsförutsättningar för att kunna väl tillgodogöra sig undervisningen vid skolan, vitsordad genom realexamen, avgångsbetyg från flickskola med normalskolekompetens, folkhögskolekurs eller på annat sätt, som av styrelsen godkännes.

Undervisningen vid skolan är kostnadsfri. Vid skolan antagen elev erhåller under utbildningstiden dessutom fri bostad samt, därest behov därav föreligger, jämväl fri kost och tvätt.

Vid sjukdom må antagen elev åtnjuta fri läkarvård, fria läkemedel samt, därest sjukhusvård erfordras, fri vård på staten tillhörigt sjukhus under erforderlig tid.

Under senare delen av elevtiden utgår ett arvode av 600 kronor.

Andra läroanstalter än statens med syfte att meddela kvinnor sådan teoretisk och praktisk utbildning i allmän sjukvård, som erfordras för utövande av verksamhet såsom sjuksköterska, må kunna erhålla statens godkännande

(godkänd sjuksköterskeskola). Bestämmelser angående dylikt godkännande äro meddelade genom kungörelsen den 28 juni 1935 (nr 431; ändring nr 320/1937 och nr 390/1945). Enligt dessa bestämmelser gäller bland annat, att beslut om godkännande av sjuksköterskeskola skall meddelas av medicinalstyrelsen, vilken myndighet det också åligger att utöva tillsyn över skolorna. I fråga om de villkor, som skola uppfyllas för att vinna inträde såsom elev vid av staten godkänd sjuksköterskeskola, gäller i stort sett vad enligt det ovanstående är stadgat för vinnande av inträde vid statens sjuksköterskeskola.

Från medicinalstyrelsen hava de sakkunniga erhållit nedanstående sammanställning rörande de för närvarande av medicinalstyrelsen godkända sjuksköterskeskolorna, däri även angivits storleken av utgående skolavgifter och de arvoden, som eleverna erhålla under utbildningstiden och vilka i allmänhet utgå under senare delen av elevtiden. Utbildningstiden har vid samtliga skolor angivits uppgå till minst tre år.

Under elevtiden erhåller elev kost och logi samt tvätt.

Sjuksköterskeskola	Skolavgift	Arvode under elevtiden, kr.
Sophiahemmets sjuksköterskeskola, Stockholm	500:—	610:— 710:— ¹
Rödakorshemmets » »	600:—	600:— ¹
S:t Eriks » »	—	1 560:—
Diakonissanstaltens » »	— ³	1 500:— ³
Betaniastiftelsens » »	150:—	660:— ^{1 2}
Samariterhemmets » Uppsala	— ⁴	1 500:— ⁴
Uppsala sjuk- sköterskehems » »	600:—	592:— 614:— ⁵
Sjuksköterskeskolan vid lasarettet i Eskilstuna	120:—	900:—
Birgitta sjuksköterskeskola vid lasarettet i Linköping	—	600:—
Sjuksköterskeskolan vid lasarettet i Jönköping	—	798:—
» » » » Kristianstad	—	900:—
Södra Sveriges sjuksköterskehem, Lund	600:—	500:—
Göteborgs sjuksköterskeskola, Göteborg	500:—	900:—
Västra Sveriges sjuksköterskeskola, Borås	—	700:—
Sjuksköterskeskolan vid lasarettet i Karlstad	—	1 080:— ²
» » » » Örebro	—	1 080:—
» » » » Västerås	—	1 440:— ²
» » » » Falun	—	975:— ²
» » » » Gävle	—	1 170:— ¹
» » » » Sundsvall	50:—	1 140:— ²
» » » » Östersund	150:—	1 140:—
» » » » Umeå	—	1 320:—

¹ Hårtill kommer visst bidrag till uniform.

² Hårtill kommer dyrtidstillägg.

³ Exira elev erlägger icke någon kursavgift och erhåller från och med tredje året 700 kronor.

⁴ Församlingssystemelev och sjuksköterskeelev erlägger 400 kronor i kursavgift och erhåller sista året 360 kronor.

⁵ Dyrtidstillägg ingår i denna summa.

Enligt kungörelsen den 26 april 1940 (nr 380) angående stipendier till elever vid av staten godkända sjuksköterskeskolor må medellös eller mindre bemedlad elev av statsmedel komma i åtnjutande av stipendium till belopp, motsvarande halva den till skolan utgående elevavgiften, dock högst 250 kronor, under villkor att skolans styrelse medgiver eleven nedsättning i nämnda avgift med belopp, motsvarande det beviljade stipendiet. Om särskilda skäl därtill äro, må Kungl. Maj:t meddela befrielse helt eller delvis från uppfyllandet av sistnämnda villkor såvitt angår skola, vilken drives av annan än landsting eller stad, som ej deltagar i landsting.

Utän hinder av vad sålunda stadgats må vid skola, som drives av landsting eller stad, som icke deltagar i landsting, utgå stipendium till medellös eller mindre bemedlad elev med följande belopp, nämligen:

a) till elev, för vilken uttages en avgift av högst 100 kronor, med belopp motsvarande hela elevavgiften utan att nedsättning av denna avgift äger rum, samt

b) till elev, för vilken uttages avgift med belopp, överstigande 100 men ej 200 kronor, med 100 kronor, på villkor att skolans styrelse efterskänker den del av elevavgiften, som överstiger 100 kronor.

Från svenska landstingsförbundet har inhämtats att — utöver de stipendier av statsmedel, som utgå till elever vid sjuksköterskeskolor — landstingen i stor utsträckning bevilja dels stipendier åt sagda elever, dels stipendier åt i första hand sjukvårdsbiträden för att de skola kunna skaffa sig erforderliga förkunskaper för att vinna inträde i sjuksköterskeskola, dels ock anvisa medel för lån åt dessa biträden i enahanda syfte. Sammanlagda beloppet av de av landstingen för berörda ändamål för år 1945 beviljade medlen ha uppgått till i runt tal 84 000 kronor.

Vad angår de städer, som ej tillhöra landsting, må framhållas, att Stockholms stad senast för år 1946 ställde ett belopp av 6 000 kronor till förfogande för utdelande av stipendier till elever vid S:t Eriks sjuksköterskeskola.

Från medicinalstyrelsen har uppgivits att godkända antalet elevplatser vid landets samtliga sjuksköterskeskolor vid 1946 års ingång uppgick till sammanlagt 1 172. Under år 1945 intogos 1 085 elever. Sammanlagda antalet godkända elevplatser utgjorde vid sistnämnda års ingång 1 063. Till skolorna inkommo under år 1945 1 754 ansökningar från — då vissa sökande hade ingivit sina ansökningshandlingar till mer än en skola — 1 444 sökande. Antalet sökande till skolorna hade tidigare utgjort år 1942 2 131, år 1943 1 865 och år 1944 1 700.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade statsrådet och chefen för socialdepartementet den 21 december 1945 sakkunniga för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag angående sjuksköterskeutbildningen och vad därmed hade sammanhang (1946 års kommitté för

sjuksköterskeutbildningen). Ur de direktiv, som lämnades dessa sakkunniga, må här anföras följande.

Till en början erinrades om att inom landet för närvarande föreläge en markerad brist på sjuksköterskor för såväl den slutna som den öppna vården. Denna brist komme, därest icke åtgärder utan dröjsmål vidtoges, att ytterligare skärpas under den närmaste tiden. En sådan ogynnsam utveckling ansåges kunna förutses redan såsom en följd av rådande läge på den kvinnliga arbetsmarknaden och befolkningsstockens förskjutning mot allt högre åldrar. Därtill komme att personalbehovet i en nära framtid av olika skäl komme att kraftigt öka.

För att det sålunda föreliggande eller förväntade behovet av utbildad sjukvårdspersonal skulle kunna tillgodoses erfordrades — förutom att avlöningsvillkoren samt anställnings- och arbetsförhållandena för ifrågavarande personal ordnades på ett tillfredsställande sätt — att spörsmålet om sjuksköterskeutbildningen bleve löst.

Vid utredningen skulle i första hand omprövas vilka krav som i utbildningshänseende borde ställas på sjuksköterskor inom skilda verksamhetsområden och på olika befattningar inom dessa. Angeläget vore att rekryteringen till sjuksköterskeyrket skedde med bredast möjliga bas. Prövas borde om och i vad mån kraven på teoretiska förkunskaper för tillträde till sjuksköterskeskolor kunde mildras. Undersökas borde därvid även under vilka förutsättningar tjänstgöring såsom sjukvårdsbiträde skulle kunna berättiga till inträde i sjuksköterskeskola. För sjukvårdsbiträden, som icke eftersträvade att på dylik väg erhålla full sjuksköterskekompetens, borde beredas tillfälle att genomgå någon mindre, teoretisk kurs, som öppnade väg för befordran inom sjukvårdsbiträdesgraden.

Den sammanlagda utbildningstiden syntes genom lämpliga effektiviserings- och rationaliseringsåtgärder kunna åtminstone i någon mån förkortas.

I den mån hinder av ekonomisk art mötte för den som önskade genomgå sjuksköterskeskola eller utbildningskurs borde dessa i görligaste mån undanröjas. Vid de av landstingen drivna skolorna voro eleverna redan nu i stor omfattning befriade från skyldighet att erlägga avgift för undervisningen; även vid andra skolor kunde, delvis med hjälp av statsmedel, avgiftsbefrielse eller nedsättning äga rum. Vissa möjligheter att erhålla studielån och stipendier funnes även. Under en del av tiden för den praktiska utbildningen brukade eleven äga uppbära något mindre arvode. Undersökas borde emellertid om icke ytterligare åtgärder borde vidtagas i förevarande avseenden för att befrämja rekryteringen till skolorna. I detta sammanhang borde även bemärkas en omständighet som bidroge till sjuksköterskebristen, nämligen att avgången från yrket på grund av giftermål och andra orsaker vore påfallande stor. Frågan om vidtagande av särskilda åtgärder för att befordra sköterskornas kvarblivande i sjukvården efter äktenskap och barnsörd — härvid vore särskilt att nämna införande av deltidstjänstgöring och inrättande av daghem vid de stora anstalterna — syntes emellertid, i den mån icke en lösning därav framtingades redan genom omständigheternas tryck, böra göras till föremål för utredning i annat sammanhang.

I sakens natur låge att utredningen skulle komma att tangera även vissa närliggande utbildningsområden, i synnerhet utbildningen av barnmorskorna. Sålunda borde särskilt beaktas ett framfört förslag att, med tanke särskilt på behovet i mera glest befolkade landsdelar, utbilda distriktsköterskor med jämväl barnmorskekompetens.

Det erinrades även om att Kungl. Maj:t tidigare — genom beslut den 24 september 1943 — uppdragit åt medicinalstyrelsen att utreda möjligheterna att bereda sjukvårdspersonalen vid sinnessjukhusen förbättrad utbildning. Enär uppgifterna för

denna sjukvårdspersonal i väsentliga delar vore artskilda dem som ankomme å den personal, som berörts i det föregående, borde det åt medicinalstyrelsen lämnade uppdraget fullföljas av styrelsen jämsides med den utredning, som i direktiven åsyftades.

Erforderligt samråd borde bland annat ske med de sakkunniga som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 november 1944 tillkallats för utredning av frågan om löneställningen och därmed sammanhängande anställningsförhållanden för statsanställda sjuksköterskor m. fl.

Utredningen är ännu icke slutförd, men enligt vad kommittén erfarit kan förutsättas att de förändringar av sjuksköterskeutbildningen, som förenämnda sakkunniga komma att föreslå, icke bliva av natur att böra påverka bedömandet av frågan om löneställningen för sjuksköterskorna.

2. Sinnessjukvården.

Till elev vid statens sinnessjukhus må enligt av medicinalstyrelsen utfärdade bestämmelser antagas ogift man eller kvinna, som fyllt 20 men ej 30 år; dock att då sökandens föregående utbildning kan anses lända sinnessjukvården till fromma eller då andra sökande ej finnas, till elev må antagas person av annan än nämnda ålder. Eleverna uppbära under elevtiden arvode enligt av medicinalstyrelsen med stöd av 57 § civila icke-ordinariereglementet meddelade grunder. Såsom villkor för erhållande av befattning såsom skötare eller sköterska gäller att å något statens eller med statens jämförligt sinnessjukhus hava med gott vitsord tjänstgjort under en tid av minst fyra år, därav minst två år såsom elev eller vikarie å sjukvårdsbefattning och minst två år såsom extra ordinarie skötare respektive sköterska eller därmed jämförlig sjukvårdsbefattning samt att därunder hava genomgått utbildningskurs (elevkurs) enligt av medicinalstyrelsen godkänd plan.

Enligt den av medicinalstyrelsen fastställda planen för denna lägre kurs skall densamma uppdelas i en praktisk och en teoretisk del.

Den praktiska elevkursen, som lämpligen skall förläggas till första elevåret, meddelas av någon sjukhusets sjukvårdspersonal tillhörande befattningshavare, som därtill förordnas av sjukhuschefen.

Kursen skall meddelas genom föreläsningar i samband med praktiska övningar, omfattande minst 15 lektioner om en timme vardera. Härvid skall givas undervisning uti sådan praktisk sjukvård, som i allmänhet handhaves och utövas av sjukvårdspersonalen.

Den teoretiska kursen, som meddelas av någon vid sjukhuset anställd läkare, omfattar minst 30 lektioner om en timme vardera med i regel två lektioner i veckan.

Efter det att jämväl föreskriven provtjänstgöring fullgjorts och befunnits förtjäna vitsord, meddelas av sjukhuschefen intyg om avslutad utbildning för behörighet till anställning som skötare, respektive sköterska.

För högre utbildningskurs, föreskriven för behörighet till befattning som överskötare och översköterska, ha meddelats bland annat följande bestämmelser.

Varje sådan kurs skall anordnas efter särskilt förordnande av medicinalstyrelsen, som jämväl utser deltagare i kursen. Kursen meddelas vid sjukhus, som medicinalstyrelsen bestämmer, av läkare, som styrelsen förordnar.

Kursen skall omfatta minst 30 lektioner om en timme vardera med i regel tre lektioner i veckan.

Härvid skall givas undervisning uti

- 1) allmän och speciell sjukdomslära och sjukdomars behandling, sjukvård i allmänhet, sjukhushygien, de viktigaste grunddragen av den allmänna hälso- och sjukvården samt sjukvårdens etik;
- 2) sinnessjukdomar och sinnessjukvård;
- 3) lämpliga delar av lag- och övriga författningsbestämmelser rörande sinnessjuka och sinnessjukvårdens organisation, allmänna ordningsbestämmelser för sinnessjukhusen samt instruktioner för sjukvårdspersonalen.

Vid statens sinnessjukhus tjänstgörande elev i en av staten godkänd sjuksköterskeskola eller från sådan skola utexaminerad sjuksköterska må av sjukhuschefen tillåtas delta i den högre kursen samt därvid befrias från de under 1) härövan omförmälda ämnen.

För elever eller sjuksköterskor, som nyss sagts, må sådan partiell högre kurs, omfattande under 2) och 3) i kursen ingående ämnen, kunna anordnas jämväl som särskild kurs om minst 15 lektioner.

Partiell högre kurs medför samma behörighet till anställning såsom sköterska eller översköterska som elevkurs respektive fullständig högre kurs.

I detta sammanhang må vidare framhållas, att Kungl. Maj:t genom beslut den 3 mars 1944 bemyndigat medicinalstyrelsen att under tiden den 1 juli 1944—den 30 juni 1948 varje budgetår använda högst 4 800 kronor för att till högst tolv vid statens sinnessjukhus anställda sköterskor eller e.o. sköterskor, vilka synas äga förutsättningar att kunna befordras till översköterskor, under vissa närmare angivna villkor utdela stipendium å högst 400 kronor för år för deltagande i kurser för utbildning i allmän sjukvård.

Genom beslut den 24 september 1943 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att i samråd med vederbörande personalorganisationer utreda frågan rörande förbättrad utbildning åt den vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka anställda sjukvårdspersonalen. Enligt vad de sakkunniga inhämtat är denna utredning ännu icke slutförd.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 november 1945 hemställde emellertid medicinalstyrelsen, att förslag måtte avgivas till riksdagen om anvisandet för budgetåret 1946/47 av ett förslagsanslag å 100 000 kronor till bestridande av

kostnader för anordnande av kompletteringskurser för kvinnlig personal vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka.

Medicinalstyrelsen meddelade i denna skrivelse, att ett fullständigt förslag i frågan angående sinnessjukvårdspersonalens utbildning ej kunde framläggas förrän pågående förhandlingar med vederbörande personalorganisationer hade avslutats. Man hade emellertid under utredningsarbetet funnit, att en försöksverksamhet i form av kompletteringskurser för viss kvinnlig sinnessjukvårdspersonal vore av värde. Det hade dessutom visat sig, att ett betydligt utökat antal sjuksköterskor erfordrades vid sinnessjukhusen. Då det vore angeläget, att denna utökning av sjuksköterskeantalet trots sjuksköterskebristen snarast skedde och då flertalet av de tjänster, varom vore fråga, uppehölls av funktionärer som, på grund av avsaknad av utbildning i kroppssjukvård, icke ägde behörighet att inneha ifrågavarande tjänster, ansåge styrelsen det vara av stor vikt att kompletteringskurser i någon form snarast komme till stånd. Med tillämpad praxis krävdes av vid statens sinnessjukhus utbildad kvinnlig personal för behörighet till översköterske- och föreståndarinnebefattningar genomgående av en fullständig kurs om minst 3 år vid av staten godkänd sjuksköterskeskola, en anordning som visserligen underlättades genom ett mindre antal (12) årliga stipendier om 400 kronor, men som dock bleve för personalen i fråga ekonomiskt betungande. Med hänsyn till att denna personal fått en viss praktisk och teoretisk utbildning i sinnessjukvård ansåge styrelsen, att kompletteringskurser avseende utbildning i kroppssjukvård borde anordnas, varigenom ej blott den statliga sinnessjukvården utan även personalens egna krav bleve tillgodosedda.

Enligt medicinalstyrelsens åsikt borde de föreslagna försökskurserna framläggas till statens och de av staten godkända sjuksköterskeskolorna. Kurserna syntes böra omfatta en tid av minst 18 månader.

För att bliva antagen till kompletteringskursen borde enligt medicinalstyrelsens mening fordras att vederbörande ägde behörighet att erhålla ordinarie anställning, d. v. s. tjänstgjort vid statligt sinnessjukhus minst fyra år och hade för avsikt att efter avslutad kurs fortsätta sin tjänstgöring därstädes under vissa år framåt, varom förbindelse borde avkrävas vederbörande.

Efter avslutad kurs borde eleven tilldelas avgångsbetyg enligt särskilt formulär, med stöd av vilket skulle kunna erhållas bevis om att eleven förvärvat det mått av kunskaper och färdigheter, som godkänd sjuksköterskeskola avsåge att bibringa.

Elev syntes böra åtnjuta fri undervisning, bostad, kost och tvätt samt ett månatligt arvode av 50 kronor per månad. Enligt gällande avlöningsreglementen borde vederbörande dessutom äga bibehålla lön under 120 dagar; extra ordinarie befattningshavare dock med vidkännande av B-avdrag.

Den 28 januari 1946 gjorde medicinalstyrelsen förnyad framställning i ämnet hos Kungl. Maj:t.

Medicinalstyrelsens ifrågavarande framställningar ha ännu icke föranlett till någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Enligt vad kommittén inhämtat avser medicinalstyrelsen att i möjligaste mån ansluta utbildningen av såväl manlig som kvinnlig sjukvårdspersonal till den organisation för den allmänna sjuksköterskeutbildningen, som kan komma att föreslås av 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen.

För de sakkunniga har från medicinalstyrelsen uppgivits, att ordinarie föreståndarinnebefattningar numera uteslutande tillsätts med personal, som genomgått av staten godkänd sjuksköterskeskola. Styrelsen har vidare meddelat, att då sedan år 1935 sköterskor vid sinnessjukhusen icke medgivits rätt till deltagande i »högre kurs», numera även översköterskebefattningarna mestadels bleve besatta med lasaretsutbildade sköterskor. Sålunda hade under år 1945 tillsatts 30 översköterskebefattningar, varav allenast 4 med icke lasaretsutbildad personal. Enligt medicinalstyrelsens mening torde om några få år endast sjuksköterskor, som avlagt examen vid av staten godkänd sjuksköterskeskola, ifrågakomma till tjänster av sist angivet slag. Vid ingången av år 1946 innehades endast 2 av dåvarande 99 föreståndarinnetjänster av personer, som icke genomgått av staten godkänd sjuksköterskeskola, och av de 397 översköterskorna hade 71 icke dylik utbildning.

B. Löneställningen.

Enligt de sakkunnigas mening torde det vara mycket svårt att avgöra i vad mån den i olika sammanhang påtalade bristen på sjuksköterskeutbildad personal har sin grund i nu gällande löneförhållanden. Å ena sidan synes vid sjuksköterskeskolorna i stort sett varje år utbildas det antal sjuksköterskor, som motsvarar antalet godkända elevplatser. Å andra sidan märkes under senare år en betydlig nedgång i antalet sökande till skolorna. Denna nedgång torde dock, åtminstone delvis, vara beroende av befolkningsutvecklingen. Klart torde emellertid vara att löneställningen för de i statens tjänst anställda sjuksköterskorna icke kan hava varit av avgörande betydelse för rekryteringen till sjuksköterskeskolorna. Dessa sjuksköterskor hava nämligen väsentligt bättre löneförmåner än motsvarande i landstingens tjänst anställda befattningshavare och utgöra allenast omkring 15 procent av i allmän tjänst anställda sjuksköterskor. Såsom framgår av det följande kommer emellertid vad löneställningen angår förhållandet mellan de båda sjuksköterskegrupperna att bliva omvänt efter den 1 januari 1947.

I en till kommittén ställd, den 12 juni 1945 daterad skrivelse, vilken som bilaga A 1 fogats till detta betänkande, har svensk sjuksköterskeförenings

centralstyrelse hemställt, att för i statlig tjänst anställda sjuksköterskor måtte föreslås följande lönegradsplaceringar.

Assistentsköterskor och nästansvariga å kropps- och sinnessjukhus	A 10
Avdelningssköterskor av olika slag och översköterskor vid kropps- och sinnessjukhus	A 12
Skolsköterskor, skjusköterska vid telegrafstyrelsen och annan sjuksköterska i öppen vård	A 13
Husmodern vid Skövde garnisonssjukhus, 2:a förestånderska vid sinnessjukhus	A 15
Instruktionssköterska (försvarsväsendet och 2:a instruktionsköterska vid statens sjuksköterskeskola)	A 15
2:a föreståndarinna (karolinska sjukhuset)	A 17
Instruktionssköterska (statens sjuksköterskeskola)	A 17
Husmoder (Bodens garnisonssjukhus)	A 18
Föreståndarinna (serafimerlasarettet)	A 18
1:a förestånderska (sinnessjukhus)	A 18
Inspektionssköterska (sjukvårdsförvaltningen)	A 19
Föreståndarinna (statens sjuksköterskeskola)	A 20
Föreståndarinna (karolinska sjukhuset)	A 20
Föreståndarinna (statens distriktssköterskeskola)	A 21
Biträdande byråinspektör	A 22
Byråinspektör	A 26

Vid övervägande av frågan om löneställningen för ovannämnda och övriga sjuksköterskor i statens tjänst har det fallit sig naturligt att i första hand bedöma storleken av den lön, som med hänsyn till olika förhållanden skäligen kan anses höra utgå till avdelningssköterska vid större kroppssjukhus. Den löneställning, som ansetts böra givas åt sådan befattningshavare, har sedan fått utgöra utgångspunkt vid bedömning av lönegradsplaceringen för övriga tjänstemän, för vilka kräves sjuksköterske- eller likartad utbildning. På grund härav ha de sakkunniga i första hand behandlat frågan om löneställningen för sjuksköterskor vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

1. Karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

Vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet funnos den 1 juli 1946 följande befattningar, för vilka krav på sjuksköterskeutbildning uppställts.

<i>Karolinska sjukhuset.</i>	Lönegrad	Antal
Första föreståndarinna	A 12	1
Föreståndarinna (husmoder)	Eo 9	1
Andra föreståndarinna	A 8	3 ¹
Sjuksköterska	A 7	154 ²
Sjuksköterska	Eo 7	15 ³
Assistentsköterska	Eo 5	133 ³

¹ Härutöver finnes en tjänst såsom andra föreståndarinna, där sjuksköterskeutbildning ej är erforderlig. Innehavaren av denna befattning, som tjänstgör å radiumavdelningen, leder där arbetet å kontrollavdelningen och fungerar som vederbörande överläkares sekreterare.

² Härutöver finnes en befattning, som disponeras för sjukhusets badavdelning. Innehavaren av denna tjänst har ej sjuksköterskeutbildning.

³ Därav en halvtidstjänst.

<i>Serafimerlasarettet.</i>	Lönegrad	Antal
Föreståndarinna	A 11	1
Sjuksköterska	A 7	60
Assistentsköterska	Eo 5	70

I fråga om arbetsuppgifterna för de vid karolinska sjukhuset anställda befattningshavarna må anföras följande.

Första föreståndarinnan skall hava överinseende över sjukvårdspersonalens tjänstgöringsförhållanden och handlägger därmed sammanhängande ärenden såsom frågor rörande anställning, ledigheter, vikariat m. m. samt har dessutom uppsikt över det sjukvårdande arbetet å avdelningarna.

Föreståndarinnan i lönegraden Eo 9 tjänstgör vid sjukhusets garnisonsavdelning i Stockholm och fullgör där de arbetsuppgifter, som åvila första och andra föreståndarinna vid karolinska sjukhuset.

Innehavaren av en befattning såsom andra föreståndarinna har överinseende över sjukhusbiträdenas tjänstgöringsförhållanden och handlägger därmed sammanhängande ärenden samt utövar tillsyn över de möblerade bostadsrummen och den inre renhållningen. Hon fungerar dessutom såsom avlösare för första föreståndarinnan. En av föreståndarinnorna i denna lönegrad avses skola fullgöra första och andra föreståndarinnans arbetsuppgifter å radiumhemmet, medan innehavaren av den tredje befattningen ansvarar för sjukhusets centralförråd och sysal samt förrättar inventeringarna å sjukhusets vårdavdelningar. Hon är dessutom avlösare för den andra föreståndarinna, som enligt det förestående har överinseendet över sjukhusbiträdenas tjänstgöringsförhållanden m. m.

Sjuksköterskorna i lönegrad A 7 eller Eo 7 äro avdelningssköterskor eller specialsköterskor å operations-, röntgen-, behandlings-, laboratorie- och poliklinikavdelningar med undantag för ett antal sköterskor, vilka, såsom framgår av en i det följande lämnad redogörelse, hava göromål, som i allmänhet åvila assistentsköterska.

Någon instruktion eller arbetsordning för avdelningssköterska eller specialsköterska finnes icke utfärdad vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Avdelningssköterska åligger emellertid att hava närmaste ansvaret för arbetet och patienternas vård å avdelningen. Hon har att självständigt verkställa av vederbörande läkare föreskriven ordination, behandling och dylikt. Hon skall vidare iakttaga patientens hälsotillstånd och till läkaren omedelbart anmäla inträdda förändringar. I den mån elever från sjuksköterskeskola placeras å avdelningen har avdelningssköterskan att handleda dessa.

Assistentsköterskorna biträda och vikariera för sjuksköterskorna.

Arbetstiden för första föreståndarinnan är ej reglerad, men uppgives närmast vara att jämföra med sjuksköterskornas. Samma är förhållandet beträffande såväl den föreståndarinna, som tjänstgör å garnisonsavdelningen, som den å radiumhemmet tjänstgörande. Den föreståndarinna, som ansvarar

för sjukhusets centralförråd m. m., har 48 timmars arbetsvecka jämte jourtjänst varannan kväll.

Sjuksköterskor och assistentsköterskor skola tjänstgöra 216 timmar per 4-veckorsperiod, dock att för å röntgenavdelningen tjänstgörande sköterskor arbetstiden är inskränkt till 192 timmar per 4-veckorsperiod.

Föreståndarinnan vid serafimerlasarettet har överinseende över sjukhuspersonalens, elevernas och sjukhusbiträdenas tjänstgöringsförhållanden och handlägger därmed sammanhängande ärenden. Hon utövar dessutom tillsyn över den inre renhållningen vid sjukhuset och har överinseendet över de möblerade bostadsrummen. Till biträde förfogar hon över en sjuksköterska (A 7).

Sjuksköterskornas och assistentsköterskornas vid serafimerlasarettet arbetsuppgifter sammanfalla med arbetsuppgifterna för motsvarande befattningshavare vid karolinska sjukhuset.

Arbetstiden för befattningshavarna vid serafimerlasarettet är reglerad på samma sätt som vid karolinska sjukhuset.

Lönefrågans tidigare behandling. När 1936 års riksdag behandlade frågan om statsövertagande av driften vid serafimerlasarettet förelåg ett förslag till löneroglering för lasarettets personal, utarbetat av inom ecklesiastikdepartementet särskilt tillkallade sakkunniga (SOU 1936: 1).

Dessa sakkunniga hade ansett konsekvensen av ett statsövertagande av driften vid lasarettet böra vara, att löneförmånerna för all personal vid lasarettet anpassades till det statliga lönesystemet.

Beträffande möjligheterna för och tillvägagångssättet vid en sådan anpassning hade de sakkunniga yttrat bl. a. följande.

Åtskilliga svårigheter mötte vid överförande till det statliga lönesystemet av de personalgrupper, vilka erhållit en avlöning, som i huvudsak anslöte sig till den, som tillerkänts Stockholms stads motsvarande befattningshavare, för vilka i avseende å vissa grupper kollektivavtal gällde. Otvivelaktigt vore också, att om Stockholms stad beslutade höja dessa personalgruppers avlöning och vid serafimerlasarettet skulle tillämpas löner, som mera avsevärt understeg dem, som tillkomme motsvarande befattningshavare vid Stockholms stads sjukhus, ett sådant förhållande komme att menligt inverka på rekryteringen av lasarettets personal. Denna synpunkt hade redan föranlett, att serafimerlasarettets ifrågavarande personal haft sin avlöning i huvudsak bestämd efter samma grunder, som vid olika tillfällen tillämpats vid stadens sjukhus.

Vid sjukhus i allmänhet låge synnerlig vikt uppå att kunna erhålla bästa möjliga personer även i lägre befattningar beträffande såväl sjukvårds- som ekonomipersonal. Detta bidroge i hög grad till skapandet och vidmakthållandet av en god anda, vilket vore än mera betydelsefullt vid ett sjukhus än vid företag i allmänhet och alldeles särskilt viktigt vid ett undervisningssjukhus, där blivande läkare och bland dem ett stort antal blivande sjukhusläkare inhämtade grundläggande intryck och erfarenhet för sin framtida verksamhet.

Vid övergång till det statliga lönesystemet måste tagas hänsyn till de här anmärkta omständigheterna. Mera betydelsefulla avvikelser beträffande särskilda för-

månar i förhållande till vad motsvarande befattningshavare i Stockholms stads tjänst åtnjöte borde i möjligaste mån undvikas.

Med beaktande härav och med hänsyn jämväl till de avlöningsförmåner, som utginge till vissa i statens tjänst anställda befattningshavare med likartade arbetsuppgifter och ställning, hade de sakkunniga sökt i det statliga avlöningssystemet inpassa serafimerlasarettets personal av olika kategorier. För denna frågas bedömande hade samråd med representanter för karolinska sjukhusets direktion ägt rum.

De sakkunniga hade framlagt följande förslag till lönegradsplacering beträffande sjuksköterskorna.

Inspektionssköterskan (numera benämnd föreståndarinna) syntes böra erhålla ordinarie tjänsteställning med placering i den statliga lönegrad, som närmast motsvarade vid befattningen då utgående förmåner, nämligen B 11.

I fråga om den lönegrad, till vilken lasarettets sköterskor borde hänföras, ansåges som utgångspunkt kunna tagas det fall, där sjuksköterska vore anställd i statens tjänst (tandläkarinstitutet). I anslutning härtill föreslogo de sakkunniga, att ordinarie sköterskor placerades i 7:e lönegraden för ordinarie och assistentsköterskor i 5:e lönegraden för extra ordinarie tjänstemän.

I samband med anmälan av proposition nr 272 till 1937 års riksdag angående lönereglering för personalen vid serafimerlasarettet och karolinska sjukhuset m. m. anförde föredragande departementschefen bland annat följande.

Vad anginge sjuksköterskornas lönegradsplacering, hade de sakkunniga och direktionen för karolinska sjukhuset med utgångspunkt från motsvarande förhållanden vid tandläkarinstitutet föreslagit en placering i lönegraden B 7. Medicinalstyrelsen däremot, som funnit vissa skäl tala för att beträffande ifrågavarande befattningshavare tillämpa nettolönesystem, hade — därest bruttolönesystem ändock ansåges böra genomföras — icke funnit tillräckliga skäl föreligga att bereda sköterskorna högre löneställning än den, som tillkomme översköterskor vid statens sinnessjukhus, nämligen lönegraden B 6.

Enligt departementschefens mening vore de av medicinalstyrelsen anförda skälen icke tillfyllest för att beträffande sjuksköterskorna motivera ett avsteg från den inom statsförvaltningen i övrigt som regel tillämpade bruttolöneprincipen. Vad lönenivån beträffade, syntes den av medicinalstyrelsen ifrågasatta lägre lönegradsplaceringen icke bereda rättvisa åt ifrågavarande sjuksköterskepersonal. Medicinalstyrelsen syntes enligt departementschefens mening icke hava beaktat, att det här gällde ett statligt undervisningssjukhus, där på grund av utbildningsuppgiften särskilt höga fordringar måste ställas även på sköterskepersonalen, som till icke ringa del medverkade i utbildningsarbetet och som därför i sin helhet närmast torde kunna jämföras med specialutbildade sköterskor vid vanliga kroppssjukhus. Detta förhållande gjorde, att man i förevarande hänseende måste ställa sjukhuset utom jämförelse med sjukvårdsinrättningar i allmänhet. Departementschefen ansåge

för sin del, att den särställning, sjukhuset sålunda intoge, motiverade att vid detsamma anställda sjuksköterskor placerades i lönegraden B 7.

Direktionen för karolinska sjukhuset föreslog i sin framställning angående anslag till sjukhuset för budgetåret 1937/38, att lönerna för befattningshavarna vid Gustav V:s jubileumsklinik (= den del av sjukhuset, som skulle tagas i bruk under nämnda budgetår) skulle regleras enligt i huvudsak samma grunder, som av direktionen ifrågasatts beträffande serafimerlasarettet. Detta innebar bland annat att vid jubileumskliniken skulle finnas en föreståndarinna för vårdavdelningarna, placerad i lönegraden B 11 (prop. nr 272/1937).

Föredragande departementschefen uttalade i samband med behandlingen av anslagsfrågan, att lönerna för de vid jubileumskliniken anställda befattningshavarna borde regleras i överensstämmelse med de för serafimerlasarettets personal föreslagna grunderna.

Vad sålunda föreslagits beträffande sjuksköterskepersonalens lönegradsplacering godkändes av 1937 års riksdag (statsutskottets utl. nr 181 och riksdagens skrivelse nr 465).

I sin framställning om anslag till karolinska sjukhuset för budgetåret 1938/39 hade sjukhusdirektionen bland annat föreslagit inrättande av en föreståndarinnetjänst. Denna tjänst syntes böra placeras i 14:e lönegraden med hänsyn till de betydande arbetsuppgifter, som komme att åvila föreståndarinnan å ett så stort sjukhus, och betydelsen av att för tjänsten skulle kunna anskaffas lämplig person.

Över förslaget hade infordrats yttrande från bland andra statskontoret.

Detta ämbetsverk uttalade, att det vore tveksamt om lämpligheten av den föreslagna lönegradsplaceringen av föreståndarinnebefattningen. Inspektions-sköterskan vid serafimerlasarettet, vilken syntes fullgöra åtminstone vissa av de arbetsuppgifter, som skulle ankomma på föreståndarinnan, vore placerad i 11:e lönegraden. Föreståndarskorna av första klass vid sinnessjukhusen åtnjöte avlöning enligt 12:e lönegraden. I vilken utsträckning arbetsuppgifterna för sistnämnda befattningshavare vore att jämställa med dem för den föreslagna befattningen ansåge sig statskontoret icke kunna med ledning av det föreliggande materialet bedöma. I avvaktan på närmare utredning härutinnan förmenade ämbetsverket, att högre placering än i 12:e lönegraden av ifrågakommande befattning icke borde ifrågakomma.

Departementschefen anförde i samband med behandlingen av anslagsfrågan, att enligt vad han inhämtat det vore meningen, att innehavaren av den av direktionen begärda föreståndarinnebefattningen skulle utöva förmanskap över bland annat de föreståndarinnor i lönegraden B 11, som redan funnes anställda vid karolinska sjukhuset. Ehuru med tanke på karolinska sjukhusets storleksordning och egenskap av rikssjukhus det kunde synas

tvivelaktigt, om icke föreståndarinnebefattningen i enlighet med direktionens förslag borde förbindas med lön enligt lönegraden B 14, ansåge sig departementschefen dock med hänsyn till vad statskontoret anfört icke böra ifrågasätta högre placering av nämnda befattning än lönegraden B 12.

1938 års riksdag biföll vad sålunda föreslagits.

Vid ingivande till Kungl. Maj:t den 26 oktober 1938 av sina anslagsäskanden för budgetåret 1939/40 upplyste direktionen för karolinska sjukhuset, att sjukhuset kunde beräknas komma i full drift under ifrågavarande budgetår. Bland annat beräknades den till sjukhuset förlagda psykiatriska kliniken kunna öppnas den 1 februari 1940. Beträffande lönegradsplaceringen för personalen vid denna klinik, varest i likhet med vid sinnessjukhusen skulle finnas såväl kvinnlig som manlig vårdpersonal, föreslog direktionen, att sköterskorna placerades i lönegraden A 7 eller Eo 5 och skötarna i A 6.

Direktionen föreslog vidare inrättande av två andra föreståndarinnetjänster i lönegrad A 8. Dessa befattningar erfordrades som hjälp åt första föreståndarinnan, den ena för handhavandet av den kvinnliga sjukvårdspersonalens placering i arbetet, ordnandet av ledigheter, anskaffandet av vikarier och extra arbetskraft samt för ledning och tillsyn av städerskornas och viss annan personals arbete utanför klinikerna samt såsom ställföreträdare för första föreståndarinnan, och den andra för handhavandet av sjukhusets centralförråd av linne, förbands-, förbruknings- och rengöringsartiklar m. m. samt för inventering av avdelningarnas förråd m. m.

I yttrande över direktionens förslag framhöll allmänna civilförvaltningens lönenämnd, att den för sköterskorna föreslagna lönegradsplaceringen avveke från vad som gällde vid statens sinnessjukhus, där sköterskorna — såväl ordinarie som extra ordinarie — tillhörde 3 lönegraden, under det att översköterskorna uppförts i 6 lönegraden och föreståndarskor av 2:a klass i 7 lönegraden. Ett godtagande av direktionens förslag till löneställning för sköterskorna vid psykiatriska avdelningen syntes fördenskull kunna medföra betydande konsekvenser för de statliga sinnessjukhusens vidkommande. I betraktande härav kunde lönenämnden icke undgå att hysa starka betänkligheter mot förslaget i vad detsamma avsåge annan sköterskepersonal än avdelningssköterskorna. Lönenämnden ville emellertid icke förneka, att vissa skäl kunde anföras till stöd för en något högre lönegradsplacering för sköterskorna vid psykiatriska kliniken än vid sinnessjukhusen. Därvid tänkte lönenämnden i första hand på den omständigheten, att tjänstgöringen vid psykiatriska kliniken måhända finge anses mera krävande än vid de vanliga sinnessjukhusen på grund av att patienterna till följd av karolinska sjukhusets karaktär av undervisningssjukhus icke kvarstannade där någon längre tid. Med hänsyn till berörda förhållande syntes lönenämnden förtjäna övervägas, huruvida icke sköterskebefattningarna — såväl ordinarie som extra ordinarie — skulle kunna placeras i 5 lönegraden. Därest det emellertid

ur organisatorisk synpunkt ansåges erforderligt, att sköterskorna i överensstämmelse med direktionsförslaget erhöles samma löneställning som sköterskorna vid karolinska sjukhusets övriga kliniker, syntes lönenämnden skäl jämväl tala för att de manliga skötarna erhöles en förmånligare ställning i lönehänseende än som föreslagits. Enligt lönenämndens mening borde i dylikt fall en placering av skötarna i 7 lönegraden i första hand komma i fråga, varigenom sagda befattningshavare skulle bliva uppförda i lönegraden närmast över den för skötarpersonalen vid statens sinnessjukhus gällande.

I anledning av vad lönenämnden yttrat angående de manliga skötarnas löneställning framhöll direktionen för karolinska sjukhuset, att den icke funnit anledning att frångå sitt ursprungliga förslag. För sköterskepersonalen vid psykiatriska kliniken vore avsikten att kräva samma utbildning som för sköterskorna vid övriga kliniker och borde de därför hava samma avlöning som dessa. Då sådan utbildning ej komme att krävas beträffande de manliga skötarna, funnes ej anledning att placera dessa i 7 lönegraden.

Dåvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet anförde i samband med behandlingen av anslagsfrågan, att enligt hans mening icke föreläge anledning att rubba på de principer för lönesättningen, som av riksdagen i fråga om sjuksköterskepersonalen redan godtagits för serafimerlasarettets och karolinska sjukhusets del. Då för sköterskepersonalen vid psykiatriska kliniken komme att krävas samma utbildning som för sköterskorna vid övriga kliniker, ansåge departementschefen i likhet med direktionen motiverat, att denna personal erhöles samma löneställning som sköterskorna i övrigt vid sjukhuset. Vad de manliga skötarna beträffade delade departementschefen direktionens uppfattning att, med hänsyn till att sådan utbildning icke komme att krävas av dem, skäl saknades att såsom allmänna civilförvaltningens lönenämnd ifrågasatt uppföra de manliga skötarna i högre lönegrad än den 6:e. Beträffande förslaget om inrättande av två befattningar såsom andra föreståndarinnor framställdes icke någon erinran.

Riksdagen beslutade i enlighet med vad sålunda föreslagits.

I samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 föreslog direktionen för karolinska sjukhuset, att placering i lönegraden A 7 borde — liksom vid flertalet andra sjukhus — förbehållas sköterskor i mera självständig ställning. Ordinarie sjuksköterskebefattningar i nämnda lönegrad, vilka innehafts eller innehades av assistentsköterskor, borde enligt direktionens mening vid ledighet ersättas med tjänster i lönegraden Eo 5. Departementschefen anslöt sig till direktionens förslag. Riksdagen (skrivelse 1944: 8, sid. 27 o. f.) ansåg sig emellertid böra ifrågasätta, om icke ett antal ordinarie tjänster alltjämt borde finnas för de assistentsköterskor, som hade en mera ansvarsbetonad tjänstgöring, och begärde utredning i frågan.

På Kungl. Maj:ts uppdrag verkställde direktionen för karolinska sjukhuset den begärda utredningen. Direktionen föreslog, att större delen av ifråga-

varande assistentsköterskor placerades i lönegraden A 5 och en mindre del i lönegraden Eo 5. I samband härmed anfördes bland annat följande.

Antalet sjuksköterskebefattningar i lönegraden A 7 utgör vid karolinska sjukhuset 155 och vid serafimerlasarettet 60. Antalet assistentskötersketjänster i lönegraden Eo 5 är respektive 130 och 60. Av de ordinarie äro för närvarande 33 befattningar vid karolinska sjukhuset och 15 vid serafimerlasarettet förenade med assistentskötersketjänstgöring eller därmed jämställd tjänstgöring.

Riksdagen har särskilt framhållit, att de nattjänstgörande assistentsköterskorna hade ett betydande ansvar. Natttjänsten utövas huvudsakligen av assistentsköterskor. För de på övergångsstat i lönegraden A 7 uppförda nattöversköterskor, som ännu icke kunnat — i enlighet med vad i propositionen 1942:288, sid. 43 förordats — ersättas med elever, är tjänstgöringen mer eller mindre kontinuerligt förlagd till natten. Vårdavdelningarnas nattjänstgörande assistentsköterskor och nattsköterskorna vid serafimerlasarettet alternera däremot periodvis mellan natt- och dagtjänst. Den omständigheten, att de tidvis fullgöra nattjänst, kan icke i och för sig anses innebära en särskild ansvarsställning, som bör föranleda högre löneställning.

Om samtliga sjuksköterskor, som intaga en mera självständig ansvarsställning, hänföras till lönegraden A 7, synas övriga sjuksköterskor i ansvarshänseende vara tämligen jämställda, varför ur denna synpunkt icke torde föreligga någon anledning till lönedifferentiering dem emellan. Ur andra synpunkter kan emellertid skäl föreligga för en lönedifferentiering. *Dels* kan tjänstgöringen på viss eller vissa avdelningar vara särskilt tyngande och i följd därav föranleda rekryteringssvårigheter, för vilkas undanröjande en förhöjd löneställning kan bli erforderlig, och *dels* föreligger ur befodringsynpunkt anledning att viss möjlighet till befodran inom assistentsköterskegraden beredes sådana assistentsköterskor, som icke inom skälig tid kunna befodras till befattningar såsom avdelningssköterskor eller därmed jämställda tjänster. Under åberopande av 1944 års riksdags uttalande, att assistentsköterskorna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet icke böra helt berövas befodringsmöjligheterna inom assistentsköterskegraden, får direktionen hemställa, att ett antal ordinarie befattningar för assistentsköterskor måtte finnas tillgängliga vid vardera sjukhuset för att disponeras under nyss angivna särskilda förutsättningar. Antalet dylika ordinarie assistentsköterskebefattningar synes tills vidare i avbidan på att närmare erfarenhet vinnas kunna begränsas till förslagsvis 20 vid karolinska sjukhuset och 15 vid serafimerlasarettet. I den mån förutsättningar för befattningarnas ibruktagande saknas, synas befattningarna böra få uppehållas av extra ordinarie assistentsköterskor.

Riksdagen har erinrat om att sjuksköterskor vid dövstumskolorna äro placerade i lönegraden A 6. Till denna lönegrad äro även hänförda översköterskor vid statens sinnessjukhus. De båda sistnämnda kategorierna torde dock vara närmast jämförliga med avdelningssköterskor. Med hänsyn till assistentsköterskornas ansvar och omfattande utbildning finner direktionen skäl tala för att även de ordinarie assistentsköterskebefattningarna placeras i 6 lönegraden. Emellertid skulle rekryteringen av landsortssjukhusens kvalificerade sjuksköterskebefattningar kunna ogynnsamt påverkas därigenom. Begynnelönen för extra ordinarie assistentsköterskor vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet synes nämligen överstiga begynnelönen för avdelningssköterskor vid landstingens sjukhus, sådan denna bestämts för år 1945 i en mellan landstingsförbundet och svensk sjuksköterskeförening träffad överenskommelse. Visserligen kunna lönerna för landstingssjukhusens sköterskor väntas bli höjda inom en snar framtid, men då en allmän utredning angående lönesättningen för sköterskorna vid landets sjukhus torde vara att vänta, anser sig direktionen

böra inskränka sig till att förorda, att de ordinarie assistentsköterskorna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet placeras i lönegraden A 5. En sådan lönesättning torde icke föregripa nyssnämnda utredning.

Av de 33 sjuksköterskebefattningar i lönegraden A 7 vid karolinska sjukhuset, som äro förenade med assistentskötersketjänstgöring, äro 9 vakanta och kunna omedelbart ersättas med assistentsköterskebefattningar i lönegraden Eo 5. Övriga 24 assistentsköterskebefattningar i lönegraden A 7 synas böra upptagas på övergångsstat för att framdeles vid uppkommande vakans ersättas, 20 befattningar med assistentsköterskebefattningar i lönegraden A 5 och 4 befattningar med dylika befattningar i lönegraden Eo 5.

I samband med anmälan av proposition (nr 302) till 1945 års riksdag angående vissa anslag till universiteten och den medicinska undervisningen anförde statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i anledning av direktionens förslag — under erinran om att löneställningen och därmed sammanhängande anställningsförhållanden för statsanställda sjuksköterskor m. fl. vore föremål för utredning genom särskilda inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga — att han icke ansåge sig böra tillstyrka förslaget om inrättande vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet av ordinarie assistentsköterskebefattningar i lönegrad A 5. Departementschefen erinrade där- om, att jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 9 juni 1944 vid ifrågavarande sjukhus lediga eller ledigblivande ordinarie sjuksköterskebefattningar, vilka inne- hafts eller innehades av assistentsköterskor, tills vidare icke måtte återbesättas eller uppehållas med vikarie. I avvaktan på resultatet av nämnda utred- ning syntes enligt departementschefens mening ifrågavarande ordinarie be- fattningar i mån av inträffad eller inträffande ledighet icke böra återbesättas. Såsom ersättning för vid ingången av budgetåret 1944/45 vakanta ordinarie sjuksköterskebefattningar i lönegraden A 7 — åtta vid karolinska sjukhuset och tre vid serafimerlasarettet — hade medgivande lämnats att inrätta mot- svarande antal extra ordinarie assistentsköterskebefattningar i 5 lönegraden. Vid karolinska sjukhuset vore ytterligare en och vid serafimerlasarettet ytter- ligare två ordinarie sjuksköterskebefattningar i lönegraden A 7 vakanta. Till ersättande av dessa befattningar borde medel beräknas för anställande av motsvarande antal extra ordinarie assistentsköterskor i 5 lönegraden. Då emellertid vissa svårigheter att tillsätta de extra ordinarie assistentsköterske- befattningarna hade visat sig föreligga — i synnerhet vid serafimerlasarettets neurokirurgiska klinik — ansåge sig departementschefen tillika böra förorda, att vikarie finge, efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall, förord- nas på vakanta, med assistentskötersketjänstgöring förenade sjuksköterske- befattningar i lönegraden A 7, varvid förutsattes, att sålunda förordnad vikarie skulle uppbära vikariatslön.

Riksdagen beslöt i enlighet med vad sålunda föreslagits.

De sakkunniga. Vid genomförande av den av 1945 års lönekommitté före- slagna löneregleringen kommer från och med den 1 juli 1947 begynnelse-

lönen för en statlig befattningshavare i nuvarande lönegraden A 7 (motsvarande i 1945 års lönekommittés förslag lönegraden Ca 11), till vilken lönegrad avdelningssköterskorna vid de statliga kroppssjukhusen äro hänfödda — med ett beräknat rörligt tillägg av 6 procent — att inom den högsta dyrortsgruppen utgöra 5 892 kronor och slutlönen 6 720 kronor.

Motsvarande befattningshavare vid landstingens sjukhus äro enligt en mellan landstingens centrala lönenämnd och svensk sjuksköterskeförening träffad överenskommelse från och med den 1 januari 1947 till och med 1948 års utgång tillförsäkrade lön enligt lönegraden 12 i den av 1945 års lönekommitté förordade dyrortsgraderade löneplanen för statstjänstemän. Begynnelselönen i högsta dyrortsgrupp i denna lönegrad utgör med ett beräknat rörligt tillägg av 6 procent 6 168 kronor och slutlönen 6 996 kronor.

I Stockholms stads tjänst anställd ordinarie översköterska åtnjuter för närvarande en begynnelselön, efter avdrag av pensionsavgifter, av 5 270 kronor och en slutlön av 6 753 kronor. Enligt vad kommittén erfarit är emellertid det mellan Stockholms stad å ena och personalgrupperna å andra sidan träffade avtalet om begränsning av det rörliga tillägget uppsagt till den 1 januari 1947. Ett upphävande av begränsningen skulle medföra att nyssnämnda lönebelopp vid oförändrat indexläge komme att uppgå till respektive 5 600 och 7 173 kronor. Beaktas må även att nya förhandlingar mellan huvudmannen och personalorganisationen torde komma att äga rum inom kort.

Genom förenämnda överenskommelse mellan landstingens centrala lönenämnd och svensk sjuksköterskeförening ha de landstingsanställda sjuksköterskorna således tillförsäkrats löneförmåner, som överstiga vad motsvarande befattningshavare vid de statliga kroppssjukhusen från och med den 1 juli 1947 skulle erhålla vid oförändrad lönegradsplacering under förutsättning att 1945 års förslag till lönereglering genomföres. Tidigare har såsom förut sagts förhållandet varit det, att de landstingsanställda sjuksköterskornas avlöningsförmåner avsevärt understigit de statsanställdas.

I riksdagens, i direktiven för de sakkunniga omförmälda skrivelse den 12 juli 1944, nr 451, har uttalats, att sjuksköterskorna borde erhålla en löneställning, som vore avvägd såväl med hänsyn till utbildningstidens längd som till arbetsuppgifterna, samt vid bedömning av lönegradsplaceringen hänsyn borde tagas till lönegradsplaceringen av andra statsanställda eller med av staten fastställda löner kommunalanställda befattningshavare. Kommittén har med hänsyn till såväl den speciella utbildningsformen som framförallt de särpräglade arbetsuppgifterna för sjuksköterskorna icke ansett sig kunna ingå på direkt jämförelse med någon bestämd grupp befattningshavare av nyss nämnt slag. En jämförelse i största allmänhet med andra befattningshavargrupper synes emellertid giva fog för uppfattningen att sjuksköterskorna — såsom vissa motionärer vid 1944 års riksdag gjort gällande — blivit eftersatta i lönehänseende och att det alltså vore skäligt att

vidtaga en allmän höjning av löneställningen för dessa. Den av svensk sjuksköterskeförening för avdelningssköterska föreslagna lönegraden A 12, vilken överförd till 1945 års lönekommittés förslag till dyrortsgraderad löneplan med ett beräknat rörligt tillägg av 6 procent i högsta dyrortsgruppen skulle innebära en begynnelselöne av 7 272 kronor och en slutlöne av 8 244 kronor (lönegrad Ca 16), har dock synts kommittén alltför hög. Det förtjänar exempelvis framhållas att köksföreståndarna vid de statliga sinnessjukhusen enligt beslut av 1945 års riksdag vid de större sjukhusen uppflyttades från A 7 till A 10, vid de medelstora från A 7 till A 8, medan de vid övriga sjukhus placerades i lönegrad A 6. För behörighet till dylik befattning gäller enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 att hava avlagt godkänd avgångsexamen från statens skolköksseminariums kurs för utbildning av ekonomiföreståndarinnor eller motsvarande kurs vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala eller yrkeskurs för kökspersonal vid större anstalter i Stockholm eller på annat sätt förvärvat motsvarande utbildning. För inträde å denna kurs, som jämte förberedande kurser omfattar två läsår, fordras minst normalskolekompetens eller realexamen och i allmänhet minst 1 1/2 års praktik. Efter övervägande har kommittén kommit till den uppfattningen, att från de utgångspunkter, som enligt vad nyss sagts angivits i direktiven, en placering av avdelningssköterskorna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet i lönegraden Ca eller Ce 13 (9) skulle innebära en rättvis löneavvägning. Till denna lönegrad har exempelvis kvalificerad kontorspersonal — såsom kontorist vid statens sinnessjukhus — och småskollärarinnor hänförts. Även om dessa befattningshavare hava arbetsuppgifter, som icke på något sätt äro likartade med sjuksköterskornas, hava de inom sina arbetsområden ansvarsfulla och krävande åligganden och kunna därjämte i utbildningshänseende tjäna som jämförelseobjekt.

För behörighet till befattning såsom kontorist vid statligt sinnessjukhus fordras bland annat att hava avlagt minst realexamen eller erhållit avgångsbetyg från högsta klassen å flickskolelinjen vid statens normalskola i Stockholm eller med denna i fråga om kompetensvärdet av avgångsbetyg jämställd skola samt antingen avlagt godkänd avgångsexamen vid ett av staten understött handelsgymnasium eller på annat sätt förvärvat motsvarande utbildning. Dylik tjänst torde i allmänhet erhållas först efter fyra eller fem års tjänstgöring inom vederbörande förvaltning. Behörighet till befattning såsom småskollärarinna erhålles efter genomgång av tvåårig kurs vid småskoleseminarium. För inträde å dylikt seminarium erfordras minst kunskaper i det närmaste jämförliga med dem, som erhållas vid realexamen.

Erinras må även att enligt beslut av 1945 års riksdag (prop. nr 288, riksdagens skrivelse nr 434) lärarna i kunskapsämnen och i kvinnlig slöjd vid statsunderstödda sinnesslöskolor placerats i nuvarande 11 lönegraden såsom ordinarie, i 9 lönegraden såsom extra ordinarie och i någon av löneklasserna

6—8 såsom extra. För behörighet att anställas som dylik lärare fordras i allmänhet, att vederbörande avlagt examen vid seminarium för utbildande av lärare vid skolor för bildbara sinnesslöa barn. För närvarande finnes i landet endast ett seminarium med ovannämnda uppgift, nämligen Slagsta seminarium, med statsunderstöd upprätthållet av föreningen för sinnesslöa barns vård. Kursen vid detta seminarium är tvåårig, och för att antagas till elev vid seminariet fordras att hava med goda betyg genomgått högre flickskola eller högre goss- och samskola eller att hava avlagt väl vitsordad småskollärlarinneexamen eller realexamen.

Vid kommitténs överläggningar med delegerade från svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet hava de delegerade bestämt avrått från en placering av i statens tjänst anställda sjuksköterskor i högre lönegrader än dem, om vilka överenskommelse enligt vad ovan sagts träffats för tiden 1 januari 1947—31 december 1948 mellan landstingens centrala lönenämnd och svensk sjuksköterskeförening. Härvid har särskilt framhållits, att övervägande antalet sjuksköterskor i allmän tjänst vore anställt hos landstingen. Kommittén hyser givetvis i likhet med delegerade den uppfattningen, att det vore i högsta grad önskligt att samtliga sjuksköterskor i allmän tjänst avlönades efter enahanda grunder. En sådan ordning läser emellertid svårigen kunna vinnas med nuvarande organisation av sjukvårdsväsendet. Att märka är att inga bindande utfästelser torde kunna erhållas från de kommunala huvudmännens sida beträffande lönesättningen efter utgången av den tid, för vilken gällande eller träffade överenskommelser löpa.

Ehuru inom kommittén betänkligheter har yppats mot lämpligheten av en högre lönenivå för statsanställda sjuksköterskor än för de landstingsanställda har kommittén dock ansett sig böra förorda, att de statsanställda sjuksköterskorna gives den löneställning, som med hänsyn till placeringen av andra statliga och med av staten fastställda löner kommunalanställda befattningshavare skäligen och rättvisligen bör tillkomma dem. Härvid har även beaktats angelägenheten av att skapa förutsättningar för en tillfredsställande och tillräcklig rekrytering för den utbyggnad på hälso- och sjukvårdens område, som under den närmaste tiden läser vara ofrånkomlig. För avdelningsköterskornas vid karolinska sjukhusets och serafimerlasarettets del innebär detta ställningstagande, som ovan framhållits, att de föreslås placerade i lönegraden Ca eller Ce 13 (9).

Den föreslagna löneställningen innebär, att begynnelselönen i högsta dyrortsgruppen med ett beräknat rörligt tillägg av 6 procent skulle komma att utgöra 6 444 kronor och slutlönen 7 272 kronor.

När kommittén sålunda fattat ståndpunkt till lönesättningen för sjuksköterskorna i lönegraden A 7 vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet har endast avsetts sådana i A 7 placerade sjuksköterskor, vilka fullgöra tjänst-

göring i självständig ställning (avdelnings-, operations-, röntgen-, laboratorie- och polikliniksköterskor).

Vid undersökning av arbetsuppgifterna för avdelningssköterskorna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet har befunnits, att på vissa avdelningar där mer än en sjuksköterska med ansvarsställning närmast vederbörande läkare finnes, en av dessa sjuksköterskor har ett i vissa avseenden mera omfattande ansvar än de övriga. Sålunda handhar exempelvis på den allmänna operationsavdelningen en sjuksköterska de uppgifter, som ha samband med all till avdelningen hörande underordnad sjukvårdspersonal och ansvarar för instrument och övriga materialier. Kommittén har övervägt, huruvida icke dylik avdelningssköterska borde givas en högre löneställning än 13 lönegraden, men i stället stannat för att, där så kan vara påkallat, avdelningsskötersketjänst bör utbytas mot föreståndarinnebefattning. Då emellertid detta spörsmål närmast är en organisatorisk fråga, har kommittén ansett sig icke böra avgiva något förslag i detta avseende.

Vad angår assistentsköterskorna (Eo 5) har centralstyrelsen för svensk sjuksköterskeförening ifrågasatt uppflyttning av denna personalgrupp till lönegraden A 10.

Kommittén har funnit skäligt att dessa sköterskor i likhet med avdelningssköterskorna erhålla uppflyttning i lönehänseende med två lönegrader, d. v. s. att befattningarna inplaceras i lönegrad Ce 11 (7). Begynnelselönen i högsta dyrortsgruppen skulle på så sätt med tidigare beräknat tillägg komma att uppgå till 5 892 kronor och slutlönen till 6 720 kronor.

Motsvarande befattningshavare hos landstingen äro enligt förenämnda avtal mellan landstingens centrala lönenämnd och svensk sjuksköterskeförening fr. o. m. den 1 januari 1947 tillförsäkrade lön enligt lönegraden 10 i 1945 års lönekommittés förslag till dyrortsgraderad löneplan.

Såsom tidigare uppgivits finnas för närvarande vid karolinska sjukhuset 155 sjuksköterskor i lönegraden A 7 och 15 i lönegraden Eo 7 samt vid serafimerlasarettet 60 i lönegraden A 7. Av den i det föregående återgivna, vid 1945 års riksdag behandlade utredningen rörande vissa sjuksköterskors vid ifrågavarande sjukhus tjänstgöringsförhållanden framgår emellertid, att 33 sjuksköterskor i lönegraden A 7 vid karolinska sjukhuset och 15 vid serafimerlasarettet fullgöra allenast assistentsköterske- eller därmed jämställd tjänstgöring. Dessa sjuksköterskor böra givetvis icke uppflyttas i lönegrad utan bibehållas i sin nuvarande placering såsom assistentsköterskor. Kommittén har utgått från att en närmare prövning av arbetsuppgifterna för sjuksköterskorna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet kan giva vid handen, att genom inträffade förändringar i organisationen en förskjutning i den ena eller andra riktningen ägt rum beträffande antalet sjuksköterskor med assistentsköterskegöromål. Det förutsattes att direktionen för karolinska sjukhuset ägnar denna fråga sin uppmärksamhet. Kommitténs förslag

med avseende å lönegradsuppflyttningar för sjuksköterskor vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet angiver därför ett på grundval av förenämnda utredning beräknat antal befattningar.

Någon höjning av lönegradsplaceringen för den sjuksköterskebefattning, som disponeras för badavdelningen vid karolinska sjukhuset, bör givetvis ej heller ifrågakomma. Då av innehavaren av tjänsten ej kräves sjuksköterskeutbildning, har kommittén upptagit frågan om lönegradsplaceringen för befattningen till behandling i ett senare sammanhang.

Första föreståndarinnan vid karolinska sjukhuset är för närvarande placerad i lönegraden A 12. Vid inrättandet av befattningen hade direktionen för sjukhuset föreslagit en placering i lönegraden A 14 med hänsyn till de betydande arbetsuppgifter, som skulle komma att åvila innehavaren av denna befattning. Såvitt kommittén kunnat finna är den nuvarande skillnaden i löneställning mellan avdelningssköterska och första föreståndarinnan väl avvägd. Kommittén anser att samma löneskillnad i fortsättningen bör bibehållas, varför första föreståndarinnan bör placeras i lönegrad Ca 18 (14).

Innehavaren av en av de ovan angivna tre befattningarna såsom andra föreståndarinna fullgör, såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen, huvudsakligen arbetsuppgifter i samband med sjukhusets förråd och sysal. Kommittén har varit tveksam, huruvida denna befattningshavare med hänsyn till arbetsuppgifterna även i fortsättningen bör i lönehänseende jämföras med de två övriga föreståndarinnorna i lönegraden A 8. I betraktande av att innehavaren av befattningen även är avlösare för den föreståndarinna, som bland annat har överinseendet över sjukhusbiträdenas tjänstgöringsförhållanden, och med hänsyn tagen jämväl till angelägenheten av att erhålla väl kvalificerad innehavare å befattningen, har kommittén emellertid stannat vid att förorda att de tre nu berörda befattningarna alltjämt jämföras i lönehänseende. Vad angår den lönegradsplacering, som bör givas åt andra föreståndarinnorna, har kommittén med utgångspunkt från den föreslagna lönesättningen för avdelningssköterskorna och i betraktande av arbetsuppgifterna funnit en placering i lönegraden Ca 15 (11) skäligen.

Den å sjukhusets stat uppförda befattningen såsom föreståndarinna med placering i lönegraden Eo 9 torde böra jämföras med andra föreståndarinna och placeras i lönegraden Ce 15 (11).

Vid bedömning av den jämkning i lönehänseende, som med hänsyn till den allmänna höjningen av sjuksköterskornas löneställning bör ifrågakomma för föreståndarinnan vid serafimerlasarettet, må framhållas att denna synes fullgöra samma arbetsuppgifter som dem, vilka åvila första föreståndarinnan vid karolinska sjukhuset. Den nuvarande skillnaden i löneställning utgör alltså en lönegrad. Karolinska sjukhusets storlek kan visserligen åberopas för att första föreståndarinnebefattningen vid detta sjukhus förbindes med lön

enligt högre lönegrad än den, som gäller för föreståndarinnebefattningen vid serafimerlasarettet. Då emellertid i stort sett samma krav måste ställas på innehavarna av båda befattningarna har kommittén funnit öfvervägande skäl tala för att även föreståndarinnan vid serafimerlasarettet placeras i lönegraden Ca 18 (14).

I fråga om sjuksköterske- och assistentskötersketjänster vid serafimerlasarettet gäller vad ovan sagts om karolinska sjukhuset.

I anslutning till det förestående får kommittén föreslå, vad angår karolinska sjukhuset, att andra föreståndarinna placeras i lönegrad Ca 15 (11), att föreståndarinnebefattningen i lönegrad Eo 9 hänföres till lönegrad Ce 15 (1), att första föreståndarinnan placeras i lönegraden Ca 18 (14) samt beträffande serafimerlasarettet att föreståndarinnan hänföres till lönegrad Ca 18 (14).

Vidare förordas, att samtliga befattningar såsom assistentsköterska (Eo 5) vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet hänföras till lönegrad C 11 (7), att de 121 sjuksköterskebefattningar i lönegrad A 7 vid karolinska sjukhuset, som icke äro förenade med assistentsköterskegöromål eller disponrats för badavdelningen, placeras i lönegraden Ca 13 (9), att samtliga sjukskötersketjänster i lönegraden Eo 7 vid sistnämnda sjukhus placeras i lönegrad Ce 13 (9), samt att av de 60 sjuksköterskebefattningarna i lönegraden A 7 å serafimerlasarettets avlöningsstat 45 tjänster hänföras till lönegrad Ca 13 (9).

I fråga om tjänstebenämningarna vill kommittén förorda, att benämningen assistentsköterska ändras till sjuksköterska. Nuvarande sjuksköterskor synas i den mån de inplaceras i lönegrad 13 i den nya löneplanen böra benämnas översköterskor. Beträffande föreståndarinnorna synes i detta avseende allest den ändringen böra vidtagas, att andra föreståndarinna benämnas föreståndarinna och föreståndarinnan vid serafimerlasarettet första föreståndarina.

2. Statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka.

Statens sinnessjukhus.

Statens sinnessjukhus äro till antalet 24 med följande benämning och fördelning på orter samt officiellt fastställt platsantal.

	Platsantal
Psykiatriska sjukhuset i Stockholm	312
Ulleråkers sjukhus vid Uppsala	1 282
S:ta Annas sjukhus i Nyköping	206
Sundby sjukhus vid Strängnäs	850
Birgittas sjukhus i Vadstena	812
Ryhovs sjukhus i Jönköping	1 220
S:t Sigfrids sjukhus i Växjö	940
S:ta Gertruds sjukhus i Västervik	986
S:t Olofs sjukhus i Visby	216

S:t Lars sjukhus i Lund	1 306
Vipeholms sjukhus i Lund	762
S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg	1 229
S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg	365
Restads sjukhus vid Vänersborg	1 080
Källshagens sjukhus i Vänersborg	870
Mariebergs sjukhus i Kristinehamn	848
Västra Marks sjukhus i Örebro	350
Salberga sjukhus i Sala	384
Säters sjukhus	984
Sidsjöns sjukhus i Sundsvall	916
Gådeå sjukhus i Härnösand	279
Frösö sjukhus vid Östersund	797
Umedalens sjukhus vid Umeå	918
Furunäsets sjukhus vid Piteå	564

Av sinnessjukhusen äro S:t Sigfrids och Sidsjöns sjukhus utrustade med specialavdelning för manliga psykopatpatienter, varjämte vid vart och ett av S:ta Gertruds och Säters sjukhus finnes en s. k. fast avdelning för vård av särskilt samhällsvådliga och farliga, för rymning benägna sinnessjuka män. Vipeholms sjukhus är avsett för vård av vuxna svårskötta obildbara sinnesslöa. Vid Källshagens sjukhus finnes ett stort antal straffriförklarade manliga psykopater. Medan sinnessjukhusen i allmänhet äro avsedda för både manliga och kvinnliga patienter, emottagas vid Västra Marks sjukhus endast kvinnliga och vid Salberga sjukhus endast manliga patienter; sistnämnda sjukhus äro avsedda för asociala imbecilla.

Den 1 juli 1946 funnos vid de statliga sinnessjukhusen följande tjänster, tillhörande sjukvårdspersonalen.

	Lönegrad	Antal
Förste uppsyningsman	A 14	21
Första föreståndarinna	A 12	34
Uppsyningsman	A 10	18
Överskötare	A 8	157
Föreståndarinna	A 7	43
Föreståndarinna	Eo 7	24
Skötare	A 6	1 393
Skötare	Eo 6	534
Översköterska	A 6	376
Översköterska	Eo 6	25
Sköterska	A 3	1 663
Sköterska	Eo 3	1 172

I stället för skötare och sköterskor må anställas sjukvårdselever till högst motsvarande antal och med löneförmåner, som medicinalstyrelsen äger bestämma.

Av ovan angivna befattningshavare må tills vidare vid karolinska sjuk-

husets psykiatriska klinik vara anställda högst 9 ordinarie eller extra ordinarie skötare.

Enligt Kungl. Maj:ts den 30 juni 1939 givna bemyndigande äger sjukhuschefen eller, efter dennes bestämmande, annan överläkare rätt att åt annan befattningshavare bland sjukvårdspersonalen än överskötare eller översköterska uppdraga att särskilt ansvara för handhavandet av sjukvård, förråd m. m. inom viss avdelning vid tillfälligt förfall för överskötare eller översköterska eller vid tider, då överskötare eller översköterska med stöd av fastställd arbetsordning är fri från tjänstgöring å avdelningen. För sådant extra arbete må jämlikt 21 § 2 mom. civila avlöningsreglementet utgå ersättning, som, då så med hänsyn till göromålets omfattning finnes skäligt, må av medicinalstyrelsen bestämmas till lägre belopp än i 1 mom. samma paragraf föreskrives.

Enligt vad från medicinalstyrelsen till de sakkunniga uppgivits utgår dylikt »nästansvarsarvode» för närvarande med 120 kronor för år. Antalet sådana arvoden utgör under innevarande budgetår 520, därav 188 till skötare och 332 till sköterskor.

För tjänstgöring å s. k. fast paviljong utgår jämlikt 52 § 7 mom. 4. civila avlöningsreglementet till tjänsteman bland sjukvårdspersonalen särskild ersättning, beräknad efter 210 kronor för år.

Skötare och sköterskor samt överskötare och översköterskor äro anställda för tillgodoseende av vårdbehovet vid viss särskild sjukavdelning. Uppsyningspersonalen — uppsyningsmän och föreståndarinnor — är däremot avpassad efter bland annat antalet överläkaravdelningar vid vederbörande sjukhus. Härvid är en och samma överläkaravdelning normalt tilldelad en eller två uppsyningsmän eller föreståndarinnor. Är överläkaravdelningen enbart en kvinnoavdelning, tjänstgör föreståndarinna. Huruvida vid visst sjukhus uppsyningsmän eller föreståndarinnor förekomma vid överläkaravdelning, som är enbart mansavdelning eller mans-kvinnofördelning, är för närvarande i viss utsträckning beroende av vederbörande sjukhuschefs inställning till frågan om användande av manlig eller kvinnlig uppsyningspersonal å sådan avdelning.

Allmänna och särskilda förhållningsregler för befattningshavare, tillhörande sjukvårdspersonalen vid statens sinnessjukhus, äro av medicinalstyrelsen, efter bemyndigande av Kungl. Maj:t, fastställda den 8 april 1922. Ur nämnda utförliga förhållningsregler må följande här anföras.

Uppsyningsman och föreståndarinna äro förmän för samtlig annan sjukvårdspersonal på sin avdelning och ha att av denna fordra hörsamhet och lydnad i vad till tjänsten hör. Det åligger dem bland annat

att övervaka, att dem underordnad personal iakttaga ett gott uppförande samt att förskaffa sig noggrann kännedom om det intresse och den fallenhet för sjukvårdskallet, som var och en visar;

att övervaka, att förhållningsregler och andra givna föreskrifter noggrant efterlevas av personalen samt att fastställda tjänstgöringstider följas;

att i den utsträckning, som vederbörande läkare finner skäligt, och under iakttagande av gällande föreskrifter bestämma om personalens tjänstgöring på olika sjukvårdsavdelningar, att månatligen uppgöra tjänstgörings- och ledighetslista samt att uppsätta förslag till semesterlista;

att övervaka, att de sjuka omsorgsfullt vårdas och med mildhet, efter människokärlekens fordringar, behandlas samt att läkarnas föreskrifter och strävanden i avseende å vården och behandlingen av de sjuka förverkligas;

att i mån av behov deltaga i och undervisa personalen i förekommande sjukvårdsgöromål;

att, försåvitt sådant icke åligger verkstadsföreståndare, var å sin avdelning handhava och utlämna materialier för tillverkning av kläder och andra persedlar och att kontrollera dessa materialiers användning samt att attestera månadsredogörelserna över å verkstäderna utförda arbeten, allt i enlighet med av medicinalstyrelsen utfärdade bestämmelser;

att handhava och ansvara för dem anförtrodda förråd, kontrollera vårdens av avdelningens inventarier, vare sig dessa äro i bruk eller befinna sig å de särskilda sjukvårdsavdelningarnas förråd, samt att i vid sjukhuset närmare föreskriven ordning ombesörja utbyte av förbrukade inventarier mot nya, varvid noga tillses, att den största sparsamhet iakttages;

att förrätta inventeringar av de särskilda sjukvårdsavdelningarnas förråd och inventarier;

att under överläkarens kontroll för de sjukas räkning mottaga och förvalta föremål eller smärre penningemedel samt att förmedla av läkaren medgivna inköp åt de sjuka; samt

att i enlighet med lämnade föreskrifter utskriva utspisningslista.

Uppsyningsman och föreståndarinna skola, såvitt icke annorlunda bestämts, på sina respektive avdelningar åtfölja läkarna på deras ronder. Dessutom skola de under dagens lopp göra upprepade besök å sjukavdelningarna, vilka besök esomoftast böra förläggas till tiderna för de sjukas uppstigning, sänggående och måltider. Då och då böra de ock göra nattronder på obestämda tider.

På uppsyningsmans och föreståndarinnas expedition skola föras:

1) namnrulla över de sjuka i nummerföljd med anteckning jämväl av födelseår och -dag, hemvist samt datum för intagning och utskrivning;

2) personalrulla;

3) månatliga sammandrag av de å de särskilda sjukvårdsavdelningarna förda förteckningarna över använda skyddsåtgärder, som innebära mekaniskt tvång å de sjuka, samt över osnygga sjuka, vilka sammandrag jämte förteckningarna efter varje månads slut överlämnas till överläkaren;

4) dagsverkslängder, arbetskort och förteckning över utbetalade flitpenningar, allt i enlighet med särskilda av medicinalstyrelsen utfärdade bestämmelser; samt

5) inventarieförteckning enligt formulär.

Överskötare och översköterska, som tilldelats ansvar för viss sjukvårdsavdelning, äro närmaste förmän för å avdelningen tjänstgörande sjukvårdspersonal. Det åligger dem bland annat

att övervaka, att förhållningsregler och andra givna föreskrifter noggrant efterlevas av dem underordnad personal samt att fastställda tjänstgöringstider följas:

att i samråd med vederbörande uppsyningsman eller förestånderska fördela arbetet mellan den övriga sjukvårdspersonalen på avdelningen, och själva deltaga i utförandet av förekommande göromål;

att i mån av behov handleda och undervisa personalen i dess arbete, varvid de särskilt skola uppmärksamma den nyantagna personalen, och förskaffa sig noggrann kännedom om det intresse och den fallenhet för sjukvårdskallet, som var och en visar;

att övervaka, att de sjuka av var och en av avdelningens skötare eller sköterskor omsorgsfullt vårdas och med mildhet, efter människokärlekens fordringar, behandlas;

att, i enlighet med vederbörande läkares föreskrifter, handhava och övervaka behandlingen och vården av de sjuka och därvid noga vinnlägga sig om att söka förverkliga hans strävanden i dessa avseenden;

att föra anteckningar om medicintilldelning och särskild utspisning till de sjuka, förteckningar enligt fastställda formulär över osnygga sjuka och använda skyddsåtgärder, som innebära mekaniskt tvång, viktkurvor, anfalls- och menstruationslistor och i övrigt de listor, vilkas ifyllande vederbörligen ålägges dem, samt att i därför avsedda böcker möjligast fullständigt och dock kortfattat beskriva de sjukas tillstånd och däri iakttaga viktigare förändringar;

att handhava och ansvara för avdelningens hela förråd av möbler, husgeråd, gång- och sängkläder, sjukvårdsmaterialier m. m., vare sig dessa äro i bruk på avdelningen eller befinna sig i dess förrådsrum, skolande de över dessa inventarier upprätta förteckning; samt

att handhava avdelningens medicinförråd och ansvara för att det förvaras på föreskrivet sätt och bruk endast enligt läkares ordination.

Överskötare och översköterska skola följa läkare och uppsyningspersonal på deras ronder inom avdelningen och redogöra för de sjukas tillstånd.

Skötare och sköterska äro skyldiga att utföra alla göromål, vilka äro erforderliga för de sjukas vård och sysselsättning eller eljest kunna förekomma på avdelningen samt å för de sjuka eller för personalen använda lokaler. De äro pliktiga att, om de därtill utses, vid tillfälligt förfall för överskötare eller översköterska eller då dessa med stöd av fastställd arbetsordning äro fria från tjänstgöring å avdelningen, förrätta deras åligganden.

Enligt stadgan angående sinnessjukvården i riket skall vid de sinnessjukhus, som Kungl. Maj:t bestämmer, anordnas hjälpverksamhet. Sådan verksamhet skall avse

1) att inom upptagningsområde, som är bestämt för sjukhuset eller avdelning därav, meddela sinnessjuka eller personer, hos vilka utbrott av sinnessjukdom kan befaras, ävensom dem närstående de råd och anvisningar, som i varje särskilt fall må erfordras rörande vården av den sjuke eller till förekommande av det befarade sjukdomsutbrottet, samt

2) att bistå å sinnessjukhuset intagna eller därifrån utskrivna i personliga och ekonomiska angelägenheter.

Den under 2) omförmälda hjälpverksamheten skall innefatta bland annat att förmedla förbindelse emellan intagna och deras anhöriga, att förhjälpa sjuka, vilka icke äro i behov av vård å sinnessjukhus, till annan lämplig vård, att omhändertaga å

sjukhuset intagnas tillhörigheter samt att biträda från sinnessjukhuset utskrivna med anskaffande av bostad, anställning eller arbetsredskap.

Hjälpverksamheten handhaves av en vid sjukhuset anställd läkare (hjälpverksamhetsläkaren), vilken därtill utses av medicinalstyrelsen och som, därest icke särskilda omständigheter till annat föranleda, skall vara överläkare. Hjälpverksamheten utövas med biträde dels, där det erfordras, av annan läkare vid sjukhuset och dels av en eller flera föreståndarinnor.

Föreståndarinna, som skall biträda vid hjälpverksamheten, skall enligt resplan företaga resor inom området för hjälpverksamheten och därvid besöka sinnessjuka, för vilka sådant besök påkallats, och andra, som äro föremål för nämnda verksamhet. Hon har därvid att göra sig väl förtrogen med de besöktas förhållanden samt giva råd och anvisningar för anordnande av så god omvårdnad, som förhållandena medgiva. Finner föreståndarinna, att läkarundersökning eller läkarbehandling erfordras, skall hon uppmana till anlitande av läkare.

Besök skola i allmänhet regelbundet göras hos

1) exspektanterna till sinnessjukhuset,
2) från sinnessjukhuset utskrivna, beträffande vilka vederbörande överläkare anser tillsyn erforderlig, samt

3) andra inom området boende sinnessjuka, vilka på grund av inkomna rapporter eller eljest kunna antagas icke erhålla tillfredsställande vård.

Föreståndarinna är skyldig att, i den mån hinder ej möter, efter förordnande av hjälpverksamhetsläkaren biträda vid vissa läkarmottagningar.

Vid hjälpverksamhetens utövande skall föreståndarinna söka samarbete med den övriga personalen å sjukhuset, med vederbörande tjänsteläkare, med distriktssköterskor eller andra, som äro pliktiga att biträda med åtgärder, vilka för hjälpverksamheten behöva vidtagas inom fattigvårdssamhälle eller kommun, ävensom med föreningar och enskilda, som utöva social verksamhet.

Med avseende å arbetstiden för sjukvårdspersonalen vid sinnessjukhusen gäller jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 9 december 1938, att densamma från och med den 1 januari 1939 begränsats till 48 timmar för vecka. Ifrågasvarande begränsning kan dock icke alltid tillämpas beträffande uppsyningsmän och förestånderskor.

1922 års löneroglering. I 1902 års lönerogleringskommittés den 31 oktober 1921 avgivna förslag till ny definitiv löneroglering för befattningshavare vid statens hospital och asyler tillstyrktes — i anslutning till en av hospitalens uppsyningspersonals förening den 8 juni 1921 gjord framställning — att för såväl uppsyningsmän som förestånderskor måtte bestämmas allenast två tjänsteklaser, nämligen uppsyningsman och förestånderska av 1:a klass samt uppsyningsman och förestånderska av 2:a klass. Beträffande löneställ-

ningen hade nyssnämnda förening föreslagit: för uppsyningsman av 1:a klass lönegraden B 9 (nuvarande 16:e lönegraden) och för uppsyningsman av 2:a klass lönegraden B 8 (nuvarande 15:e lönegraden) ävensom för förestånderska av 1:a klass lönegraden C 7 och för förestånderska av 2:a klass lönegraden C 6 i den för kvinnliga befattningshavare då gällande särskilda avdelningen av avlöningsreglementet (i fråga om sådana befattningshavares överförande till gemensam löneplan hänvisas till det följande). Löneregleringskommittén förklarade sig anse tillfyllest, om uppsyningsmän av 1:a klass hänfördes till lönegraden B 7 (nuvarande 14:e lönegraden) och uppsyningsmän av 2:a klass till B 5 (nuvarande 10:e lönegraden) samt att förestånderskor av 1:a klass hänfördes till C 6 och förestånderskor av 2:a klass till C 4.

Beträffande förste skötare och första sköterskor samt skötare och sköterskor avvisade löneregleringskommittén ett av svenska hospitalspersonalens förbund framlagt förslag, att nämnda grupper skulle sammanslås under benämningarna skötare och sköterska, med placering skötare i lönegraden B 5 (nuvarande 10:e lönegraden) och sköterska i den särskilda lönegraden C 3. Kommittén föreslog, att benämningarna förste skötare och första sköterska måtte utbytas mot överskötare respektive översköterska; och ansåge kommittén överskötare böra hänföras till lönegraden B 4 (nuvarande 8:e lönegraden), skötare till B 2 (nuvarande 6:e lönegraden), översköterska till C 3 och sköterska till C 2.

Det med visst arvode förenade särskilda ansvaret för handhavandet av sjukvård, förråd m. m. inom viss avdelning syntes kommittén böra utan särskilt arvode tillhöra den överskötare respektive översköterska, i vars åligganden detta uppdrag inginge. I enlighet härmed föreslog kommittén sådan ändring i dittills gällande bestämmelser, att det särskilda arvodet skulle kunna tillkomma annan befattningshavare bland sjukvårdspersonalen än överskötare och översköterska, åt vilken ombetrots att särskilt ansvara för handhavandet av sjukvård, förråd m. m. inom viss avdelning vid tillfälligt förfall för överskötare eller översköterska eller vid tider, då överskötare eller översköterska med stöd av fastställd arbetsordning vore fri från tjänstgöring å avdelningen. Beträffande arvodesbeloppet, vilket dittills skolat bestämmas av medicinalstyrelsen och maximerats till högst 200 kronor för år, föreslogs den ändringen, att för ifrågavarande extra arbete ersättning skulle utgå enligt grunder, som fastställdes av Kungl. Maj:t.

Vid framläggandet av Kungl. Maj:ts proposition den 3 mars 1922, nr 146, vari lönereglering för personalen vid sinnessjukhusen föreslogs med giltighet från och med den 1 januari 1923, anslöt sig föredragande departementschefen helt till löneregleringskommitténs berörda förslag. Ett av vederbörande personalorganisation framställt förslag om placering av överskötare i dåvarande lönegrad B 5 (nuvarande 10:e lönegraden) och av översköterska i den särskilda lönegraden C 4 fann sig departementschefen icke kunna biträda.

Riksdagen (skrivelse den 6 juni 1922, nr 5 A, punkt 70) avvisade motionsvis framställda förslag dels angående förhöjning av den i propositionen föreslagna löneställningen för uppsyningsmän av 2:a klass, förestånderskor av 2:a klass, överskötare och skötare, dels ock angående sammanslagning till en grupp av förste skötare och skötare respektive av första sköterskor och sköterskor. Kungl. Maj:ts förslag godkändes.

Tiden efter 1922 års löneroglering. Enligt 1922 års löneroglering skulle sjukvårdspersonalen vid sinnessjukhusen således enligt tjänsteförteckningen utgöras av uppsyningsmän av 1:a och 2:a klass, förestånderskor av 1:a och 2:a klass, överskötare, översköterskor, skötare och sköterskor. Härutinnan har under tiden därefter ingen ändring inträtt. Löneställningen för den kvinnliga sjukvårdspersonalen bestämdes genom 1925 års riksdags beslut om överförande av kvinnliga befattningshavare till den för manlig och kvinnlig personal gemensamma nya löneplanen så, att förestånderska av 1:a klass skulle tillhöra 12:e, förestånderska av 2:a klass 7:e, översköterska 6:e och sköterska 3:e lönegraden, d. v. s. de lönegrader, som alltjämt gälla för dessa befattningshavare. Här må understrykas att 1925 års nämnda beslut principiellt innebar, att inplaceringen av de kvinnliga befattningshavarna skedde i sådana lönegrader, att löneställningen — som nyligen hade undergått prövning i vanlig lönerogleringsväg — skulle bliva i det väsentliga oförändrad. Beträffande särskilt sköterskorna vid hospitalsstaten uttalades, att en inplacering i 3:e lönegraden närmast motsvarade deras dittillsvarande placering i lönehänseende. Sköterskelönerna vore — enligt medicinalstyrelsen — fullt tillräckliga för vinnande av en god rekrytering och överstege i allmänhet de avlöningar, som utginge till sköterskor för kroppsligt sjuka i landstings eller kommuns tjänst.

Genom beslut den 13 december 1940 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för socialdepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga med uppgift att i samråd med 1939 års tjänsteförtecknings-sakkunniga verkställa översyn av tjänsteförteckningen för allmänna civilförvaltningen, i vad den avsåge statens sinnessjukhus, ävensom att taga under omprövning de organisatoriska frågor, som därmed ägde sammanhang.

De med stöd av detta bemyndigande tillkallade sakkunniga avlämnade sitt betänkande den 18 januari 1943.

Uppdraget hade genom Kungl. Maj:ts beslut den 26 september 1941 utvidgats till att avse jämväl statens anstalt för fallandesjuka.

I nyssnämnda betänkande framhölls beträffande uppsyningspersonalen, d. v. s. uppsyningsmän och förestånderskor, att utvecklingen i stort sett gått i den riktningen, att denna personal allt mindre toges i anspråk för att i detalj övervaka sjukvårdsarbetet å de särskilda sjukavdelningarna. Den rent sjukvårdande uppgiften hade i stället övertagits av överskötare och över-

sköterskor. Uppsyningspersonalens arbete å sjukavdelningarna avsåge närmast utövande av visst inseende över sjukvårdsarbetet, patientbeläggningen samt personalens tjänstgöringsförhållanden m. m. Vidare ålåge uppsyningspersonalen ledning av vissa inre och yttre arbeten samt delvis ganska omfattande expeditionsgöromål. I sistnämnda hänseende erinrades, att vissa rullor och förteckningar m. m. skulle föras å uppsyningsmans respektive förestånderskas expedition, varjämte vissa av dessa befattningshavare handhade och bokförde patienternas privata medel samt de s. k. flitpenningarna.

Tjänsteförtecknings-sakkunniga hade med utgångspunkt från föreliggande uppgifter angående uppsyningspersonalen och dess åligganden funnit sig böra upptaga frågan om uppsyningspersonalens vid sinnessjukhusen organisation till ingående prövning. De sakkunniga behandlade vart för sig följande spörsmål berörande uppsyningspersonalen, nämligen ersättande av manlig uppsyningspersonal med kvinnlig, uppsyningsmans- och föreståndersketjänsternas organisation samt uppsyningspersonalens löneställning.

Beträffande förstnämnda spörsmål förordade de sakkunniga, att för den inre tjänsten föreståndersketjänster å manliga avdelningar inrättades i större utsträckning, än som för närvarande vore fallet. Med sitt förslag hade de sakkunniga emellertid icke avsett att helt avskaffa möjligheten att taga i anspråk manlig uppsyningspersonal för det inre sjukvårdsarbetet. I vissa fall torde det nämligen på grund av patientmaterialets beskaffenhet vara motiverat, att manlig personal bibehölles för fullgörande av sådant arbete.

Därest övervakningen av det inre sjukvårdsarbetet å de olika överläkaravdelningarna i regel anförtroddes åt förestånderskor, komme uppsyningsmännens åligganden vid flertalet sjukhus att avse andra med sinnessjukvården sammanhängande verksamhetsområden, i första hand ledandet av patienternas utarbete. Vid bedömandet av den inbördes löneställningen för uppsyningsmän syntes man böra utgå från att uppsyningsmän av 1:a klass i regel avsetts för inre sjukvårdstjänst, medan uppsyningsmän av 2:a klass handhaft ledningen av patienternas utarbete. De sakkunniga hade för sin del funnit motiverat, att en skillnad i lönehänseende även fortsättningsvis upprätthölles mellan dessa båda grupper av uppsyningsmän. De sakkunniga räknade därför med en högre och en lägre lönegradsgrupp av uppsyningsmän, allteftersom de huvudsakligen handhade övervakningen av arbetet å sjukavdelningarna eller utarbetet. De förra torde lämpligen böra benämnas förste uppsyningsmän, de senare enbart uppsyningsmän.

Beträffande föreståndersketjänsternas organisation hade de sakkunniga kommit till det resultatet, att skäl icke förelåge till ändring av gällande ordning, enligt vilken sjukvårdsarbetet å de olika överläkaravdelningarna övervakades av förestånderskor i viss högre lönegrad med förestånderskor i lägre lönegrad såsom biträden åt de förra.

Dessutom erfordrades förestånderskor i lägre lönegrad för tillgodoseende

av hjälpverksamhetens behov. Denna grupp av föreståndarinnor, som ditills endast haft extra ordinarie anställning, föreslogs bli ordinarie.

Den manliga uppsyningspersonalen vid sinnessjukhusen vore i lönehänseende placerad så, att uppsyningsmanstjänst av 1:a klass tillhörde lönegraden A 14, medan sådan tjänst av 2:a klass hänförts till lönegraden A 10. Det sålunda föreliggande avståndet på fyra lönegrader mellan de olika slagen av tjänster fastställdes år 1925 vid införandet av ny löneplan för civilförvaltningens verk och myndigheter, men innebure icke någon ändring av den relation med avseende på lönebeloppen, som vid 1922 års lönereglering bestämdes för uppsyningsmanstjänst av 2:a klass i förhållande till sådan tjänst av 1:a klass.

Vad först beträffade uppsyningsmanstjänsterna (i huvudsak uppsyningsmanstjänster av 2:a klass) hade de sakkunniga med hänsyn tagen till arbetsuppgifterna för jämförlig arbetsledande personal av annat slag funnit gällande lönegradsplacering lämpligt avvägd. Dessa tjänster syntes sålunda böra bibehållas i lönegraden A 10.

De av de sakkunniga föreslagna förste uppsyningsmanstjänsterna avsåges bli förenade med arbete av tämligen påfrestande natur. Bland annat krävdes det av tjänstinnehavaren städse spänd vaksamhet, icke minst på grund av patientmaterialets speciella karaktär. Detta torde i och för sig motivera en relativt hög löneställning. Å andra sidan borde understrykas, att arbetet icke kunde anses vara av så kvalificerad art, att — med beaktande av löneställningen för vissa tjänster inom statsförvaltningen i övrigt — en inplacering av ifrågavarande tjänster i lönegraden A 14 kunde anses tillräckligt motiverad. De sakkunniga hade funnit vissa skäl tala för att en inplacering av förste uppsyningsmanstjänsterna i lönegraden A 12 vore den riktiga, bland annat med beaktande av att för innehav av uppsyningsmanstjänst icke krävdes annan teoretisk fackutbildning än den, som anordnades i samband med tjänstgöringen å sinnessjukhus. De sakkunniga hade emellertid, med särskild hänsyn tagen till att dessa befattningshavare hade att fullgöra sjukvård, ävensom under hänvisning till löneställningen, ansett sig böra stanna vid att föreslå, att förste uppsyningsmanstjänst inplacerades i lönegraden A 13.

Uppsyningsmanstjänsterna av 1:a klass borde föras å övergångsstat i oförändrad lönegrad (A 14).

Enligt tjänsteförtecknings-sakkunnigas förslag skulle föreståndersketjänsterna framdeles ersättas av tjänster såsom föreståndarinna, biträdande föreståndarinna och, vad anginge sinnessjukhusen, föreståndarinna för hjälpverksamheten. Vad beträffade löneställningen för föreståndarinna och biträdande föreståndarinna kunde de sakkunniga icke finna motiverat, att rådande skillnad i lönehänseende, som innefattade icke mindre än fem lönegrader, bibehölls. Det borde nämligen understrykas, att även om den biträdande föreståndarinnan i viss utsträckning hade eller finge sig ålagd göro-

mål av mindre kvalificerad art, hon dock i föreståndarinnans frånvaro hade att fullgöra arbetsuppgifter, som eljest åvilade denna. Enligt de sakkunnigas uppfattning borde skillnaden i lönehänseende icke överstiga tre lönegrader.

Förestånderska av 2:a klass vore placerad en lönegrad lägre än de henne underställda överskötarna, vilket måste anses mindre lämpligt. Det borde tillika observeras, att det — enligt vad de sakkunniga inhämtat — i praktiken erfordrades genomgång av en av staten godkänd 3—3 1/2-årig sjuksköterskeskola för erhållande av ordinarie föreståndersketjänst. De sakkunniga ansåge därför, att biträdande föreståndarinna icke rimligen borde placeras lägre än i lönegraden A 8, vilken gällde för överskötare. Med utgångspunkt härifrån hade de sakkunniga föreslagit, att tjänst såsom föreståndarinna hänfördes till lönegraden A 11. De sakkunniga ville i detta sammanhang erinra, att föreståndarinnan vid serafimerlasarettet hänförts till lönegraden A 11 och att första föreståndarinnan vid karolinska sjukhuset inplacerats i lönegraden A 12. Även om skäl förelåge för en placering av föreståndarinnorna vid sinnessjukhusen i något lägre lönegrad än första föreståndarinnan vid karolinska sjukhuset, syntes de förre ej böra placeras lägre än föreståndarinnan vid serafimerlasarettet.

Föreståndarinna för hjälpverksamheten syntes alltjämt böra jämsställas med föreståndarinna i den lägre lönegraden och alltså hänföras till lönegraden A 8.

Föreståndersketjänsterna av 1:a klass borde föras å övergångsstat.

Med avseende å skötarpersonalen hade de sakkunniga icke funnit anledning ifrågasätta någon förändring beträffande vare sig löneställning eller tjänstetitel, såvitt anginge befattningar som överskötare (A 8), skötare (A 6) och sköterska (A 3). Vad åter anginge överskötersketjänsterna, som tillhörde lönegraden A 6, finge de sakkunniga framhålla, att översköterska vid statens sinnessjukhus vore placerad en lönegrad under sjuksköterska vid de statliga kroppssjukhusen, vilken tillhörde lönegraden A 7. Vidare påpekades, att enligt för landstingens och vissa kommuners anstalter gällande bestämmelser avdelningssköterska å sinnessjukhus placerats antingen i samma lönegrad som eller en lönegrad högre än avdelningssköterska å kroppssjukhus. Då det icke syntes föreligga någon anledning, varför översköterska å statens sinnessjukhus skulle vara placerad i lägre lönegrad än sjuksköterska å vård- eller specialavdelning vid kroppssjukhus, finge de sakkunniga — under erinran att utbildning till översköterska vid sinnessjukhus dåmera endast kunde förvärvas vid av staten godkänd sjuksköterskeskola — föreslå, att översköterskorna vid sinnessjukhusen uppflyttades till lönegraden A 7. Enahanda förändring borde vidtagas beträffande anstalten för fallandesjuka.

I samband härmed ansåges till prövning böra upptagas frågan om inrättande av en ny befattning med placering mellan skötare (sköterska) och överskötare (översköterska). Härutinnan anförde de sakkunniga följande.

Vederbörande personalorganisation hade hemställt, att nästansvarsarvodet å 120 kronor för år — vilket tilldelades skötare eller sköterska för fullgörande av uppdrag att under överskötares eller översköterskas frånvaro från sjukavdelning ansvara för avdelningens tillsyn m. m. — måtte borttagas och i stället inrättas särskilda ordinarie tjänster, benämnda förste skötare respektive första sköterska och inplacerade i lönegrad mellan skötare (sköterska) och överskötare (översköterska). De sakkunniga hade i anledning av ifrågavarande framställning ansett sig böra från vederbörande sjukhusdirektioner inhämta yttrande över berörda spörsmål.

Vad i dessa yttranden anförts syntes de sakkunniga ge vid handen, att vissa olägenheter kunde tänkas bli förknippade med ett genomförande av berörda förslag. Även enligt de sakkunnigas mening kunde det i någon mån anses tveksamt, huruvida man borde överge det rådande systemet med dess större smidighet och cirkulationsmöjligheter. Om man såge frågan ur den närmast berörda personalens synpunkt, kunde det emellertid icke förnekas, att det framstode såsom ett naturligt önskemål, att befodringsmöjligheterna något förbättrades för den mycket talrika personal, som innehade tjänst såsom skötare eller sköterskor, ävensom att den till de nästansvariga utgående ersättningen så anordnades att den bleve pensionsgrundande. Det finge i detta sammanhang erinras, att enligt sinnessjukhusens och anstaltens för fallandesjuka personalförteckningar för budgetåret 1942/43 antalet ordinarie skötarbefattningar vore sammanlagt 1 118 medan allenast 164 överskötar- och 38 uppsyningsmanstjänster funnes; i fråga om den kvinnliga personalen upptog personalförteckningarna sammanlagt 1 342 sköterskebefattningar med 372 översköterske- och 78 föreståndersketjänster. Därest de sakkunnigas förslag angående uppsyningsmanstjänsterna genomfördes, komme i viss mån en försämring av befodringsmöjligheterna att uppstå såvitt avsåge den manliga personalen; de skäl, som från personalens synpunkt talade för inrättandet av fasta tjänster för de nästansvariga, måste då anses vinna ökad styrka. Det torde vidare icke kunna göras gällande, att med hänsyn till det behöriga tillgodoseendet av sjukvårdens krav några betänkligheter av mera väsentlig art skulle möta mot ett utbytande av nästansvarsarvodena mot fasta tjänster. Erforderlig prövning av vederbörande befattningshavares lämplighet för ifrågavarande tjänster torde kunna vinnas genom att de under någon tid uppehölle förordnande på dylika tjänster. Under sådana förhållanden hade de sakkunniga funnit sig böra tillstyrka personalorganisationens framställning, detta så mycket hellre som ett stort antal av de i ämnet tillfrågade sjukhusdirektionerna uttalat sig i samma riktning. De sakkunniga föreslogo alltså, att vid sinnessjukhusen inrättades tjänster såsom förste skötare och första sköterska. Vid anstalten för fallandesjuka torde av nämnda slags tjänster endast första skötersketjänster behöva ifrågakomma.

Förste skötar- och första skötersketjänsterna — vilka i likhet med övriga

tjänster tillhörande skötarpersonalen borde tillsättas av vederbörande anstalts direktion — borde enligt de tjänsteförteckningssakkunnigas mening stå öppna för ansökning i vanlig ordning. De sakkunniga kunde alltså icke tillstyrka det från visst håll framförda uppslaget, att ansökningsrätten skulle begränsas att avse befattningshavare vid det sjukhus det gällde. De allmänna kompetenskraven syntes böra vara desamma som för erhållande av överskötare-, respektive överskötersketjänst, vilket i regel torde innebära, att vederbörande med goda vitsord fullgjort en icke alltför kort tids tjänstgöring i ansvarig ställning. I fråga om vissa innehavare av nästansvarsarvode, vilka icke innehade kompetens för erhållande av överskötare-(översköterske-) tjänst, borde, därest de tjänstgjort såsom nästansvariga längre tid och därjämte nått sådan levnadsålder, att fortsatt utbildning knappast borde ifrågasättas, medicinalstyrelsen bemyndigas att övergångsvis och efter närmare prövning av föreliggande förhållanden meddela erforderlig dispens. I detta sammanhang betonades särskilt, att vid befattningshavares befordran till förste skötare-, respektive första skötersketjänst sjukvårdens krav borde sättas i främsta rummet och att det sålunda borde noga tillses, att icke ett schablonmässigt hänsynstagande till tjänstårsmeriter bleve avgörande. Därest detta vederbörigen beaktades, borde de i vissa av de avgivna yttrandena yppade betänkligheterna mot den nu omhandlade anordningen väsentligen bortfalla.

I detta sammanhang påpekades en omständighet, som vore av betydelse för de kvinnliga befattningshavarna. Enligt av medicinalstyrelsen tillämpad praxis anordnades icke några nya högre utbildningskurser — vilka erfordrades för erhållande av överskötersketjänst — för sådana sköterskor, som erhållit sin utbildning vid sinnessjukhus; dessa hänvisades i stället till att söka stipendier för genomgång av utav staten godkänd sjuksköterskeskola. På grund härav komme ett fastställande av samma behörighetsvillkor för första skötersketjänst som för överskötersketjänst att framdeles medföra den konsekvensen, att tjänst av det förstnämnda slaget endast kunde tilldelas examinerad sköterska — ett förhållande, som måste anses ägnat att befrämja en ändamålsenlig utveckling av sinnessjukvården.

Vad slutligen beträffade lönegradsplaceringen av de nya tjänsterna hade vederbörande personalsammanslutning föreslagit lönegraden A 7 för förste skötarna. Häremot hade de sakkunniga intet att erinra. Lönegradsplaceringen för den manliga skötarpersonalen skulle sålunda enligt de sakkunnigas förslag bliva skötare A 6, förste skötare A 7 och överskötare A 8. Vad åter anginge första sköterskorna hade man, i enlighet med vad ovan anförts, att utgå från att sådana befattningshavare normalt skulle ha genomgått av staten godkänd sjuksköterskeskola. Då emellertid en examinerad sköterska vid anställning vid statligt kroppssjukhus erhöle befattning lägst såsom assistentsköterska i 5:e lönegraden, syntes det konsekvent, att första sköterskorna vid sinnessjukhus och anstalten för fallandesjuka icke inplacerades

i lägre lönegrad. De sakkunniga föreslago fördenskull, att sistnämnda befattningshavare inplacerades i lönegraden A 5. Den kvinnliga skötarpersonalens löneställning skulle sålunda enligt de sakkunnigas förslag bliva: sköterska A 3, första sköterska A 5 och översköterska A 7.

Över de sakkunnigas förslag avgåvos utlåtanden den 12 mars 1943 av allmänna lönenämnden, den 19 mars 1943 av statskontoret och den 30 mars samma år av medicinalstyrelsen, som överlämnade från sjukhusens direktioner och direktionen för statens anstalt för fallandesjuka inkomna yttranden. Härjämte inkom svenska sinnessjukhusens förmansförening den 29 mars 1943 med en skrift i ärendet.

Allmänna lönenämnden hade i stort sett icke något att erinra mot de sakkunnigas förslag. Beträffande förslaget om inrättande av tjänster såsom förste skötare och första sköterska ansåg sig lönenämnden böra framhålla angelägenheten av att de vid sinnessjukhusen utbildade sköterskorna bereddes tillfälle att annorledes än medelst genomgång av sjuksköterskeskola förvärva den ytterligare utbildning, som erfordrades för befordran till högre tjänst inom sjukvården. Enligt lönenämndens mening borde det nämligen tillses, att icke de sköterskor, som erhållit sin grundläggande utbildning å sinnessjukhus och vid dessa eller vid anstalten för fallandesjuka fullgjort sin fortsatta tjänstgöring, bleve helt utestängda från möjligheterna till vidare befordran. Över huvud ville det synas lönenämnden, att anledning föreläge att till ingående omprövning upptaga frågan om sinnessjukvårdspersonalens utbildning.

Statskontoret anförde, att ämbetsverket i och för sig icke hade något att erinra mot förslaget att ersätta manlig uppsyningspersonal med kvinnlig i de fall, då ett dylikt utbyte kunde ur olika synpunkter vara att föredraga. Ämbetsverket måste däremot ifrågasätta, huruvida det kunde anses vara av behovet påkallat att föreskriva som kompetensvillkor, att vederbörande genomgått av staten godkänd sjuksköterskeskola eller förskaffat sig däremot svarande utbildning. I varje fall hade föreliggande utredning icke övertygat statskontoret om behovet av en dylik skärpning av kompetensföreskrifterna för vissa befattningshavare vid sinnessjukhusen. Enligt statskontorets mening borde detta spörsmål tagas under närmare övervägande. I fråga om uppsyningsmännens löneställning kunde enligt statskontorets mening de skäl, som av de sakkunniga anförts, icke anses tillräckligt bärande för att beträffande förste uppsyningsmännen frågå lönegraden A 12.

För den föreslagna uppflyttningen av förestånderska av 2:a klass från lönegraden A 7 till A 8 hade åberopats den i och för sig ovidkommande synpunkten, att överskötarna vore placerade i sistnämnda lönegrad. Någon olägenhet av rådande förhållanden i detta hänseende hade, såvitt statskontoret hade sig bekant, icke försports och i varje fall icke åberopats i de sakkunnigas betänkande. Statskontoret kunde icke heller finna den omständigheten, att kompetensfordringarna för en tjänst i praktiken skärpts utöver vad som föreskrivits i gällande författningar utan att detta betingats av en förändring av arten av de med tjänsten förenade göromålen, utgöra anledning till en förbättrad löneställning för befattningen i fråga.

I detta sammanhang ville statskontoret fästa uppmärksamheten vid att den av de sakkunniga — beträffande såväl nu ifrågavarande som flera andra befattningar vid sinnessjukhusen — gjorda jämförelsen med motsvarande tjänster vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet måste bliva missvisande. Det torde i detta avseende vara tillräckligt att framhålla, att nämnda kroppssjukhus vore undervisningssjukhus

för blivande läkare och att en högre löneställning av denna anledning ansetts motiverad för vissa grupper av personalen därstädes.

På grund av vad sålunda anförts ansåge statskontoret, att förestånderska av 2:a klass alltjämt borde vara inplacerad i lönegraden A 7 och förestånderska av 1:a klass placeras i lönegraden A 10.

Beträffande förslaget om inrättandet av nya befattningar som förste skötare, respektive första sköterska funne statskontoret de skäl, som anförts mot förslaget, och de olägenheter, som påvisats vara förenade med den föreslagna anordningen, vara av den art, att de borde tillmätas avgörande betydelse. Även med beaktande av personalens berättigade önskemål att såvitt möjligt erhålla tillfälle till befordran, måste ämbetsverket därför avstyrka sistnämnda förslag.

Medicinalstyrelsen anslöte sig till de sakkunnigas förslag att såsom normalorganisation för en överläkaravdelnings tillsynspersonal övergå till kvinnliga befattningshavare.

Medicinalstyrelsen fann icke tillräckligt bärande skäl vara anförda för nedflyttning av förste uppsyningsman från lönegrad A 14 till A 13. För ett bibehållande av lönegradsplaceringen talade enligt styrelsens förmenande starkt det stora värdet ur rekryteringssynpunkt av att det minskade antal slutposter, som enligt förslaget skulle återstå, tedde sig jämförelsevis lockande.

De sakkunnigas förslag om nedflyttning av föreståndarinnorna från lönegrad A 12 till A 11 kunde medicinalstyrelsen ej biträda. Löneställningen för liknande tjänster vid vissa kroppssjukhus motiverade enligt styrelsens förmenande icke en dylik nedflyttning, enär föreståndarinnorna vid statens sinnessjukhus förutom sina mera administrativt betonade arbetsuppgifter intoge och enligt medicinalstyrelsens uppfattning allt fortfarande borde intaga en ledande ställning inom själva sjukvården. Förhållandena vore icke jämförbara med kroppssjukvårdens, där avdelningssköterskan direkt inför läkaren ansvarade för sin avdelning. Inom sinnessjukvården behövdes därutöver en sjukvårdsfunktionär, som inför läkaren svarade för en hel överläkaravdelning, bland annat av det skälet, att inom sinnessjukvården ständiga förflyttningar på grund av patientmaterialets särart måste planeras och företagas mellan de olika sjukavdelningarna.

I detta sammanhang anförde styrelsen, att ett genomförande av vissa förslag om inrättande av nya sekundäravdelningar till de statliga sinnessjukhusen komme att ställa stora krav på den sjukvårdsfunktionär, som mellan läkarens regelbundet återkommande besök skulle bära ansvaret för patienternas vård och avdelningens drift. På grund härav syntes för de ansvariga å dessa avdelningar en något högre lönegradsplacering än som föreslagits för förste uppsyningsman och föreståndarinna bliva ofrånkomlig, förslagsvis lönegraderna A 16 och A 14.

Medicinalstyrelsen hälsade med tillfredsställelse de sakkunnigas förslag att flytta upp biträdande föreståndarinna från lönegrad A 7 till A 8 liksom att till ordinarie stat överföra inom hjälpverksamheten anställda extra ordinarie förestånderskor av 2:a klass. Mot de senares placering i lönegrad A 8 syntes intet vara att invända.

Den av de sakkunniga föreslagna uppflyttningen av överskötersketjänsterna från lönegrad A 6 till A 7 tillstyrktes även. Det uttalades, att det för rekryteringen vore av stor vikt, att översköterskorna inom hela den statliga sjukvården i löneavseende bleve fullt jämställda.

Beträffande förslaget om inrättande av nya tjänster såsom förste skötare respektive första sköterska framhöll medicinalstyrelsen, att detsamma åtminstone för de manliga befattningshavarna innebure bättre befodringsmöjligheter. För den kvinnliga personalen komme emellertid inrättandet av första skötersketjänster endast över-

gångsvis och i den mån dispens beviljas att betyda en förbättring i befodrings-
utsiktterna. Blev utbildningsfrågan emellertid tillfredsställande löst, bleve förhållan-
dena helt annorlunda även för dem. I anslutning till vad sålunda anförts ansåge sig
medicinalstyrelsen icke för det dåvarande kunna förorda inrättandet av förste skötar-
och första skötersketjänster.

Vid anmälan av proposition (nr 241) till 1945 års riksdag angående anslag
för avlöningar till statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka
framhöll föredragande departementschefen, att riksdagen i skrivelse den
12 juli 1944 (nr 451) anhållit om utredning rörande de statsanställda sjuk-
sköterskornas med fleras löne- och anställningsförhållanden och att i anled-
ning härav tillkallats särskilda sakkunniga för att verkställa denna utredning.
Vidare erinrades om att Kungl. Maj:t på framställning av medicinalstyrelsen
och vederbörande personalorganisationer — som ansett att de tjänsteförteck-
ningssakkunniga icke tillräckligt beaktat sjukvårdspersonalens mindre till-
fredsställande utbildningsförhållanden — genom beslut den 24 september
1943 uppdragit åt medicinalstyrelsen att i samråd med berörda personal-
organisationer verkställa utredning rörande möjligheterna att bereda sjuk-
vårdspersonalen vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallande-
sjuka förbättrad utbildning. Under sådana förhållanden funne departements-
chefen det böra anstå med prövningen av de tjänsteförteckningssakkunnigas
betänkande, i vad detsamma avsåge sjukvårdspersonalen, utom vad anginge
vissa tjänstebestämningsfrågor, som jämväl berörde andra personalgrupper.
Hinder syntes icke föreligga att till behandling upptaga tjänsteförtecknings-
sakkunnigas förslag beträffande övrig personal, vilka avlönades enligt civila
ordinarie- och icke-ordinariereglementena och därmed i allt väsentligt fölle
utanför ramen för den inom finansdepartementet igångsatta utredningen.

Vad anginge förslaget om borttagande av nuvarande klassbeteckning för
vissa befattningar vid sinnessjukhusen och anstalten för fallandesjuka ut-
gjorde detta närmast en tillämpning på ifrågavarande område av de allmänna
principer rörande tjänstebestämningsarnas utformning inom civilförvaltningen
i övrigt, som förordats av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga. Med hän-
syn härtill och då åtgärden syntes utan olägenhet kunna genomföras, till-
styrktes densamma.

Beträffande uppsyningspersonalen innebure det föreliggande sakkunnig-
förslaget, att befattningarna såsom uppsyningsman av 1:a och 2:a klass (i
lönegraderna A 14 och A 10) skulle benämnas förste uppsyningsman res-
pektive uppsyningsman samt att befattningarna såsom förestånderska av
1:a och 2:a klass (i lönegraderna A 12 och A 7) skulle benämnas föreståndar-
inna respektive biträdande föreståndarinna. Dessa benämningar hade god-
tagits av medicinalstyrelsen och allmänna lönenämnden, medan vederbörande
personalförening förordat, att samtliga ifrågavarande befattningar skulle be-
nämnas uppsyningsman respektive föreståndarinna och endast skiljas åt

genom lönegradsplaceringen. Härutöver hade personalföreningen uttalat önskemål om att frågan om införande av gemensam tjänstebenämning för all uppsyningspersonal gjordes till föremål för utredning.

Den mot sakkunnigförslaget i förevarande del framförda kritiken syntes enligt departementschefens mening icke helt sakna fog. Största möjliga förenkling av titulaturen borde eftersträvas. Så länge manlig och kvinnlig uppsyningspersonal vore placerade i skilda lönegrader, syntes emellertid enligt departementschefens mening en gemensam benämning för samtliga hithörande befattningar knappast böra ifrågakomma med hänsyn till de olägenheter i förvaltningshänseende, som därav skulle bli följd. Ej heller vore departementschefen i betraktande av den praxis, som utbildat sig och godtagits för större delen av civilförvaltningen i övrigt, beredd att nu förorda gemensamma benämningar beträffande de manliga och kvinnliga befattningshavargrupperna var för sig i enlighet med vad personalföreningen hemställt. Däremot ansåges den från personalkåren framförda kritiken mot beteckningen biträdande föreståndarinna vara av den art, att en jämkning av förslaget härutinnan borde ske, förslagsvis på så sätt att prefixet biträdande bortfölla. Departementschefens ståndpunkt till det föreliggande förslaget skulle alltså innebära, att befattningarna i fråga skulle benämnas förste uppsyningsman och uppsyningsman respektive första föreståndarinna och föreståndarinna.

Vad slutligen anginge ett av vederbörande personalsammanslutning väckt förslag om ändring av benämning för den manliga och kvinnliga skötarpersonalen på så sätt, att benämningarna skötare och sköterska ändrades till sjukskötare respektive sjuksköterska, syntes detta spörsmål enligt departementschefens mening lämpligen böra upptagas till prövning i samband med pågående utredningar om sjukvårdspersonalens utbildnings- och anställningsförhållanden.

Riksdagen framställde ej erinran mot vad sålunda uttalats.

1945 års löneutredning för fångvårdspersonal m. fl. I detta sammanhang torde även böra beaktas den reglering av av löneställningen för viss fångvårdspersonal ävensom viss personal vid anstalterna å Bona, Svartsjö och Venngarn, som kom till stånd genom beslut av 1946 års riksdag.

Betänkande med utredning och förslag rörande löneställningen för vakt- och arbetsledarpersonalen vid fångvården m. m. avgavs den 16 november 1945 av 1945 års löneutredning för viss fångvårdspersonal.

Utredningens betänkande innefattade i huvudsak förslag dels om en allmän lönegradsuppflyttning för ifrågavarande personal dels om ökning av antalet befattningar i befälsgrad dels ock om särskild lönesättning för sådana befattningshavare, huvudsakligen ekonomipersonal, vilka hade övervägande andra uppgifter än bevakning och arbetsledning.

Större delen av fångvårdens personal i lägre lönegrader kan, i överensstämmelse med en i löneutredningens betänkande gjord åtskillnad, uppdelas i bevakningspersonal och personal inom verkstadsdriften. Till den senare gruppen hänföres personal, som handleder de intagna i verkstäder eller eljest vid mera omfattande inomhusarbeten, till den förra övriga befattningshavare, sålunda även de som sysselsätts i jordbruks- och trädgårdsdrift.

Den manliga bevakningspersonalen utgjordes av vaktkonstaplar (A 6), överkonstaplar (A 8), uppsyningsmän av 2:a klass (A 10) och 1:a klass (A 12). Manlig personal i verkstadsdriften bestod av vaktkonstaplar (A 6), yrkesmästare av 2:a (A 8) och 1:a (A 10) klass samt lärare i yrkesämne (A 12). De kvinnliga befattningarna inom såväl bevakning som verkstadsdrift utgjordes av vaktfruar (A 3) och första vaktfruar (A 6).

Löneutredningen hade i första hand förordat en allmän lönegradsuppflyttning för personalen. Härför talade enligt utredningens mening främst den förändring av personalens arbetsuppgifter, som under de senaste åren ägt rum. Vidare åberopades, att genom av fångvårdsstyrelsen utfärdade bestämmelser en skärpning skett i fråga om fordringarna för tillträde till fångvårdsmannabanan samt att utbildningen i fortsättningen komme att ställa större krav på personalen än dittills. I fråga om de förändrade arbetsuppgifterna anfördes bland annat:

Även enligt utredningens mening ha genom de förändringar i fångvårdsarbetet, som äro en följd av de senaste årtiondenas reformer på förevarande område, större fordringar kommit att ställas på personalen än tidigare, då behandlingen av de intagna var mera schematisk och i allmänhet bunden vid stränga krav på de intagnas isolering. Vid ett godtagande av det i propositionen nr 342 framlagda förslaget till ny lagstiftning om verkställighet av frihetsstraff m. m. komma dessa fordringar att ytterligare ökas särskilt genom den mera individuella tillsyn över de intagna, som reformen bland annat åsyftar, liksom även till följd av den ökade omsorgen om de intagnas sysselsättning ej blott i det egentliga arbetet utan även på deras fritid. Sålunda torde personalens omdöme komma att bliva i viss utsträckning vägledande vid prövningen av de förhållanden, under vilka den intagne bör få avtjäna sitt straff. Även personalens skyldighet att deltaga i eftervården av de intagna får anses innebära ett nytt moment i deras uppgift inom fångvården. I detta sammanhang må även erinras, att befattningshavarna föreslagits skola erhålla ökad representation i anstaltsnämnderna. Vad nu sagts gäller personalen inom såväl bevakning som verkstadsdrift.

Däremot avvisade utredningen att såsom skäl för en löneförbättring åberopa jämförelser med lönevillkoren för befattningshavare inom andra områden, vilka ansetts ha likartade arbetsuppgifter eller i varje fall vara i fråga om utbildning och ansvar jämförbara med fångvårdspersonalen.

Vid bestämmandet av löneförbättringens storlek hade löneutredningen med hänsyn till behovet av en riktig avvägning i förhållande till andra befattningshavargrupper stannat vid att föreslå en allmän uppflyttning av perso-

nalen inom såväl bevakningen som verkstadsdriften med en lönegrad. Här-
om anfördes närmare:

Vid övervägandet av frågan om en skälig förbättring av fångvårdspersonalens löneställning måste givetvis iakttagas, att personalen inpassas i den gällande löne-
skalan på sådant sätt, att en riktig avvägning ernås i förhållande till andra tjänste-
mannagrupper. Härvid läres till utgångspunkt böra tagas den för ifrågavarande
befattningshavare lämpliga rekryteringsgraden. För närvarande gäller för den man-
liga personalen, att rekryteringen i allmänhet sker till 6 lönegraden, d. v. s. en löne-
grad högre än den eljest i allmänhet förekommande lägsta rekryteringsgraden för
närmast jämförlig manlig personal. Enligt utredningens mening skulle en uppflytt-
ning av rekryteringsgraden till 7 lönegraden för fångvårdspersonalens vidkommande
innebära en skälig avvägning i förhållande till andra grupper av befattningshavare.
En uppflyttning till 8 lönegraden skulle medföra en skillnad i bottenläget med tre
lönegrader i jämförelse med den vanligen förekommande lägsta rekryteringsgraden,
vilket enligt utredningens uppfattning icke är motiverat. Med nu angivna utgångs-
punkt återstår att taga ställning till frågan om en skälig förbättring av löneställ-
ningen för befattningshavarna i befodringsgraderna. För närvarande gäller en
skillnad av genomgående två lönegrader mellan de manliga befattningarna och tre
lönegrader emellan de kvinnliga. Utredningen har för sin del icke funnit anledning
föreslå någon ändring i nu angivna hänseenden.

Med hänsyn till att skälen för en löneförbättring främst vore att hänföra
till förändringar i fråga om vårduppgifterna ansåge utredningen, att upp-
flyttningen i lönegrad borde begränsas till befattningshavare, vilka hade till
huvudsaklig uppgift att utöva tillsyn över och handleda de intagna. Där-
emot borde löneställningen för kontors- och ekonomipersonal m. fl. bestäm-
mas i enlighet med de grunder, som inom andra förvaltningsområden till-
lämpades för sådan personal.

Vid övervägande av spörsmålet om en allmän lönehöjning hade utred-
ningen även prövat, huruvida anledning förelåge att bibehålla olikheten i
lönesättningen för manlig och kvinnlig personal. Då utredningen förutsatt,
att den vittutseende frågan om ett allmänt genomförande inom statsförvalt-
ningen av likalönsprincipen borde upptagas till prövning i ett större samman-
hang än det förevarande, hade utredningen utgått från hittillsvarande grun-
der för lönesättningen. Utredningen hade dock ansett sig böra tillägga, att —
såvitt utredningen kunnat finna — arbetsuppgifterna för den del av den
kvinnliga personalen, som huvudsakligen vore sysselsatt med bevaknings-
göromål eller inom verkstadsdriften, vore i stort sett likartade med de ålig-
ganden, som ankommo på motsvarande manliga befattningshavare.

I enlighet med det anförda hade utredningen föreslagit, att de manliga
befattningarna inom bevakningen och verkstadsdriften — placerade i löne-
graderna A 6, A 8, A 10 och A 12 — uppflyttades till lönegraderna A 7, A 9,
A 11 och A 13 samt att de kvinnliga befattningarna i lönegraderna A 3 och
A 6 uppflyttades till lönegraderna A 4 och A 7. Utredningen hade därvid för-

utsatt, att för extra ordinarie och extra tjänstemän skulle tillämpas motsvarande lönegrader å löneplanerna Eo och Ex.

Löneutredningen hade framhållit, att det sålunda framlagda förslaget innebure ett brytande av den likställighet i lönehänseende, som förelåge med jämförlig personal vid statens sinnessjukhus, samt tillade med avseende härå:

Såsom framgår av det föregående är den av utredningen förordade uppflyttningen föranledd av mera kvalificerade uppgifter för personalen i samband med ändrade former för behandlingen av de intagna samt skärpta kompetens- och utbildningskrav. Någon lika genomgripande ändring av behandlingsformer eller kompetensvillkor för sinnessjukhusens personal lär icke hava genomförts. Det må även framhållas, att någon motsvarighet till fångvårdens verkstadsdrift icke finnes vid sinnessjukhusen. I betraktande av det anförda anser utredningen att den uppkomna löneskillnaden mellan fångvårdspersonalen och sinnessjukhusens motsvarande befattningshavare är befogad.

Motsvarande lönegradsuppflyttningar hade av löneutredningen föreslagits för bevaknings- och arbetsledarpersonal vid anstalterna å Bona, Svartsjö och Venn garn.

Av de yttranden, som avgåvos över löneutredningens förslag, må här framhållas följande.

Statskontoret motsatte sig en lönereglering för det dåvarande samt åberopade därvid dels att en sådan reglering skulle föregripa pågående utredning rörande löneställningen för motsvarande personal vid bland annat sinnessjukhusen dels ock att straffverkställighetsreformens verkningar beträffande fångvårdens personalbehov ännu icke kunde överblickas. Sålunda anfördes:

Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 24 november 1944 ha särskilda sakkunniga tillkallats för utredning rörande löneställningen och därmed sammanhängande anställningsförhållanden för bland annat den lägre vård- och ekonomipersonalen vid statliga vårdanstalter såsom sinnessjukhusen m. fl. institutioner. Nämnda sakkunniga ha ännu icke slutfört berörda uppdrag. I förevarande betänkande framhålls, att de krav, som ställas å fångvårdens och sinnessjukhusens personal, äro så olikartade, att en höjning av fångvårdstjänstemännens avlöningsförmåner icke skulle medföra några konsekvenser för sinnessjukhuspersonalens del (s. 70). Vad de sakkunniga i detta hänseende anført har emellertid icke övertygat statskontoret, att tjänstgöringsförhållandena motivera en högre löneställning för personalen vid fångvården än vid sinnessjukhusen. Framhållas må i detta sammanhang, att utredningen föreslagit en allmän löneuppflyttning av vård- och arbetsledarpersonalen vid statens uppfostringsanstalt å Bona »ehuru till stöd för en löneförbättring icke lär kunna åberopas samma skäl som beträffande fångvårdspersonalen» (s. 85). Med hänsyn till vad som anförts förefaller det statskontoret icke välbetänkt att till slutlig prövning upptaga frågan om löneställningen för berörda personal vid fångvården, anstalterna å Bona, Svartsjö och Venn garn, innan utredningen rörande sinnessjukhuspersonalens avlöningsförhållanden slutförts.

Allmänna lönenämnden anförde i nära överensstämmelse med vad statskontoret i sådant hänseende uttalat, att lönenämnden icke blivit övertygad om att sådana förhållanden inom fångvården uppkommit, som kunde motivera en genomgående mera förmånlig löneställning för fångvårdens tjänste-

män än för befattningshavare vid sinnessjukhusen. Även om enligt lönenämndens mening en löneroglering för fångvårdens personal knappast kunde genomföras utan att vissa konsekvenser därav komme att följa för sinnessjukhusens befattningshavare, ville lönenämnden dock icke ställa sig avvissande mot det föreliggande förslaget.

Vid anmälan av proposition i ämnet till 1946 års riksdag (nr 225, sid. 42 o. f.) anförde statsrådet och chefen för justitiedepartementet bland annat, att löneställningen för fångvårdens personal i lägre lönegrader daterade sig, såsom av den inledande redogörelsen framginge, i huvudsak från början av 1920-talet, då ännu cellstraffet satte sin prägel på straffverkställigheten. Den följande utvecklingen hade medfört en väsentligt förändrad syn på de straffrättsliga reaktionerna, vilket tagit sig uttryck i ett omfattande reformarbete på straffverkställighetens område. I 1945 års statsverksproposition uttalades också, att fångvårdspersonalens löneställning icke motsvarade de kvalifikationer, som ifrågavarande befattningshavare måste besitta med hänsyn till den moderna fångvårdens huvudsakliga karaktär av fostran och utbildning. Han framhöll även, att strafflagberedningens förslag till ny lagstiftning om straffverkställigheten skulle komma att ställa ytterligare krav på fångvårdstjänstemännen. Sedan denna genomgripande reform blivit antagen av riksdagen, framstode en allmän förbättring av löneförhållandena för dessa befattningshavare såsom en nödvändig följd härav. Utan en sådan förbättring kunde man ej räkna med att fångvården framdeles skulle kunna rekrytera och behålla personal med de kvalifikationer straffverkställighetsreformen förutsatte. Detta skulle otvivelaktigt äventyra det väsentliga i reformen. Ytterligare uppskov med lönerogleringen syntes under sådana förhållanden ej kunna äga rum. Det läge, vari fångvårdens organisationsfråga befunne sig, borde emellertid föranleda den allmänna modifikationen i löneutredningens förslag, att någon ökning av antalet ordinarie och extra ordinarie tjänster i bevakning och verkstadsdrift tills vidare icke borde ske.

Såsom utredningen föreslagit, borde löneförbättringen avse såväl en allmän lönegradsuppflyttning som en ökning av antalet befordringstjänster. I förstnämnda hänseende hade utredningen stannat vid att föreslå en uppflyttning med en lönegrad. Av fångvårdsstyrelsen och från fångvårdsmannahåll hade åter förordats en uppflyttning med två lönegrader, vilket ansetts motiverat särskilt av rekryterings- och befordringsskäl. Under förutsättning att den allmänna lönegradsuppflyttningen förenades med en skälig ökning av antalet befordringstjänster syntes emellertid den av utredningen föreslagna uppflyttningen — vilken godtagits av allmänna lönenämnden — vara tillräcklig även med hänsyn till behovet av förbättrade rekryterings- och befordringsförhållanden. Departementschefen anslöte sig därför till löneutredningens förslag om en allmän uppflyttning av personalen i bevakning och verkstadsdrift med en lönegrad. Lönesättningen för befattningshavare med övervägande andra

uppgifter än bevakning och arbetsledning borde, såsom utredningen förordat, prövas särskilt.

Beträffande de kvinnliga befattningshavarna hade utredningen ej ansett tillräckliga skäl föreligga att frångå den nuvarande olikheten i lönesättningen för manlig och kvinnlig personal. Utredningen hade dock konstaterat, att arbetsuppgifterna för den del av den kvinnliga personalen, som huvudsakligen vore sysselsatt med bevakningsgöromål eller inom verkstadsdriften, vore i stort sett likartade med de åligganden, som ankomme på motsvarande manliga befattningshavare. Enär lönesättningen för manliga och kvinnliga befattningshavare med samma ansvar och arbetsuppgifter i princip borde vara densamma, talade därför starka skäl för att utjämna olikheten i detta hänseende beträffande fångvårdens personal. Att departementschefen likväl icke kunde upptaga denna fråga berodde på att den stode inför sin lösning i ett större sammanhang. De spörsmål, som vore förenade med ett allmänt genomförande av likalönsprincipen inom statsförvaltningen, torde nämligen inom en nära framtid komma att upptagas till behandling inom finansdepartementet.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag.

Yrkanden av personalförbund. I en till de sakkunniga inkommen skrivelse av den 6 juni 1945, vilken intagits i detta betänkande såsom bilaga A 2, har statens sjukhuspersonals förbund framlagt en del önskemål i fråga om bland annat sjukvårdspersonalen vid statens sinnessjukhus och därvid hemställt, att vid omprövning av lönefrågan för sjukvårdspersonalen hänsyn måtte tagas till de yrkanden, som gjordes i en av förbundet den 12 oktober 1936 till Kungl. Maj:ts ingiven skrivelse. Förbundet hade i denna skrivelse hemställt, att befattningarna såsom nästansvariga måtte göras ordinarie med placering mellan befattningarna såsom överskötare-skötare, respektive översköterska-sköterska, att, därest likalönsprincipen redan då ansåges böra genomföras för personalen vid statens sinnessjukhus, likställigheten skedde på så sätt, att de kvinnliga befattningshavarna flyttades upp till samma lönegrad, i vilken de manliga placerades, samt att riktlinjer för sjukvårdspersonalens utbildning och befordran om möjligt uppdroges.

De av förbundet i den återopade skrivelsen föreslagna lönegradsplacementerna voro följande.

Uppsyningsman av 2 klass	A 12
Överskötare	A 10
Förste skötare	A 9
Skötare	A 8
Förestånderska av 2 klass	A 10
Översköterska	A 8
Första sköterska	A 7
Sköterska	A 6

Senare har förbundet hos kommittén såsom skäl för uppflyttning av ifrågavarande personal åberopat nyssnämnda lönereglering för fångvårdspersonalen.

I den tidigare omnämnda skrivelsen från svensk sjuksköterskeförening (bil. A 1 har föreningen jämväl hemställt om löneuppflyttning för den kvinnliga personalen med sjuksköterskeutbildning vid sinnessjukhusen med utgångspunkt från att översköterska skulle placeras i lönegrad A 12.

De sakkunniga. Den omständigheten att utbildningsfrågan för sjukvårdspersonalen vid de statliga sinnessjukhusen ännu icke fått sin lösning försvårar givetvis ställningstagandet till löneregleringsfrågan för nämnda personal. Såsom tidigare anförts lär emellertid kunna förutsättas, att denna fråga får sin lösning i sammanhang med en omorganisation av utbildningen vid sjuksköterskeskolorna ävensom att därvid de nuvarande utbildningsvägarna komma att i viss utsträckning samordnas.

Med utgångspunkt från rådande förhållanden och under angiven förutsättning ansluter sig kommittén till tjänsteförteckningssakkunnigas uppfattning, att översköterskorna vid de statliga sinnessjukhusen i lönehänseende böra jämföras med sjuksköterskor å vård- eller specialavdelning vid kroppssjukhusen, och få alltså föreslå att förstnämnda befattningshavare hänföras till lönegraden Ca eller Ce 13 (9). Enligt kommitténs mening är en sådan jämförelse motiverad såväl med hänsyn till arbetsuppgifterna som rekryteringsförhållandena. Kommittén har således i likhet med tjänsteförteckningssakkunniga icke kunnat dela den i olika sammanhang uttalade uppfattningen, att sjuksköterskorna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet på grund av att dessa sjukhus vore undervisningssjukhus borde erhålla annan löneställning än sjuksköterskor vid andra sjukhus. Den undervisningsverksamhet för blivande läkare, som bedrivs vid förstnämnda sjukhus, lär knappast kunna medföra att de vid sjukhusen verksamma sjuksköterskornas arbetsuppgifter bliva mer kvalificerade.

Såsom tidigare framhållits innehåsa för närvarande ett antal översköterskebefattningar vid sinnessjukhusen av icke lasarettutbildad personal. Det bör givetvis övervägas, huruvida dessa befattningshavare vid en generell höjning av lönegradsplaceringen för ifrågavarande tjänster — verkställd under åberopande bland annat av de krav i fråga om utbildning, som ställas på sjuksköterskor — böra bli innehavare av de nya tjänsterna, särskilt som skillnaden i löneställning enligt förslaget i detta fall icke skulle bli oväsentlig. Kommittén har dock för sin del funnit lämpligast, att samtliga innehavare av översköterskebefattningar, vilka icke kvarstå i tjänst efter uppnådd pensionsålder, uppflyttas i lönehänseende.

Kommittén vill i detta sammanhang erinra därom, att vid den reglering av löneställningen för köksföreståndarna vid sinnessjukhusen, som genomfördes vid 1945 års riksdag och vilken förutsattes skola medföra införandet av krav

på en omfattande teoretisk och praktisk utbildning, ej sattes i fråga att innehavare av sådan befattning med hänsyn till avsaknad på viss utbildning skulle uppföras å övergångsstat.

Överskötarna vid sinnessjukhusen äro för närvarande placerade i lönegrad A 8, d. v. s. två lönegrader högre än översköterskorna. En uppflyttning av överskötarebefattningarna i lönegraden Ca 13 (9) borde givetvis i princip förutsätta, att lika krav på föregången utbildning i sjukvård uppställdes för överskötare och översköterska. Detta låter sig emellertid ej göra så länge motsvarande utbildningsmöjligheter för den manliga personalen ej finnas. För en placering i denna lönegrad tala emellertid andra skäl, nämligen 1946 års riksdags beslut i fråga om löneställningen för bevakningspersonalen inom fångvården m. fl. Löneutredningen för fångvårdspersonalen uttalade visserligen, att den löneskillnad mellan fångvårdens och sinnessjukhusens motsvarande befattningshavare, vilken skulle uppkomma vid bifall till utredningens förslag, vore befogad. Kommittén kan icke dela denna uppfattning. Enligt kommitténs mening måste nämligen de uppgifter, som åvila personalen vid sinnessjukhusen i olika avseenden, anses lika kvalificerade som arbetsuppgifterna för motsvarande personal inom fångvården. Löneutredningen för fångvårdspersonalen hade framhållit, att genom de förändringar i fångvårdsarbetet, som voro en följd av de senaste årtiondenas reformer på förevarande område, större fordringar kommit att ställas på personalen än tidigare, då behandlingen av de intagna var mera schematisk och i allmänhet bunden vid stränga krav på de intagnas isolering. Med fog kan göras gällande att samma utveckling successivt ägt rum inom sinnessjukvården och att allt större vikt lagts vid den individuella behandlingen av de sinnessjuka. Det är ej heller vid sinnessjukhusen blott fråga om en vakttjänstgöring — redan den i och för sig krävande. Även av sinnessjukhusens vårdpersonal fordras positiva insatser, som om de skola leda till resultat förutsätta en stor fond av sjukvårdstekniskt kunnande och psykologisk skolning. Det gäller för personalen att på ett rätt sätt umgås med de sjuka samt understödja och fullfölja läkarnas intentioner. Under senare tid ha dessutom allt flera medicinska behandlingsmetoder kommit till användning vid sinnessjukhusen. Dessa behandlingsmetoder kräva givetvis personalens medverkan och medföra krav på vidgad uppmärksamhet och tillsyn. Göres motsvarande jämförelse med personalen vid anstalterna å Bona, Svartsjö och Venngarn framstår det än tydligare, att en uppflyttning av sinnessjukhusens vårdpersonal ej torde kunna undvikas.

Såväl statskontoret som allmänna lönenämnden gåvo även i sina yttranden över löneutredningens betänkande uttryck åt den meningen, att en höjning av fångvårdstjänstemännens löneställning kunde medföra konsekvenser även för sinnessjukhuspersonalens del.

I anslutning till det anförda får kommittén förorda, att överskötartjäns-

terna vid de statliga sinnessjukhusen i lönehänseende även i fortsättningen jämföras med befattningarna såsom överkonstaplar vid fångvårdsanstalter och alltså hänförs till lönegrad Ca 13 (9).

Tjänsteförteckningssakkunniga för statens sinnessjukhus hade föreslagit, att det nuvarande s. k. nästansvarsarvodet å 120 kronor för år skulle borttagas och i stället inrättas tjänster såsom förste skötare och första sköterska i lönegrad A 7 respektive A 5. Det hade därvid förutsatts att samma behörighetsvillkor skulle fastställas för befattning såsom första sköterska som för överskötersketjänst. Lönegradsplaceringen för första sköterska i A 5 hade föreslagits med utgångspunkt från att examinerad sköterska vid anställning vid statligt kroppssjukhus erhöle befattning lägst såsom assistentsköterska i 5 lönegraden.

Kommittén måste ställa sig tveksam i fråga om lämpligheten av att inrätta befattningar av nu angivet slag innan frågan om utbildningen av sinnessjukvårdspersonalen blivit löst och innan resultatet av statens sjukhusutrednings arbete föreligger. Denna utredning, vilken tillsatts av statsrådet och chefen för socialdepartementet den 14 maj 1943, har nämligen till uppgift att biträda med fortsatt utredning rörande möjligheterna att — utan försämring av vårdresultatet — genom rationalisering begränsa driftkostnaderna vid sådana sjukhus, för vilkas drift staten, landstingen eller städerna utanför landsting i sista hand svara. Från sjukhusutredningen har emellertid under hand uppgivits, att de förändringar beträffande organisationen av sjukvårdsarbetet vid sinnessjukhusen, som på grundval av den av dem verkställda utredningen kunde komma att framläggas, såvitt kunde bedömas, icke borde utgöra hinder för att i det tidigare berörda syftet inrätta befattningar såsom förste skötare eller första sköterska. Vid sådant förhållande har kommittén icke velat frångå tjänsteförteckningssakkunnigas förslag om regleringen av nästansvarsbefattningarna. Kommittén förordar således inrättande av tjänster såsom förste skötare, respektive första sköterska.

Med hänsyn till den lönegradsplacering kommittén föreslagit beträffande översköterska vid sinnessjukhus böra befattningarna såsom första sköterska inplaceras i lönegraden Ca 11 (7) eller samma lönegrad som föreslagits beträffande assistentsköterskor vid kroppssjukhusen. Förste skötare bör enligt kommitténs mening hänförs till lönegraden Ca 12 (8). För erhållande av befattning såsom första sköterska eller förste skötare torde enahanda kompetensfordringar som för översköterske- respektive överskötarbefattning böra uppställas. I avvaktan på utbildningsfrågans lösning torde emellertid tills vidare nuvarande kompetensfordringar få gälla.

Det i kommitténs hemställan angivna antalet befattningar såsom förste skötare respektive första sköterska är beräknat med utgångspunkt från nu utgående arvoden för nästansvarighet. Kommittén förutsätter att medicinalstyrelsen med hänsyn till de förändringar i fråga om organisationen, som

kunna förväntas inträda under budgetåret, närmare angiver antalet erforderliga befattningar.

Första föreståndarinnan föreslås i överensstämmelse med vad som förordats beträffande karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet inplacerad i lönegraden Ca 18 (14) och föreståndarinnan i lönegraden Ca eller Ce 15 (11). I sistnämnda fall innebär detta en reell uppflyttning med ej mindre än fyra lönegrader. Därvid må framhållas, att såsom tidigare anförts de tjänsteförteckningssakkunniga för statens sinnessjukhus för sin del ansågo, att skillnaden i lönehänseende mellan föreståndarinnan och biträdande föreståndarinnan icke borde överstiga tre lönegrader, vilken skillnad även enligt kommitténs mening förefaller rimligare än den nuvarande eller fem lönegrader.

Löneställningen för förste uppsyningsman synes med beaktande av de förutsatta ökade kraven på sjukvårdsutbildning enligt kommitténs mening böra vara densamma som för föreståndarinnorna, vilket innebär oförändrad lönegradsplacering, d. v. s. lönegraden Ca 18 (14). Anledning att, såsom medicinalstyrelsen ifrågasatt i sitt yttrande över tjänsteförteckningssakkunnigas för statens sinnessjukhus förslag, överväga högre lönegradsplacering för uppsyningsman och föreståndarinnor å sekundäravdelningar torde enligt kommitténs mening i varje fall icke för närvarande föreligga.

Befattningarna som uppsyningsman torde i likhet med motsvarande befattningar vid fångvårdsanstalterna böra inplaceras i lönegrad Ca 15 (11), vilket innebär uppflyttning med en lönegrad.

Frågan om löneställningen för skötare och sköterskor vid sinnessjukhusen har ansetts böra upptagas till prövning i förevarande sammanhang.

Skötarna äro för närvarande placerade i 6 lönegraden. I anslutning till vad kommittén anför i samband med behandlingen av överskötarnas löneställning får kommittén förorda, att ifrågavarande befattningar placeras i lönegraden Ca eller Ce 11 (7), innebärande en reell uppflyttning med en lönegrad och fortsatt likställdhet i lönehänseende med vaktkonstaplarna vid fångvårdsanstalterna.

Sköterskornas utbildning och arbetsuppgifter överensstämja helt med skötarnas. Med hänsyn till den av statsmakterna i olika sammanhang bebådade utredningen av frågan om införande av likalönsprincipen har emellertid kommittén ej ansett sig böra ingå på någon prövning av den inbördes löneställningen mellan manliga och kvinnliga befattningshavare vid sinnessjukhusen. Den genomförda löneregleringen för vaktfruarna vid fångvårdsanstalterna, liksom den föreslagna löneplaceringen av sjukvårdspersonal i ledande ställning och den skärpning i fråga om kompetenskraven, som förutsatts skola genomföras, bör dock enligt kommitténs mening föranleda att sköterskorna placeras i lönegraden Ca eller Ce 8 (4).

Sammanfattningsvis angivas här de föreslagna lönegradsplaceringarna för sinnessjukvårdspersonalen:

Förste uppsyningsman Ca 18 (14), första föreståndarinna Ca 18 (14), uppsyningsman Ca 15 (11), överskötare Ca 13 (9), föreståndarinna Ca eller Ce 15 (11), förste skötare Ca 12 (8), skötare Ca eller Ce 11 (7), översköterska Ca eller Ce 13 (9), första sköterska Ca 11 (7) och sköterska Ca eller Ce 8 (4).

Statens anstalt för fallandesjuka.

Statens anstalt för fallandesjuka meddelar såväl undervisning som vård och behandling av fallandesjuka. Antalet vårdplatser är för närvarande fastställt till 222. Anstalten övertogs av staten från och med den 1 juli 1939. Därvid skedde inplacering av sjukvårdspersonalen i lönehänseende med tillämpning av de för sinnessjukhusen gällande grunderna.

För närvarande finnas vid anstalten följande tjänster tillhörande ifrågasvarande personal.

	Lönegrad	Antal
Första föreståndarinna	A 12	1
Föreståndarinna	A 7	1
Skötare	A 6	3
Skötare	Eo 6	2
Översköterska	A 6	5
Översköterska	Eo 6	1
Sköterska	A 3	20
Sköterska	Eo 3	18

I stället för skötare och sköterskor må anställas sjukvårdselever till högst motsvarande antal och med löneförmåner, som medicinalstyrelsen äger bestämma.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande äger chefen för anstalten rätt att åt annan befattningshavare bland sjukvårdspersonalen än översköterska uppdraga att särskilt ansvara för handhavandet av sjukvård, förråd m. m. inom viss avdelning vid tillfälligt förfall för översköterska eller vid tider, då översköterska med stöd av fastställd arbetstidsordning är fri från tjänstgöring på avdelningen. För sådant extra arbete må jämlikt 21 § 2 mom. civila avlösningsreglementet utgå ersättning som — då så med hänsyn till göromålens omfattning finnes skäligt — må av medicinalstyrelsen bestämmas till lägre belopp än i 1 mom. samma paragraf föreskrives. Enligt vad medicinalstyrelsen meddelat har bestämts att sådan ersättning skall utgå med 120 kronor för år. Antalet dylika »nästanvarsarvoden» har uppgivits för närvarande utgöra sex, av vilka ett arvode utgår till skötare och fem till sköterskor.

Beträffande behörighetsvillkor, arbetsuppgifter m. m. hänvisas till den under statens sinnessjukhus verkställda redogörelsen.

De sakkunniga. Anstalten för fallandesjuka utgör tillsammans med statens sinnessjukhus en enhet i personalhänseende, och med hänsyn till arbetsuppgifter eller andra omständigheter föreligga icke skäl att personalen vid

denna anstalt skulle i lönehänseende sättas efter sinnessjukhusens befattningshavare. Lönekommittén får på grund härav föreslå, att förestående personals löneställning regleras i överensstämmelse med vad som förordats beträffande motsvarande befattningshavare vid sinnessjukhusen.

Detta förslag innebär, att de olika befattningshavarna hänförs till följande lönegrader.

Första föreståndarinnan Ca 18 (14), föreståndarinnan Ca 15 (11), förste skötare Ca 12 (8), skötare Ca eller Ce 11 (7), översköterska Ca eller Ce 13 (9), första sköterska Ca 11 (7) och sköterska Ca eller Ce 8 (4).

3. Övriga anstalter tillhörande civilförvaltningen.

Fångvårdsanstalterna.

Vid dessa anstalter finnas från och med den 1 juli 1946 två befattningar såsom sjuksköterska i lönegrad A 7.

Av ifrågavarande befattningar är en hänförlig till sinnessjukavdelningen å Håga och en till samma avdelning å Långholmen.

Dessa tjänster motsvarades före den 1 juli 1946 av en befattning såsom första vaktfru (Eo 6) å Håga och en som vaktfru (A 3) å Långholmen.

I det i det föregående berörda betänkandet av löneutredningen för viss fångvårdspersonal hade anförts följande beträffande nu angivna tjänster.

Innehavarna av dessa tjänster ha båda fullständig sjuksköterskeutbildning och tjänstgöra såsom biträden åt sinnessjukläkarna vid bl. a. laboratoriarbetet och den medicinska behandlingen av de intagna. Befattningarna fylla enligt vad utredningen kunnat finna ett stadigvarande behov och böra jämföras med tjänst såsom översköterska vid statliga sinnessjukhus. På grund härav förordas, att dessa vaktfrubefattningar uppföras såsom ordinarie tjänster och därvid erhålla samma löneställning och tjänstebestämmelse som de, vilka kunna komma att för nämnda befattningar vid de statliga sinnessjukhusen föreslås av 1944 års lönekommitté, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal. Det förutsättes därvid, att för behörighet till befattningarna föreskrives att vederbörande genomgått av staten godkänd sjuksköterskeskola. Tills vidare synas befattningarna böra uppföras såsom sjuksköterskor i A 7.

Föredragande departementschefen anslöt sig vid anmälan av proposition (nr 225) till 1946 års riksdag angående vissa anslag till fångvården m. m. till löneutredningens förslag i förevarande avseende.

De sakkunniga. Löneutredningen för fångvårdspersonalen hade, såsom framgår av utredningens betänkande, vid bedömning av ovan angivna befattningshavares löneställning samrått med kommittén, som då emellertid ännu icke fattat slutlig ställning till sjuksköterskornas lönegradsplacering. Kommitténs mening är den, att dessa för närvarande i lönegraden A 7 placerade befattningar skola erhålla samma löneställning och tjänstebestämmelse, som tidigare föreslagits beträffande motsvarande befattningshavare vid de statliga

sinnessjukhusen. Kommittén förordar alltså att befattningarna under benämningen översköterska placeras i lönegrad Ca 13 (9).

Statens uppfostringsanstalt å Bona.

Vid denna anstalt finnes en sjuksköterska med placering i lönegraden Eo 6. Några kompetensföreskrifter avseende denna befattning finnas ej intagna i stadgan för anstalten den 17 juni 1938 (nr 466).

Från anstalten har uppgivits, att sjuksköterskan skall svara för noggrann vård och tillsyn av de å anstalten vårdade sjuka samt tillse att av läkare lämnade föreskrifter rörande sjukvården behörigen iakttagas. Arbetstiden utgör med vissa jämkningar 48 timmar per vecka.

I samband med fastställandet av avlöningsstaten för anstalten för budgetåret 1942/43 förklarades, att vid anstalten finge vara anställd en sjuksköterska i lönegraden Eo 6 (prop. nr 1/1943 punkt 48). Befattningen skulle ersätta en ordinarie förmanstjänst, som en tid hade hållits vakant och sedermera indrogs.

Löneutredningen för viss fångvårdspersonal hade, såsom tidigare nämnts, i sitt betänkande avgivit förslag även till lönereglering för Bonaanstaltens personal i lägre lönegrader. Beträffande befattningen såsom sjuksköterska (Eo 6) hade utredningen uttalat, att löneställningen för denna befattningshavare borde bestämmas i enlighet med de principer, som kunde komma att för närmast likartade sjukskötersketjänster föreslås av 1944 års lönekommitté, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal. I avvaktan härpå borde befattningen bibehållas i dåvarande lönegrad.

Styrelsen för anstalten anförde i sitt yttrande över löneutredningens förslag, att sjuksköterskan, vilken vore rödakorssystem, förestode anstaltens sjukstuga — för närvarande med biträde av en extra ordinarie förman — och därigenom borde, som utredningen hävdade i fråga om två sjuksköterskor vid fångvårdsstaten, jämföras med översköterska vid statliga sinnessjukhus och i avbidan på annan pågående utredning placeras i 7 lönegraden.

Föredragande departementschefen uttalade (prop. nr 225/1946 sid. 126) att ifrågavarande befattningshavare borde bibehållas i dåvarande lönegrad och löneställningen upptagas till omprövning i enlighet med de principer, som efter förslag av 1944 års lönekommitté, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal, kunde komma att fastställas för sjukvårdspersonal i allmänhet.

Någon ändring i löneställningen för ifrågavarande sjuksköterska genomfördes ej heller i anslutning till fastställandet av avlöningsstat för anstalten för budgetåret 1946/47.

De sakkunniga. I betraktande av den föreslagna allmänna höjningen av lönenivån för sjuksköterskor i statlig tjänst har kommittén vid jämförelse med avdelningssköterskorna vid kroppssjukhusen funnit sig böra förorda

en inplacering för ifrågavarande befattningshavare i lönegrad Ce 12 (8). Hon torde böra benämnas översköterska.

Kommittén får erinra om att, såsom framgår av 1946 års statsverksproposition (II ht. sid. 111), medicinalstyrelsen framlagt ett preliminärt förslag, enligt vilket Bonaanstalten — sedan den blivit obehörlig för sitt nuvarande ändamål — skulle efter vissa om- och tillbyggnadsarbeten tagas i anspråk för den statliga sinnessjukvården. Nämnade förslag lades till grund för äskande av anslag för budgetåret 1946/47 till ombyggnad av vissa elevförläggningar vid anstalten (prop. nr 177). Kungl. Maj:t har den 12 januari 1946 föreskrivit, att lediga eller ledigblivande ordinarie befattningar vid anstalten tills vidare icke skola återbesättas med ordinarie innehavare.

Statens skolor, tillhörande barn- och ungdomsvården (tidigare statens skyddshem).

Personalförteckningen för dessa skolor upptager en tjänst såsom avdelningssköterska i lönegraden A 8. Befattningen inrättades vid tillkomsten av Lövstahemmet (anstalt för själsligt abnorma manliga skyddshemselever).

Innehavaren av befattningen, som skall hava genomgått av staten godkänd sjuksköterskeskola och kurs som medför behörighet som översköterska vid statens sinnessjukhus, ansvarar närmast under anstaltschefen, som är läkare, för sjukvården vid hemmet samt förestår hemmets sjuk- och observationspaviljong. Hon biträdes av en skötare.

Tjänstgöringstiden uppgår till i genomsnitt 54 timmar per vecka.

Vissa inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga framlade den 10 december 1937 betänkande och förslag rörande vården av själsligt abnorma manliga skyddshemselever m. m. I betänkandet föreslogs, att för angivna slag av skyddshemselever skulle uppföras en statlig anstalt. I förslaget till personalorganisation hade upptagits en befattning såsom avdelningssköterska, vilken enligt de sakkunnigas mening borde placeras i 8 lönegraden.

Över förslaget hade yttranden avgivits av statskontoret, allmänna civilförvaltningens lönenämnd och undervisningsväsendets lönenämnd.

Enligt statskontorets mening borde avdelningssköterskan knappast placeras mer än en lönegrad högre än avdelningssköterska vid statens sinnessjukhus. Då sistnämnda befattningshavare tillhörde 6 lönegraden, borde alltså avdelningssköterskan inordnas i 7 lönegraden.

Lönenämnderna påpekade, att vid läroanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte funnes en särskild överskötersketjänst i 7 lönegraden med i viss mån jämförliga arbetsuppgifter. Med hänsyn till att avdelningssköterskan vid psykopatanstalten borde vara utbildad i allmän sjukvård ävensom äga behörighet till befattning som översköterska vid statens sinnessjukhus, ville lönenämnderna icke påyrka någon ändring i de sakkunnigas förslag i förevarande avseende.

I samband med behandlingen av anslagsfrågan för anstalten vid 1939 års riksdag anförde föredragande departementschefen att han ansåge, att den föreslagna avdelningssköterskan — bland annat med hänsyn till det särskilda ansvar, som torde komma att åvila henne såsom enda sköterska vid anstalten — borde placeras i 8 lönegraden.

De sakkunniga. De arbetsuppgifter och det ansvar, som åvila ifrågavarande befattningshavare, äro enligt kommitténs mening icke av sådan art att en högre löneställning än för avdelningssköterska vid kroppssjukhus eller översköterska vid sinnessjukhus kan vara motiverad. Den omständigheten, att ifrågavarande sjuksköterska har en särskild ansvarsställning såsom varande enda sköterska vid anstalten, motväges enligt kommitténs mening därav att sjukavdelningen har en förhållandevis ringa omfattning och att anstaltens chef är läkare.

Kommittén förordar, att avdelningssköterskan vid Lövstahemmet inordnas i lönegraden Ca 13 (9) under tjänstebestämmelsen översköterska.

Tandläkarinstitutet.

Vid tandläkarinstitutet funnos den 1 juli 1946 fyra avdelningssköterskebefattningar, därav 3 ordinarie (A 7) och en extra ordinarie (Eo 7), vilkas innehavare genomgått sjuksköterskeskola. Dessa befattningshavare tjänstgöra för närvarande å tandfyllningsavdelningen, tandkirurgiska avdelningen, barn-tandvårdsavdelningen samt å den nyinrättade mottagningsavdelningen. Utöver här angivna avdelningssköterskebefattningar finnes å staten för institutet upptagen en sådan befattning i lönegrad A 7. För innehavaren av denna befattning, som är placerad å protésavdelningen, har sjuksköterskeutbildning emellertid ej ansetts erforderlig. Till frågan om löneställningen för denna befattningshavare återkommer kommittén i kapitel IV.

Avdelningssköterskan (Eo 7) å tandfyllningsavdelningen anses böra hava tidigare meriterande tjänstgöring på internmedicinsk eller kirurgisk sjukavdelning. Hon utövar sjukvårdsledningen dels å tandfyllningsavdelningen, dels ock å den underavdelning till sistnämnda avdelning, där de studerande utföra pulpakirurgiska ingrepp på patienter.

Den å tandkirurgiska avdelningen placerade avdelningssköterskan anses böra ha operationsutbildning. Arbetet omfattar vanligt kirurgiskt sköterskearbete.

Å barntandvårdsavdelningen utför avdelningssköterskan göromål, som motsvara de uppgifter, vilka åvila den å tandfyllningsavdelningen placerade avdelningssköterskan.

Den å mottagningsavdelningen tjänstgörande avdelningssköterskan skall biträda vid inskrivning och mottagning av patienter.

Samtliga ovan angivna avdelningssköterskor utom den å mottagningsavdel-

ningen tjänstgörande uppbära arvoden för sin medverkan i de vid institutet anordnade kurserna för utbildning av tandsköterskor. Enligt uppgift från tandläkarinstitutet utgå dessa arvoden, som helt bestridas av inflytande kursavgifter, för närvarande med följande belopp för år:

avdelningssköterska å tandkirurgiska avdelningen (föreståndarinna)	750	kr.
» » tandfyllningsavdelningen	250	»
» » barntandvårdsavdelningen	100	»

Därest antalet elever i en kurs överstiger 8, skall arvodet ökas med 5 procent av arvodesbeloppet för varje elev utöver sistnämnda antal, dock att arvodet icke sammanlagt må ökas med mer än 100 procent.

Arbetstiden för samtliga ovan angivna befattningshavare är fastställd till 7 timmar för dag.

Avdelningssköterska vid tandläkarinstitutet anställdes först å tandkirurgiska avdelningen. Sedan avlöningsförmåner å befattningen en kortare tid utgått i form av arvode föreslogs i 1926 års statsverksproposition, att befattningen skulle uppföras å ordinarie stat. Föredragande departementschefen hade anfört, att med hänsyn till storleken av det utgående arvodet befattningen borde hänföras till lönegrad B 11.

Statsutskottet uttalade emellertid, att utskottet ej kunnat undgå att finna den sålunda föreslagna löneplaceringen synnerligen hög. Till jämförelse erinrades om att vid hospitalen sköterska uppbure avlöning enligt lönegrad B 6 och att översköterska vore placerad i lönegrad B 7. Utskottet hade av den föreliggande utredningen ej funnit skäl vara anförda till en placering av ifrågavarande sköterska i högre lönegrad än den, till vilken översköterska vid hospital hänförts, eller alltså i lönegraden B 7.¹

Riksdagen beslöt i enlighet med statsutskottets förslag.

De sakkunniga. Avdelningssköterskorna vid tandläkarinstitutet äro för närvarande i lönehänseende jämställda med avdelningssköterskorna vid de statliga kroppssjukhusen. Enligt kommitténs mening är — bortsett från den å tandkirurgiska avdelningen tjänstgörande avdelningssköterskan — denna jämställdhet icke motiverad annat än i den mån avdelningssköterskorna vid tandläkarinstitutet medverka vid undervisningen av tandsköterskeelever, för vilken medverkan särskilt arvode nu utgår.

Kommittén har inhämtat, att 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga jämväl har att ingå på frågan om tandsköterskeutbildningen vid tandläkarinstitutet. Enligt vad kommittén erfarit kommer därvid avdelningssköterskornas medverkan i denna undervisning att bliva föremål för översyn och inrättande av särskilda befattningar såsom instruktionsköterskor övervägas.

¹ Sköterska och översköterska vid sinnessjukhusen placerades genom beslut av 1925 års riksdag i 3 respektive 6 lönegraden. Någon förändring i lönegradsplaceringen har sedan dess ej ägt rum. Utskottets uppgifter i förevarande avseende torde hava tillkommit genom något förbiseende.

Då frågan om löneställningen för avdelningssköterskorna vid tandläkarinstitutet således lämpligen bör prövas i samband med spørsmålet om organisationen av tandsköterskeutbildningen, har kommittén funnit sig icke böra avgiva förslag beträffande ifrågavarande befattningshavares löneställning.

Läroanstalterna för blinda.

Å personalförteckningen för ifrågavarande anstalter är upptagen en befattning såsom sjuksköterska i lönegrad A 7, tilldelad institutet och förskolan för blinda å Tomtebodan.

Innehavaren av denna befattning, som förestår institutets sjukavdelning, skall hava genomgått av staten godkänd sjuksköterskeskola. Instruktion för sjuksköterskan har meddelats i stadgan den 17 juni 1932 (nr 347; ändr. senast 578/1945) för statens läroanstalter för blinda. Enligt denna har sjuksköterskan att under anstaltsläkarens förmanskap och i enlighet med hans instruktioner:

- 1) följa lärjungarnas själsliga och kroppsliga utveckling samt hälsotillstånd och i samarbete med rektor, lärare, husmoder och målsmän vidtaga åtgärder för bevarandet av deras hälsa och för deras fostrande till sunda levnadsvanor;
- 2) ombesörja lärjungarnas sjukvård;
- 3) vid å anstalten inträffade fall av plötslig sjukdom och olycksfall, där så ske kan, lämna tillfällig vård;
- 4) till rektor ofördröjligen anmäla de fall av smittsam sjukdom, som intäffa bland befattningshavare och lärjungar;
- 5) hava noggrann tillsyn över sjukavdelningen med sjukvårdsartiklar, medicin och inventarier och att till rektor och anstaltsläkare anmäla, när nyanskaffning av sjukvårdsartiklar och inventarier erfordras;
- 6) tillse, att lärjungarna infinna sig hos skolans tandläkare på av denne i samråd med rektor fastställda tider;
- 7) ägna uppmärksamhet från hygienisk synpunkt åt sovsalar, tvättrum, badrum, matsalar, kök med biutrymmen, toaletter och övriga lokaliteter, avsedda för skollruk;
- 8) biträda anstaltsläkaren vid upprättande av hans årsberättelse;
- 9) i övrigt ställa sig till efterrättelse skolstyrelsens, rektorns och anstaltsläkarens föreskrifter.

Arbetstiden är bestämd till 54 timmar i veckan.

Examinerad sjuksköterska anställdes vid institutet första gången år 1923. Avlöning utgick tills vidare i form av arvode.

Skolöverstyrelsen hemställde i skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 augusti 1938, att åtgärder måtte vidtagas för uppförande å ordinarie stat av sjuksköterskan med placering i lönegrad A 7. Det hänvisades till att vid dövstumskolorna tjänstgörande sjuksköterskor uppförts å ordinarie stat enligt beslut av 1938 års riksdag.

Beträffande lönegradsplaceringen anförde skolöverstyrelsen, att det vor: att märka, att sjuksköterskorna vid dövstumskolorna placerats i A 6 medan över-

sköterskan vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte vore uppförd i 7 lönegraden. Från institutet hade framhållits, att sjuksköterskan där borde placeras i samma lönegrad som översköterskan vid vårdanstalten. Särskilt hade understrukits vilken stor betydelse sjukvården vid institutet hade, enär det gällde att på alla sätt söka förbättra och rädda förefintliga synrester. Skolöverstyrelsen framhöll även, att det vore av största vikt att för ifrågavarande befattning förvärva för uppgiften fullt kvalificerad arbetskraft och att en jämförelse med förhållandena vid dövstumskolorna syntes kunna motivera en högre löneställning för sjuksköterskan vid blindinstitutet än vid dövstumskolorna. Överstyrelsen ville fördenskull icke motsätta sig det från vederbörande rektor framförda förslaget, att befattningen som sjuksköterska vid institutet och förskolan placerades i 7 lönegraden.

Över framställningen avgavs yttrande av bland andra allmänna civilförvaltningens lönenämnd. Lönenämnden anförde, att, såvitt lönenämnden kunnat finna, den ifrågavarande befattningen med avseende å göromålens art och omfattning i stort sett borde kunna likställas med överskötersketjänsten vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte. Lönenämnden ansåge sig därför icke böra framställa erinran mot skolöverstyrelsens förevarande förslag.

Sedan föredragande departementschefen i samband med anmälan av proposition till 1939 års riksdag angående anslag till läroanstalterna för blinda för budgetåret 1939/40 anslutit sig till den av skolöverstyrelsen och lönenämnden uttalade uppfattningen beslöt riksdagen i enlighet härmed.

De sakkunniga. Kommittén har för sin del icke kunnat finna, att ifrågavarande sjuksköterskas arbetsuppgifter äro av den art att de kunna jämföras med de uppgifter, som åvila avdelningssköterskorna å kroppssjukhusen eller översköterskorna på sinnessjukhusen. Å sjukavdelningen vid ifrågavarande anstalt vårdas ett förhållandevis litet antal patienter och i svårare fall remitteras de sjuka till sjukvårdsinrättning.

Kommittén föreslår, att ifrågavarande sjuksköterskebefattning hänföres till lönegraden Ca 12 (8) under tjänstebenanämningen översköterska.

Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte.

Vid denna anstalt finnes en befattning såsom översköterska i lönegrad A 7. Vid anstalten är därjämte anställd en sjuksköterska i lönegraden A 6.

För behörighet till översköterskebefattningen erfordras att ha avlagt examen vid av staten godkänd sjuksköterskeskola samt att ha någon erfarenhet av sinnessjukvård, laboratorie- och kirurgiskt poliklinikarbete.

Instruktion för översköterskan har meddelats i reglementet den 15 juni 1922 (nr 337) genom ändringskungörelse nr 579/1945. Denna instruktion har

i huvudsak samma innehåll som den under läroanstalterna för blinda här ovan återgivna.

Översköterskan ansvarar under anstaltens läkare för sjukvårdsarbetet inom anstalten. Hon skall även organisera vårdpersonalens arbete, svara för och vårda anstaltens sjukvårdsutrustning och efter läkarens föreskrifter ombesörja inköp av läkemedel.

Arbetstiden är 48 timmar i veckan.

Lönefrågans tidigare behandling. I proposition nr 271 till 1937 års riksdag föreslogs i anslutning till ett av särskilda sakkunniga (läroverkslönesakkunniga) framlagt förslag, att översköterskan vid anstalten skulle placeras i 6 lönegraden.

I en inom andra kammaren väckt motion (nr 493) till samma års riksdag yrkades, att översköterskan måtte placeras i 7 lönegraden. Till stöd för yrkandet anfördes bland annat, att sjukvården vid anstalten vore synnerligen krävande och olikartad, att en tillfredsställande vård av de blinda dövstumma av sköterskan krävde kunnighet i de blindas handalfabet samt att översköterskans arbetsuppgifter närmast torde kunna jämföras med avdelningsförestånderska av 2:a klass vid statligt sinnessjukhus.

Riksdagen fann sig i anledning av vad i motionen anförts böra medgiva, att den vid vårdanstalten anställda översköterskan placerades i 7 lönegraden.

De genom Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 maj 1941 av chefen för finansdepartementet tillkallade sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande den lämpligaste formen för reglering av löne- och anställningsförhållandena för vårdare och tjänstepersonal vid bland annat vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte uttalade, att de funnit den dåvarande löneställningen för sjuksköterskan (assistentsköterskan) vid vårdanstalten i Lund alltför låg. Då för befattningen krävdes sjuksköterskekompetens, hade de sakkunniga ansett befattningen böra överföras till löneplan Eo, lönegrad 5, eller samma lönegrad, till vilken befattning såsom assistentsköterska plägade hänföras. För åstadkommande av enhetliga beteckningar för olika befattningar med motsvarande kompetens och arbetsuppgifter syntes befattningen böra benämnas assistentsköterska.

Den sålunda föreslagna omregleringen av denna befattning genomfördes från och med budgetåret 1942/43.

I samband med sina anslagsäskanden för anstalten för budgetåret 1946/47 framlade skolöverstyrelsen förslag om utbyte av assistentsköterskebefattningen i lönegrad Eo 5 mot en befattning som sjuksköterska i lönegraden A 6 och anförde därvid bland annat, att genomförd utökning av läkarverksamheten komme att medföra ökat arbete för såväl översköterskan som

assistentsköterskan. Sistnämnda sköterska borde frigöras från asylsköterskearbete för att helt kunna ägna sig åt sjukvårdsarbetet.

De sakkunniga. Med hänsyn till det svårskötta klientel, som vårdas å anstalten, åvilar översköterskan arbetsuppgifter, som enligt kommitténs mening synes motivera en placering i lönegrad Ca 13 (9) eller den för översköterska vid statligt sinnessjukhus föreslagna.

Sjuksköterskebefattningen föreslås uppflyttad till lönegraden Ca 11 (7).

Dövstumskolorna.

Gällande personalförteckning för dövstumskolorna upptager 5 sjuksköterskebefattningar i lönegraden A 6.

Befattningarna äro placerade vid dövstumskolorna å Manilla, i Lund, i Vänersborg och i Härnösand samt vid vårdanstalten för dövstamma med komplicerat lyte. Befattningarna å Manilla och i Härnösand hållas i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till frågan om upptagningssskolornas antal och förläggning vakanta och uppehållas medelst förordnande. Sjuksköterskor äro icke anställda vid dövstumskolorna i Örebro, Växjö och Broby.

För behörighet till befattning såsom sjuksköterska vid dövstumskola fordras enligt § 72 stadgan den 3 maj 1940 (nr 347; ändr. 580/1945) angående dövstumundervisningen att hava genomgått statens sjuksköterskeskola eller av staten godkänd sjuksköterskeskola eller hava av medicinalstyrelsen förklarats vara i besittning av motsvarande utbildning samt i övrigt äga nödiga förutsättningar för befattningens uppehållande.

I § 63 nämnda stadga meddelas instruktion för sjuksköterskorna av i huvudsak samma innehåll som den ovan under läroanstalterna för blinda återgivna.

Arbetstiden för sjuksköterskorna varierar vid de olika skolorna, men synes icke i något fall överstiga 216 timmar per 4-veckorsperiod.

Sedan 1937 års riksdag beslutat, att staten från och med den 1 juli 1938 skulle övertaga ansvaret för dövstumundervisningsväsendets fortsatta uppehållande, föreslog skolöverstyrelsen i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1938/39, att sjuksköterskor vid dövstumskolor skulle inordnas i allmänna civilförvaltningens avlöningsreglemente och placeras i 6 lönegraden. Överstyrelsen framhöll, att översköterska vid vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte vore placerad i 7 lönegraden.

Statskontoret påpekade i anledning av skolöverstyrelsens erinran angående löneplaceringen av översköterskan vid vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, att översköterska vid statens sinnessjukhus inordnats i 6 lönegraden. Statskontoret framhöll, att en placering i denna lönegrad av sjuksköterskorna vid dövstumskolorna borde komma i fråga endast under den

förutsättningen, att för dessa sjuksköterskor uppställdes samma eller motsvarande kompetensfordringar som i fråga om sistnämnda översköterskor.

Föredragande departementschefen tillstyrkte vid behandlingen av frågan om anslag till avlöningar för dövstumskolorna skolöverstyrelsens förslag. I betraktande av att i framtiden för behörighet till sjuksköterskebefattningar vid dövstumskolorna torde komma att uppställas fordran på fullständig sjuksköterskeutbildning, syntes departementschefen den föreslagna placeringen i 6 lönegraden icke för hög.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag.

Skolöverstyrelsen hade i samband med framläggande av sina anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 föreslagit, att ifrågavarande sjuksköterskebefattningar skulle uppflyttas till lönegraden A 7. Till stöd härför hade överstyrelsen anfört bland annat följande.

Lönegrad A 6 är i förhållande till arbetets art rätt låg. Emellertid måste vid bedömandet av dess lämplighet åtskilliga, särskilda omständigheter tagas i betraktande. Sjuksköterskor ha för dövstumskolornas behov endast med svårighet stått att finna. Det är att märka, att arbetet med dövstumungdom för sköterskorna torde innebära en arbetsuppgift, som kräver särskilda personliga förutsättningar. Vidare kompensera tydligen de nuvarande löneförmånerna icke enligt skolöverstyrelsens mening i allmänhet den nackdel, som ligger däruti, att de avskäras från möjligheten att utöva sjukvård i andra, vanligare former. Vidare är i sammanhanget av betydelse, att dövstumsanstaltens sköterskor stå i lönegrad A 6, under det att blindskolornas sköterskor avlönas i A 7. Man kan även motivera placeringen i 7 lönegraden därmed, att sköterskornas uppgifter dels kvantitativt komma att ökas och dels icke som förut bli enbart sjukvårdande utan också hälsovårdande med vissa uppgifter av social och pedagogisk art.

Statskontoret erinrade i yttrande över skolöverstyrelsens förslag bland annat därom, att den nuvarande löneställningen för dessa sjuksköterskor bestämdes av 1938 års riksdag efter förslag av överstyrelsen. Då överstyrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1939/40 under hänvisning till riksdagens nyssnämnda beslut hemställde om uppförande å ordinarie stat jämväl av sjuksköterskan å Tomtebodas, hade överstyrelsen framhållit, att överstyrelsen icke ville motsätta sig en placering i 7 lönegraden, då en jämförelse med förhållandena vid dövstumskolorna hade synts kunna motivera en högre löneställning för sjuksköterskan vid blindinstitutet än vid sagda skolor. Även detta förslag hade godtagits av statsmakterna. Under sådana omständigheter och då översköterskorna vid sinnessjukhusen voro placerade i 6 lönegraden avstyrkte statskontoret förslaget om lönegradsuppflyttning.

Allmänna lönenämnden fann icke tillräcklig anledning att uppflytta dövstumskolornas sjuksköterskor i 7 lönegraden föreligga, särskilt med hänsyn till att inom kort skulle igångsättas en allmän utredning angående anställningsförhållandena för statsanställda sjuksköterskor.

Kungl. Maj:ts proposition (nr 221) till 1945 års riksdag angående vissa

anslag för budgetåret 1945/46 till bland annat läroanstalterna för dövstumma innefattade icke förslag om uppflyttning i lönehänseende av ifrågavarande tjänster.

De sakkunniga. Såvitt kommittén kunnat finna föreligger knappast fog för att sjuksköterskorna vid dövstumskolorna såsom nu är fallet skola vara placerade i lägre lönegrad än sjuksköterskan vid blindinstitutet å Tomtebodas, särskilt som det lär kunna antagas, att efter intensifieringen av hälsovården vid ifrågavarande anstalter (jfr prop. 221/1945) större krav komma att ställas icke blott på läkarna vid anstalterna utan även på sjuksköterskorna. Vid sådant förhållande har kommittén funnit sig böra förorda, att sjuksköterskebefattningarna vid dövstumanstalterna i likhet med befattningen som sjuksköterska vid institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas inordnas i lönegraden Ca 12 (8). Tjänstebenämningen föreslås ändrad till översköterska.

Statens sjuksköterskeskola.

Vid denna skola äro för närvarande inrättade följande befattningar, till vilka endast kan antagas personer med genomgången sjuksköterskeutbildning.

	Lönegrad	Antal
Föreståndarinna	A 17	1
Instruktionssköterska	A 15	1
Instruktionssköterska	Eo 15	1
Biträdande instruktionssköterska	A 9	1
Biträdande instruktionssköterska	Eo 9	1

Enligt stadgan den 9 juni 1939 (nr 437; ändr. 218/1944) för statens sjuksköterskeskola åligger det föreståndarinnan, med hjälp i förekommande fall av erforderligt biträde,

att, om och i den utsträckning hon därtill erhåller styrelsens uppdrag, förbereda och föredraga vid styrelsens sammanträden förekommande ärenden ävensom föra protokoll över sammanträdena;

att, så snart styrelsen fattat beslut om antagande av elever, skriftligen underrätta vederbörande sökande, huruvida deras ansökningar bifallits, ävensom att i den omfattning styrelsen bestämmer ombesörja för skolan erforderlig skriftväxling;

att hava tillsyn över eleverna, med särskilt beaktande av deras hälsotillstånd, samt föra liggare och matriklar över eleverna enligt fastställda formulär;

att föra diarium över inkommande handlingar och konceptbok till utgående skrivelser;

att hava tillsyn över skolans arkiv, undervisningsmaterieell och andra inventarier samt föra inventarieförteckning;

att, därest styrelsen så finner påkallat, utfärda meddelande om ny utbildningskurs med angivande av vad inträdessökande har att iakttaga;

att, i enlighet med styrelsens beslut, verkställa utbetalningar för skolans räkning samt ansvara för skolans räkenskaper och redovisningen av dess medel;

att noga följa såväl den teoretiska som den praktiska utbildningen och tillse, att eleverna förvärva de med undervisningen avsedda insikterna och färdigheterna;

att meddela undervisning i de ämnen styrelsen bestämmer; samt

att i övrigt ställa sig till efterrättelse henne av styrelsen meddelade anvisningar och instruktioner.

Beträffande instruktionssköterskorna och biträdande instruktionssköterskorna har styrelsen för sjuksköterskeskolan meddelat, att av dessa befattningshavare — förutom genomgången sjuksköterskeskola med goda betyg — fordrades minst normalskolekompetens med goda betyg. Vidare uppställdes de anspråken, att vederbörande skulle ha god praktisk erfarenhet i sjukvårdsarbete, vunnin genom väl vitsordad tjänstgöring i ansvarig ställning, genomgången instruktionssköterskekurs eller annan därmed likvärdig utbildning. Därjämte borde instruktionssköterska äga en tämligen ingående allmän orientering rörande sociala och andra samhällliga spörsmål ävensom kunighet i maskinskrivning och förmåga att under föreståndarinnans överinseende och efter hennes anvisningar handhava löpande expeditionsgöromål och uppsätta smärre skrivelser. Det betraktades som en tillgång för skolan om innehavare av befattning som instruktionssköterska ägde tillräckliga språkkunskaper för att genom studiet av utländsk facklitteratur eller eljest kunna följa med utvecklingen utomlands på sjukvårdens område. I instruktionssköterskornas arbetsuppgifter inginge att meddela undervisning i sjukvårdslära, innefattande redogörelse för organisationen av sjukhus, patientens dagliga vård, olika behandlingsformer, medicintilldelning samt läkemedelslära.

Instruktionssköterska ålåde vidare att leda praktiska övningar i bäddning, förbandsläggning, injektionsgivning, sterilisering av instrument m. m.

Förutom viss övervakning inom skolans lokaler ålåde det vidare instruktionssköterska att kontrollera elevernas praktiska utbildning genom besök å sjukhusen samt att övervaka elevernas hospitering i öppen vård.

Styrelsen för skolan har uppgivit, att någon markerad skillnad mellan arbetsuppgifterna för instruktionssköterska och biträdande instruktionssköterska icke förelåde. De arbetsuppgifter, som enligt det förestående ankomme på dem, fördelades med hänsyn till den utbildning de erhållit och de personliga förutsättningarna för olika arbetsuppgifter.

Statens sjuksköterskeskola trädde i verksamhet från och med budgetåret 1939/40, för vilket budgetår anvisades anslag för avlöning åt skolans föreståndarinna, som hade ansetts böra anställas å extra ordinarie stat i lönegrad 17.

I sin framställning angående medelsbehovet för statens sjuksköterskeskola för budgetåret 1940/41 anförde styrelsen för skolan, att det syntes nödvändigt att inrätta de fyra instruktionsskötersketjänster, som medicinalstyrelsen hade tänkt sig skulle finnas vid skolan enligt det år 1937 framlagda för-

slaget om inrättande av skolan. Enligt medicinalstyrelsens förslag skulle två av dessa instruktionssköterskor vara placerade i lönegrad A 15 och två (biträdande) i A 9.

Allmänna lönenämnden uttalade i utlåtande över framställningen, att någon tids erfarenhet av den nya skolans verksamhet och befattningshavarnas göromål borde erhållas, innan några tjänster uppfördes å ordinarie stat. I avvaktan härå syntes enligt lönenämndens mening de erforderliga befattningshavarna lämpligen böra anställas såsom extra ordinarie tjänstemän i de av skolstyrelsen föreslagna lönegraderna.

En av lönenämndens ledamöter hade varit av skiljaktig mening beträffande föreståndarinnans löneställning och ansett, att hon borde placeras i lönegrad Eo 19.

Föredragande departementschefen uttalade i samband med behandlingen av anslagsfrågan, att han i likhet med lönenämnden ansåge, att ytterligare erfarenhet av skolans verksamhet borde vinnas, innan någon av befattningshavarna uppfördes å ordinarie stat, vilket även blev riksdagens beslut.

På förslag av skolstyrelsen överfördes från och med den 1 juli 1946 föreståndarinnebefattningen, en av instruktionsskötersketjänsterna och en av befattningarna såsom biträdande instruktionssköterska å ordinarie stat.

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola har i skrivelse till kommittén den 29 maj 1945 framhållit, att föreståndarinnan vore placerad som extra ordinarie befattningshavare i lönegrad 17, d. v. s. samma lönegrad som gällde för folkskollärlarinna. Utan att vilja förringa de arbetsuppgifter, som ankomme på en folkskollärlarinna, ville styrelsen som sin uppfattning uttala, att de åligganden, som ankomme på skolans föreståndarinna, vore avsevärt mera kvalificerade än dem, som åvilade en folkskollärlarinna. För inträde vid skolan fordras av eleverna normalskolekompetens, realexamen eller motsvarande utbildning. Ett stort antal av eleverna hade avlagt studentexamen. Härav följde att undervisningen bedreves på ett relativt högt plan.

Styrelsen hade verkställt viss jämförande undersökning rörande lönegradsplaceringen beträffande ett par andra befattningar, vilka vore förenade med arbetsuppgifter, som närmast kunde jämföras med dem, vilka åvilade skolans föreståndarinna. Styrelsen åsyftade därvid dels föreståndarinnan för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor, vilken vore placerad i lönegraden Eo 19, samt lärarinna vid statens skolköksseminarium, med placering i lönegraden A 19. Det kunde jämväl påpekas, att vid nämnda seminarium, som vore underställt statens normalskola, funnes anställd en biträdande föreståndarinna, som utöver sin lön såsom lärarinna åtnjöte ett särskilt arvode av 1 200 kronor för år.

De sakkunniga. Vid besök å ifrågavarande sjuksköterskeskola ha kommitténs ledamöter inhämtat, att en av instruktionssköterskorna i 15 löne-

graden har visst huvudansvar i fråga om undervisningen vid skolan. Hon verkställer schemauppläggnngen och handhar en stor del av framför allt den teoretiska undervisningen. Den andra instruktionssköterskan undervisar i hälsovård och sociala ämnen samt planerar och övervakar elevernas praktiska utbildning. En av de biträdande instruktionssköterskorna handhar viss del av den praktiska undervisningen samt överser vissa praktiska arbetsprov. Arbetsuppgifterna för den andra biträdande instruktionssköterskan ligga mera på det husmoderliga planet. Hon ansvarar för inventarier och förråd samt svarar dessutom i första hand för elevernas egen sjukvård. För att bättre kunna hålla kontakten med eleverna undervisar hon ett mindre antal timmar i praktiska ämnen.

Arbetsuppgifterna för instruktionssköterskorna måste givetvis — såsom från sjuksköterskeskolan framhållits — avpassas med hänsyn till vederbörandes personliga förusättningar, och någon bestämd gränsdragning mellan de olika arbetsuppgifter, som skola utföras å den ena eller den andra befattningen, bör lämpligen icke verkställas. Med hänsyn härtill har det för kommittén framstått som om den nuvarande skillnaden i löneställningen mellan instruktionssköterska och den biträdande instruktionssköterska, som i mera avsevärd grad deltagar i undervisningen, 6 lönegrader, vore alltför stor. Denna omständighet jämte den föreslagna allmänna höjningen av lönenivån för sjuksköterskeutbildad personal har föranlett kommittén att förordna, att denna biträdande instruktionssköterska under benämningen instruktionsköterska placeras i lönegraden Ca 15 (11). Någon anledning att höja löneställningen för den biträdande instruktionssköterska, som endast i mindre omfattning biträder vid undervisningen, föreligger enligt kommitténs mening icke.

Den för instruktionssköterska gällande placeringen i nuvarande lönegrad 15 har synts kommittén skälig även i betraktande av den ifrågasatta allmänna höjningen av löneställningen för sjuksköterskor i statlig tjänst.

I förenämnda skrivelse har styrelsen för sjuksköterskeskolan vad angår lönegradsplaceringen av föreståndarinnebefattningen vid skolan gjort vissa jämförelser med befattningar, vilka äro förenade med arbetsuppgifter, som enligt styrelsens mening kunna jämföras med dem, som åvila föreståndarinnan. Kommittén anser, att skäl föreligger för uppflyttning av föreståndarinnestjänsten, och får föreslå att befattningen hänföres till lönegraden Ca 22 (19) under benämningen föreståndare.

Statens distriktssköterskeskola.

Å avlöningsstaten för statens institut för folkhälsan äro medel beräknade för avlöning åt föreståndaren för statens distriktssköterskeskola, vilken befattningshavare är placerad i lönegrad A 17.

Enligt stadgan den 27 maj 1938 nr 329; ändr. 61/1941) för statens distrikts-sköterskeskola åligger det föreståndarinnan för skolan

att, så snart styrelsen fattat beslut om antagande av elever och utdelande av stipendier, skriftligen underrätta vederbörande sökande, huruvida deras i berörda hänseende ingivna ansökningar bifallits;

att hava tillsynen över eleverna samt föra matrikel över dem, upptagande för varje elev hennes fullständiga namn, födelsetid, födelseort, hemort och föregående utbildning, dag för hennes inträde i och avgång från skolan samt uppgift angående den tid, varunder hon följt undervisningen i varje särskilt ämne;

att inom området för sin kompetens meddela undervisning i den omfattning styrelsen bestämmer;

att föra diaries över inkommande och utgående skrivelser;

att hava tillsyn över skolans arkiv, undervisningsmaterieell och andra inventarier;

att, enligt styrelsens beslut, utfärda kungörelse om ny utbildningskurs med angivande tillika av vad inträdessökande har att iakttaga;

att på begäran tillhandagå med upplysningar angående skolan, samt att i övrigt ställa sig till efterrättelse henne av styrelsen eller förman i tjänsten meddelade anvisningar och instruktioner.

De jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1936 av chefen för socialdepartementet tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning rörande inrättande av ett statens socialhygieniska institut hade i sitt den 24 september 1937 avgivna betänkande bland annat anfört, att undervisningsuppgifterna vid distriktssköterskeskolan — som enligt sakkunnigeförslaget skulle inordnas i det föreslagna institutet för folkhälsan — och de till denna knutna kompletteringskurserna vore av den art och omfattning, att de sakkunniga i principiell anslutning till ett av medicinalstyrelsen framlagt förslag ansåge motiverat att jämväl räkna med en fast anställd arbetskraft såsom i första hand ansvarig föreståndarinna och lärarinna vid nämnda skola. För att för denna uppgift kunna förvärva en kompetent och lämplig person syntes ifrågavarande befattningshavare böra tillerkännas minst samma löneförhöjningar som föreståndarinnorna vid de största sjuksköterskeskolorna, vilka ägde uppbära en årlig lön av lägst 4 800 kronor jämte fri bostad med värme och lyse. Överfört å den allmänna löneplanen för civila befattningshavare i statens tjänst innebure detta, att befattningen icke borde placeras lägre än i 15 lönegraden för ordinarie befattningshavare i nämnda löneplan.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd uttalade, att den föreslagna placeringen i 15 lönegraden av föreståndarinnan för distriktssköterskeskolan vore väl låg i jämförelse med de avlöningsförhöjningar, som uppgivits tillkomma föreståndarinnorna vid de största sjuksköterskeskolorna. Även med hänsyn till löneställningen för vissa jämförliga befattningshavare vid undervisningsväsendet syntes lönenämnden en uppflyttning av ifrågavarande befattning motiverad. Lönenämnden förordade för sin del, att befattningen hänfördes till 17 lönegraden. Intill dess närmare erfarenhet om tjänsten erhållits, borde densamma dock endast inrättas såsom extra ordinarie.

Statsmakterna följde lönenämndens förslag beträffande lönegradsplaceringen av befattningen.

Från och med den 1 juli 1946 uppfördes befattningen å ordinarie stat.

De sakkunniga. Enligt kommitténs mening böra föreståndarna för statens sjuksköterskeskola och statens distriktssköterskeskola vara jämställda i lönehänseende. Kommittén får fördenskull förorda, att även föreståndaren för sistnämnda sköterskeskola inordnas i lönegraden Ca 22 (19).

Skolsköterskor.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 juli 1944 skall från och med den 1 juli 1944 vid varje högre allmänt läroverk med minst 100 lärjungar finnas en skolsköterska med anställning på heltid eller deltid, vilken förordnas av skolöverstyrelsen. Heltidsanställd sköterska tjänstgör efter skolöverstyrelsens bestämmande i flera läroanstalter med ett sammanlagt lärjungeantal av 1 500—2 500. Deltidsanställd sköterska tjänstgör vid en eller flera läroanstalter enligt särskilt utfärdade bestämmelser.

Vid de allmänna läroverken må tills vidare från och med budgetåret 1944/45 finnas anställda högst 9 skolsköterskor. Från och med den 1 juli 1946 äro dessa — efter att tidigare ha tillhört lönegrad Ex 7 — uppförda å extra ordinarie stat i lönegrad Eo 7. Det ankommer på skolöverstyrelsen att bestämma stationeringsorten för dylik sköterska och meddela erforderliga föreskrifter rörande tjänstgöringsförhållanden m. m.

Arvode till vid allmänt eller tekniskt läroverk anställd skolsköterska med deltidstjänstgöring utgår med 75 kronor för hel vecka och med 3 kronor 75 öre för timme under kortare tjänstgöring än en vecka i följd.

Vid folkskoleseminarierna och småskoleseminarierna skall från och med den 1 juli 1944 vara anställda deltidspanställda seminariesköterskor med samma förmåner, som tillkomma skolsköterskorna.

Skolöverstyrelsen har meddelat följande generella anvisningar rörande anställande av skolsköterskor.

Såsom skolsköterska må endast den anställas, som företer endera avgångsbetyg från statens eller av staten godkänd sjuksköterskeskola eller ock bevis om godkännande såsom sjuksköterska utfärdat av Kungl. Maj:t eller medicinalstyrelsen.

För heltidsanställning fordras dessutom att vederbörande fullständigt genomgått endera centralskolan för specialutbildning av barnsjuksköterskor eller statens distriktssköterskeskola, eller av medicinalstyrelsen förklarats hava förvärvat ett mått av kunskap och färdighet motsvarande det, som dessa skolor avse att bibringa, eller ock av skolöverstyrelsen efter samråd med medicinalstyrelsen förklarats behörig att inneha anställning såsom heltidsanställd skolsköterska.

För deltidsanställning bör i första hand sådan sjuksköterska anställas, som genomgått ovannämnda skolor, eller som eljest genom väl vitsordad tjänstgöring såsom skolsköterska, distrikts- eller dispensärsköterska eller å barnsjukhus, epidemisjukhus eller rådgivningsstation för psykisk hälsovård bland barn styrkt sig besitta erforderliga kunskaper för tjänstens skötande.

Skolsköterskebefattningarna tillkommo i samband med den rationalisering och utbyggnad av skolhälsovården, som genomfördes enligt beslut av 1944 års riksdag (prop. nr 193).

Skolöverstyrelsen hade i skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 oktober 1943 uppdragit riktlinjer för omläggning och modernisering av den skolhygieniska verksamheten vid de allmänna läroverken i syfte att ge läkarna en annan och bättre möjlighet att i samråd med hemmen och lärarna främst ägna sig åt förebyggande, hälsovårdande uppgifter.

Därvid hade anförts att det för bland annat införande av kontinuerlig tuberkuloskontroll i läroverken fordrades anställande av skolsköterskor, heltidsanställda åtminstone vid de största läroverken.

Skolöverstyrelsen hade även hävdad, att samarbetet mellan skolläkaren och hemmen måste göras betydligt mera effektivt. Skolsköterskor åtminstone inom skolor av viss storlek vore en förutsättning för samarbetets tillfredsställande organisation. För den stora grupp av elever, som bodde inackorderade på läroverksorterna, skulle skolsköterskor med skyldighet att i förekommande fall göra hembesök vara av betydelse. Anställande av sköterskor, som i viss mån skulle tjänstgöra såsom sociala kuratorer, skulle enligt överstyrelsens mening giva det skolhygieniska arbetet en betydligt högre standard och göra det möjligt för läkarna att utan alltför stor ökning av arbetskvantiteten få ett helt annat grepp om elevernas hälsoförhållanden och bygga upp en arbetsorganisation, som säkerligen på lång sikt väl skulle kompensera samhället för de genom sköterskelönerna åsamkade utgifterna.

Skolsköterskorna skulle bland annat ha till uppgift att från hemmen införskaffa uppgifter om förut genomgångna sjukdomar m. m. De skulle förbereda läkarens mottagningar genom vägning av eleverna, tagande av vissa prov m. m., vilket allt skulle giva läkarna helt andra möjligheter att i tid upptäcka en del sjukdomar, som de eljest ej i tillfredsställande omfattning kunde komma åt att diagnosticera. Sköterskorna skulle givetvis även assistera vid läkarmottagningarna m. m.

Slutligen skulle sköterskornas arbete avlasta vissa uppgifter av allmän, hygienisk betydelse inom skolorna från rektor och lärare.

Skolöverstyrelsen föreslog heltidsanställning av 9 skolsköterskor med placering i lönegraden Ex 7, därav 5 avsedda för de allmänna läroverken i Stockholm och Lidingö, 2 för läroverken i Göteborg, 1 för läroverken i Häl-singborg och Höganäs samt 1 för läroverken i Malmö.

I fråga om beräkningen av skäligen avlöningsförmåner åt skolsköterskorna hade skolöverstyrelsen anfört, att det föreläge en viss svårighet att finna lämpliga jämförelsesynpunkter rörande avlöningsförhållandena för andra grupper av statsanställda eller delvis statsavlönade sköterskor. Läroverks-sköterskorna förutsattes nämligen icke få några förmåner i form av fritt vivre eller fri bostad. Skolöverstyrelsen framhöll emellertid, att enligt gällande bestämmelser distriktssköterska åtnjöte kontant begynnelselönen av minst 1 800 kronor jämte ålderstillägg samt möblerad bostad jämte värme och lyse. I flertalet län utginge emellertid en begynnelselönen av 2 280 kronor. Skolöverstyrelsen anmärkte, att läroverkssköterskorna voro avsedda att tjänstgöra i de största städerna med därav föranledd stegring av levnads-kostnaderna. Det vore angeläget, att läroverkens skolsköterskor med deras kvalificerade tjänstgöring finge ett ekonomiskt vederlag i likhet med småskolläraryrinnor och kanslibiträden i statens tjänst. Deras utbildning och ansvar syntes till fullo motivera detta.

För de deltidanställda skolsköterskorna kunde kostnaderna enligt överstyrelsens mening beräknas på följande sätt. Principiellt borde läroverks-sköterskorna ha samma löneförmåner som småskolläraryrinnor. Extra småskolläraryrinnor åtnjöte vid tjänstgöring per dag (beräknat efter 28 veckotimmar) från 8 kronor 50 öre—11 kronor 40 öre i lägsta löneklass. För arbetsvecka åtnjöte de alltså en pekuniär ersättning av i genomsnitt c:a 60 kronor, beräknat efter 10 kronor per arbetsdag (tillägg ej inräknade). Denna summa syntes böra utgå per vecka till sköterska med s. k. hösttjänstgöring.

Vid tjänstgöring regelbundet under läsårets veckor borde ersättning utgå per inställelse med 6 kronor, förutsatt att inställelsen avsåge två timmars tjänstgöring.

Skolsköterskornas löneförhållanden reglerades i enlighet med skolöverstyrelsens förslag, dock att arvoden till de deltidanställda skolsköterskorna uppräknades till 75 kronor för vecka och 3 kronor 75 öre för timme.

På framställning av skolöverstyrelsen uppfördes de 9 befattningarna som heltidanställda skolsköterskor från och med den 1 juli 1946 å extra ordinarie stat.

De sakkunniga. Vid lönesättningen för skolsköterskorna gjordes viss jämförelse med distriktssköterskornas löneförhållanden. Från denna utgångspunkt inordnades skolsköterskorna i 7 lönegraden eller den för avdelningssköterska vid statligt kroppssjukhus nu gällande. Kommittén har tidigare föreslagit uppflyttning av sköterska av sist angivet slag till 9 lönegraden. Trots att, såsom framgår av det följande, kommittén funnit det motiveat att distriktssköterskorna erhålla en något förmånligare löneställning än avdelningssköterska vid kroppssjukhus, synes anledning ej föreligga att placera de statsanställda skolsköterskorna högre än i lönegraden Ce 13 (9). Sit-

nämnda befattningshavares arbetsuppgifter kunna nämligen enligt kommitténs mening icke utan vidare jämföras med distriktssköterskornas.

Beträffande ersättning till de deltidanställda skolsköterskorna må framhållas, att enligt vad kommittén inhämtat skolöverstyrelsen i samband med ingivande till Kungl. Maj:t av anslagsäskanden för budgetåret 1947/48 hemställt, att det arvode, som för hel vecka skall utgå till vid allmänt läroverk, folkskoleseminarium eller småskoleseminarium deltidstjänstgörande skolsköterska, måtte höjas från 75 till 100 kronor.

Den av skolöverstyrelsen sålunda föreslagna höjningen av veckoarvodena liksom en motsvarande uppräknings av timersättningarna synes kommittén befogad. Kommittén har emellertid ansett sig icke böra närmare ingå på frågan om storleken av dessa ersättningar, då frågan om en reglering av desamma torde böra lösas i anslutning till de riktlinjer, som efter förslag av 1944 års deltidstjänstutredning kunna komma att uppdragas i fråga om avlönande av deltidanställda befattningshavare i allmänhet.

Medicinalstyrelsen.

Svensk sjuksköterskeförening har hemställt, att de sakkunniga måtte upptaga till prövning frågan om löneställningen för byråinspektören och biträdande byråinspektören hos medicinalstyrelsen, vilka befattningshavare i första hand svara för sjuksköterskeärendenas handläggning hos styrelsen. Bägge dessa befattningshavare skola hava genomgått sjuksköterskeutbildning. Då emellertid frågan om medicinalstyrelsens organisation nyligen varit föremål för utredning av särskilda sakkunniga (medicinalstyrelseutredningen), har kommittén icke ansett sig böra upptaga spörsmålet om ifrågavarande befattningshavares löneställning till övervägande.

4. Försvarsväsendet.

Enligt gällande personalförteckning finnas vid *armén* tillhoppa 96 sjuksköterskebefattningar i lönegrad MEo 7.

Fem av dessa sjuksköterskor tjänstgöra såsom instruktionssköterskor, en vid vardera av de fyra trängkårerna samt en vid Göta trängkårs kompani i Nora, och undervisa där fast anställd och värnpliktig sjukvårdspersonal inom den militära sjukvårdens olika områden.

Vid *marinen* finnas tillhoppa 16 sjuksköterskebefattningar i lönegraden MEo 7.

Vid *flygvapnet* finnas tillhoppa 20 befattningar som sjuksköterska i lönegrad MEo 7.

För behörighet till samtliga här ifrågavarande sjuksköterskebefattningar fordras att hava genomgått av staten godkänd sjuksköterskeskola.

Arbetstiden må icke överstiga 216 timmar under en tidsföljd av fyra veckor.

Vid *garnisonssjukhusen* (i Karlsborg, Skövde, Eksjö, Linköping, Sollefteå och Boden) äro inrättade följande befattningar, där sjuksköterskeutbildning är erforderlig.

	Lönegrad	Antal
Husmoder (i Skövde, Eksjö, Sollefteå och Boden)	MEo 9	4
Sjuksköterska	A 7	30
Sjuksköterska	MEo 7	35
Assistentsköterska	MEo 5	31

För behörighet till befattning som husmoder erfordras att hava genomgått av staten godkänd sjuksköterskeskola och svensk sjuksköterskeförenings fortsättningskurs (husmoderskurs). Husmödrarna vid garnisonssjukhusen i Skövde, Eksjö och Sollefteå skola dessutom ha genomgått kurs för utbildning av föreståndare för läkemedelsförråd.

Husmodern är personalchef för den kvinnliga personalen å sjukhusen.

Vid garnisonssjukhusen i Skövde, Eksjö och Sollefteå är husmodern föreståndare för sjukhusets läkemedelsförråd. Vederbörande leda undervisningen i sjukvård för såväl kvinnliga som manliga elever.

Arbetstiden är ej reglerad.

Sjuksköterska tjänstgör såsom avdelningssköterska å vårdavdelning eller å poliklinik, operations-, röntgen-, laboratorieavdelning m. m. och ansvarar under vederbörande läkare för vården av de sjuka å avdelningen och har tillsynen över såväl kvinnliga som manliga elever.

För såväl sjuksköterska som assistentsköterska må arbetstiden icke överstiga 216 timmar under en tidsföljd av 4 veckor.

Härutöver finnes vid *försvarets sjukvårdsförvaltning* inrättad en befattning såsom sjuksköterskeinspektris i lönegraden Eo 15.

Lönefrågornas tidigare behandling. Genom beslut den 30 juni 1936 anbefalldes Kungl. Maj:t arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, marinförvaltningen samt flygförvaltningen att gemensamt, med beaktande av vad i riksdagens skrivelse nr 328/1936 anförts, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag beträffande den vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskepersonalens avlöningsförmåner.

Med skrivelse den 10 november 1936 inkommo vederbörande myndigheter med den sålunda anbefallda utredningen och föreslogo därvid att, med bibehållande av dåvarande nettolönesystem, sjuksköterskepersonalen skulle beredas en inom K-planens ram på lämpligt sätt avpassad tillfällig löneförbättring (prop. nr 275/1937 sid. 4—6).

I utlåtande i ärendet förklarade försvarsväsendets lönenämnd, att nämnden

icke funnit förvaltningarnas förslag böra läggas till grund för ett förslag i ämnet till riksdagen. Lönenämnden erinrade om att garnisonssjukhuset i Stockholm vore avsett att i sinom tid ingå såsom en del i det nya karolinska sjukhuset. Tillkomsten av detta sjukhus komme även att påverka serafimerlasarettets framtida ställning. Lönenämnden erinrade vidare om det av särskilda sakkunniga (SOU 1936: 1) framlagda löneregeringsförslaget avseende serafimerlasarettet, enligt vilket sjuksköterska skulle erhålla ordinarie anställning och inplaceras i lönegraden B 7 i löneplanen för befattningshavare vid den allmänna civilförvaltningen. Assistentköterskorna skulle upptagas såsom extra ordinarie befattningshavare med lön enligt lönegraden 5 i gällande kungörelse med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk inom allmänna civilförvaltningen.

Lönenämnden hade kommit till den bestämda uppfattningen, att det skulle vara övervägande fördelar förenade med avskaffande av det dåvarande lönesystemet för försvarsväsendets sjukvårdspersonal och införande i stället av ett bruttolönesystem, med skyldighet för personalen att vidkännas ersättning till statsverket för utgående naturaförmåner. Lönenämnden ansåge sig därför böra förorda en sådan åtgärd.

En tillfredsställande löneroglering för denna personal kunde enligt lönenämndens mening ernås med bibehållande av dess extra ordinarie anställning. Med hänsyn till det på flera håll genomförda samarbetet mellan de militära sjukhusen och landstingen och då ifrågavarande befattningshavare förrättade arbete av samma slag som vid andra sjukhus, ansåge nämnden för sin del övervägande skäl tala för att, därest personalen erhöle bruttolön, å densamma skulle tillämpas de för icke-ordinarie befattningshavare vid den allmänna civilförvaltningen gällande bestämmelserna. I anslutning till att serafimerlasarettets sjuksköterskor föreslagits skola placeras i lönegraden B 7, ansåge lönenämnden lämpligt, att även försvarsväsendets sjuksköterskor såsom extra ordinarie befattningshavare erhöle placering i lönegraden 7 av löneplanen för extra ordinarie tjänstemän vid allmänna civilförvaltningen. I likhet med vad som vore förhållandet vid serafimerlasarettet torde samtliga sjuksköterskor böra erhålla samma lönegradsplacering och åtskillnaden mellan personal, tillhörande lönegraderna K 6 och K 7, försvinna. Häremot skulle kunna invändas, att sjuksköterskorna vid truppförbanden icke hade samma kvalificerade tjänstgöring som de vid sjukhusen och därför borde erhålla en lägre lönegradsplacering. Det vore dock att märka, att truppförbandens sjuksköterskor hade en lång daglig tjänstgöring. Lönenämnden ville därför föreslå, att samtliga ifrågavarande sköterskor placerades i lönegraden Eo 7.

Vidkommande husmödrarna vid sjukhusen, vilka befattningshavare vore placerade i lönegraden K 8, föreslog lönenämnden inplacering i lönegraden Eo 9, varigenom den förefintliga skillnaden i löneställning i förhållande till sjuksköterskorna i stort sett skulle komma att bibehållas.

De assistentsköterskor, som kunde befinnas erforderliga vid försvarsväsendet, ansåge lönenämnden i likhet med vad som föreslagits för motsvarande befattningshavare vid serafimerlasarettet böra inplaceras i lönegraden Eo 5.

Föredragande departementschefen uttalade (prop. nr 275/1937), att han vad beträffade frågan om sjuksköterskepersonalens inplacering i lönegrad, anslöte sig till lönenämndens förslag, att husmödrarna, vilka voro placerade i lönegraden K 8, inplacerades i 9:e lönegraden av löneplanen för extra ordinarie tjänstemän i 1928 års avlöningskungörelse. Att husmodersbefattningarna vid garnisonssjukhusen sålunda ställdes i ett något ogynnsammare läge i avlöningshänseende än inspektionssköterskebefattningen vid serafimerlasarettet, syntes vara skäligt med hänsyn till att de arbetsuppgifter, som följde med den senare befattningen, måste anses vara åtskilligt mera krävande än de motsvarande uppgifter, som åvilade husmödrarna vid garnisonssjukhusen. Departementschefen uttalade vidare, att han i likhet med lönenämnden ansåge, att de sjuksköterskor vid försvarsväsendet, vilka vore placerade i lönegraden K 7, nämligen operationssköterskor och röntgensköterskor, borde inplaceras i 7:e lönegraden av nyssnämnda löneplan. Vad beträffade de icke specialutbildade sjuksköterskorna vid försvarsväsendet, placerade i lönegraden K 6, hade lönenämnden föreslagit, att även dessa skulle inplaceras i 7:e lönegraden av löneplanen för extra ordinarie tjänstemän, därvid såsom motiv anförts, att vid serafimerlasarettet samtliga sjuksköterskor föreslagits inordnade i lönegraden B 7. I förevarande hänseende erinrades därom, att såsom skäl för ett inplacering av samtliga sjuksköterskor vid serafimerlasarettet och karolinska sjukhuset i en och samma lönegrad, B 7, framför allt torde hava åberopats det förhållandet, att dessa sjukhus jämväl voro undervisningsanstalter för blivande läkare, vilket ansåges medföra avsevärt högre krav på sjukhuspersonalen i gemen. Motsvarande förhållande förelåge som bekant icke beträffande försvarsväsendets sjukvårdsanstalter. Vid sådant förhållande syntes anledning icke föreligga att frångå den på kvalifikationsgrunder vilande indelningen av försvarsväsendets sjuksköterskor i röntgen- och operationssköterskor, å ena sidan, samt övriga sköterskor, å andra, med en något högre löneställning för den förra gruppen än för den senare. Departementschefen föreslog därför, att de sjuksköterskor vid försvarsväsendet, vilka icke voro operations- eller röntgensköterskor, vid den nu ifrågasatta löne regleringen inplacerades i 6:e lönegraden av löneplanen för extra ordinarie tjänstemän.

Därest det för framtiden kunde befinnas önskvärt att liksom vid serafimerlasarettet bland försvarsväsendets sjukvårdspersonal upptaga jämväl assistentsköterskor, torde, i anslutning till lönenämndens förslag, dessa böra inplaceras i lönegraden Eo 5 av förenämnda löneplan.

1937 års riksdag (skrivelse nr 407) fann goda skäl tala för att beträffande försvarsväsendets sjuksköterskor en övergång skedde från nettolönesystem till

bruttolönesystem. I enlighet med departementschefens förslag inplacerades husmoder i 9:e samt operations- och röntgensköterska i 7:e lönegraden.

Med avseende å de icke specialutbildade sjuksköterskorna erinrade riksdagen om, att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för personalen vid serafimerlasarettet och karolinska sjukhuset m. m. beslutat, att samtliga sjuksköterskor vid nämnda sjukvårdsinrättningar skulle inordnas i lönegraden B 7. Även om, såsom departementschefen framhållit, truppförbandens sjuksköterskor icke hade samma kvalificerade tjänstgöring som sjuksköterskorna vid de civila sjukhusen, funne riksdagen i likhet med försvarsväsendets lönenämnd hänsyn dock böra tagas till dessa sjuksköterskors långa dagliga tjänstgöring. Det framhölls vidare, att organisationen av försvarsväsendets sjuksköterskekårer byggde på en cirkulation mellan försvarsväsendets och de civila sjukvårdsanstalterna. Riksdagen hade vid övervägande av denna fråga ansett sådana skäl vara för handen, att riksdagen funnit sig böra medgiva, att jämväl de icke specialutbildade sjuksköterskorna vid försvarsväsendet såsom extra ordinarie befattningshavare hänfördes till 7:e lönegraden.

Enligt beslut av 1942 års riksdag (skrivelse nr 375, punkt 44) uppfördes sjuksköterskebefattningar vid försvarsväsendet för första gången å ordinarie stat (vid garnisonssjukhusen).

Såsom framgår av Kungl. Maj:ts proposition nr 170 till 1945 års riksdag hade försvarets sjukvårdsförvaltning gjort framställning om förbättrad löneställning för instruktionssköterskorna och i sådant hänseende föreslagit, att fem av sjuksköterskorna vid truppförbanden skulle uppflyttas till lönegraden MEo 9.

Statsrådet och chefen för försvarsdepartementet förklarade vid framläggandet av proposition nr 185/1944, att det under dåvarande beredskapsförhållanden vore uppenbart och i fredstid icke vore osannolikt, att behov av en rutinerad sjuksköterska förelåge inom försvarets sjukvårdsförvaltning. Departementschefen förutsatte att — i den mån en tjänstepliktig sjuksköterska icke stode till förfogande — detta behov finge tillgodoses genom inrättande av en arvodesbefattning.

Riksdagen godkände förslaget.

I samband med anmälan av proposition nr 170 till 1945 års riksdag uttalade föredragande departementschefen, att de ytterligare erfarenheter, som dåmera vunnits, hade utvisat nödvändigheten av att inom sjukvårdsförvaltningen inrätta en mera fast befattning såsom sjuksköterskeinspektris. På denna befattningshavare borde ankomma tillsynen över anställnings- och arbetsförhållanden icke blott för sjuksköterskor och sjukvårdsbiträden utan även för tandsköterskor. Även i frågor angående planläggning och utrustning av sjukhus samt andra på sjukvårdsförvaltningen ankommande ärenden

borde, där så visade sig lämpligt, inspektrisens erfarenheter utnyttjas. Departementschefen föreslog, att ifrågavarande befattning tills vidare uppfördes såsom extra ordinarie med placering i 15:e lönegraden.

Förslaget bifölls av riksdagen.

De sakkunniga. Sjuksköterskor och assistentsköterskor vid garnisonssjukhusen äro för närvarande i lönegradshänseende jämställda med motsvarande befattningshavare vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Kommittén anser att denna likställighet alltjämt bör bibehållas. Kommittén får alltså förorda, att sjuksköterska vid garnisonssjukhus under tjänstebenämningen översköterska hänföres till lönegraden Ca eller Ce 13 (9) och assistentsköterska till lönegraden Ce 11 (7) under benämningen sjuksköterska. Enligt vad kommittén inhämtat fullgöra samtliga innehavare av i 7 lönegraden placerade befattningar tjänstgöring i självständig ställning (avdelnings-, operations-, röntgen-, laboratorie- eller polikliniksköterska).

Husmödrarna vid garnisonssjukhusen synas vid jämförelse med föreståndarinnor vid undervisningssjukhusen lämpligen böra placeras i lönegraden Ce 15 (11) med undantag för husmodern vid garnisonssjukhuset i Boden, som, i likhet med vad som föreslagits i fråga om första föreståndarinnan vid serafimerlasarettet, synes böra placeras i lönegraden Ce 18 (14). Tjänstebenämningen synes böra ändras till föreståndarinna respektive första föreståndarinna.

Sjuksköterskorna vid armén, marinen och flygvapnet äro som sagts för närvarande placerade i 7 lönegraden. Tveksamhet kan visserligen enligt kommitténs mening råda, huruvida dessa sköterskor i betraktande av arbetsuppgifterna böra jämföras med översköterskorna vid sjukhusen. Kommittén har emellertid ansett, att den mera självständiga ställning försvarsväsendets ifrågavarande sjuksköterskor intaga i viss mån uppväger det förhållandet, att arbetsuppgifterna genomsnittligt knappast äro av så kvalificerad beskaffenhet som de uppgifter, vilka åligga avdelningssköterska vid kroppssjukhus. Angeläget är att för befattningarna erhålla sköterskor med erfarenhet och med förutsättningar att, då läkare ej omedelbart finnes att tillgå, i första hand ingripa vid inträffade olycks- och sjukdomsfall. Vad sålunda anförts gäller även i de fall, där från och med den 1 juli 1944 två sjuksköterskebefattningar äro inrättade vid samma truppförbandssjukhus. Enligt vad för kommittén uppgivits har nämligen, där så ägt rum, sjukhuset organiserats med en vårdavdelning och en poliklinikavdelning.

I betraktande av sålunda angivna förhållanden har kommittén stannat vid att föreslå, att här ifrågavarande sjuksköterskor — med undantag för instruktionsköterskor vid trängförband — även i fortsättningen i fråga om lönegradsplacering jämföras med avdelningssköterskor vid karolinska sjukhuset och således hänföras till lönegraden Ce 13 (9). Tjänstebenämningen synes böra ändras till översköterska.

För de såsom instruktionssköterskor vid trängförband tjänstgörande sjuksköterskorna har en högre lönegradsplacering än den nyss angivna synt skälig. Kommittén har funnit att dessa sjuksköterskor — fem till antalet — i lönehänseende böra jämföras med den instruktionssköterska vid statens sjuksköterskeskola, som föreslagits placeras i lönegrad Ce 15 (11). Tjänstebenämningen synes böra ändras till instruktionssköterska.

I detta sammanhang må nämnas, att för den organisation av skärmbildsundersökningar av värnpliktiga m. fl., varom förslag framlades i 1945 års statsverksproposition, från och med den 1 juli 1945 inrättades två sjuksköterskebefattningar, en vid polikliniken i Stockholm och en i Karlskrona. Den ena av dessa befattningar indrogs vid fastställandet av personalförteckningen för budgetåret 1946/47, medan den andra skall hållas vakant. De arbetsuppgifter, som äro förenade med skärmbildsundersökningarna, motivera enligt kommitténs mening icke någon förhöjd lönegradsplacering. Då även den återstående befattningen torde kunna indragas har kommittén ej medtagit densamma i sin hemställan. Enligt vad kommittén inhämtat från försvarets sjukvårdsförvaltning äro tjänsterna enligt särskilda beslut av Kungl. Maj:t tills vidare ersatta med två arvodesbefattningar såsom röntgentekniker.

Befattningen såsom sjuksköterskeinspektris vid försvarets sjukvårdsförvaltning har enligt kommitténs mening erhållit en för låg löneställning. Med hänsyn till innehavarens av befattningen förhållandevis självständiga ställning och arbetsuppgifternas art synes en placering i lönegraden Ce 22 (18) skälig.

5. Vissa affärsdrivande verk.

Från *telegrafstyrelsen* har uppgivits att vid telegrafverket för närvarande är inrättad en sjuksköterskebefattning placerad vid Stockholms telefonstationer och tillhörande lönegraden Eo 11.

För kommittén har uppgivits att denna sjuksköterska i sin verksamhet närmast är underställd vederbörande verksläkare. Till hennes åliggande hör att biträda vid läkarmottagningarna i den mån dessa äro förlagda till verkets lokaler, att anlägga förband å sår eller andra skador, att efter läkares ordination giva injektioner och vissa övriga behandlingar, att härför varje vardag å fastställda tider hava mottagning, att i erforderliga fall företaga besök i de sjukas hem samt i viss utsträckning utöva allmän social verksamhet.

Generalpoststyrelsen har meddelat, att i postverkets tjänst är anställd en examinerad sjuksköterska för den i Stockholm tjänstgörande postpersonalens räkning med placering i lönegrad Eo 11. Sköterskan är underställd den av postverkets läkare, som har sin mottagning förlagd till centralposthuset.

Till denna sköterskas åliggande hör att lämna sjukvård under minst 5 timmar varje söckendag, därvid hon i erforderlig utsträckning skall biträda

läkaren å dennes mottagning samt att, efter läkarens anvisning, i hemmen meddela vård åt befattningshavare vid postverket.

Järnvägsstyrelsen har uppgivit, att vid I maskinsektionen finnes anställd en examinerad sjuksköterska, som tidigare varit placerad i lönegrad Eo 8 men från och med den 1 januari 1946 uppflyttats till lönegrad Eo 11.

Sjuksköterskan tjänstgör å järnvägläkarens mottagning, dels i dennes bostad, dels i särskilt inrättad läkarmottagning. Hon utnyttjas för hembesök, förbandsberedning, laboratoriearbeten m. m.

Vidare finnas vid *försvarets fabriksverk* 3 sjuksköterskebefattningar i lönegrad Eo 7.

Förutom att biträda vederbörande tjänsteläkare vid dennes mottagningar åligger det dessa sjuksköterskor

att föra de för mottagningen erforderliga journalerna,
att per telefon mottaga sjukanmälningar och avtala besök hos tjänsteläkare m. m.,
att å egna mottagningstider verkställa bandageomläggningar och meddela andra av läkaren föreskrivna behandlingar såsom värmebehandling m. m.,
att rekvirera och till personalen utlämna av tjänsteläkaren ordinerade läkemedel, samt

att verkställa de besök i hemmen, som ur läkarens och egen synpunkt kunna anses erforderliga samt även de besök, som av verksledningen vid upprepade sjukdomsfall eller dylikt ur kontrollsynpunkt kunna anses påkallade.

De sakkunniga. Frågan om löneställningen för ovan angivna sjuksköterskor har, bortsett från försvarets fabriksverk, icke varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. En jämförelse med avdelningssköterskorna vid karolinska sjukhuset ger enligt kommitténs mening vid handen, att de vid affärsverken anställda sjuksköterskorna i allmänhet erhållit en förhållandevis alltför hög lönegradsplacering. Anledning att vid en lönereglering giva någon av här ifrågavarande sjuksköterskor högre placering än 13 lönegraden i 1945 års lönekommittés förslag till löneplan torde icke föreligga.

K A P. I V.

Översyn av löneställningen för sjuksköterskegruppen närstående befattningshavare ävensom för viss övrig vård- och ekonomipersonal.

I detta avsnitt behandlar kommittén i anslutning till direktiven löneställningen för vissa befattningshavargrupper inom statsförvaltningen, vilkas lönegradsplacering ansetts böra bliva föremål för närmare övervägande med hänsyn till kommitténs i det föregående framlagda förslag till reglering av sjuksköterskornas och den till de s. k. underplanerna hänfödda vård- och ekonomipersonalens löner. I detta sammanhang upptager kommittén även till prövning en av Kungl. Maj:t till kommittén den 5 april 1946 överlämnad framställning från styrelsen för avdelning 29 av civilförvaltningens personalförbund ävensom en av Kungl. Maj:t den 16 augusti 1946 överlämnad framställning från kvinnliga legitimerade sjukgymnasters riksförbund.

A. Karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

1. Sjukgymnastbefattningar.

Vid ifrågavarande sjukhus funnos den 1 juli 1946 följande sjukgymnastbefattningar.

	Lönegrad	Antal	
		Ordinarie	Extra ordinarie
Karolinska sjukhuset	9	3	3
Serafimerlasarettet	9	1	1

Arbetsuppgifter och utbildningsförhållanden. Sjukgymnasterna verkställa av läkarna vid lasarettet föreskriven sjukgymnastisk behandling av olika slag samt föra av behandlingen betingade anteckningar. De vid karolinska sjukhuset anställda sjukgymnasterna fullgöra samtidigt arbete såsom instruktionsgymnaster i samband med den till sjukhuset förlagda undervisningen vid gymnastiska centralinstitutet. I denna egenskap utgå till dem särskilda arvoden ur avlöningsstaten för gymnastiska centralinstitutet, ett å 1 700

kronor till en förste instruktionsgymnast och fem å 1 100 kronor till de övriga. Arbetstiden utgör 36 timmar per vecka om 6 helgfria dagar.

Enligt av Kungl. Maj:t genom beslut den 30 september 1937 meddelade föreskrifter erfordras för att bli antagen till sjukgymnast vid något av ifrågavarande sjukhus att inneha legitimation såsom sjukgymnast samt att minst ett år ha tjänstgjort med goda vitsord såsom sjukgymnast vid undervisningssjukhus och att därvid ha ådagalagt skicklighet i handledning av personal och elever.

Sjukgymnastexamen avlägges vid gymnastiska centralinstitutet eller vid enskilt gymnastiskt institut, vilket av Kungl. Maj:t undfått examensrätt, och legitimation utfärdas av medicinalstyrelsen.

För vinnande av inträde vid gymnastiska centralinstitutets sjukgymnastlinje fordras jämlikt föreskrifterna i 28 § stadgan den 22 juni 1934 (nr 350) för gymnastiska centralinstitutet

- a) att hava en frisk och stark kropp samt goda anlag för behandling av sjuka;
 - b) att vid början av det kalenderår då inträde sökes hava fyllt nitton men ej trettio år;
 - c) att under minst tre månader hava biträtt i sjukvårdsarbetet vid offentligt sjukhus; samt
 - d) för kvinnlig sökande: att hava avlagt realexamen eller studentexamen eller hava erhållit avgångsbetyg från kommunal eller enskild flickskola med normalskolekompetens;
- för manlig sökande: att hava avlagt gymnastiklärarexamen.

Utbildningstiden vid institutet är å såväl gymnastiklärarlinjen som sjukgymnastlinjen två läsår.

Lönefrågans tidigare behandling. Innan befattningshavarna vid serafimerlasarettet överfördes till det statliga lönesystemet åtnjöto de där anställda sjukgymnasterna en begynnelselön av 3 000 kronor, vartill kunde komma tre ålderstillägg, vartdera å 300 kronor. Dyrtidstillägg utgick såsom för reglerad statstjänst. Utöver dessa avlöningsförmåner åtnjöto sjukgymnasterna fri lunch vid lasarettet. Två av dem ägde dessutom uppbara ett mindre arvode för biträde vid undervisningskurser för medicine kandidater, under förutsättning att kurserna voro förlagda utom den ordinarie arbetstiden. Så länge gymnastiska centralinstitutets utbildning av sjukgymnaster var förlagd till serafimerlasarettet, tjänstgjorde lasarettets sex gymnaster även som instruktionsgymnaster och uppbyro därför från centralinstitutet arvoden, uppgående för första instruktionsgymnasten till 1 500 kronor och för var och en av de andra 1 000 kronor, jämte dyrtidstillägg. Två av ifrågavarande sex sjukgymnastbefattningar hade inrättats på grund av sjukgymnastutbildningens förläggande till lasarettet.

De under år 1935 inom ecklesiastikdepartementet tillsatta särskilda sakkunniga för utredning angående serafimerlasarettets ekonomi, ställning och

verksamhet uttalade i sitt förslag till löneroglering för befattningshavarna vid lasarettet beträffande sjukgymnasterna, att de ordinarie befattningarna syntes böra placeras i lönegrad B 9, vilket skulle medföra, att begynnelselönen bleve något högre, men slutlönen något lägre än då utgående. De icke-ordinarie sjukgymnasterna borde placeras i lönegrad 9 för respektive extra ordinarie och extra tjänstemän. Löneförmånerna bleve därigenom ej oväsentligt lägre, för de extra avsevärt lägre, än de utgående. Vid en jämförelse med de för sköterskor föreslagna lönerna funne man emellertid, att de extra ordinarie sjukgymnasternas begynnelseavlöning skulle bliva densamma som ordinarie sköterskas och slutlönen något högre, medan för de extra sjukgymnasterna begynnelselönen skulle bli densamma som lönen efter 9 år i lönegraden Eo 5, i vilken assistentsköterskorna tänkts placerade. Med hänsyn till den utbildning, som krävdes för de jämförda befattningarna, kunde de sakkunniga icke finna anledning att i ett organisationsförslag placera sjukgymnasterna högre än som här skett.

Sedan Kungl. Maj:t uppdragit åt direktionen för karolinska sjukhuset att i samråd med direktionen över serafimerlasarettet taga det av de sakkunniga framlagda lönerogleringsförslaget under förnyad prövning och sedan nämnda direktion inkommit med därav föranlett yttrande jämte utlåtanden från av förslaget berörda myndigheter upptogs ärendet till behandling vid 1937 års riksdag. De sakkunnigas förslag i vad det avsåg löneställningen för de vid serafimerlasarettet anställda sjukgymnasterna föranledde därvid icke någon erinran från riksdagens sida.

Till kommittén har genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 augusti 1946 för att tagas i övervägande vid fullgörande av kommitténs uppdrag överlämnats en till direktionen för karolinska sjukhuset gjord framställning från kvinnliga legitimerade sjukgymnasters riksförbund rörande anställnings- och avlöningsförhållandena för sjukgymnasterna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. I denna framställning, vilken som bilaga A 3 fogats till detta betänkande, hemställes dels att samtliga ordinarie och extra ordinarie sjukgymnaster vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet måtte uppflyttas till lönegrad 11 dels att semestertidens längd bestämdes till 30 respektive 35 dagar årligen.

De sakkunniga. Under förutsättning att avdelningssköterska vid statligt sjukhus i enlighet med vad kommittén tidigare föreslagit placeras i lönegraden Ca 13 (9) skulle med oförändrad lönegradsplacering för sjukgymnasterna vid de statliga undervisningssjukhusen nämnda befattningshavare bliva jämställda med avseende å löneförmånerna med den avvikelser, att de vid karolinska sjukhuset anställda sjukgymnasterna utöver den fasta lönen åtnjuta särskild ersättning i egenskap av instruktionsgymnaster. Enligt kommitténs mening kan en sådan likställighet i lönegradshänseende

vara motiverad med hänsyn till såväl utbildningsförhållanden som arbetsuppgifter. Kommittén har därför stannat vid att icke förorda någon ändring beträffande lönegradsplacering eller särskilt utgående ersättningar till sjukgymnasterna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

2. Vissa hantverkare- m. fl. befattningar.

I en den 1 november 1945 dagtecknad skrift gjorde styrelsen för avdelning 29 av civilförvaltningens personalförbund hos Kungl. Maj:t framställning i fråga om anställnings- och avlöningsförhållandena för vissa befattningshavare vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

Genom beslut den 5 april 1946 förordnade Kungl. Maj:t att denna framställning skulle överlämnas till kommittén för att tagas i övervägande vid fullgörande av dess utredningsuppdrag. I skrivelsen, vilken som bilaga A 4 fogats till betänkandet, hemställdes, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt särskilda kommitterade att utreda och avgiva förslag beträffande:

1. Inrättandet av ordinarie befattningar för de vid Karolinska Sjukhuset anställda snickarna samt i vilken lönegrad dessa bör placeras.
2. Inrättandet av ytterligare en ordinarie snickarebefattning vid Serafimerlasarettet samt i vilken lönegrad densamma bör placeras.
3. Inrättandet av en ordinarie murare- och en ordinarie murarehantlangarebefattning vid Karolinska Sjukhuset samt i vilken lönegrad dessa bör placeras.
4. Uppflyttning av trädgårdsmästaren vid Serafimerlasarettet från nuvarande 7:e till högre lönegradsplacering.
5. Prövning av storleken av den ersättning som bör utgå till portvakten vid Garnisonssjukhuset för det av honom vid sidan av portvaktstjänsten utförda snickeriarbetet samt i vad mån denna ersättning skall liksom nu utgå såsom timpenning eller om ersättningen skall utgå med inplacering i lönegradsreglerad befattning skild från portvaktbefattningen.
6. Inrättandet av ytterligare ordinarie sjukbärarebefattningar vid Karolinska Sjukhuset och Serafimerlasarettet i sådan omfattning att förhållandet mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie befattningar uppgår till samma procenttal som vid den civila statsförvaltningen i övrigt.
7. Förnyad prövning dels om inrättandet av reparatörsbefattningar vid Serafimerlasarettet och Karolinska Sjukhuset med högre lönegradsplacering än den nuvarande 8:e, dels ock inrättandet av minst ytterligare två ordinarie reparatörsbefattningar vid Karolinska Sjukhuset, dels ock att såsom ordinarie uppföra en nyinrättad och av direktionen såsom extra-ordinarie föreslagen reparatörsbefattning vid Serafimerlasarettet.
8. Förnyad prövning om tillämpning av titeln reparatör eller eventuellt annan lämpligare titel än den som nu gäller för hantverkare (f. d. eldare av första klass) vid Karolinska Sjukhuset och Serafimerlasarettet samt dessa befattningars placering i högre lönegrad än den nuvarande 6:e.

Kommittén behandlar i det följande under angiven nummerbeteckning var för sig de frågor, som innefattas i framställningen.

1. Vid karolinska sjukhuset äro för närvarande stadigvarande anställda 4 arvodesavlönade snickare, som utföra vissa reparations- och underhållsarbeten å byggnader och inventarier. Dessa befattningshavare äro fullt yrkeskunniga och åtnjuta timlön, som svarar mot den lön, som motsvarande arbetare enligt gällande kollektivavtal uppbära å den fria marknaden. Timpenningen utgör för närvarande 2 kronor 31 öre, vilket med beräknade 2 408 arbetstimmar per år motsvarar en årsinkomst av 5 562 kronor. Avgifterna för pensionering uppgå till 166 kronor 40 öre per år.

Någon fast anställd personal vid sjukhuset, tillhörande ifrågavarande yrkesgrupp, finnes ej.

De sakkunniga. Kommittén har för sin del blivit övertygad om att dessa befattningshavare fylla ett stadigvarande behov av arbetskraft vid sjukhuset. En av dem fullgör vissa arbetsledande uppgifter, därigenom att det åligger honom att verkställa arbetsfördelning samt att förestå snickeriverkstaden.

De övriga tre snickarna torde närmast vara att jämföra med motsvarande hantverkare vid exempelvis de statliga sinnessjukhusen, som äro placerade i nuvarande 6 lönegraden. Begynnelönen för en befattningshavare i denna lönegrad kommer enligt 1945 års lönekommittés förslag till löneplaner med ett beräknat rörligt tillägg av 6 procent att utgöra 5 592 kronor för år.

För den snickare, som innehar arbetsledande uppgifter, torde lönegraden Ce 12 (8) enligt 1945 års lönekommittés förslag — innebärande en begynnelöen av 6 168 kronor — vara den ur olika synpunkter bäst avvägda.

Kommittén får alltså förorda, att vid karolinska sjukhuset inrättas en befattning såsom hantverksföreståndare (snickare) i lönegrad Ce 12 (8) och tre befattningar såsom hantverkare (snickare) i lönegrad Ce 10 (6).

2. Vid serafimerlasarettet finnas för närvarande en befattning såsom ordinarie snickare (A 7) och från och med den 1 juli 1940 en såsom extraordinarie snickare (Eo 6).

I likhet med de vid karolinska sjukhuset tillfälligt anställda snickarna utföra dessa befattningshavare vissa reparations- och underhållsarbeten av byggnader och inventarier. En mindre verkstad finnes. Bägge befattningshavarna äro fullt yrkeskunniga. Under sommarmånaderna anställas dessutom tillfällig personal.

De sakkunniga. Kommittén anser skäl föreligga för att den ordinarie snickaren uppflyttas till lönegraden Ca 12 (8) och benämnas hantverksföreståndare.

Såsom framgår av det föregående har kommittén av principiella skäl ansett sig icke böra föreslå inrättande av nya ordinarie befattningar. Kom-

mittén kan fördenskull icke tillstyrka förbundsavdelningens hemställan om uppförande å ordinarie stat av den extra ordinarie snickarebefattningen vid serafimerlasarettet. Tjänstebenämningen för denna befattning synes böra ändras till hantverkare.

3. För närvarande äro vid karolinska sjukhuset stadigvarande anställda en murare och en hantlangare till denne.

Muraren åtnjuter samma löneförmåner som de ovan angivna vid sjukhuset anställda snickarna, d. v. s. en beräknad årsinkomst av 5 562 kronor. Enligt uppgift utgjorde medelinkomsten under år 1945 för murare i Stockholm 6 686 kronor.

Murarehantlangarens timpenning uppgår för närvarande till 2 kronor 16 öre, motsvarande en beräknad årsinkomst av i runt tal 5 200 kronor.

De sakkunniga. Behovet av ifrågavarande befattningshavare torde vara stadigvarande. Kommittén har därför ansett sig kunna förorda att — i likhet med vad som är fallet vid de större statliga sinnessjukhusen — vid karolinska sjukhuset inrättas en befattning såsom hantverksföreståndare (murare) i lönegrad Ce 12 (8). För murarehantlangaren torde en befattning såsom ekonomibitråde i lönegrad Ce 9 (5) böra inrättas.

4. Vid statens övertagande av serafimerlasarettet placerades trädgårdsmästarebefattningen vid lasarettet utan någon närmare motivering i lönegraden A 7.

Innehavaren av befattningen handhar skötseln av sjukhusets parkanläggning och en mindre köksträdgård. Växthus finnes ej. Vintertid ombesörjer vederbörande den yttre renhållningen samt sköter blommor och växter inomhus. Ett trädgårdsbiträde finnes.

De sakkunniga. Enligt kommitténs mening kunna arbetsuppgifterna för här ifrågavarande befattningshavare icke anses lika kvalificerade som de åligganden, vilka i allmänhet ankomma på trädgårdsmästare i lönegraden A 8 vid statens sinnessjukhus. Kommittén kan därför icke tillstyrka förhöjd löneställning för trädgårdsmästaren vid serafimerlasarettet.

5. Portvakten vid karolinska sjukhusets garnisonsavdelning uppbär för närvarande ett arvode av 1 800 kronor för år och åtnjuter därjämte förmån av fri bostad (1 rum och kök) jämte värme och lyse. Till ersättare för portvakten utgår särskilt arvode.

Nuvarande innehavaren av befattningen (anställd den 1/10 1936) anlitas kontinuerligt för utförande av snickeriarbeten vid sjukhuset mot en ersättning av 1 krona 50 öre per timme.

De sakkunniga. Förslag till nybyggnad för garnisonssjukhuset i Stockholm har godkänts av 1946 års riksdag. Vid sådant förhållande torde anledning icke föreligga att nu överväga ändring av portvaktens anställningsförhållanden.

6. Vid nedannämnda sjukhus funnos den 1 juli 1945 följande befattningar såsom sjukbärare, transport- och förrådsmän samt gårdskarlar.

	Antal ordinarie befat- ningar (A 5)	Antal e. o. befattningar (Eo 5)
Karolinska sjukhuset	5	21
Serafimerlasarettet	3	9

Direktionen för karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet anförde i sina till Kungl. Maj:t ingivna anslagsäskanden för budgetåret 1946/47, att avdelning 29 av civilförvaltningens personalförbund i skrivelse till direktionen hade anhållit om ändrade löne- och anställningsförhållanden för viss vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet anställd ekonomipersonal, bland annat omändring av tio extra ordinarie sjukbärfattningar vid karolinska sjukhuset till ordinarie tjänster och inrättande av tre extra ordinarie befattningar i femte lönegraden för vid nämnda sjukhus anställda trädgårdsarbetare. Antalet ordinarie och extra ordinarie vaktmästare, sjukbärare, transport- och förrådsmän samt gårdskarlar vid karolinska sjukhuset uppginge till sammanlagt 28, varav 7 ordinarie. I händelse två av de extra arbetare, som utförde trädgårdsarbete vid sjukhuset, erhöles extra ordinarie anställning, vilket direktionen tillstyrkte med hänsyn till att arbete med säkerhet kunde beredas dem året runt, ökades antalet av denna personal till 30. I fråga om de manliga ekonomisterna vid statens sinnessjukhus hade i proposition nr 241/1945 föreslagits, att omkring en tredjedel borde beredas ordinarie anställning. Detta förslag hade godkänts av riksdagen. I enlighet härmed syntes antalet ordinarie befattningar för ifrågavarande personal vid karolinska sjukhuset böra ökas från 7 till 10. Direktionen hemställde därför, att antalet ordinarie sjukbärare, transport- och förrådsmän samt gårdskarlar ökades med 3 till 8 och att antalet extra ordinarie befattningar, tillhörande nämnda personalkategori, bestämdes till $(21 - 3 + 2 =) 20$.

Föredragande departementschefen anförde (prop. nr 273/1946 sid. 411) att personalförteckningen för karolinska sjukhuset nu upptog två vaktmästare i lönegraden A 5 och fem sjukbärare, transport- och förrådsmän samt gårdskarlar i samma lönegrad. Vid sjukhuset vore vidare anställda tjuguen i lönegraden Eo 5 placerade sjukbärare, transport- och förrådsmän samt gårdskarlar. Departementschefen förordade, dels att tio av dessa extra ordinarie tjänster ordinariesattes, dels att tjänstebemärkningarna sjukbärare, transportmän, förrådsmän och gårdskarlar ändrades till vaktmästare, dels

ock att två nya vaktmästarebefattningar i lönegraden Eo 5 inrättades för med trädgårdsarbete sysselsätta arbetare vid sjukhuset.

Riksdagen beslöt i enlighet med vad som sålunda föreslagits.

De sakkunniga. Såsom framgår av vad ovan anförts har personalför-
eningens i samband med upprättandet av karolinska sjukhusets petitas-
kri-velse för budgetåret 1946/47 framförda önskemål i förenämnda avseende
så gott som i sin helhet tillgodosetts av 1946 års riksdag. Med hänsyn här-
till har kommittén, vilken, såsom förut framhållits, överhuvud taget icke an-
sett sig böra föreslå inrättande av nya och ordinarie tjänster, funnit fram-
ställningen i denna del icke böra föranleda vidare åtgärd.

7. Det nuvarande antalet lönegradsplacerade reparatörsbefattningar vid
ifrågavarande sjukhus framgår av följande sammanställning.

Befattningshavare	Karolinska sjukhuset Antal och lönegrad	Serafimerlasarettet Antal och lönegrad
Elektriska reparatörer	2 A 8, 2 Eo 8	
Mekaniska reparatörer	2 A 8, 1 Eo 8	
Reparatörer		2 A 8, 1 Ex 8
Hjälpreparatörer	1 Ex 5	

Yrkesfördelningen för karolinska sjukhusets reparatörer har uppgivits
vara följande.

Elektriska reparatörer.

- 1 (A 8) elektrisk reparatör
- 1 (A 8) röntgenreparatör
- 1 (Eo 8) hissreparatör
- 1 (Eo 8) elektrisk reparatör

Mekaniska reparatörer.

- 1 (A 8) rörreparatör
- 1 (A 8) smidesreparatör
- 1 (Eo 8) mekanisk reparatör

Beträffande serafimerlasarettets reparatörer föreligger icke någon be-
stämd yrkesfördelning.

De inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga för avgivande
av förslag till lönereglering för serafimerlasarettets personal vid ett stats-
övertagande av driften vid lasarettet hade föreslagit, att förste reparatör
och andre reparatör borde få ordinarie tjänsteställning och erhålla lön en-
ligt respektive lönegrad B 7 och B 6, innebärande att avlöningen bleve något
högre än den utgående. Som jämförelse nämndes, att eldare av 1:a klass
vid statens sinnessjukhus vore placerad i lönegrad B 6.

Direktionen för karolinska sjukhuset uttalade i anledning av förenämnda
förslag, att en naturlig följd av att vissa eldare placerades som ordinarie i
lönegrad B 6 bleve, att andre reparatören uppflyttades till lönegraden B 7.

Denna uppflyttning syntes under alla förhållanden motiverad både med hänsyn till förhållandena inom statsförvaltningen i övrigt och med hänsyn till förhållandena inom lasarettet. Därmed skulle också differentieringen förste och andre reparatör försvinna och båda befattningarna benämnas reparatör.

Föredragande departementschefen (prop. nr 272/1937) biträdde direktionsens förslag.

Riksdagen godkände förslaget.

I samband med ingivandet av sina anslagsäskanden för budgetåret 1939/40 hade direktionen för karolinska sjukhuset anfört, att för utförande av förekommande reparationer å sjukhusets elektriska starkströms- och svagströmsanläggningar, tillsyn och skötsel av hissar och för erforderliga mindre utökningar och nyanläggningar två elektriska montörer bleve erforderliga. Vidare framhölls att yrkeskunnig personal måste anställas för rör- och mekaniska reparationer och arbeten av olika slag, vartill beräknades tre reparatörer. Härtill komme den redan anställde röntgenreparatören. Sammanlagt hade alltså upptagits 6 reparatörer med placering i 7 lönegraden, därav 4 såsom ordinarie och 2 såsom extra ordinarie.

Föredragande departementschefen (prop. nr 206/1939) framställde ej erinran mot förslaget.

Riksdagen beslöt i enlighet med vad som sålunda föreslagits.

Tjänsteförteckningssakkunniga för statens sinnessjukhus hade i sitt den 18 januari 1943 avgivna betänkande uttalat, att de saknade bestämda hållpunkter för att kunna tillstyrka av vederbörande personalorganisation framställt yrkande, att samtliga ordinarie och extra ordinarie reparatörstjänster vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet skulle förändras till montör- eller förste reparatörstjänster i 10 lönegraden. De sakkunniga erinrade, att reparatörerna vid telegrafverket och statens vattenfallsverk hänförts dels till den normala reparatörsgraden, nämligen A 7, dels till A 8, medan montörer vid statens vattenfallsverk tillhörde lönegraden A 9; förste reparatörer vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk vore inplacerade i lönegraden A 10. Såvitt de sakkunniga kunnat finna, förelåge vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet speciella förhållanden i förevarande hänseende, vilka icke ägde sin motsvarighet vid sinnessjukhusen. Med hänsyn därtill och då dessutom frågan om ifrågavarande reparatörers löneställning prövats av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga, ansåge sig de sakkunniga icke böra ingå på förevarande spörsmål.

Direktionen för karolinska sjukhuset framhöll i anledning av vad de tjänsteförteckningssakkunniga för statens sinnessjukhus sålunda uttalat, att reparatörerna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet i lönehänseende vore sämre ställda än motsvarande befattningshavare vid sinnessjukhusen, vilka i regel vore placerade i 8 lönegraden, samt hemställde, att

ifrågavarande reparatörer måtte placeras i sistnämnda lönegrad, till dess det efter närmare utredning kunde avgöras i vilken omfattning de borde uppflyttas i högre lönegrad.

Genom beslut den 22 september 1944 uppdrog Kungl. Maj:t, i anledning av en av civilförvaltningens personalförbunds avdelning 29 gjord framställning i ämnet, åt allmänna lönenämnden att verkställa utredning och avgiva förslag beträffande lönegradsplaceringen för montörer och reparatörer vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Med skrivelse den 23 november 1944 inkom lönenämnden med utredning och förslag i ämnet. Lönenämnden anförde bland annat följande.

Till stöd för sitt yrkande att reparatörer och montörer vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet skulle uppflyttas till 10 lönegraden har civilförvaltningens personalförbund beträffande montörerna vid karolinska sjukhuset åberopat de stora krav på yrkesskicklighet, som ställas på dem såsom en följd av de förekommande arbetsuppgifternas stora omfattning och svårighetsgrad, varjämte jämförelse gjorts med montörer (A 12) och förste reparatörer (A 10) vid affärsdrivande verk. Beträffande reparatörerna vid karolinska sjukhuset har personalförbundet framhållit, att de på grund av sjukhusets stora omfattning samt förekomsten av stora mekaniska anläggningar och ledningssystem måste vara kompetenta att på egen hand utföra och leda de mera omfattande reparations- och anläggningsarbeten, som förekomma på sjukhuset. I fråga om den föreslagna lönegradsuppflyttningen av reparatörerna vid serafimerlasarettet har någon särskild motivering icke framlagts.

För egen del får lönenämnden till en början framhålla, att vid karolinska sjukhuset finnes anställd en maskinist av 1:a klass, vilken — såsom av det förut anförda framgår — förutsatts skola vara maskinmästarens medhjälpare vid driftsledningen samt vid tillsyn och underhåll av sjukhusets tekniska anläggningar. Denne maskinist tillhör lönegrad 12. Vid fastställandet av denna lönegradsplacering framhöll riksdagen (skrivelsen 1939: 352, sid. 5), att riksdagen utgått från att nämnda befattningshavare komme att utnyttjas för de kvalificerade göromål, som av direktionen anförts såsom motiv för en högre lönegradsplacering än den av statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd ifrågasatta (d. v. s. 10 lönegraden). Förefintligheten av den nu omhandlade maskinisttjänsten av 1:a klass synes lönenämnden böra beaktas vid bedömandet av det spörsmål, varom i förevarande ärende är fråga.

Vidare vill lönenämnden erinra, att vid karolinska sjukhuset finnas 3 maskinisttjänster av 3:e klass, närmast avsedda för vakttjänstgöring i maskinavdelningen. Dessa tjänster, som för närvarande äro inplacerade i A 8, ha av tjänsteförtecknings-sakkunniga för statens sinnessjukhus föreslagits uppflyttade till A 9, vilket förslag lönenämnden lämnat utan erinran.

De nuvarande, till 7 lönegraden hänförliga reparatörerna och montörerna vid karolinska sjukhuset synas lönenämnden fullgöra arbetsuppgifter, som — med beaktande jämväl av ovan anförda omständigheter — göra befattningarnas placering i 8 lönegraden i och för sig motiverad. Lönenämnden vill i detta sammanhang erinra om, att vid statens sinnessjukhus anställda elektriker och reparatörer regelmässigt äro placerade såsom hantverksföreståndare av 2:a klass i lönegrad A 8. Enligt lönenämndens förmenande böra ifrågavarande befattningshavare vid karolinska sjukhuset icke i lönehänseende ställas efter motsvarande befattningshavare vid sinnessjukhusen. Detsamma äger tillämpning jämväl i fråga om serafimerlasarettet.

För en allmän uppflyttning över 8 lönegraden av reparatörer och montörer vid ifrågavarande sjukhus föreligga enligt lönenämndens mening icke tillräckliga skäl. Möjligen skulle, i vad avser karolinska sjukhuset, kunna övervägas att placera en eller eventuellt två av dessa befattningar i högre lönegrad än de övriga; särskilt inom det elektriska facket vore det måhända i och för sig icke otänkbart att utskilja vissa mera kvalificerade arbetsuppgifter, vilka skulle kunna anförtros en befattningshavare i högre lönegrad. Efter ingående överväganden har lönenämnden emellertid funnit sig sakna bestämda hållpunkter för att i nuvarande läge kunna framställa förslag av nu angiven innebörd.

Lönenämnden föreslår alltså, att reparatörstjänsterna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet uppflyttas från 7 till 8 lönegraden. De 6 nuvarande ordinarie befattningarna (4 + 2) böra härvid upptagas i lönegrad A 8. Beträffande de tre icke-ordinarie befattningarna vid karolinska sjukhuset föreslår lönenämnden tills vidare ingen annan förändring, än att de samtliga — utöver uppflyttningen till 8 lönegraden — upptagas såsom extra ordinarie; sistnämnda förhållande bör emellertid givetvis icke utesluta, att vid nyanställning av befattningshavare å någon av ifrågavarande tjänster anställning allenast såsom extra tjänsteman tillämpas under viss prövotid.

Den vid karolinska sjukhuset förefintliga befattningen såsom hjälpmontör, för närvarande i Ex 5, synes lönenämnden böra upptagas såsom extra ordinarie, varvid beträffande löneställningen för nyanställd innehavare av befattningen nyssnämnda reservation bör gälla. Beträffande befattningens benämning och lönegradsplacering förordar lönenämnden, att densamma upptages såsom hantverkarbefattning i Eo 6.

Två av lönenämndens ledamöter föreslogo, att en av de vid karolinska sjukhuset i lönegrad A 7 placerade reparatörerna måtte uppflyttas till förste reparatör med placering i lönegrad A 10. Till stöd härför anfördes följande.

De omfattande elektriska anläggningarna vid karolinska sjukhuset äro av de mest skiftande slag, såsom röntgen-, stark- och svagströmsanläggningar samt ett större antal hissmaskinerier. Icke blott skötsel och underhållsarbete ombesörjes av sjukhusets egen personal, utan har denna även att utföra förekommande nyanläggningar. Enligt vår uppfattning äro dessa arbeten av sådan omfattning och kvalitet, att de kräva stor yrkesskicklighet samt förtrogenhet med elektriska installationer av olika slag. Såsom lönenämnden framhållit sorterar denna personal under maskinmästaren, vilken också har det formella ansvaret för de utförda arbetena. Det synes oss emellertid uppenbart, att de arbetsuppgifter, som åvila maskinmästaren äro av sådan omfattning, att de icke möjliggöra för honom att utöva någon direkt ledning av montörernas arbete, ävensom att de elektriska installations- och underhållsarbetena många gånger äro av sådan beskaffenhet, att för desammas utförande kräves en mångårig praktisk utbildning inom detta yrke. Då så är förhållandet anse vi att synnerligen starka skäl tala för att vid karolinska sjukhuset inrättas en befattning såsom förste reparatör i lönegrad 10, avsedd för en under maskinmästaren sorterande speciell arbetsledare för sjukhusets montörer.

Civiltjänstförvaltningens personalförbunds avdelning 29 fann den av lönenämnden föreslagna löneställningen för reparatörer och montörer mycket otillfredsställande. Synnerligen anmärkningsvärt vore, att lönenämnden ansett sig kunna tillstyrka lägre löneställning för reparatörer och montörer än för maskinister av 3:e klass vid karolinska sjukhuset. Anställningen såsom re-

paratör eller montör vid ifrågavarande sjukhus utgjorde för vederbörande sluttjänsteställning, som endast kunde erhållas efter mångårig utbildningsanställning inom respektive fack, kombinerad med omfattande fritidsutbildning. Anställningen såsom maskinist av 3:e klass åter utgjorde i allmänhet ett led i befordringsgången och föreginges i regel av något års teoretisk utbildning. Tvekan kunde därför icke råda om att reparatörer och montörer borde erhålla högre löneställning än maskinister av 3:e klass vid karolinska sjukhuset, vilka föreslagits placeras i 9 lönegraden.

Mot den av lönenämnden föreslagna lönegradsplaceringen av befattningen vid karolinska sjukhuset såsom hjälpmontör hade avdelningen icke något att erinra. Däremot hade den funnit den dåvarande benämningen å befattningen lämpligare än den av lönenämnden föreslagna.

Föredragande departementschefen anförde (prop. nr 302/1945 sid. 59), att den av allmänna lönenämnden verkställda utredningen hade utmynnat i förslag, dels att reparatörstjänsterna vid ifrågavarande två sjukhus skulle uppflyttas från 7 till 8 lönegraden, dels att extra reparatörstjänsten vid karolinska sjukhuset skulle — utöver uppflyttningen till 8 lönegraden — förändras till extra ordinarie befattning, dels ock att befattningen såsom hjälpmontör vid sistnämnda sjukhus skulle ombildas till extra ordinarie befattning såsom hantverkare i 6 lönegraden. Departementschefen funne i likhet med allmänna lönenämnden en placering av reparatörsbefattningarna i högre lönegrad än 7 vara motiverad och delade nämndens uppfattning, att tillräckliga skäl icke föreläge för en allmän uppflyttning av ifrågavarande tjänster över 8 lönegraden. Då departementschefen icke blivit övertygad om att behov föreläge vid karolinska sjukhuset av en befattning såsom förste reparatör i lönegraden A 10, avsedd för en under maskinmästaren sorterande speciell arbetsledare för sjukhusets montörer, ansåge sig departementschefen icke kunna förorda bifall till det av två av lönenämndens ledamöter framlagda förslaget, att en av de vid sjukhuset i lönegraden A 7 placerade reparatörerna skulle uppflyttas till 10 lönegraden såsom förste reparatör. Departementschefen biträdde därför majoritetens i lönenämnden förslag, att samtliga reparatörsbefattningarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet skulle placeras i 8 lönegraden. Därjämte förordades bifall till nämndens förslag, att den dåvarande extra reparatörstjänsten vid karolinska sjukhuset förändrades till extra ordinarie befattning och att tjänsten såsom hjälpmontör vid samma sjukhus ombildades till befattning såsom hantverkare med placering i lönegraden Eo 6.

Riksdagen beslöt i enlighet med vad som sålunda föreslagits.

Såsom framgår av proposition nr 273/1946 hade direktionen för karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet föreslagit anställandet av ytterligare en reparatör vid serafimerlasarettet, placerad i lönegrad Eo 8, och därvid anført följande.

På grund av det ökade arbete för maskinavdelningen, som blivit en följd av det med åren ökade slitaget på maskiner, apparater, rörledningar o. s. v. samt vidtagna utökningar av lasarettets operations- och laboratorieavdelningar, har en ökning av antalet reparatörer blivit behövlig. Direktionen föreslår därför inrättande av ännu en reparatörsbefattning, som dock torde kunna uppföras som extra ordinarie i lönegrad Eo 8.

Departementschefen tillstyrkte inrättande av en befattning i Ex 8, vilket blev riksdagens beslut.

De sakkunniga. Vid jämförelse med motsvarande befattningar inom statsförvaltningen har kommittén icke kunnat finna motiv för ändring av den av 1945 års riksdag beslutade löneställningen.

I likhet med lönenämnden har kommittén således ej heller funnit tillräckliga skäl föreligga för att en av reparatörsbefattningarna vid karolinska sjukhuset skall placeras i högre löneställning än övriga reparatörstjänster. Kommittén har vid besök å sjukhuset erfarit, att reparatörerna arbeta självständigt och att behov av en speciell arbetsledare för dessa befattningshavare icke är för handen.

Såsom tidigare framhållits har kommittén ansett sig icke böra föreslå inrättande av nya ordinarie befattningar. Mot uppförande å extra ordinarie stat från och med den 1 juli 1947 av den av 1946 års riksdag medgivna befattningen i lönegraden Ex 8 synes intet vara att erinra.

8. För närvarande finnas vid sjukhusen följande hantverkarebefattningar.

	Karolinska sjukhuset	Serafimerla- sarettet
Hantverkare (A 6)	4	3
E. o. hantverkare (Eo 6)	1	—

Hantverkarna utföra smärre reparationsarbeten självständigt. En stor del av arbetsuppgifterna består dock i att biträda reparatörerna.

Förenämnda inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga hade med hänsyn till inhämtade upplysningar om förste eldarnas (som hantverkarna då benämndes) vid serafimerlasarettet arbete och för det dåvarande utgående löner föreslagit att dessa befattningshavare skulle placeras såsom ordinarie i lönegrad B 5.

Karolinska sjukhusets direktion hade i anledning av de sakkunnigas förslag yttrat bland annat, att eldarebefattning vore en av de tjänster vid serafimerlasarettet, där en direkt jämförelse med statens sinnessjukhus vore fullt befogad, förste eldare med eldare av första klass och eldare med eldare av andra klass. Förste eldare vid serafimerlasarettet vore icke i egentlig mening eldare utan biträdde med diverse inom maskinavdelningen förekommande arbeten samt med reparationsarbeten inom sjukhuset. De tre förste eldarna borde därför under benämningen eldare av första klass placeras som ordi-

narie i lönegraden B 6 och eldarna under benämningen eldare av andra klass som ordinarie i lönegraden B 5.

Föredragande departementschefen uttalade (prop. nr 272/1937 sid. 88). att han funnit sig böra i huvudsak biträda de sakkunnigas förslag med den ändringen, att förste eldarna — dessa befattningshavare borde lämpligen erhålla denna beteckning — placerades i lönegraden B 6. Denna placering syntes departementschefen riktig på grund av dessa befattningshavares speciella arbetsuppgifter. Sisnämnda omständighet motiverade också att förste eldarna, med avsteg från på sistone tillämpade principer, erhöles ordinarie ställning. Dock torde försiktigheten bjuda att placera endast två av de ifrågasatta förste eldarna på ordinarie stat och giva den återstående förste eldaren extra ordinarie anställning i 6 lönegraden.

Vederbörande personalförbund hade hos tjänsteförteckningssakkunniga för statens sinnessjukhus yrkat, att de dåvarande eldartjänsterna av 1:a klass i A 6 vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet skulle ersättas av reparatörstjänster i 7 lönegraden.

Såsom motivering hade anförts, att dessa befattningshavare hade att utföra tillsyns- och underhållsarbeten av olika slag. Vidare framhölls att de på egen hand utförde vissa mindre omfattande reparationer eller under ledning av förste reparatörerna deltog i utförandet av de mera krävande arbetena. Då denna personalgrupp icke annat än i rena undantagsfall utförde eldningsarbete vore dess benämning och lönegradsplacering felaktig. Den föreslagna placeringen i 7 lönegraden vore enligt förbundets mening synnerligen väl-motiverad.

Med avseende å denna fråga uttalade tjänsteförteckningssakkunniga för statens sinnessjukhus, att anledning icke syntes föreligga att bibehålla befattningar såsom eldartjänster, därest befattningarnas innehavare icke alls hade att utföra eldningsarbete. I den mån innehavarna av eldartjänsterna av 1:a klass vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet uteslutande hade att fullgöra underhålls- och reparationsarbeten borde därför enligt de sakkunnigas mening vederbörande befattningar förändras till reparatörstjänster. Närmare utredning på denna punkt syntes böra förebringas av direktionen för karolinska sjukhuset.

I sin förutnämnda skrivelse den 23 november 1944 behandlade allmänna lönenämnden jämväl spörsmålet om tjänstebenämningen för ifrågavarande befattningar samt förordade därvid — efter att hava erinrat om vad tjänsteförteckningssakkunniga för statens sinnessjukhus yttrat i frågan — att de 7 eldartjänsterna av 1:a klass vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet upptoges såsom hantverkartjänster. Härvid utginge lönenämnden ifrån att ändring icke vidtoges i de arbetsuppgifter, som dittills enligt praxis åvilat dessa befattningshavare. Lönegradsplaceringen förutsattes oförändrad (A 6).

Statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet uttalade (prop. nr

302/1945 sid. 59), att han biträdde lönenämndens förslag att förevarande befattningar skulle med oförändrad lönegradsplacering benämnas hantverkare. Riksdagen fattade beslut i enlighet härmed.

De sakkunniga. Kommittén delar den uppfattning, som kommit till uttryck i 1945 års riksdagsbeslut i fråga om såväl berörda befattningars tjänstebenämning som lönegradsplacering.

3. Vissa övriga befattningar.

Utöver i det tidigare behandlade befattningar har kommittén funnit sig böra ingå på närmare prövning av löneställningen beträffande nedan angivna befattningar vid ifrågavarande sjukhus.

<i>Karolinska sjukhuset.</i>	Lönegrad	Antal
Sjuksköterska ¹	A 7	1
Tandsköterska	Eo 4	1
Ekonomibitråde	A 1	1
<i>Serafimerlasarettet.</i>		
Husmoder	A 7	1
Tvättföreståndare	A 5	1
Första baderska	Eo 2	1
Tvättföreståndarens närmaste bitråde	Eo 1	1
Ekonomibitråde	Eo 1	1

Innehavarna av ovan angivna befattningar såsom sjuksköterska och första baderska förestå badavdelningen å respektive sjukhus.

För tandsköterskornas utbildningsförhållanden redogöres närmare i det följande i samband med prövningen av frågan om löneställningen för tandsköterskorna vid tandläkarinstitutet.

Befattningen såsom ekonomibitråde i lönegrad A 1 hade i likhet med ovan angivna befattning såsom ekonomibitråde vid serafimerlasarettet före den 1 juli 1946 tjänstebeteckningen kallskänka.

Husmodern i lönegrad A 7 vid serafimerlasarettet förestår lasarettets förråd av linne-, gång- och sängkläder, förbandsartiklar, möbler m. m. Vederbörande biträder vid inventeringar och upphandlingar. Nuvarande innehavaren av befattningen är ej utbildad sjuksköterska. Några sjukvårdande uppgifter äro icke förenade med befattningen.

De sakkunniga. Placeringen i lönegrad A 7 av den befattningshavare vid karolinska sjukhuset, som tjänstgör som badföreståndare, synes kommittén alltför hög, medan däremot någon höjning av löneställningen för första baderskan vid serafimerlasarettet förefaller befogad. Dessa befattningshavare fullgöra vid respektive sjukhus samma arbetsuppgifter, men badavdelningen

¹ Befattningen utnyttjas såsom badföreståndare.

vid karolinska sjukhuset är av större omfattning än samma avdelning vid serafimerlasarettet. Kommittén har varit tveksam, huruvida icke en differentiering i lönehänseende av befattningarna borde bibehållas, men stannat för att de böra likställas. En högre inplacering i lönesystemet än som för närvarande gäller för befattningen såsom första baderska vid serafimerlasarettet synes därvid böra komma till tillämpning. Kommittén får föreslå, att bägge ifrågavarande befattningar under benämningen badföreståndare uppföras i lönegrad Ce 7 (3). Vid bifall till kommitténs förslag om sänkning av lönegradsplaceringen av nu nämnd befattning vid karolinska sjukhuset bör en befattning såsom sjuksköterska i lönegrad A 7 vid samma sjukhus uppföras å övergångsstat.

Några skäl att förorda ändring av lönegradsplaceringen för tandsköterskebefattningen har kommittén ej ansett föreligga.

Såvitt kommittén kunnat finna böra ovan angivna befattningar såsom ekonomibitråde i lönegrad A 1 vid karolinska sjukhuset och i Eo 1 vid serafimerlasarettet — före den 1 juli 1946 benämnda kallskänka — i lönehänseende jämfästas med kokerskebefattningarna (ekonomibiträden i 2 lönegraden), och får kommittén således förorda att befattningarna inplaceras i lönegraden Ca 6 (2) respektive Ce 6 (2).

Med hänsyn till arbetsuppgifterna för husmodern i lönegrad A 7 vid serafimerlasarettet har befunnits skäligt att denna befattningshavare under tjänstebenämningen kontorist hänföres till lönegraden Ca 13 (9).

Tvättföreståndarna vid de sjutton största statliga sinnessjukhusen äro från och med den 1 juli 1945 hänförda till lönegrad A 7. Tjänsteförteckningssakkunniga för statens sinnessjukhus hade anfört, att sistnämnda befattningshavare med hänsyn till tvättgodsmängdens omfattning samt till att de hade att handleda patienter icke borde placeras lägre än tvättföreståndarinnan vid karolinska sjukhuset, vilken hänförts till lönegrad A 7.

Enligt vad kommittén inhämtat uppgår den årliga tvättgodsmängden vid serafimerlasarettet till ungefär samma kvantitet som vid de största statliga sinnessjukhusen. Vid sådant förhållande har det syntts kommittén skäligt att tvättföreståndaren vid serafimerlasarettet — trots att icke såsom vid sinnessjukhusen några patienter deltaga i arbetet i tvättinrättningen vid lasarettet — hänföres till lönegrad Ca 11 (7).

Även för tvättföreståndarens närmaste biträde vid serafimerlasarettet, som för närvarande åtnjuter lön enligt lönegrad Eo 1, har lönegradsplaceringen ansetts böra höjas. Befattningen torde i likhet med motsvarande befattningar vid de statliga sinnessjukhusen under tjänstebenämningen biträdande tvättföreståndare böra placeras i lönegrad Ce 7 (3).

B. Statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka.

Utöver tidigare behandlad personal har kommittén icke funnit anledning att till närmare behandling upptaga andra befattningar än nedanstående.

	Lönegrad	Antal
Hantverksföreståndare	A 10	60
Hantverksföreståndare	A 8	106
Hantverksföreståndare	Eo 8	1
Slöjdföreståndare	A 8	25
Slöjdföreståndare	Eo 8	1
Hantverkare	A 6	106
Hantverkare	Eo 6	10
Sömmerska eller väverska	A 3	48

Av tjänsterna äro 1 hantverkare samt 4 sömmerskor och väverskor placerade vid statens anstalt för fallandesjuka.

I en till kommittén ingiven, den 18 juli 1946 dagtecknad skrivelse har statens sjukhuspersonals förbund (bilaga A 5) under erinran om bland annat den lönereglering, som fr. o. m. den 1 juli 1946 genomförts för fångvårdspersonalen, uttalat, att de befattningshavare, som tjänstgjorde å sinnessjukhusens olika ekonomiavdelningar, borde erhålla samma förbättringar i lönehänseende, som kunde komma i fråga för sjukvårdspersonalen.

De sakkunniga. Frågan om löneställningen för här ifrågavarande personal var föremål för prövning vid 1945 års riksdag (prop. 241, riksd. skr. 424) efter utredning och förslag av tjänsteförteckningssakkunniga för statens sinnessjukhus. Därefter har intet annat av beskaffenhet att kunna påverka denna fråga inträffat, än att fångvårdspersonalen uppflyttats en lönegrad av 1946 års riksdag. Kommittén har vid sådant förhållande icke ansett sig ha anledning att upptaga frågan om hantverksföreståndarnas och slöjdföreståndarnas lönegradsplacering till någon mera ingående omprövning utan endast övervägt, huruvida den förändrade löneställningen för fångvårdspersonalen bör — i anslutning till vad kommittén föreslagit beträffande vårdspersonalen — föranleda ändring i 1945 års riksdags beslut.

Personalorganisationen å fångvårdsanstalernas verkstäder utgöres efter den 1 juli 1946 av yrkesmästare i 13, 11 och 9 lönegraderna samt vaktkonstaplar i 7 lönegraden, medan hantverksföreståndare och hantverkare vid sinnessjukhusen såsom ovan nämnts äro placerade i 10 och 8, respektive 6 lönegraden.

Verkstäderna vid fångvårdsanstalerna drivas med de intagna såsom arbetskraft i betydande omfattning och ha givits en förhållandevis rationell organisation. Yrkesmästare och vaktkonstaplar fungera här såsom arbetsledare och övervakare för de intagna. Vid sinnessjukhusen anställda hantverksföreståndare och hantverkare äro i allmänhet i första hand avsedda

för tillgodoseende av sjukhusens behov av arbetskraft för reparation och underhåll även om till deras hjälp patienter i begränsad utsträckning kan ställas till förfogande. Någon verkstadsdrift i egentlig mening förekommer regelmässigt icke.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har kommittén kommit till den uppfattningen, att arbetsuppgifterna för här ifrågavarande befattningshavare vid fångvårdsanstalterna och sinnessjukhusen förete så väsentliga olikheter, att 1946 års riksdagsbeslut i fråga om fångvårdspersonalen icke kan tagas till intäkt för en generell uppflyttning av hantverksföreståndarna och hantverkarna vid sinnessjukhusen. Enligt vad kommittén inhämtat bedrivs emellertid inom sinnessjukvården försök att i samband med en vidgad arbetsterapi få till stånd en i möjligaste mån efter rationella grunder organiserad hantverksrörelse. Denna fråga lärer jämväl övervägas av statens sjukhusutredning. En utveckling i denna riktning kan givetvis medföra, att frågan om inrättande av högre tjänster för hantverksföreståndare kan bli aktuell. I den mån så blir fallet lärer medicinalstyrelsen i vanlig ordning hava att vidtaga därav påkallade åtgärder för åstadkommande av erforderlig ändring i personalorganisationen.

Slöjdföreståndarna vid sinnessjukhusen uppflyttades av 1945 års riksdag från 6 till 8 lönegraden. Till deras hjälp anställda sömmerskor och väverskor äro som ovan sagts placerade i 3 lönegraden. Under denna personals ledning och medverkan verkställs i arbetssalen sömnads- och vävnadsarbeten i icke obetydlig omfattning av patienter. Sätillvida förete dessa befattningshavares arbetsuppgifter således likheter med fångvårdspersonalen, att de i stor utsträckning ha att handleda och undervisa de intagna. Förnekas kan icke heller att slöjdpersonalen i arbetssalarna i viss utsträckning har att fullgöra arbetsuppgifter, som eljest ankomma på vårdpersonalen. I den mån så anses påkallat med hänsyn till klienteletts beskaffenhet avdelas emellertid vårdpersonal för tjänstgöring i arbetssalarna. Kommittén har för sin del vid jämförelse med fångvårdsanstalterna funnit, att vid rådande förhållanden löneregleringen för fångvårdsanstalternas befattningshavare knappast kan åberopas för en uppflyttning av den å arbetssalarna tjänstgörande ekonomipersonalen.

Även inom övriga ekonomiavdelningar vid sjukhusen än de ovan berörda deltaga patienter i viss omfattning i arbetet. Icke heller i dessa fall kan kommittén emellertid finna, att sådana likheter med förhållandena vid fångvårdsanstalterna föreligga, att löneregleringen för personalen vid sistnämnda anstalter hör i och för sig påverka lönesättningen för sinnessjukhusens personal.

C. Övriga anstalter, tillhörande civilförvaltningen.

1. Tandläkarinstitutet.

Kommittén har med utgångspunkt från direktiven ansett sig böra till övervägande upptaga frågan om löneställningen jämväl för följande befattningshavare vid tandläkarinstitutet.

	Lönegrad	Antal
Avdelningssköterska	A 7	1
Tandsköterska	Eo 6	8
Kontrollbiträde	Eo 6	3
Tekniskt biträde	Eo 6	3

För kompetens till befattning som tandsköterska vid tandläkarinstitutet fordras att ha genomgått tandsköterskekurs vid samma institut. Denna kurs omfattar en tid av 14 månader och för inträde vid kursen erfordras ej annan skolunderbyggnad än folkskola.

Kurser för tandsköterskor äro även anordnade vid Eastmaninstitutet. Utbildningstiden är där 18 månader. Inträdesfordringar och utbildningsförhållanden äro i stort sett desamma som vid tandläkarinstitutet.

Genom beslut av 1938 års riksdag erhöles de vid tandläkarinstitutet anställda tandsköterskorna extra ordinarie anställning och inplacerades i 6 lönegraden i den för extra ordinarie befattningshavare gällande löneplanen.

Vid anmälan av proposition nr 194 till 1944 års riksdag angående omorganisation av tandläkarinstitutet m. m. anförde föredragande departementschefen bland annat följande.

Vid tandläkarinstitutet äro anställda fem tandsköterskor med placering i lönegraden Eo 6 och två timavlönade tandsköterskor. Enligt lärarrådets förslag, som biträts av kanslern och lönenämnden, bör antalet tandsköterskebefattningar utökas till tolv, samtliga med placering i lönegraden Eo 6. Statskontoret, som förordar att biträdespersonalen tillsvidare, i den mån den nyanställes i samband med utvidgningen av institutet, endast erhåller extra anställning, anser tandsköterskorna böra placeras högst i 4 lönegraden. Mot den föreslagna utökningen av antalet tandsköterskebefattningar finner jag ej anledning till erinran. Jag anser mig emellertid icke kunna tillstyrka, att tandsköterskebefattningarna inplaceras högre än i 5 lönegraden. De nuvarande fem befattningarna i lönegraden Eo 6 torde därför i mån av inträffande ledighet böra nedflyttas till 5 lönegraden. Av de ytterligare erforderliga sju tandsköterskebefattningarna torde en böra upptagas såsom extra ordinarie och de övriga sex såsom extra befattningar.

Enligt lärarrådets förslag skulle de nuvarande tre kontrollantbiträdena och de två tekniska biträdena, vilka nu åtnjuta arvoden å 3 200 kronor, erhålla extra ordinarie anställning i 4 lönegraden samt befattningen såsom biträde på röntgenlaboratoriet, vilken är förenad med ett arvode av 1 950 kronor, ersättas med en befattning såsom tekniskt biträde i 4 lönegraden. Lärarrådet har uttalat, att kontrollantbiträdena och de tekniska biträdena lämpligen borde placeras i 6 lönegraden, men att lärarrådet på grund av rådande allmänna förhållanden velat begränsa sig till att föreslå deras

placering i 4 lönegraden. I yttrande över 1942 års förslag uttalade lönenämnden, att nämnden för sin del intet hade att erinra mot att kontrollantbiträdena — lämpligen under ändrad benämning av kontrollbiträden — och de tekniska biträdena i den utsträckning, som föreslagits, erhöles extra ordinarie anställning och inplacerades i 4 lönegraden. I sitt yttrande över 1943 års förslag framhåller lönenämnden emellertid att beskaffenheten av de göromål, som åvilade kontrollbiträdena och de tekniska biträdena, otvivelaktigt är sådan, att en placering i 6 lönegraden är befogad, och finner sig därför nu böra tillstyrka en sådan placering. Förslaget att bereda de nuvarande tre kontrollantbiträdena, vilka lämpligen torde böra benämnas kontrollbiträden, och de två tekniska biträdena extra ordinarie anställningar, vilket förslag lämnats utan erinran av myndigheterna, anser jag böra biträda. Jag tillstyrker likaså förslaget om inrättande av en befattning såsom tekniskt biträde i stället för den nu med arvode förenade befattningen såsom tekniskt biträde på röntgenlaboratoriet. Denna befattning torde böra inrättas såsom extra. I likhet med vad föreslagits beträffande tandsköterskebefattningarna förordar jag att nu ifrågavarande befattningar såsom kontrollbiträden och tekniska biträden inplaceras i 5 lönegraden.

I likhet med myndigheterna tillstyrker jag förslaget om inrättande av en befattning såsom kliniskt biträde på tandfyllningsavdelningen. Befattningen, som av lärarrådet föreslagits inplacerad i lönegraden Eo 4, torde böra inrättas såsom extra och upptagas i 5 lönegraden.

Statsutskottet framhöll i sitt utlåtande (nr 173) över nämnda proposition, att tandsköterskorna erhöles sin placering i 6 lönegraden så sent som år 1938. Med hänsyn till deras utbildning samt arten och omfattningen av deras arbetsuppgifter ansåges utskottet i likhet med vad i motionen II: 469 gjorts gällande, att en placering i 6 lönegraden alltjämt syntes motiverad. Utskottet tillstyrkte alltså en dylik löneplacering. I enlighet med vad departementschefen förordat borde av de föreslagna tolv tandsköterskebefattningarna sex upptagas såsom extra ordinarie och sex såsom extra befattningar.

På de skäl som anförts av allmänna lönenämnden och ytterligare framhävts i ovannämnda motion II: 469 hade utskottet funnit, att jämväl de föreslagna sex befattningarna såsom kontrollbiträden och tekniska biträden borde placeras i 6 lönegraden. Det tekniska biträdet på röntgenlaboratoriet borde i enlighet med vad departementschefen föreslagit inrättas såsom extra, medan de övriga ifrågavarande tjänsterna borde givas extra ordinarie ställning.

Riksdagen beslöt i enlighet med vad statsutskottet sålunda föreslagit.

De sakkunniga. Vid en jämförelse med avdelningssköterska vid karolinska sjukhuset måste kommittén finna, att tandsköterska, kontrollbiträde och tekniskt biträde placerats förhållandevis högt. En lönegradsuppflyttning av avdelningssköterska på sätt kommittén föreslagit bör därför icke föranleda ändring i nu ifrågavarande befattningshavares löneställning.

Löneställningen för den avdelningssköterska i lönegraden A 7, som är utbildad tandsköterska och som tjänstgör å avdelningen för protéslära och

tandreglering, bör i överensstämmelse med vad som anförts rörande avdelningssköterskorna med sjuksköterskeutbildning prövas i samband med frågan om omorganisationen av tandsköterskeutbildningen.

2. Statens uppfostringsanstalt å Bona.

Frågan om lönegradsplaceringen för nedanstående befattningar vid statens uppfostringsanstalt å Bona har av kommittén ansetts böra upptagas till övervägande.

	Lönegrad	Antal
Tvätterska	Eo 3	1
Kokerska	Eo 1	2
Bagerska	Ex 3	1
Köksbiträde	Ex 1	1

Tvätterskan förestår anstaltens tvättinrättning och verkställer tvättning med tillfällig hjälp av elever. För närvarande utnyttjas befattningshavaren även i köket.

Kokerskorna utföra under husmoderns överinseende matlagning och övriga sysslor i köket.

Bagerskan ombesörjer all bakning vid anstalten.

Köksbiträdet utför under husmoderns och kokerskornas överinseende olika kökssysslor. Enligt vad som uppgivits från anstaltsledningen överväges indragning av befattningen.

De sakkunniga. Enligt vad kommittén inhämtat uppgår antalet elever vid anstalten för närvarande till allenast cirka 80. På grund härav och med hänsyn till att anstalten såsom tidigare nämnts i sinom tid skall användas för annat ändamål kan förefalla tveksamt, huruvida någon omreglering av löneställningen för ovan angivna befattningar nu bör äga rum. Då det emellertid kan förutsättas att innehavarna av befattningarna bli erforderliga för i stort sett samma arbetsuppgifter även efter det att anstalten tagits i bruk för sitt nya ändamål, har kommittén ansett befogat att omprövning av löneställningen för ovan angiven personal verkställas i förevarande sammanhang.

Tvätterskans placering i nuvarande 3 lönegraden synes väl hög med hänsyn till såväl arten som omfattningen av arbetsuppgifterna, medan löneställningen för en av kokerskorna synes vara för låg. Riktigast är enligt kommitténs uppfattning, att befattningen såsom tvätterska och denna kokerskas befattning jämföras i lönehänseende, därvid lönegrad Ce 6 (2) förefaller vara den bäst avvägda. Den andra kokerskebefattningen är närmast att jämföra med befattning såsom första biträde (Ce 3). Bagerskan synes böra placeras i lönegrad Ce 6 (2) och köksbiträdet i lönegrad Ce 2.

Kommittén föreslår alltså följande tjänstebestämmelser och lönegradsplaceringar för nu nämnd personal.

	Lönegrad	Antal
Ekonomibiträde	Ce 6 (2)	3
Ekonomibiträde	Ce 3	1
Ekonomibiträde	Ce 2	1

En av ekonomibiträdesbefattningarna (tvätterskan) i lönegrad Ce 6 samt befattningen i lönegrad Ce 3 torde intill nuvarande innehavares avgång böra upptagas i lönegraden Ce 7 respektive Ce 5.

3. Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes.

Vid statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes finnes en kokerska i lönegraden Ex 2 anställd.

I anslutning till vad kommittén tidigare föreslagit bör denna befattning hänföras till lönegrad Ce 6 (2) under benämningen ekonomibiträde.

4. Statens alkoholistanstalt å Venngarn.

Verkställd översyn av löneställningen för personalen vid statens alkoholistanstalt å Venngarn har icke givit anledning till annat uttalande än att arbetsuppgifterna för den vid anstalten för närvarande anställda lägre ekonomipersonalen — två kokerskor, en bagerska och en tvätterska — samtliga med arvode närmast motsvarande lön i lönegrad Ex 1 — vid en inplacering av befattningarna i löneplanen för ordinarie och extra ordinarie personal närmast motivera lönegraden Ce 6 (2) med undantag för en av kokerskorna, som närmast torde motsvara första biträde och icke bör erhålla högre löneställning än lönegrad Ce 3. Samtliga befattningar torde böra upptagas under benämningen ekonomibiträde.

5. Statens sjuksköterskeskola.

Vid statens sjuksköterskeskola är inrättad en befattning i lönegrad Eo 2, vilkens innehavare ansvarar i första hand för serveringsköket (kosten erhålles från karolinska sjukhuset) och svarar för vissa proviantförråd. Vederbörande tjänstgör även som serveringsförestånderska och ombestyr matsäck åt de elever, som hospitera i öppen vård.

De sakkunniga ha funnit den nuvarande löneställningen, vilken enligt 1945 års lönekommittés förslag innebär en placering i lönegrad Ce 6, förhållandevis hög. Tillräcklig anledning att föreslå en nedflyttning av befattningen har dock icke ansetts föreligga.

D. Försvarsväsendet.

Kommittén har efter samråd med försvarets tjänsteförteckningssakkunniga till prövning jämväl upptagit frågan om ändrad lönegradsplacering för nedan angivna befattningar vid försvarsväsendet.

	Lönegrad	Antal
<i>Armén, marinen och flygvapnet.</i>		
Husmoder av 1. klass vid förband m. m.	MEo 10	47
Tvättföreståndare av 1. klass vid arméns truppförband samt arméns tvättanstalt i Stockholm	MEo 9	14
Husmoder av 2. klass vid förband m. m.	MEo 8	50
Tvättföreståndare av 2. klass vid arméns truppförband samt arméns tvättanstalt i Stockholm	MEo 7	8
Sjukvårdsförman vid flygförband	MEo 7	19
Tandsköterska	MEo 6	5
Tandsköterska	MEo 4	51
Tandsköterska	MEo 2	26
Biträdande husmoder vid förband m. m.	MEo 5	89
Sjukbesökare vid marinen	MEo 4	3
Sjukvårdsbiträde vid flygförband	MEo 3	20
 <i>Garnisonssjukhusen.</i>		
Köksförestånderska av 1. klass	MEo 8	6
Sjukgymnast	MEo 7	2
Maskintvättare	MEo 5	1
Tvättförestånderska	MEo 4	1
Biträdande köksförestånderska, tillika överkokerska	MEo 4	1

1. Armén, marinen och flygvapnet.

a) Husmoder av 1. och 2. klass och biträdande husmoder vid förband m. m.

Ifrågavarande befattningshavare voro före den 1 juli 1946 inplacerade i lönegraden MEo 8, respektive MEo 6 och MEo 4.

Försvarets civilförvaltning hemställde i skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 april 1946, att befattningarna såsom husmoder av 1. och 2. klass samt biträdande husmoder vid försvarsväsendet måtte uppflyttas till lönegraderna MEo 11, MEo 9 och MEo 7.

De sakkunniga. I ett den 31 maj 1946 avgivet yttrande över denna framställning gav kommittén, efter samråd med försvarets tjänsteförteckningssakkunniga, uttryck för den uppfattningen att, därest någon omprövning av löneställningen för ifrågavarande befattningshavare för det dåvarande ansåges böra vidtagas, högre lönegradsplacering än den av 1945 års riksdag för köksföreståndarna vid de statliga sinnessjukhusen fastställda icke syntes böra ifrågakomma.

Husmödrarna vid försvarsväsendet lönegradsplacerades från och med den 1 juli 1946 i enlighet med vad kommittén sålunda förordat. Sedermera har icke framkommit något som givit kommittén anledning att frångå den uppfattning angående lönegradsplaceringen för husmödrarna vid försvarsväsendet, som kommit till uttryck i kommitténs förenämnda utlåtande.

Vad angår tjänstebemärningen anser kommittén att densamma bör vara köksföreståndare för husmoder av 1. och 2. klass och biträdande köksföreståndare för biträdande husmoder.

b) *Tvättföreståndare av 1. och 2. klass vid armén.*

Dessa befattningar torde enligt vad kommittén erfarit komma att successivt indragas eller omregleras i och med att tvätt- och reparationstjänsten vid försvarsväsendet centraliseras. Kommittén har därför icke funnit anledning föreslå ändrad lönegradsplacering för dessa befattningar.

c) *Sjukvårdsförmän vid flygförband.*

Dessa befattningshavare placerades i lönegrad MEO 7 enligt beslut av 1942 års riksdag.

Bland sjukvårdsförmännens arbetsuppgifter ingår att handha uppbörd och redovisning av flottiljs sjukvårdsmateriel, att förestå sjukvårdsavdelningens expedition samt att svara för sjukredovisningen. Sjukvårdsförmännen deltaga endast undantagsvis i den aktiva sjukvården, men intager förmansställning i förhållande till flottiljens två sjukvårdsfurirer.

1941 års försvarsutredning (SOU 1942: 1 sid. 621—622) erinrade, att såsom uppbördsmän för flottiljernas sjukvårdsmateriel dittills i regel beordrats antingen en förrådsförvaltare eller ett sjukvårdsunderbefäl — särskild uppbördsman hade nämligen saknats. Intetdera av dessa förfaringsätt vore tillfredsställande. Den som hade ansvaret för sjukvårdsmaterielen borde vara sjukvårdsutbildad. Å andra sidan vore det icke lämpligt, att ett underbefäl beordrades såsom uppbördsman för det relativt stora och dyrbara sjukvårdsförrådet. Införandet av en underofficersbeställning i sjukvårdstjänst vore mindre lämpligt. För att tillgodose behovet av uppbördsmän för sjukvårdsmaterielen borde därför varje flottilj (el. motsvarande) tillföras en civil befattningshavare, som borde tilläggas tjänstetiteln »sjukvårdsförmän». Utredningen vore icke beredd att avgiva ett slutgiltigt förslag beträffande löneställningen för denna personal. I sina kostnadsberäkningar hade emellertid utredningen utgått från att löneställningen bleve MEO 10.

1942 års försvarsberedning förordade sjukvårdsförmännens inplacering i lönegraden MEO 7.

I proposition nr 266 till 1942 års riksdag angående vissa avlöningsanslag under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1942/43 upptogos sjukvårdsförmännen i lönegraden MEO 7.

Flygförvaltningen föreslog i sina anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 att sjukvårdsförmännen måtte uppflyttas till lönegraden MEO 10. Till stöd härför anfördes, att en jämförelse mellan löneförmånerna för sjukvårdsförman och sjukvårdsfurir utvisade, att furiren i vissa fall uppnådde högre förmåner än förmannen, vilket kunde befaras medföra rekryteringssvårigheter.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd framhöllo, att då befattningen som sjukvårdsförman inrättats så sent som från och med den 1 juli 1942 och enär någon erfarenhet om möjligheterna att rekrytera ifrågavarande tjänster ej kunde ha erhållits, det i varje fall tills vidare syntes böra anstå med ändring av löneställningen.

Statsrådet och chefen för försvarsdepartementet anslöt sig vid anmälan av proposition nr 235 till 1943 års riksdag till lönenämndernas uppfattning.

I samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 upprepade flygförvaltningen sin framställning om lönereglering för sjukvårdsförmännen. Samtliga sjukvårdsförmän hade hos chefen för flygvapnet anhållit, att en höjning i deras löneställning måtte utverkas, förslagsvis till lönegraden MEO 12. Till stöd härför hade framhållits, att de sökt befattningarna såsom sjukvårdsförmän oaktat lönen vore lägre än den lön, som de erhöle som sjukvårdsfurirer, enär de utgått från att en förbättring av löneställningen för sjukvårdsförmän inom en snar framtid vore att förvänta. Då någon dylik förbättring icke skett, såge de sig nödsakade att, så snart tillfälle därtill yppades, övergå till andra arbetsfält med bättre avlöningsförhållanden eller att söka sig tillbaka som sjukvårdsfurirer. Möjligheter att erhålla kompetenta sjukvårdsförmän skulle, sedan dessa missförhållanden blivit bekantgjorda, bliva starkt beskurna. Flygförvaltningen ansåge synnerligen starka skäl föreligga för en höjning av sjukvårdsförmännens löneställning. Erinras kunde, att 1941 års försvarsutredning föreslagit inplacering av befattningarna i lönegrad MEO 10. Man kunde med hänsyn till vad sjukvårdsförmännen anført utgå från att rekryteringssvårigheter komme att uppstå, därest en lönehöjning icke komme till stånd.

Försvarsväsendets lönenämnd vidhöll sin tidigare uppfattning, enär något av rekryteringsförhållanden oundgängligen betingat behov av en lönegradsuppflyttning icke syntes föreligga.

Föredragande departementschefen uttalade i samband med anmälan av proposition nr 185 till 1944 års riksdag, att han i likhet med lönenämnden ansåge, att med ifrågavarande lönereglering fortfarande borde anstå.

De sakkunniga. Enligt vad kommittén inhämtat ha sjukvårdsförmännen, som uppgivas sakna vidare befordringsmöjligheter, regelmässigt rekryterats från flygvapnets sjukvårdsunderbefäl. Särskilda kompetensfordringar ha därför icke uppställts. Det har uppgivits, att den, som saknar föregående militär sjukvårdsutbildning, först efter en längre tid anses kunna bliva förtrogen med och i stånd att fullgöra de med befattningen förenade göromålen.

Löneförmånerna för sjukvårdsförmännen äro för närvarande i stort sett desamma, som utgå till överfurir. Kommittén har övervägt en ändring av löneställningen, men icke funnit skäl för en högre löneställning än den gällande.

d) *Tandsköterskor.*

Det i proposition nr 171 till 1945 års riksdag framlagda förslaget för organisationen av tandvården inom försvaret byggde på ett av försvarsväsendets tandvårdsutredning 1941 den 19 november 1944 framlagt betänkande. Enligt utredningens beräkningar skulle 100 tandläkare regelbundet komma att utöva den militära tandvården, därav 65 i heltidstjänst och 35 i halvtidstjänst. För att största möjliga effekt skulle kunna uttagas av tandläkarna erfordrades, att dessa hade tillräckliga hjälpkrafter. En tandsköterska hade ansetts böra beräknas för varje heltidstjänstgörande tandläkare. Detta skulle innebära, att 65 tandsköterskor behövdes för de 65 heltidstjänstgörande tandläkarna och 18 för de 35 halvtidstjänstgörande eller inalles 83 tandsköterskor. Tandsköterskorna föreslogos erhålla extra ordinarie anställning i lönegrad MEO 4, utom de 5 tandsköterskorna i ledande ställning å arméns tandpolikliniker i Boden, Skövde och Göteborg samt flottans tandpolikliniker i Stockholm och Karlskrona, vilka föreslogos inplacerade i lönegrad MEO 6.

Försvarets sjukvårdsförvaltning biträdde förslaget om inplacering av tandsköterskorna i lönegraderna MEO 6 och MEO 4.

Föredragande departementschefen anförde beträffande avlöningsfrågorna för tandsköterskorna bland annat, att flertalet av de i den provisoriska tandvårdsorganisationen anställda tandsköterskorna åtnjöte avlöning enligt lönegrad MEX 1 i militära icke-ordinariereglementet. De i ledande ställning stående tandsköterskorna vid arméns polikliniker i Boden, Skövde och Göteborg samt flottans tandpolikliniker i Stockholm och Karlskrona voro dock placerade i lönegrad MEX 4. Tandvårdsutredningen hade föreslagit, att tandsköterskorna skulle placeras i lönegraderna MEO 4 respektive MEO 6. Framställningar om förbättring av tandsköterskornas löneställning hade tidigare gjorts av svenska tandsköterskeförbundet och försvarets civila tjänstemannaförbund samt av försvarets sjukvårdsförvaltning, varvid en placering i lönegraderna MEX 4 respektive MEX 6 föreslagits. Det syntes departementschefen uppenbart, att den dåvarande löneställningen vore alltför låg för att en tillfredsställande rekrytering av tandsköterskor skulle kunna säkerställas. Då emellertid den av utredningen för flertalet sköterskor föreslagna lönegradsplaceringen vid jämförelse med lönevillkoren för motsvarande personal vid folk tandvården syntes något för hög, förordade departementschefen i enlighet med lönenämndernas förslag, att av de 77 befattningar, som enligt utredningens förslag skulle placeras i lönegrad MEO 4, omkring hälften inplacerades i lönegrad MEO 2. Det syntes böra ankomma på försvarets sjukvårds-

förvaltning att besluta om befattningarnas tillsättande. I enlighet med det anförda hade departementschefen vid sina anslagsberäkningar utgått från att för tandsköterskor skulle inrättas 38 befattningar i lönegrad MEO 4 och 39 befattningar i MEO 2. För de största klinikerna avsåges 5 befattningar i MEO 6. Departementschefen förutsatte, att sköterskorna icke erhöles extra ordinarie anställning, förrän de blivit prövade under erforderlig tid.

Statsutskottet (utlåtande nr 180) föreslog en mindre avvikelse från vad departementschefen sålunda förordade. Ur rekryteringssynpunkt och då tandsköterskorna enligt vad utskottet inhämtat med avseende å kompetensfordringar komme att likställas, syntes det utskottet välbetänkt att proportionen mellan befattningarna i lönegraderna MEO 4 och MEO 2 förskötes i för befattningshavarna något förmånligare riktning. Utskottet föreslog därför, att av de beräknade 77 sköterskorna omkring två tredjedelar eller 51 placerades i MEO 4 och återstoden eller 26 i MEO 2.

Riksdagen beslöt i enlighet med vad statsutskottet sålunda föreslagit.

De sakkunniga. Kommittén anser för sin del att den nuvarande löneställningen — MEO 6 — för tandsköterskorna i ledande ställning vid arméns polikliniker i Boden, Skövde och Göteborg samt vid flottans tandpolikliniker i Stockholm och Karlskrona är lämpligt avvägd. Dessa tandsköterskor skulle alltså enligt kommitténs mening även fortsättningsvis i lönehänseende jämfästas med tandsköterskorna vid tandläkarinstitutet och hänföras till lönegrad Ce 10 (6) enligt 1945 års lönekommittés förslag till löneplan.

Beträffande övriga vid försvarsväsendet anställda tandsköterskor kan kommittén icke finna skäl föreligga för bibehållande av den nuvarande uppdelningen i två lönegrupper utan får kommittén föreslå, att samtliga tandsköterskor vid försvarsväsendet — förutom de tidigare nämnda i ledande ställning — jämfästas och placeras i lönegrad Ce 8 (4).

e) *Sjukbesökare vid marinen.*

Sjukbesökarnas arbetsuppgifter bestå icke endast i att besöka sjuka och föra sjukrulla och sjukjournal utan även i att biträda vederbörande distriktsläkare med sjukmönstringar och förberedande undersökningar, omläggningar m. m. Sjukbesökaren skall även utföra vissa laboratoriearbeten, taga blodprov m. m.

Sedan år 1934 har uppställts krav på sjukvårdsutbildning för att bli antagen till befattning av ifrågavarande slag. Arbetstiden är bestämd till högst 56 timmar per vecka.

Försvarets civila tjänstemannaförbund hemställde i skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 februari 1944, att Kungl. Maj:t måtte utfärda bestämmelser därom att sjukbesökarna under benämningen sjukvårdsassistent placerades i lönegrad MEO 12.

Försvarets civilförvaltning förordade en placering i lönegrad MEO 7 samt

ifrågasatte om icke befattningarna vid innehavarnas avgång borde utbytas mot sjuksköterskebefattningar i samma lönegrad.

I en inom försvarets sjukvårdsförvaltning i ärendet upprättad promemoria hade anförts, att sjukbesökarnas arbetsuppgifter i huvudsak motsvarade en sjuksköterskas arbetsuppgifter. Den utgående avlöningen syntes alltför låg, varför placering i lönegraden MEO 7 tillstyrktes. I den mån dåvarande innehavare av tjänsterna uppnådde pensionsåldern borde befattningarna enligt sjukvårdsförvaltningens mening lämpligen utbytas mot sjukskötersketjänster.

Försvarsväsendets lönenämnd erinrade, att nämnden i utlåtanden den 27 november 1942 angående extra ordinarie tjänstemän vid sjöförsvaret budgetåret 1942/43 med avlöning från andra anslag än sjöförsvarets avlöningsanslag tillstyrkt en uppflyttning av sjukbesökarna till lönegrad MEO 6. Nämnden framhöll vidare, att nämnden fann det tveksamt, huruvida med hänsyn till pågående utredningar ställning borde tagas till berörda frågor. Då emellertid sjukbesökarnas löneställning — i jämförelse med exempelvis för skötare vid sinnessjukhus gällande — syntes väl låg, ville lönenämnden icke motsätta sig en omedelbar förbättring av löneförmånerna genom uppflyttning till den av lönenämnden tidigare förordade lönegraden MEO 6.

Ifrågavarande framställning från försvarets civila tjänstemannaförbund har icke föranlett annan åtgärd än att framställningen överlämnats till försvarets tjänsteförteckningssakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörandet av dessa sakkunnigas uppdrag.

De sakkunniga. Vid övervägande av löneställningen för ifrågavarande befattningshavare har kommittén vid jämförelse med andra i sjukvårdsarbete sysselsatta befattningshavare kommit till den uppfattningen, att lönegrad Ce 12 (8) är motiverad.

f) Sjukvårdsbiträden vid flygförband.

1941 års försvarsutredning anförde i sitt betänkande med förslag till plan för organisationsarbetet inom försvarsväsendet, avseende budgetåren 1942/43 — 1946/47 bland annat, att varje flygflottilj borde tillföras ett kvinnligt sjukvårdsbiträde. Utredningen vore icke beredd att avgiva ett slutgiltigt förslag beträffande löneställningen för denna personalkategori, men hade i sina kostnadsberäkningar utgått från att löneställningen skulle bli MEO 4.

Föredragande departementschefen förordade (prop. nr 266/1942) att varje flygförband tillfördes ett kvinnligt sjukvårdsbiträde, vilket i enlighet med av försvarsväsendets lönenämnd och försvarsberedningen framställda förslag borde placeras i lönegraden MEO 3 i stället för — såsom utredningen föreslagit — lönegraden MEO 4.

De sakkunniga. Såvitt kommittén kunnat finna, fullgöra sjukvårdsbiträdena vid flygförbanden i stort sett samma arbetsuppgifter som sjukvårdsbi-

trädena vid de övriga försvarsgrenarna. Som i tidigare sammanhang anförts motivera dessa arbetsuppgifter enligt kommitténs mening icke högre placering än lönegrad 3 enligt 1945 års lönekommittés förslag till löneplan. Befattningarna böra därför enligt kommitténs mening placeras i lönegraden Ce 3.

Nuvarande innehavare av befattningar såsom sjukvårdsbiträden vid flygvapnet böra emellertid övergångsvis bibehållas vid sin lönegradsplacering eller enligt 1945 års lönekommittés förslag lönegraden Ce 7.

2. Garnisonssjukhusen.

a) *Köksförestånderska av 1. klass och biträdande köksförestånderska, tillika överkokerska.*

I sitt den 3 maj 1939 avgivna betänkande med förslag till militärt icke-ordinariereglemente anförde 1936 års lönekommitté bl. a. att, med den utveckling av avlöningsväsendet, som ägt rum efter tillkomsten av löneplanen K, lönekommittén för sin del ansåge bärande skäl icke längre föreligga för bibehållande av naturallönesystemet för den kvinnliga ekonomipersonalen vid försvarsväsendet. Övergång även för dessa befattningshavares vidkommande till ett bruttolönesystem genom befattningarnas överförande till extra ordinarie tjänster skulle enligt kommitténs mening vara ägnat att underlätta ett framtida bedömande av lönenivån i jämförelse med andra befattningar och förenkla avlöningsbestämmelsernas utformande. Genom en sådan åtgärd skulle också avlägsnas de ojämnheter i avlöningshänseende, som i viss mån följde av systemet med icke ortsgropperade nettolöner.

För genomförande av den sålunda för ekonomipersonalens vidkommande förordade övergången till bruttolönesystem hade kommittén funnit den närmast till hands liggande utvägen vara att avväga löneställningen efter dåvarande relationer i pensionshänseende och sålunda inplacera befattningarna i de lönegrader av löneplanen för extra ordinarie tjänstemän, för vilka pensionsunderlagen motsvarade de för befattningarna då gällande pensionsunderlagen.

Tjänsteförteckningen B till kungörelsen nr 215/1928 upptog allenast befattningar i 7, 5, 4 och 1 lönegraderna. Vid en jämförelse mellan pensionsunderlagen för dessa lönegrader och för försvarsväsendets extra ordinarie befattningar tillhörande löneplanen Eo framginge, att pensionsunderlaget för lönegraden K 7 överensstämde med underlaget för kvinnlig tjänsteman i lönegraden Eo 8, underlaget för lönegraden K 5 med underlaget för kvinnlig tjänsteman i lönegraden Eo 6 samt underlaget för lönegraden K 4 med underlaget för kvinnlig tjänsteman i lönegraden Eo 4. Lönekommittén hade med hänsyn till det anförda funnit skäligt, att befattningshavare i lönegraderna

K 7, K 5 och K 4 hänfördes till respektive 8, 6 och 4 lönegraderna i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän i det nya militära icke-ordinariereglementet.

Lönekommittén framhöll, att med ifrågavarande förslag om inplacering å extraordinarieplanen av här avsedd ekonomipersonal icke åsyftades ett slutligt ståndpunktstagande till frågan om löneställningen för ekonomipersonalen. Denna fråga vore enligt kommitténs uppfattning av beskaffenhet att böra underkastas närmare övervägande med hänsyn tagen till löneställningen för personalgrupper med likartad utbildning och jämförliga arbetsuppgifter inom statsförvaltningen i dess helhet. Kommitténs förslag vore sålunda att anse såsom en provisorisk lösning i avbidan på en blivande tjänsteförteckningsrevision.

I samband med anmälan av proposition nr 298/1939 med förslag till löneplaner för extra ordinarie tjänstemän m. fl. icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet m. m. anförde föredragande departementschefen, att, vad anginge inplaceringen å extraordinarieplanen av nu avsedd personal, kommitténs förslag härutinnan — vilket betecknats såsom ett provisorium i avbidan på den definitiva prövning av befattningarnas löneställning, vilken kommittén förutsatt skola äga rum i samband med en blivande revision av tjänsteförteckningen för extra ordinarie tjänstemän vid försvarsväsendet — syntes vara av beskaffenhet att tills vidare böra godtagas.

Riksdagen beslöt i enlighet med vad som sålunda föreslagits. Härigenom blevo befattningarna såsom köksförestånderska av 1. klass vid garnisonsjukhusen i Boden, Karlsborg och Sollefteå från och med den 1 juli 1939 inplacerade i lönegrad MEo 8 samt befattningen såsom biträdande köksförestånderska tillika överkokerska vid garnisonssjukhuset i Boden i lönegrad MEo 4. Sedermera hava ytterligare befattningar såsom köksförestånderska av 1. klass inrättats, så att numera en befattning av detta slag finnes vid varje garnisonssjukhus.

De sakkunniga. Vid den omprövning av löneställningen för köksföreståndarna vid statens sinnessjukhus, som genomfördes av 1945 års riksdag, ersattes den dåvarande indelningen av ifrågavarande köksföreståndare i två klasser med en uppdelning i tre skilda lönegrader. Såsom framgår av proposition nr 241/1945 (s. 45) motiverades denna ytterligare differentiering med hänsyn till förekommande olikheter i utspisningens storlek och därav följande skillnad i ekonomiskt ansvar för mathållningen. Härigenom blevo köksföreståndarna vid sinnessjukhusen hänförda till lönegraderna A 10, A 8 eller A 6. Vid de minsta sinnessjukhusen, där sålunda köksföreståndarna numera äro placerade i lönegraden A 6, uppgår det fastställda antalet vårdplatser till 200 à 300. Enligt uppgift från försvarets sjukvårdsförvaltning utgör antalet vårdplatser vid garnisonssjukhusen i Karlsborg 63, i Skövde 76, i Eksjö 100, i Linköping 81 och Sollefteå 90. Antalet vårdplatser vid garnisonssjukhuset

i Boden kommer efter avslutande av pågående utbyggnad av sjukhuset att uppgå till 472.

Med utgångspunkt från de principer, som enligt det föregående tillämpats vid lönesättningen för köksföreståndarna vid sinnessjukhusen, synas — bortsett från garnisonssjukhuset i Boden — befattningarna såsom köksförestånderska av 1. klass vid garnisonssjukhusen hava blivit för högt placerade i lönehänseende. Befattningen vid garnisonssjukhuset i Boden har däremot en för låg löneställning.

I anslutning till det anförda får kommittén föreslå, att befattningen såsom köksförestånderska av 1. klass vid garnisonssjukhuset i Boden hänföres till lönegrad Ce 14 (10), att motsvarande befattningar vid de övriga garnisonssjukhusen, nu placerade i lönegraden MEo 8, vid innehavarnas avgång ersättas av befattningar i lönegrad Ce 10 (6) samt att tjänstebenämningen för samtliga befattningar av ifrågakörande slag ändras till köksföreståndare.

Biträdande köksförestånderskan (tillika överkokerska) vid garnisonssjukhuset i Boden bör enligt kommitténs mening placeras i samma lönegrad som biträdande köksföreståndare vid truppförbanden och vid de statliga sinnessjukhusen, d. v. s. i lönegrad Ce 9 (5) under benämningen biträdande köksföreståndare.

b) *Sjukgymnaster.*

Vid garnisonssjukhuset i Boden inrättades från och med den 1 oktober 1944 två befattningar såsom sjukgymnast i lönegraden MEo 7. Sjukgymnasterna voro tidigare arvodesavlönade. Befattningshavarna ha samma arbetsuppgifter som sjukgymnasterna vid serafimerlasarettet, varför den nuvarande lönegradsplaceringen ej synes rätt avvägd. Kommittén föreslår, att sjukgymnastbefattningarna vid garnisonssjukhuset i Boden i lönegradshänseende jämföras med motsvarande tjänster vid serafimerlasarettet, d. v. s. inplaceras i lönegrad Ce 13 (9).

c) *Tvättförestånderska och maskintvättare.*

Befattningarna som tvättförestånderska och maskintvättare vid garnisonssjukhuset i Boden är i likhet med övriga befattningar av detta slag, tillhörande försvarsväsendet, beroende av den framtida organisationen av tvätt- och reparationstjänsten. Kommittén har ansett anledning icke föreligga för ändrad lönegradsplacering för dessa befattningar. Tjänstebenämningen tvättförestånderska synes böra ändras till tvättföreståndare.

K A P. V.

Distriktssköterskor.

Gällande bestämmelser. Bestämmelser angående distriktssköterskeväsendet ha meddelats i kungl. kungörelsen den 28 juni 1935 (nr 428; ändr. 407/1938, 263/1939, 1051/1940, 328/1941, 267/1946) angående statsbidrag till distriktsvård.

Statsbidrag till distriktssköterskas avlönande må utgå till landsting, som med iakttagande av vissa bestämmelser anordnat distriktsvård inom landstingsområde. Område, inom vilket landsting anordnat distriktsvård, benämnes distriktsvårdsområde och en distriktssköterskas verksamhetsområde distrikt.

Den hälsovårdsberedning, varom stadgas i lagen om landsting, utövar i egenskap av distriktsvårdsstyrelse ledningen av distriktsvården inom varje distriktsvårdsområde. Den omedelbara tillsynen över distriktsvården åligger, envar inom hans tjänstgöringsområde, provinsial- och extra provinsialläkare såsom närmaste förman för de i distriktsvården anställda befattningshavarna.

Distriktssköterskans tjänstgöring skall i allmänhet omfatta såväl upplysande och rådgivande verksamhet i avseende å barnavård, bostadsvård och hälsovård jämte övriga grenar av förebyggande vård, som ock all sådan sjukvård, som kan utövas i hemmen. Distriktssköterskan är dessutom skyldig att inom distriktet biträda den, som handhar vid sjukvårdsanstalt anordnad verksamhet för bistånd i personliga angelägenheter åt sjuka eller tillfrisknade (kuratorsverksamhet). Tjänstgöringsförhållandena skola vara närmare reglerade genom en av medicinalstyrelsen godkänd instruktion.

För att bliva antagen till distriktssköterska fordras att hava genomgått godkänd sjuksköterskeskola samt dessutom att ha bevistat kurs vid statens distriktssköterskeskola.

Enligt stadgan för statens distriktssköterskeskola den 27 maj 1938 (nr 329; ändr. 61/1941) fordras för att vinna inträde såsom elev vid skolan, att sökanden antingen fullständigt genomgått godkänd sjuksköterskeskola eller under minst två år åtnjutit undervisning vid sådan sjuksköterskeskola och avser att fullfölja sin sjuksköterskeutbildning vid distriktssköterskeskolan eller ock enligt äldre bestämmelser av medicinalstyrelsen förklarats hava förvärvat ett mått av kunskaper och färdigheter motsvarande det, som godkänd sjuksköterskeskola avser att bibringa.

Därjämte fordras, att sökanden på ett tillfredsställande sätt fullgjort praktisk tjänstgöring under följande minimitider, nämligen å medicinsk och kirurgisk avdelning vardera fyra månader, å operationsavdelning eller kirurgisk poliklinik två månader, å barnbördshus eller barnbördsavdelning en månad, å sinnessjukhus eller sinnessjukavdelning tre månader, å epidemisjukhus två månader samt där så varit möjligt å sanatorium eller tuberkulosavdelning två månader och å barnsjukhus sex månader.

Undervisningen är såväl teoretisk som praktisk och meddelas elev under en sammanlagd tid av högst ett år.

Distriktssköterska skall enligt kungörelsen angående statsbidrag till distriktsvård åtnjuta dels kontant lön av minst 1 800 kronor för år jämte tre ålderstillägg, vardera å 100 kronor, efter tre, sex och nio års väl vitsordad tjänstgöring, dels ock kostnadsfritt möblerad bostad jämte värme och lyse eller ock ersättning för dessa naturaförmåner efter ortens pris. Bostaden skall omfatta minst ett rum och kök jämte nödiga uthus ävensom, där så lämpligen kan ske, särskilt rum för mottagning. Tillika skall distriktssköterska, där så lämpligen kan ske, beredas fri telefon.

Distriktssköterska skall av distriktsvårdsområdet åtnjuta ersättning för kostnader för resor i tjänsten enligt av landstinget fastställda grunder samt i den ordning och den omfattning distriktsvårdsstyrelsen bestämmer. Hon skall äga rätt till en månads semester på tid, distriktsvårdsstyrelsen bestämmer.

Statsbidrag utgår med 1 000 kronor om året för varje distriktssköterskebefattning. Därjämte skola ovan angivna ålderstillägg bestridas av statsmedel.

Till förhöjning av nu nämnt statsbidrag till avlönande av distriktssköterska kan enligt kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 227; ändr. 248/1926, 146/1932, 574/1943, 270/1946) angående statsbidrag till åtgärder för åstadkommande av förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden beträffande sådant område särskilt statsbidrag å högst 500 kronor för år räknat utgå till det sjukvårdsområde, som sköterskan tillhör. Det särskilda statsbidraget må ej beviljas med mindre styrelsen för sjukvårdsområdet avgivit förbindelse att utöver sköterskan eljest tillkommande avlöningsförmåner till henne utbetala det belopp, vilket utgår såsom dylikt bidrag.

Lönefrågans tidigare behandling. Den 30 maj 1918 avgåvo särskilda sakkunniga betänkande angående bidrag av statsmedel för anställning av distriktssköterskor.

Enligt de sakkunnigas uppfattning vore distriktsvårdens främsta uppgift meddelandet av egentlig sjukvård. De sjukdomar, som härvid i första hand borde bliva föremål för distriktssköterskornas verksamhet, vore de vanliga epidemiska sjukdomarna, tuberkulosen, sinnessjukdomar och sinnesslöhet,

invaliditets- och vanföretillstånd samt kroniska och obotliga sjukdomar av icke specifik beskaffenhet. Distriktssköterskans sekundära uppgift i den allmänna hälsovårdens tjänst borde avse en rådgivande tillsyn av de fattigas bostäder samt renligheten och ordningen i hemmen, motarbetande av ovanor, missbruk och oförstånd i fråga om folknäringen, upplysningsarbete beträffande barnvården, särskilt vården av späda barn, tuberkulosdispensärverk-samhet samt spridande av kunskap om åtgärder till förekommande av epidemiska sjukdomars spridning.

Som kompetensfordran för distriktssköterska ansåges böra uppställas, att hon skulle genomgått minst ettårig, av staten godkänd sjuksköterskeskola i allmän sjukvård samt därutöver en av staten anordnad specialskola i distriktssjukvård.

De sakkunniga föreslog, att statsbidrag beviljades med 500 kronor per år och sköterska, vilken summa ungefärligen motsvarade en tredjedel av de totalkostnader, som anställning av en distriktssköterska under vanliga förhållanden kunde beräknas draga. För beviljande av statsbidrag till anställning av distriktssköterska borde staten givetvis uppställa vissa villkor med avseende på bland annat sköterskans löneförmåner. Enligt de sakkunnigas mening borde dessa villkor innefatta bland annat följande.

Sköterskans kontanta begynnelselön skulle vara minst 500 kronor och hennes kontanta slutlön minst 700 kronor, allt för år räknat. Sköterskan skulle hela året hava fri kost eller skälig ersättning för kost.

Sköterskan skulle hava rätt till fri bostad, lyse, värme och tvätt eller tillräcklig ersättning härför.

De nämnda avlöningsförmånerna vore beräknade under förutsättning av normalt penningvärde. Vid då rådande låga penningvärde måste en lämplig förhöjning av lönerna beräknas, och statsbidraget borde då höjas i förhållande till ökningen av den totala lönen.

Proposition i ämnet avgavs till 1919 års riksdag (nr 260). Föredragande departementschefen anslöt sig i allt väsentligt till de sakkunnigas förslag i fråga om distriktssköterskas utbildning, statsbidragets belopp samt distriktssköterskas avlöningsförmåner. I den kontanta lönen finge enligt departementschefens mening emellertid icke inräknas ersättning, som kunde tillkomma sköterskan för utförande av särskilda förrättningar.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag (skr. nr 6/1919).

Med anledning av vissa väckta motioner anhöll riksdagen i skrivelse den 29 april 1920 (nr 169), att Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda, vad som ytterligare från statens sida kunde och borde göras för att bereda befolkningen i övre Norrlands fjällbygder nödig sjukvård samt därefter vidtaga de åtgärder, vartill utredningen kunde giva anledning.

Genom brev den 21 maj 1920 anbefallde Kungl. Maj:t medicinalstyrelsen att i samråd med överstyrelsen för svenska röda korset verkställa utredning

i det uti riksdagens skrivelse angivna syftet och därefter till Kungl. Maj:t inkomma med den sålunda verkställda utredningen samt det yttrande och förslag i ämnet, som därav kunde föranledas. Med skrivelse den 8 mars 1921 överlämnade medicinalstyrelsen betänkande i ämnet.

I detta betänkande uttalades bland annat, att distriktssköterskorna i ödemarksområdena borde erhålla ett ortstillägg å 500 kronor, detta särskilt med hänsyn till nödvändigheten av att rekryteringen bleve i kvalitativt hänseende förstklassig och att kontinuiteten i största möjliga grad säkerställdes.

I samband med anmälan av proposition i ämnet till 1923 års riksdag (nr 91) anförde vederbörande departementschef bland annat följande.

Anskaffandet av lämpliga distriktssköterskor till ifrågavarande ödemarksområden måste vara en för sjukvården därstädes synnerligen viktig sak. Utom det att vistelsen i ett ödemarksdistrikt i och för sig i allmänhet kännes påfrestande för där stationerade befattningshavare, måste särskilda krav ställas på distriktssköterskorna därstädes av den anledning, att de mer än sådana sköterskor å andra orter bliva nödsakade att handla på eget ansvar utan order av läkare; även om läkare är stationerad å samma ort som sköterskan, läser denne ofta vara frånvarande på grund av sjukresa, som i ödemarken ej sällan räcker flera dagar. Det synes därför icke blott skäligt utan ock nödvändigt, om tillräckligt goda krafter skola erhållas, att distriktssköterskorna i ödemarksbygden tillerkännas en förhöjning i avlöningsförmånerna med föreslaget belopp.

Enligt de framställda förslagen skulle förhöjningen av lönen med 500 kronor utgå i form av motsvarande förhöjning å det statsbidrag, som utbetalas enligt gällande grunder. Ifrågavarande statsbidrag utgår emellertid icke till distriktssköterskan utan till dennas huvudman under förutsättning av att huvudmannen fullgör vissa föreskrivna prestationer till henne: viss fast lön samt fri kost, fri möblerad bostad, fri värme m. m. eller ock kontant ersättning för nämnda naturaförmåner. Föremånda förhöjning i statsbidraget skulle alltså även utgå till huvudmannen. Såsom villkor för erhållande av denna förhöjning måste därför krävas, att huvudmannen utfäst sig att i sin tur höja den kontanta minimiavlöningen till distriktssköterskan, nu 500—700 kronor med 500 kronor. Erforderliga stadganden härom torde utfärdas av Kungl. Maj:t.

Riksdagen (skr. nr 177) uttalade vissa betänkligheter emot att, på sätt Kungl. Maj:t ifrågasatt, förhöjningen av statsbidraget till distriktssköterskorna inom ifrågavarande områden skulle utgå med ett fixerat för samtliga sköterskor lika stort belopp. Med hänsyn såväl till de skiftande arbetsförhållanden som till de konsekvenser, ett bifall till förslaget skulle kunna komma att medföra, ansåge riksdagen, att ödemarkstilläggets storlek borde för varje särskilt distrikt prövas och bestämmas efter de lokala förhållandena, samt att tilläggets maximum borde utgöra det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet, 500 kronor.

Genom beslut den 18 mars 1932 bemyndigade Kungl. Maj:t medicinalstyrelsen att tillkalla vissa sakkunniga för att biträda vid utredning och överläggning rörande bland annat revision av då gällande bestämmelser angå-

ende statsbidrag till avlöning åt distriktssköterskor m. m. Resultatet av ifrågasvarande utredning framlades den 4 maj 1933 (SOU 1934: 9).

Medicinalstyrelsen föreslog att i samband med en ifrågasatt utvidgning av distriktssköterskornas verksamhet varje sköterska skulle äga i avlöning åt-njuta dels en kontant begynnelselöne av minst 1 800 kronor för år jämte två ålderstillägg, vardera å 100 kronor, efter fem och tio års väl vitsordad tjänstgöring, dels ock kostnadsfritt följande naturaförmåner, nämligen möblerad bostad jämte erforderlig köksutrustning, värme och lyse samt tvätt eller ock ersättning för dessa naturaförmåner efter ortens pris. Bostaden skulle omfatta minst ett rum och kök jämte nödiga uthus.

För varje på dylik sätt avlönad distriktssköterska skulle landstingen erhålla statsbidrag med 1 000 kronor per år. Därjämte skulle kostnaderna för ålderstilläggen bestridas av statsmedel.

I anledning av den faktiska stegringen av distriktssköterskornas avlöningsförmåner i jämförelse med vad tidigare beräknades, motsvarade statsbidraget icke längre, såsom från början var avsett, en tredjedel av de totalkostnader, som anställning av en distriktssköterska under normala förhållanden kunde beräknas draga. Då avlöningsförmånerna i medeltal uppginge till ett värde av 2 260 kronor, borde rätteligen statsbidraget utgöra 753 kronor. Av olika skäl borde detsamma emellertid ytterligare höjas. Med hänsyn till landstingens skyldigheter beträffande den slutna vården kunde det anses, att kostnaderna för distriktsvården lämpligen borde fördelas på så sätt, att vederbörande landsting bidroge till den del av kostnaderna, som motsvarade den sjukvårdande verksamheten, under det att kostnaderna för distriktsvården i övrigt, omfattande den förebyggande vården, bostadsvården etc., borde täckas av statsmedel. Sistberörda grenar av hälsovårdsarbetet, som i stor utsträckning avsåge det uppväxande släktet, vore, liksom hygieniskt arbete i allmänhet, ställda på lång sikt och syntes med hänsyn därtill böra bliva en uppgift för staten. Ehuru i praktiken en sådan uppdelning mötte svårigheter, då hälso- och sjukvård vore nära förbundna med varandra, vore det dock, enär en mångfald staten närmast tillkommande uppgifter på socialhygienens område enligt styrelsens förslag skulle ombesörjas av distriktssköterskorna, berättigat att med stöd av nämnda princip till staten överflytta en del av de bidrag, som utginge från landsting och kommuner. Vidare vore det över huvud taget otänkbart att genomföra en organisation som den föreslagna, utan att staten skänkte densamma ett rikligt tillmätt understöd. Fastställdes statsbidraget till det av medicinalstyrelsen angivna beloppet, skulle den föreslagna organisationen redan från början få en fast ekonomisk grund att bygga på. Vad särskilt anginge ålderstilläggen, skulle, därest staten åtog sig utgifterna för dem, vinnas enhetlighet i fråga om dessas utgående, så att en distriktssköterska kunde erhålla dylikt tillägg, oberoende av inom vilket distriktsvårdsområde hon först vunnit anställning.

Statsrådet och chefen för socialdepartementet anförde i samband med anmälan av proposition (nr 213) i ämnet till 1935 års riksdag, att vad anginge distriktssköterskornas avlöningsförmåner dessa för vissa delar av riket kunde anses för lågt beräknade. Men å andra sidan torde på åtskilliga håll högre avlöningsförmåner än de av medicinalstyrelsen beräknade icke utgå. Ifrågasvarande förmåner vore även att anse såsom minimiförmåner, avsedda för de minsta distrikten. Normallönen borde alltså ligga högre. Särskilt önskvärt vore, att distriktssköterskan i sådana distrikt, där allmänhetens besök vore eller kunde förväntas bliva talrika, bereddes en bostad om två rum och kök. På mångt håll kunde det även vara lämpligt att bereda sköterskan fri telefon. Detta borde emellertid avgöras från fall till fall och borde därför icke göras till villkor för statsbidrag. Huruvida fri tvätt och köksutrustning skulle ingå i löneförmånerna kunde diskuteras. Då emellertid bestämmelsen härom öppnade möjlighet för en reglering av lönen i denna del efter ortens sed, ansåge sig departementschefen ej böra frångå medicinalstyrelsens förslag härutinnan. Ej heller funne departementschefen tillräcklig anledning avvika från styrelsens förslag beträffande ålderstillägg.

Beträffande statsbidraget ansåge sig departementschefen icke böra tillstyrka högre sådant bidrag än vad medicinalstyrelsen föreslagit. Ur likformighetssynpunkt syntes lämpligast att staten och ej landstingen bekostade ålderstilläggen.

Sammansatta stats- och andra lagutskottet vid 1935 års riksdag fann sig böra tillstyrka det i propositionen framlagda förslaget beträffande den kontanta begynnelselönen. I fråga om naturaförmånerna fann utskottet förslaget om att fri tvätt och köksutrustning skulle ingå i dessa förmåner opraktiskt, varför utskottet icke ansåge lämpligt tillstyrka, att i distriktssköterskornas löneförmåner inrymdes fri tvätt och köksutrustning.

Utskottet uttalade vidare, att den nedsättning av de föreslagna naturaförmånerna, som utskottets i nyssangivna hänseende intagna ståndpunkt innebure, borde på ett eller annat sätt kompenseras. Det hade härvid förefallit utskottet lämpligt att — i överensstämmelse med vad som motionsvis påyrkats — vidtaga den förändringen beträffande de föreslagna ålderstilläggen, att ytterligare ett ålderstillägg å 100 kronor föreskrevs, varjämte tiden för ålderstilläggens utgående fastställdes till 3, 6 och 9 år.

Riksdagen godkände Kungl. Maj:ts förslag (skr. nr 380/1935) med de av utskottet föreslagna ändringarna.

De sakkunniga. Enligt vad från medicinalstyrelsen uppgivits utgjorde antalet av de i enlighet med gällande bestämmelser om distriktsvård inrättade distriktsskötersketjänsterna inom landet den 1 augusti 1946 1 595, varav 503 då voro vakanta. För samtliga dessa befattningar äro lönerna enligt överenskommelse den 13 februari 1946 mellan landstingens centrala lönenämnd och svensk sjuksköterskeförening, gällande från och med den 1 januari 1946,

reglerade på så sätt att å E-ort begynnelse-lön utgår med 2 220 kronor och slutlön, som erhålles efter 9 år, med 2 760 kronor. Hårtill kommer kostersättning med 720 kronor för år jämte bostad i enlighet med gällande bestämmelser. Å grundlön jämte kostersättning beräknas för närvarande dyrtidstillägg efter 19,6 procent. Den kontanta begynnelse-lönen utgör således 3 515 kronor och slutlönen 4 160 kronor för år. Några normer för värderingen av bostadsförmånen äro icke intagna i denna överenskommelse. För den händelse frågan om kontant ersättning för dylik förmån blir aktuell, fastställes denna ersättning från fall till fall.

Enligt en mellan landstingens centrala lönenämnd och svensk sjuksköterskeförening träffad överenskommelse ha emellertid hos landstingen anställda sjuksköterskor i öppen vård från och med den 1 januari 1947 t. o. m. den 31 december 1948 tillförsäkrats lön enligt lönegraden 13 i den av 1945 års lönekommitté föreslagna dyrortsgraderade löneplanen för statstjänstemän. Denna lön inkluderar ersättning för författningsenligt utgående naturaförmåner. Därest föreskriven bostad tillhandahålles, göres avdrag å avlöningen med belopp, motsvarande hyra för ett rum och kök jämte avgift för elektrisk energi eller gas, allt enligt i överenskommelsen särskilt angivna grunder. Landstingen ha således även beträffande sjuksköterskor i öppen vård övergått till bruttolönesystemet och därvid ansett, att dessa sjuksköterskor böra placeras en lönegrad högre än avdelningssköterska å sjukhus.

Av vad sålunda anförts framgår, att bestämmelserna om minimilön åt distriktssköterskor och statsbidrag till avlöande av sådana sköterskor äro föråldrade. Med hänsyn till de överenskommelser, som numera träffas mellan svenska landstingsförbundet och vederbörande personalorganisation, torde kunna ifrågasättas om bestämmelser om minimilön överhuvudtaget äro erforderliga, helst som några liknande bestämmelser icke ansetts påkallade för personal inom den slutna sjukvården. I vart fall lär enligt kommitténs mening minimilönen icke böra sättas lägre än vad som skall gälla enligt den senast träffade överenskommelsen. Kommittén delar landstingsförbundets uppfattning, att distriktssköterskorna med hänsyn till deras utbildning och arten av deras arbetsuppgifter böra placeras en lönegrad högre än avdelningssköterska inom den slutna vården. Med utgångspunkt från kommitténs förslag, att avdelningssköterska i statlig tjänst skall hänföras till lönegraden Ca 13, borde följaktligen distriktssköterska erhålla löneförmåner motsvarande närmast högre lönegrad. Kommittén har emellertid ansett sig icke böra föreslå att minimilönen sättes högre än att densamma motsvarar den avlöning, om vilken överenskommelse såsom nyss sagts träffats eller som skall tillkomma befattningshavare i lönegrad Ca 13 i förenämnda löneplan. Anledning att i samband härmed utfärda föreskrifter rörande övriga löneförmåner synes icke föreligga, då man torde kunna förutsätta att landstingen i detta avseende liksom hittills komma att tillämpa de allmänna lönebestäm-

melser, som gälla för övriga anställningshavare hos landstingen. Då enligt de allmänna lönebestämmelser, som skola träda i kraft den 1 januari 1947, föreskrivits att samma bestämmelser rörande kallortstillägg, som kunna bliva gällande för statens tjänstemän, skola tillämpas för landstingens befattningshavare, lärar särskilt ödemarkstillägg icke vidare böra utgå.

I detta sammanhang må framhållas, att 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen har att beakta framfört förslag att med tanke särskilt på behovet i mera glest befolkade landsdelar utbilda distriktssköterskor med jämväl barnmorskekompetens.

Förestående förslag rörande löneförmånerna åt distriktssköterskor har gjorts med utgångspunkt från nu gällande kompetensföreskrifter och organisation. Därest en omorganisation av distriktsvården och barnmorskeväsendet verkställes och i samband därmed eller eljest utbildningsförhållanden och kompetenskrav ändras, kan givetvis bliva påkallat, att lönefrågan upptages till förnyad omprövning.

Vad angår frågan om statsbidrag till avlönande av distriktssköterskor får kommittén erinra om att statsrådet och chefen för socialdepartementet tillkallat särskilda sakkunniga för att verkställa översyn av grunderna och villkoren för statens bidrag till hälso- och sjukvården samt framlägga därav föranledda förslag. Vid sådant förhållande har kommittén utgått ifrån att spørsmålet om nu ifrågavarande statsbidrag kommer att upptagas till prövning av dessa sakkunniga.

Enligt vad kommittén inhämtat torde emellertid dessa sakkunniga icke kunna slutföra sitt uppdrag inom sådan tid, att utredning och förslag rörande statsbidrag till den öppna hälso- och sjukvården kan föreläggas 1947 års riksdag. Med hänsyn härtill och då landstingen beslutat att fr. o. m. den 1 januari 1947 övergå till att avlöna distriktssköterskorna enligt bruttolöneprincipen, torde det bliva erforderligt att meddela provisoriska statsbidragsbestämmelser. Att utarbeta förslag härtill lär lämpligen böra anförtros åt ovannämnda sakkunniga.

K A P. VI.

Statsanställda barnmorskor och distriktsbarnmorskor.**A. Utbildningsförhållanden.**

Utbildning av barnmorskor försiggår för närvarande vid barnmorskeläroanstalterna i Stockholm och Göteborg. Stadga för barnmorskeundervisningen har meddelats av Kungl. Maj:t den 13 maj 1938 (nr 191; ändr. 535/1939).

För att vinna inträde såsom elev vid barnmorskeläroanstalt fordras bland annat att äga de kunskaper, som en fullständig folkskolekurs är avsedd att bibringa. De sökande till läroanstalterna, vilka bäst motsvara inträdesfordringarna och för övrigt synas vara lämpliga, skola genomgå en månads provtjänstgöring. Sökande, som fullständigt genomgått godkänd sjuksköterskeskola, är befriad från provtjänstgöring. Annan sökande må av överläraren medgivas enahanda befrielse. Utbildningstiden är — provmånaden ej inräknad — 23 månader. Under varje år avbrytes undervisningen av tre veckors sammanhängande ferier. Elev, som fullständigt genomgått godkänd sjuksköterskeskola, är befriad från deltagande i undervisningskursen under fem månader, vilka överläraren bestämmer. Annan elev må av medicinalstyrelsen efter överlärarens hörande medgivas enahanda befrielse. Utbildningen börjar med en teoretisk kurs om högst fem månader, fortsätter med praktisk utbildning å det barnbördshus, till vilket läroanstalten är förlagd, samt avslutas med en teoretisk kurs under cirka en månads tid.

Under tiden för den teoretiska undervisningen tillhandahålles på statens bekostnad fri bostad och fri kost åt samtliga elever, varjämte elever, som därav äro i behov, kunna tilldelas statliga understöd med högst 100 kronor såsom bidrag till inköp av kläder, instrument och böcker m. m. Under tiden för den praktiska utbildningen tillhandahåller Stockholms respektive Göteborgs stad fri kost och logi ävensom en mindre kontant ersättning för det arbete eleverna utföra å vederbörande barnbördshus.

Genom beslut den 18 maj 1945 har Kungl. Maj:t förordnat, att vid vardera av barnmorskeläroanstalterna i Stockholm och Göteborg må tills vidare från och med budgetåret 1945/46 anordnas två kurser årligen för utbildning av barnmorskor, varje kurs omfattande högst 36 elever. Beträffande antalet sökande till läroanstalterna och tillgången överhuvudtaget på barnmorskor får kommittén hänvisa till 1941 års befolkningsutrednings den 22 november 1945 avgivna betänkande om förlossningsvården (SOU 1945: 50, sid. 15 o. f.).

Vid barnmorskeläroanstalterna skola årligen anordnas två repetitionskurser för barnmorskor. Därjämte skola, efter medicinalstyrelsens beprövande, sådana kurser anordnas vid andra lämpliga barnbördshus. Repetitionskurs skall omfatta minst fjorton dagar. Sådan kurs har till ändamål att bereda legitimerade barnmorskor tillfälle att ånyo genomgå, vad de under lärotiden inhämtat, samt lära känna nyare framsteg inom förlossningskonsten och beträffande späda barns vård.

B. Lönefrågan.

I skrivelse till kommittén den 28 december 1945 (bil. A 6) har svenska barnmorskeförbundet hemställt, att kommittén ville föreslå att tjänstebarnmorska måtte i löne- och anställningshänseende åtminstone jämsställas med kvinnlig folkskollärare.

I. Statsanställda barnmorskor.

Personalförteckningen för karolinska sjukhuset upptager 4 befattningar såsom barnmorska i lönegraden A 7. Befattningar av detta slag inrättades första gången från och med budgetåret 1939/40 och uppfördes då i nyssnämnda lönegrad.

Innehavarna av ifrågavarande befattningar tjänstgöra å förlossningsavdelningen. Krav på sjuksköterskeutbildning har ej uppställts för erhållande av befattningarna, men enligt vad som, uppgivits från karolinska sjukhuset inneha tre av ifrågavarande fyra barnmorskor jämväl sådan utbildning.

De sakkunniga. Vid inrättande av barnmorskebefattningarna vid karolinska sjukhuset ha dessa befattningar med avseende å lönegradsplacering utan särskild motivering jämsställts med avdelningsskötersketjänsterna. Kommittén har med hänsyn till de arbetsuppgifter, som åvila barnmorskorna vid karolinska sjukhuset, funnit befogat att denna likställdhet bibehålles även i fortsättningen. Kommittén föreslår alltså, att de å karolinska sjukhusets avlöningsstat upptagna befattningarna såsom barnmorska i lönegraden A 7 uppföras i lönegrad Ca 13 (9).

I detta sammanhang må framhållas, att kommittén ansett sig icke hava att ingå på omprövning av de arvoden, som från avlöningsstaten för barnmorskeläroanstalterna utgå till överbarnmorska och instruktionsbarnmorska. Dessa arvoden torde nämligen i den mån de icke utgöra ersättning för deltidstjänst, hava utmätts med utgångspunkt från de avlöningsförmåner, som utgå till de hos Stockholms stad och Göteborgs stad anställda barnmorskor, vilka förutsatts skola innehava befattningarna. Denna beräkningsgrund torde enligt kommitténs mening även i fortsättningen böra tillämpas.

2. Distriktsbarnmorskor.

Gällande bestämmelser. De grundläggande bestämmelserna rörande barnmorskeväsendet återfinnas i förordningen den 30 juni 1943 (nr 570) om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. Vidare bestämmelser äro givna i reglementet den 21 november 1919 (nr 798) för barnmorskor, vilket reglemente ändrats genom kungörelser den 12 maj 1927 (nr 145), den 29 maj 1931 (nr 173), den 9 oktober 1931 (nr 343), den 14 juni 1940 (nr 576), den 31 december 1943 (nr 939) och den 15 juni 1945 (nr 313), samt i reglementet den 31 december 1943 (nr 938) för barnmorskestyrelserna i riket. Av de ytterligare författningar, som röra barnmorskeväsendet, må här nämnas kungörelsen den 30 juni 1943 (nr 572) angående statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor m. m., kungörelsen den 24 september 1937 (nr 800) angående dyrtidshjälp åt vissa av kommun fast anställda barnmorskor med däri den 30 juni 1943 (nr 573) vidtagen ändring samt kungörelsen den 31 december 1943 (nr 943) med vissa bestämmelser om tillsättning av distriktsbarnmorsketjänst m. m. Slutligen beröres barnmorskeväsendet i kungörelserna den 21 juli 1937 (nr 742 och 743) angående statsbidrag till uppförande eller inrättande av förlossningsanstalter och till driften av förlossningsanstalter och väntehem m. m. med i den sistnämnda den 5 maj 1939 (nr 262) och den 6 juni 1941 (nr 384) samt den 30 juni 1943 (nr 571) vidtagna ändringar ävensom kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 227) angående statsbidrag till åtgärder för åstadkommande av förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden med däri den 18 juni 1926 (nr 248), den 22 april 1932 (nr 146), den 30 juni 1943 (nr 574) och den 31 maj 1946 (nr 270) vidtagna ändringar samt kungörelsen den 30 juni 1943 (nr 575) om fortbildningskurser i barnavård för distriktsbarnmorskor.

Vederbörande barnmorskestyrelse skall anvisa distriktsbarnmorska visst område, där hon i första hand skall utöva sin verksamhet, samt bestämma hennes stationeringsort.

Det åligger distriktsbarnmorska dels att utan annan ersättning av den vårdade än resekostnader lämna förvård åt havande kvinnor, biträde vid förlossning i hemmet och lämna eftervård åt kvinnor, som efter förlossning vårdas i hemmet, dels i den mån barnmorskestyrelsen så beslutar att tjänstgöra å förlossningsanstalt, som drives eller erhåller driftbidrag av landstinget eller staden, att biträda i förebyggande mödra- och barnavård och vid barnavårdsnämnds befattning med ärenden om mödrahjälp samt att biträda i sådan sjukvård, som utövas i hemmen. Det ankommer på medicinalstyrelsen att utfärda närmare bestämmelser rörande omfattningen av distriktsbarnmorskas anlitage för hemsjukvård.

Distriktsbarnmorska är skyldig deltaga i fortbildningskurs i barnavård för distriktsbarnmorskor, för vilken hon uttagits av medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsen kan, om tillgången på barnmorskor inom visst distrikt överstiger behovet, ålägga barnmorska att taga anställning, som erbjudes henne inom annat distrikt.

Den omedelbara tillsynen över distriktsbarnmorska åligger den tjänsteläkare inom vars tjänstgöringsområde barnmorskans stationeringsort är belägen.

Distriktsbarnmorska skall åtnjuta dels kontant lön av minst 1 800 kronor per år jämte ålderstillägg, vart och ett å 180 kronor efter 3, 6 och 9 års väl vitsordad tjänst, ävensom det eller de tillägg, som skulle utgå å den kontanta lönen, därest hon vore statsanställd och underkastad civila avlöningsreglementet, dels ock kostnadsfritt möblerad bostad jämte värme och lyse eller ock ersättning för dessa naturaförmåner efter ortens pris. Bostaden skall omfatta minst ett rum och kök jämte nödiga uthus samt, om hinder icke möter, särskilt rum för mottagning. Barnmorska äger vidare åtnjuta dels fri sjukvård enligt de bestämmelser, som gälla för innehavare av närmast jämförbara befattningar i landstingets eller stadens tjänst, dels ock utan minskning av lönen semester under 30 dagar årligen å tid, som barnmorskestyrelsen bestämmer. Slutligen är distriktsbarnmorska tillförsäkrad viss lön under tjänstledighet för deltagande i fortbildningskurs och repetitionskurs. Detsamma gäller också vid tjänstledighet till förekommande av smittas spridning och vid tjänstledighet för sjukdom och havandeskap.

Distriktsbarnmorska skall kostnadsfritt erhålla alla för sina arbetsuppgifter erforderliga förbrukningsartiklar, varjämte, där så utan olägenhet kan ske, fri telefon skall beredas henne. Då distriktsbarnmorska för förrättning i barnaföderskas hem måste företaga färd, som överstiger en kilometer, är hon berättigad att av den vårdade erhålla antingen fri skjuts eller ersättning för resekostnaden enligt taxa, som fastställs av medicinalstyrelsen.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 21 juni 1946 skall till varje distriktsbarnmorska, som under budgetåret 1946/47 eller del därav innehar ordinarie befattning, utgå ett månatligt tillägg å lönen av 50 kronor eller för helt år med 600 kronor. Å detta tillägg skall rörligt tillägg eller kristillägg icke beräknas.

Statsbidrag till avlöande av distriktsbarnmorska utgår med belopp, motsvarande de kontanta avlöningsförmåner, som hon författningsenligt äger åtnjuta; bidrag utgår dock med allenast hälften av nämnda belopp för den tid utöver 3 månader av ett och samma kalenderår, som distriktsbarnmorska jämlikt anvisning av barnmorskestyrelsen tjänstgör å barnbördsavdelning eller å förlossningshem om minst sex vårdplatser, till vilkas drift statsbidrag utgår. Har distriktsbarnmorska av medicinalstyrelsen ålagts att taga anställning, som erbjudes henne inom annat barnmorskedistrikt, utgår till nämnda distrikt statsbidrag med belopp motsvarande den flyttningkostnadsersättning, som tillkommer henne.

Till förhöjning av nu nämnt statsbidrag kan enligt kungörelsen den 15 juni 1923 beträffande ödemarksområde särskilt statsbidrag utgå till barnmorskedistrikt inom ödemarksområde. Statsbidrag, som här avses, utgår med 100, 150 och 200 kronor för år räknat. Det särskilda statsbidraget må ej beviljas med mindre än att vederbörande huvudman avgivit förbindelse dels att utöver barnmorskan tillkommande lagstadgad kontant minimiavlöning till henne utbetala det belopp, vilket kommer att utgå såsom dylikt bidrag, dels ock att dessutom till barnmorskan betala ett kontant lönetillägg till minst lika stort belopp som det särskilda statsbidraget.

Lönefrågans tidigare behandling. Frågan om lagstadgad minimilön med statsbidrag för barnmorskor väcktes i riksdagen genom motioner åren 1885, 1887 och 1888. Samtliga motioner blevo avslagna av riksdagen.

Sedan ett flertal olika förslag varit framlagda upptog Kungl. Maj:t frågan och framlade vid 1908 års riksdag proposition med förslag om lagstadgad kommunal minimilön av 300 kronor per år jämte husrum och fri vedbrand. Propositionen bifölls och i överensstämmelse härmed utfärdades den 13 juni 1908 lag angående kommuns skyldighet i fråga om anställande av barnmorska.

Frågan om statsbidrag till barnmorskornas avlöning var åren 1912 och 1913 föremål för behandling av riksdagen, dock utan att ändring skedde i gällande bestämmelser.

Barnmorskeförbundet ingick år 1914 med framställning till Kungl. Maj:t om förhöjning av de kommunalt anställda barnmorskornas löner till 500 kronor per år jämte två ålderstillägg. Sedan framställningen remitterats till medicinalstyrelsen föreslog styrelsen, att minimilönen för barnmorska skulle höjas till 800 kronor per år. Efter proposition i ämnet godtogs detta förslag av 1919 års riksdag. Genom beslut av 1926 års riksdag ökades minimilönen för distriktsbarnmorska till 950 kronor per år.

Den 10 december 1935 framlade befolkningskommissionen betänkande med förslag till omorganisation av den slutna förlossningsvården, barnmorskeväsendet och barnmorskeutbildningen samt till vissa åtgärder beträffande förebyggande mödra- och barnavård.

Efter behandling av detta förslag beslöt 1937 års riksdag (skr. nr 307) att distriktsbarnmorska skulle tillkomma följande avlöningsförmåner.

Den kontanta lönen skulle utgöra minst 1 500 kronor för år jämte tre ålderstillägg, vardera å 100 kronor, efter tre, sex och nio års väl vitsordad tjänstgöring. Härtill komme kostnadsfritt möblerad bostad jämte värme och lyse eller ock ersättning för dessa naturaförmåner efter ortens pris.

Utöver sålunda stadgad kontant lön skulle distriktsbarnmorska, som under loppet av ett kalenderår biträtt vid mer än tjugofem förlossningar i hemmet eller å förlossningsanstalt, vilken dreves av landsting, åtnjuta lönetillägg med 10 kronor för varje sådan förlossning utöver tjugofem, dock högst med 300

kronor för kalenderår. Distriktsbarnmorska skulle äga rätt att åtnjuta semester under sammanlagt trettio dagar årligen på tid, som barnmorskestyrelsen bestämde.

Statsbidrag till avlönande av distriktsbarnmorska skulle utgå för år med 1 500 kronor jämte det eller de ålderstillägg å 100 kronor och det lönetillägg å högst 300 kronor, vartill barnmorskan vore berättigad.

I en vid 1941 års riksdag inom andra kammaren väckt motion (nr 86) hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att utredning skyndsammast komme till stånd angående dels barnmorskornas löneförhållanden dels ock ett bättre utnyttjande av distriktsbarnmorskornas arbetskraft såväl inom den slutna barnmorskevården som inom den förebyggande mödra- och barnavården.

Riksdagen biföll det i motionen framställda yrkandet.

Den 28 juni 1941 tillkallade statsrådet och chefen för socialdepartementet efter Kungl. Maj:ts bemyndigande vissa sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning rörande distrikts- och reservbarnmorskornas löneförhållanden och möjligheterna att i större utsträckning än dittills utnyttja dessa befattningshavares arbetskraft inom förlossningsvården angränsande arbetsfält.

I sitt den 23 mars 1942 avgivna betänkande föreslog de sakkunniga i huvudsak följande.

Distriktsbarnmorskorna skulle i större utsträckning än dittills användas inom den slutna förlossningsvården samt den förebyggande mödravården. Vidare skulle de efter genomgången kompletteringskurs tills vidare biträda vid den förebyggande barnavården, intill dess distriktsvårdsorganisationen blivit fullt utbyggd. Såsom en för barnmorskorna särskilt lämplig arbetsuppgift angavs därjämte att biträda barnavårdsnämnderna vid utredning och kontroll av mödrahjälpen. De sakkunniga tänkte sig slutligen, att distriktsbarnmorskornas outnyttjade arbetskraft skulle vid sjuksköterskebrist tagas i anspråk för enklare hemsjukvård under tjänsteläkares överinseende.

För att i möjligaste mån erhålla garantier för ett effektivare utnyttjande av tjänstebarnmorskornas arbetskraft i enlighet med sålunda angivna riktlinjer föreslogs, att för varje landstingsområde, respektive stad utanför landsting fastställdes en 10-årsplan, enligt vilken bland annat den öppna förlossningsvården icke skulle givas större omfattning än som fordrades i förhållande till den slutna vårdens utbyggande. Bedömandet av antalet behövliga distriktsbarnmorsketjänster förutsattes skola ske centralt genom medicinalstyrelsen, medan respektive huvudmän fritt skulle äga bestämma befattningshavarnas stationeringsort och tjänstgöringsförhållanden. Den dåvarande indelningen i barnmorskedistrikt föreslogs skola upphöra och i stället skulle varje landstingsområde respektive stad, som ej deltog i landsting, utgöra ett

barnmorskedistrikt. De sakkunniga föreslogo vidare, att den kontanta grundlönen skulle för samtliga distriktsbarnmorskor höjas från 1 500 kronor till 1 800 kronor samt att utgående ålderstillägg skulle höjas från 100 till 180 kronor. Därjämte skulle utgå rörligt tillägg och kristillägg enligt för statens tjänstemän gällande grunder. Därvid hade förutsatts, att den särskilda ersättning av statsmedel, som tillkomme tjänstebarnmorska för biträde vid mer än 25 förlossningar eller i förebyggande barnavård, skulle bortfalla. Likaså hade räknats med att några kontanta lönetillskott från huvudmännen icke längre skulle bli erforderliga. Naturaförmånerna skulle däremot lämnas orubbade.

Den i ämnet till 1943 års riksdag avgivna propositionen (nr 209), som blev av riksdagen godtagen, anslöt sig i huvudsak till vad sålunda föreslagits.

Föredragande departementschefen hade bland annat uttalat, att han i princip intet hade att erinra mot förslaget i vad det avsåge tjänstebarnmorskornas avlöningsförhållanden. Då dessa barnmorskor i enlighet med vad som förordats beträffande deras arbetsförhållanden i det stora hela kunde beräknas få full sysselsättning, syntes enligt departementschefens mening en enhetlig reglering av deras löner få anses motiverad.

I detta sammanhang må även erinras om att 1941 års befolkningsutredning i sitt den 22 november 1945 avgivna betänkande uttalade, att distriktsbarnmorskeväsendets organisation i stort sett vore tillfredsställande. En viktig orsak till bristen på barnmorskor ansåge utredningen vara de otillfredsställande lönerna.

Enligt överenskommelse den 5 maj 1945 mellan landstingens centrala lönenämnd och svenska barnmorskeförbundet, gällande från och med den 1 januari samma år, utgår till distriktsbarnmorska begynnelselönen med 1 800 kronor och slutlön, efter 9 år, med 2 340 kronor. Distriktsbarnmorska skall därjämte tillhandahållas bostad i enlighet med vad stadgas i vederbörande författning. Distriktsbarnmorska äger åtnjuta rörligt tillägg och kristillägg å grundlön och ålderstillägg enligt de grunder, som gälla för statliga befattningshavare, avlönade enligt civila avlöningsreglementet (för närvarande 31 procent). Härtill kommer förenämnda under budgetåret 1946/47 utgående månatliga tillägg å lönen av 50 kronor eller för helt år 600 kronor.

De sakkunniga. Från medicinalstyrelsen har uppgivits, att antalet den 1 augusti 1946 inrättade distriktsbarnmorsketjänster utgjorde 1 020, varav 102 då voro vakanta.

Därest värdet av den distriktsbarnmorska författningen enligt tillkommande förmånen av fri bostad uppskattas till 900 kronor för år, utgör från och med den 1 juli 1946 begynnelselönen för distriktsbarnmorska (1 800 + 558 + 600 + 900 =) 3 858 kronor och slutlönen (2 340 + 725 + 600 + 900 =) 4 565 kronor. Vid jämförelse med statliga befattningshavare med lön enligt löneplan Eo

motsvarar förenämnda begynnelselön närmast å A-ort 4 löneklassen, å E-ort 2 löneklassen och å I-ort löneklass a. Slutlönen för distriktsbarnmorska motsvarar närmast å A-ort 8 löneklassen, å E-ort 6 löneklassen och å I-ort 3 löneklassen.

Med hänsyn till att vid de löneavtal, som under år 1946 ingåtts mellan landstingens centrala lönenämnd och vederbörande personalorganisationer, den av 1945 års lönekommitté föreslagna dyrortsgraderade löneplanen kommit till tillämpning med avseende å sjukvårdspersonal har det för kommittén framstått som naturligt, att även minimilönen för distriktsbarnmorska anknutes till denna löneplan.

Beträffande distriktsbarnmorskorna torde det vara påkallat att statsmakterna fastställa minimilön, åtminstone så länge nu gällande principer i fråga om fördelningen av avlöningskostnaderna mellan staten och kommunerna tillämpas.

Kommittén har enligt det föregående funnit sig böra föreslå, att minimilönen för distriktssköterska icke sättes högre än att densamma motsvarar de löneförmåner, som tillkomma befattningshavare i lönegraden Ca 13 i nysnämnda löneplan.

För distriktsbarnmorska bör enligt kommitténs mening en något lägre löneställning ifrågakomma och har kommittén stannat vid att förorda, att minimilönen bestämmas till 11 lönegraden i 1945 års lönekommittés förslag till dyrortsgraderad löneplan. Därest så sker skulle, med utgångspunkt från ett rörligt tillägg av 6 procent, begynnelselönen för en distriktsbarnmorska komma att utgöra i lägsta dyrortsgruppen 4 944 kronor och i högsta dyrortsgruppen 5 892 kronor. Motsvarande slutlöner skulle komma att utgöra 5 652, respektive 6 720 kronor. Vid jämförelse med nu utgående löneförmåner skulle detta innebära en icke oväsentlig löneförhöjning. Beträffande övriga löneförmåner torde kunna förutsättas, att landstingen komma att tillämpa samma allmänna bestämmelser för distriktsbarnmorskorna, som gälla för övriga befattningshavare hos landstingen. Vid sådant förhållande synes — i överensstämmelse med vad kommittén framhållit i fråga om distriktssköterskorna — anledning ej föreligga att utfärda särskilda föreskrifter i detta avseende.

Förestående förslag rörande löneförmånerna åt distriktsbarnmorskor — liksom förslaget om minimilön åt distriktssköterskor — har gjorts med utgångspunkt från nu gällande utbildningsförhållanden och organisation. Därest en omorganisation av distriktsvården och barnmorskeväsendet verkställs och i samband därmed eller eljest utbildningsförhållandena ändras, kan givetvis bliva påkallat att även lönefrågan för distriktsbarnmorskorna upptages till förnyad omprövning.

Frågan om statsbidrag för avlönande av distriktsbarnmorska torde, i överensstämmelse med vad ovan anförts beträffande motsvarande statsbidrag till distriktssköterska, böra upptagas till prövning av de av statsrådet och chefen

för socialdepartementet tillkallade sakkunniga för verkställande av översyn av grunderna och villkoren för statens bidrag till hälso- och sjukvården.

Även i fråga om distriktsbarnmorskorna torde det emellertid, om den föreslagna regleringen av minimilönen skall träda i kraft den 1 juli 1947, bliva erforderligt att meddela provisoriska statsbidragsbestämmelser i avvaktan på resultatet av dessa sakkunnigas förslag till reglering av frågan om statsbidrag till den öppna hälso- och sjukvården. Såsom kommittén framhållit beträffande distriktssköterskorna, torde utarbetandet av sådana bestämmelser lämpligen böra anförtros åt nämnda sakkunniga.

K A P. V I I.

Sammanställning och kostnadsberäkningar.

I nedanstående tablå har sammanställts de statliga befattningar, beträffande vilka kommittén i det föregående framlagt förslag i fråga om ändrad lönegradsplacering eller tjänstebenämning.

Nuvarande			De sakkunnigas förslag		
Antal befattningar	Benämning	Lönegradsplacering	Antal befattningar	Benämning	Lönegradsplacering
<i>Fångvårdsanstalterna.</i>					
2	Sjuksköterska	A 7	2	Översköterska	Ca 13
<i>Statens uppfostringsanstalt å Bona.</i>					
1	Sjuksköterska	Eo 6	1	Översköterska	Ce 12
1	Tvätterska	Eo 3	1	Ekonomibitråde	Ce 6
			1	»	Ce 6
2	Kokerska	Eo 1	1	»	Ce 3
1	Bagerska	Ex 3	1	»	Ce 6
1	Köksbiträde	Ex 1	1	»	Ce 2
<i>Försvarets sjukvårdsförvaltning.</i>					
1	Sjuksköterskeinspektis	Eo 15	1	Sjuksköterskeinspektis	Ce 22
<i>Armén.</i>					
38	Husmoder av 1. klass ...	MEo 10	38	Köksföreståndare	Ce 14
26	Husmoder av 2. klass ...	MEo 8	26	»	Ce 12
			5	Instruktionssköterska ..	Ce 15
95 ¹	Sjuksköterska	MEo 7	90	Översköterska	Ce 13
57	Biträdande husmoder ..	MEo 5	57	Bitr. köksföreståndare .	Ce 9
26 ²	Tandsköterska	MEo 2	26	Tandsköterska	Ce 8
3	Kokerska	MV 3	3	Ekonomibitråde	Ce 6
116	Första biträde (för kök och servering)	MV c	116	»	Ce 3
728	Biträde (för kök och servering)	MV d	728	»	Ce 2
173	Sjukvårdsbiträde	MV d	173	Sjukvårdsbiträde	Ce 3

¹ Härutöver finnes en vakant befattning, avsedd för skärmbildsundersökningar.

² Av dessa befattningar äro vissa avsedda även för marinen och flygvapnet. Någon uppgift angående befattningarnas fördelning å de olika försvarsgrenarna har dock ej kunnat erhållas.

Nuvarande			De sakkunnigas förslag		
Antal befattningar	Benämning	Lönegrads-placering	Antal befattningar	Benämning	Lönegrads-placering
<i>Marinen.</i>					
7	Husmoder av 1. klass ...	MEo 10	7	Köksföreståndare	Ce 14
6	Husmoder av 2. klass ...	MEo 8	6	»	Ce 12
16	Sjuksköterska	MEo 7	16	Översköterska	Ce 13
11	Biträdande husmoder ..	MEo 5	11	Bitr. köksföreståndare ..	Ce 9
3	Sjukbesökare	MEo 4	3	Sjukbesökare	Ce 12
2	Kokerska	MV 3	2	Ekonomibitråde	Ce 6
20	Första biträde (för kök och servering)	MV c	20	»	Ce 3
101	Biträde (för kök och servering)	MV d	101	»	Ce 2
28	Sjukvårdsbiträde	MV d	28	Sjukvårdsbiträde	Ce 3
<i>Flygvapnet.</i>					
2	Husmoder av 1. klass ...	MEo 10	2	Köksföreståndare	Ce 14
18	Husmoder av 2. klass ...	MEo 8	18	»	Ce 12
20	Sjuksköterska	MEo 7	20	Översköterska	Ce 13
21	Biträdande husmoder ..	MEo 5	21	Bitr. köksföreståndare ..	Ce 9
20	Sjukvårdsbiträde	MEo 3	20	Sjukvårdsbiträde	Ce 3
40	Första biträde (för kök och servering)	MV c	40	Ekonomibitråde	Ce 3
253	Biträde (för kök och servering)	MV d	253	»	Ce 2
<i>Garnisonssjukhusen.</i>					
30	Sjuksköterska	A 7	30	Översköterska	Ca 13
4	Husmoder	MEo 9	1	Första föreståndarinna	Ce 18
			3	Föreståndarinna	Ce 15
6	Köksförestånderska av 1. klass	MEo 8	1	Köksföreståndare	Ce 14
			5	»	Ce 10
35	Sjuksköterska	MEo 7	35	Översköterska	Ce 13
2	Sjuggymnast	MEo 7	2	Sjuggymnast	Ce 13
31	Assistentköterska	MEo 5	31	Sjuksköterska	Ce 11
1	Biträdande köksförestånderska tillika översköterska	MEo 4	1	Bitr. köksföreståndare ..	Ce 9
1	Tvättförestånderska ...	MEo 4	1	Tvättföreståndare	Ce 8
6	Kokerska vid annat garnisonssjukhus än i Boden	MV 3	6	Ekonomibitråde	Ce 6
2	Kokerska vid garnisonssjukhuset i Boden	MV 2	2	»	Ce 6
2	Barnsköterska	MV a	2	Barnsköterska	Ce 5
4	Första biträde (i sömnad)	MV c	4	Ekonomibitråde	Ce 3

Nuvarande			De sakkunnigas förslag		
Antal befattningar	Benämning	Lönegrads-placering	Antal befattningar	Benämning	Lönegrads-placering
6	Baderska	MV c	6	Sjukvårdsbiträde	Ce 3
2	Fotografibitråde	MV c	2	Fotografibitråde	Ce 4
57	Biträde (i kök, tvätt, städning och matsalar)	MV d	57	Ekonomibitråde	Ce 2
140	Biträde (i sjukvård)	MV d	140	Sjukvårdsbiträde	Ce 3
4	Biträde (telefonist)	MV d	3	Telefonist	Ce 6
			1	Ekonomibitråde	Ce 2
<i>Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes.</i>					
1	Kokerska	Ex 2	1	Ekonomibitråde	Ce 6
<i>Statens alkoholistanstalt å Venngarn.</i>					
2	Kokerska	Arvodes- befattning	1	Ekonomibitråde	Ce 6
1	Bagerska	»	1	»	Ce 6
1	Tvätterska	»	1	»	Ce 6
<i>Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården.</i>					
1	Avdelningssköterska ...	A 8	1	Översköterska	Ca 13
2	Tvättförestånderska ...	V 2	2	Tvättföreståndare	Ce 6
15	Kokerska	V 1	15	Ekonomibitråde	Ce 6
42	Biträde (i kök m. m.) ...	V d	42	»	Ce 2
<i>Statens sinnessjukhus.</i>					
Sjukvårdspersonal			Sjukvårdspersonal		
21	Förste uppsyningsman ..	A 14	21	Förste uppsyningsman ..	Ca 18
34	Första föreståndarinna ..	A 12	34	Första föreståndarinna ..	Ca 18
18	Uppsyningsman	A 10	18	Uppsyningsman	Ca 15
157	Överskötare	A 8	157	Överskötare	Ca 13
43	Föreståndarinna	A 7	43	Föreståndarinna	Ca 15
1 393	Skötare	A 6	{ 188 ¹	Förste skötare	Ca 12
376	Översköterska	A 6	{ 1 205 ¹	Skötare	Ca 11
1 663	Sköterska	A 3	{ 332 ¹	Första sköterska	Ca 11
24	Föreståndarinna	Eo 7	{ 1 331 ¹	Sköterska	Ca 8
534	Skötare	Eo 6	24	Föreståndarinna	Ce 15
25	Översköterska	Eo 6	534	Skötare	Ce 11
1 172	Sköterska	Eo 3	25	Översköterska	Ce 13
			1 172	Sköterska	Ce 8

¹ Beräknat antal. Det förutsättes, att medicinalstyrelsen med hänsyn till de förändringar i organisationen, som förväntas inträda under budgetåret, avgiver närmare förslag i fråga om antalet befattningar.

Nuvarande			De sakkunnigas förslag		
Antal befattningar	Benämning	Lönegrads-placering	Antal befattningar	Benämning	Lönegrads-placering
	Ekonomipersonal			Ekonomipersonal	
125	Ekonomist	Ek 3	17 108	Telefonist	Ce 6
586	»	Ek 1		Ekonomibitråde	Ce 3
			586	»	Ce 2
<i>Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar.</i>					
1	Kokerska	V 1	1	Ekonomibitråde	Ce 6
1	Sömmerska	V b	1	»	Ce 6
3	Biträde (i kök m. m.) ...	V d	3	»	Ce 2
<i>Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor.</i>					
1	Nattsköterska	V 1	1	Vaktbiträde	Ce 5
1	Kokerska	V 1	1	Ekonomibitråde	Ce 7
3	Vårdarinna	V a	3	Vårdarinna	Ce 7
1	Sömmerska	V b	1	Ekonomibitråde	Ce 6
2	Biträde (i kök m. m.) ...	V d	2	»	Ce 2
<i>Statens anstalt för fallandesjuka.</i>					
	Sjukvårdspersonal			Sjukvårdspersonal	
1	Första föreståndarinnan .	A 12	1	Första föreståndarinnan .	Ca 18
1	Föreståndarinnan	A 7	1	Föreståndarinnan	Ca 15
3	Skötare	A 6	1 ¹ 2 ¹	Förste skötare	Ca 12
5	Översköterska	A 6		5	Skötare
20	Sköterska	A 3	5 ¹ 15 ¹	Översköterska	Ca 13
2	Skötare	Eo 6		2	Första sköterska
1	Översköterska	Eo 6	1	Sköterska	Ca 8
18	Sköterska	Eo 3	18	Skötare	Ce 11
				Översköterska	Ce 13
				Sköterska	Ce 8
	Ekonomipersonal			Ekonomipersonal	
1	Ekonomist	Ek 3	1	Ekonomibitråde	Ce 3
22	»	Ek 1	22	»	Ce 2
<i>Statens distrikssköterskeskola.</i>					
1	Föreståndare	A 17	1	Föreståndare	Ca 22
<i>Statens sjuksköterskeskola.</i>					
1	Föreståndarinnan	A 17	1	Föreståndare	Ca 22
1	Biträdande instruktions-sköterska	A 9	1	Instruktionsköterska ..	Ca 15
2	Första biträde (i sömnad m. m.)	V c	2	Ekonomibitråde	Ce 3
3	Biträde (i kök m. m.) .	V d	3	»	Ce 2

¹ Beräknat antal.

Nuvarande			De sakkunnigas förslag		
Antal befattningar	Benämning	Lönegrads-placering	Antal befattningar	Benämning	Lönegrads-placering
<i>Karolinska sjukhuset.</i>					
	Sjukvårdspersonal			Sjukvårdspersonal	
1	Första föreståndarinna .	A 12	1	Första föreståndarinna	Ca 18
3 ¹	Andra föreståndarinna .	A 8	3	Föreståndarinna	Ca 15
155 ²	Sjuksköterska	A 7	121 ³	Översköterska	Ca 13
			33 ³	Sjuksköterska	Ca 11
4	Barnmorska	A 7	1	Badföreståndare	Ce 7
1	Föreståndarinna (husmoder)	Eo 9	4	Barnmorska	Ca 13
15	Sjuksköterska, därav 1 halvtidstjänst	Eo 7	1	Föreståndarinna	Ce 15
133	Assistentköterska, därav 1 halvtidstjänst	Eo 5	15	Översköterska	Ce 13
4	Fotografbiträde	U 2	133	Sjuksköterska	Ce 11
10	Baderska	U 2	4	Fotografbiträde	Ce 4
38	Sköterskebiträde	U 1	10	Sjukvårdsbiträde	Ce 3
			38	»	Ce 3
	Ekonomipersonal			Ekonomipersonal	
1	Ekonomibiträde	A 1	1	Ekonomibiträde	Ca 6
3	Portvakt	U 2	3	»	Ce 3
7	Sömmerska	U 2	7	»	Ce 3
1	Förrådsbiträde	U 2	1	»	Ce 3
6	Första köks- och serveringsbiträde	U 2	6	»	Ce 3
57	Köks- och serveringsbiträde	U 1	57	»	Ce 2
31	Tvättbiträde	U 1	31	»	Ce 2
249	Sjukhusbiträde (städerska), därav 2 halvtidstjänster	U 1	249	»	Ce 2
1	Snickare	Arvodesbefattning	1	Hantverksföreståndare .	Ce 12
3	»	»	3	Hantverkare	Ce 10
1	Murare	»	1	Hantverksföreståndare .	Ce 12
1	Murarehantlangare	»	1	Ekonomibiträde	Ce 9

¹ Härutöver finnes en tjänst såsom andra föreståndarinna, där sjuksköterskeutbildning ej är erforderlig.

² Innehavaren av den av dessa befattningar, vilken disponeras för badavdelningen, äger ej sjuksköterskeutbildning.

³ Beräknat antal.

Nuvarande			De sakkunnigas förslag		
Antal befattningar	Benämning	Lönegrads-placering	Antal befattningar	Benämning	Lönegrads-placering
<i>Serafimerlasarettet.</i>					
	Sjukvårdspersonal			Sjukvårdspersonal	
1	Föreståndarinna	A 11	1	Första föreståndarinna	Ca 18
60	Sjuksköterska	A 7	45 ¹	Översköterska	Ca 13
70	Assistentköterska	Eo 5	15 ¹	Sjuksköterska	Ca 11
1	Första baderska	Eo 2	70	»	Ce 11
2	Baderska	U 2	1	Badföreståndare	Ce 7
123	Sköterskebiträde	U 1	2	Sjukvårdsbiträde	Ce 3
			123	»	Ce 3
<i>Ekonomipersonal</i>			<i>Ekonomipersonal</i>		
1	Husmoder	A 7	1	Kontorist	Ca 13
1	Snickare	A 7	1	Hantverksföreståndare ..	Ca 12
1	Tvättföreståndare	A 5	1	Tvättföreståndare	Ca 11
1	Snickare	Eo 6	1	Hantverkare	Ce 10
1	Tvättföreståndarens när- maste biträde	Eo 1	1	Biträdande tvättföre- ståndare	Ce 7
1	Ekonomibiträde	Eo 1	1	Ekonomibiträde	Ce 6
1	Förrådsbiträde	U 2	1	»	Ce 3
3	Sömmerska	U 2	3	»	Ce 3
2	Första köks- och serve- ringsbiträde	U 2	2	»	Ce 3
2	Första tvättbiträde	U 2	2	»	Ce 3
1	Portvakt	U 2	1	»	Ce 3
25	Köksbiträde	U 1	25	»	Ce 2
12	Tvättbiträde	U 1	12	»	Ce 2
39	Sjukhusbiträde (städ- ska)	U 1	39	»	Ce 2
1	Reparatör	Ex 8	1	Reparatör	Ce 12
<i>Skolsköterskor.</i>					
9	Skolsköterska	Eo 7	9	Skolsköterska	Ce 13
<i>Läroanstaller för blinda.</i>					
1	Sjuksköterska	A 7	1	Översköterska	Ca 12
1	Ekonomist av 1:a klass (gårdskar)	V 5	1	Ekonomibiträde	Ce 9
10	Vårdarinna	V a	10	Vårdarinna	Ce 7
2	Kokerska	V a	1	Ekonomibiträde	Ce 7
3	Sömmerska	V b	1	»	Ce 6
3	Första biträde (i kök m. m.)	V c	3	»	Ce 6
18	Biträde (i kök m. m.) ..	V d	3	»	Ce 3
			18	»	Ce 2

¹ Beräknat antal.

Nuvarande			De sakkunnigas förslag		
Antal befattningar	Benämning	Lönegrads-placering	Antal befattningar	Benämning	Lönegrads-placering
<i>Vårdanställen i Lund för blinda med komplicerat lyte.</i>					
1	Översköterska	A 7	1	Översköterska	Ca 13
1	Sjuksköterska	A 6	1	Sjuksköterska	Ca 11
1	Ekonomist av 1:a klass (trädgårdsbiträde- eldare)	V 5	1	Ekonomibitråde	Ce 9
1	Biträdande husmoder ..	V 3	1	Biträdande husmoder .	Ce 7
5	Nattsköterska	V 1	5	Sköterska	Ce 8
11	Asylsköterska	V 1	11	»	Ce 8
1	Första slöjdbitråde	V 1	1	Ekonomibitråde	Ce 7
1	Sjukvårdsbiträde	V 1	1	Sköterska	Ce 8
6	Vårdarinna	V a	6	»	Ce 8
2	Kokerska	V a	2	Ekonomibitråde	Ce 6
2	Sömmerska	V b	2	»	Ce 6
2	Slöjdbitråde	V c	2	»	Ce 3
6	Första biträde (i kök m. m.)	V c	6	»	Ce 3
13	Biträde (i kök m. m.) .	V d	13	»	Ce 2
<i>Dövstumskolorna.</i>					
5	Sjuksköterska	A 6	5	Översköterska	Ca 12
12	Ekonomist av 1:a klass	V 5	12	Ekonomibitråde	Ce 9
27	Vårdarinna	V a	27	Sköterska	Ce 7
6	Kokerska	V a	6	Ekonomibitråde	Ce 6
7	Sömmerska	V b	7	»	Ce 6
12	Första biträde (i kök m. m.)	V c	12	»	Ce 3
44	Biträde (i kök m. m.) .	V d	44	»	Ce 2

Kostnaderna för ovan angivna lönegradsuppflyttningar kunna, bortsett från den kostnad, som hänförs till den av 1945 års lönekommitté föreslagna allmänna löne regleringen, uppskattas till i runt tal 2 550 000 kronor för budgetår. Redogörelse för kostnadsberäkningarnas utförande återfinnes i bilaga B.

Särskilda yttranden.

A. Ledamöter i kommittén.

Herr *Anderberg*:

Vid riksdagens behandling av frågan om en utredning av sjuksköterskornas m. fl. löne- och anställningsförhållanden betonades sambandet mellan de statliga och de kommunala lönefrågorna på sjukvårdens område och framhölls, i enlighet med statsutskottets uttalanden, att av denna anledning överläggningar vid utredningen borde ske med svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet. Detta underströks ytterligare av chefen för finansdepartementet i de genom hans anförande till statsrådsprotokollet meddelade direktiven för utredningen.

I anslutning härtill har kommittén gjort följande principiella uttalande rörande lönesättningen för de befattningar, som falla inom ramen för kommitténs uppgifter:

»Kommittén har i anslutning till de riktlinjer, som angivits för kommitténs arbete, vid lönesättningen för de befattningar, som falla inom ramen för kommitténs uppgifter, i görligaste mån strävat efter att ej alltför stora skiljaktigheter i lönehänseende uppkomma mellan å ena sidan i statlig och å andra sidan i kommunal tjänst anställd personal. Särskilt under nu rådande brist på arbetskraft bör det vara angeläget för respektive huvudmän, att lönesättningen anpassas så att största möjliga likformighet uppnås.»

Detta kommitténs principuttalande rörande angelägenheten för respektive huvudmän att söka uppnå största möjliga likformighet i lönesättningen måste, icke minst vid nuvarande brist på arbetskraft, vara av den angelägenhetsgrad, att avsteg härifrån icke utan alldeles särskilt vägande skäl ens böra ifrågasättas. Under utredningen har det blivit kommittén bekant, att för samtliga landsting träffats dels ett gemensamt kollektivavtal för den lägre vård- och ekonomipersonalen dels ock ett gemensamt avtal rörande den sjuksköterskeutbildade personalens anställningsvillkor. De nya avtalen för landstingen torde kunna förväntas få samma karaktär av riksavtal för nu ifrågavarande personalgrupper, som nu gällande motsvarande avtal erhållit. Dessa senare tillämpas sålunda icke endast vid landstingens samtliga inrättningar utan jämväl i stor utsträckning vid anstalter tillhöriga städer, landskommuner, stiftelser och enskilda ävensom vid kustsanatorier och vanförearstalter.

Vid behandlingen av frågan angående löneplaceringen av den lägre vård- och ekonomipersonalen har kommittén framhållit, att det givetvis fallit sig naturligtast att placera befattningshavarna med de minst kvalificerade arbetsuppgifterna i den lägsta lönegraden eller sålunda i 1 lönegraden. Då emellertid i av landstingen träffat kollektivavtal motsvarande befattningshavare här placerats i 2 lönegraden, har kommittén under återopande av ovan citerade uttalande icke ansett sig kunna föreslå en lägre lönegradsplacering utan jämväl för de statliga förordat 2 lönegraden. Genom den av kommittén med beaktande av förenämnt uttalande nu föreslagna placeringen av ifrågavarande statliga personalgrupper skulle sålunda en önskvärd likformighet i lönesättningen kunna uppnås för den lägre vård- och ekonomipersonalen.

Vid löneplaceringen av den sjuksköterskeutbildade personalen anser jag, att kommittén icke tillräckligt beaktat de synpunkter, vilka framförts i ovan citerade uttalande och vilka ansetts av kommittén så betydelsefulla, när det gäller den föreslagna löneplaceringen av den lägre sjukvårdspersonalen. Av skäl, som nedan anförs, har jag ansett mig icke kunna biträda den av kommitténs majoritet föreslagna löneplaceringen av sjuksköterskeutbildad personal.

Några beräkningar rörande utbildningskostnaderna för sjuksköterskor har kommittén icke framlagt. Av utredningen framgår emellertid, att särskild skolavgift icke utgår vid statens sjuksköterskeskola liksom ej heller vid de flesta kommunala sjuksköterskeskolor. Vid samtliga skolor åtnjuta eleverna fri kost, logi och tvätt. Under elevtiden utgå vidare arvoden varierande mellan 500 och 1 560 kronor. Riksdagen anvisade 1945 till stipendier åt sjuksköterskeelever 24 000 kronor, varjämte landstingen till enahanda ändamål anvisat 84 000 kronor samt Stockholms stad år 1946 6 000 kronor eller sålunda sammanlagt 114 000 kronor. Antalet godkända elevplatser vid samtliga sjuksköterskeskolor utgjorde vid 1946 års ingång sammanlagt 1 172. I direktiven för 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen förutsattes en viss reduktion av utbildningstiden samt en undersökning rörande eventuella åtgärder, syftande till en höjning av arvodena för den del av utbildningstiden, under vilken eleven har att fullgöra praktiskt arbete. Rörande sjuksköterskeelevernas utbildning vid inträde i sjuksköterskeskola har kommittén icke lämnat några uppgifter. För att åtminstone i någon mån erhålla upplysning härutinnan har jag inhämtat uppgifter från tre av de större landstingsskolorna. Härav framgick, att 84 procent av de intagna eleverna hade såsom förutbildning folkhögskola, under det att sålunda endast 16 procent hade realexamen eller normalskolekompetens.

Alla förenämnda omständigheter synas böra beaktas vid avvägningen av den sjuksköterskeutbildade personalens löneplacering. Det är emellertid min uppfattning, att så icke skett.

Vid avvägningen av sjuksköterskornas löneplacering framhåller kommittén, att den med hänsyn till såväl den speciella utbildningsformen som framför allt de särpräglade arbetsuppgifterna för sjuksköterskorna icke ansett sig kunna ingå på direkt jämförelse med någon bestämd grupp av andra statsanställda eller med av staten fastställda löner kommunalanställda befattningshavare. Kommittén framhåller i stället, att »en jämförelse i största allmänhet med andra befattningshavargrupper synes emellertid giva fog för uppfattningen, att sjuksköterskorna — såsom vissa motionärer vid 1944 års riksdag gjort gällande — blivit eftersatta i lönehänseende». Härtill må först anmärkas, att de återopade motionärernas ställningstagande skett vid en tidpunkt, då det icke varit möjligt att beakta den mycket väsentliga löneförhöjning, som en direkt tillämpning av det av 1945 års lönekommitté framlagda förslaget skulle medföra jämväl för sjuksköterskor. Såsom exempel vid avvägningen av sjuksköterskornas löneplacering återopar kommittén löneplaceringen av köksföreståndarna vid de statliga sinnessjukhusen, vilkas löneplacering var föremål för omprövning så sent som vid 1945 års riksdag. Ifrågavarande köksföreståndare ha att fullt självständigt svara för anstalternas mathållning samt att handhava den för kök och servering anställda personalen. Sålunda kan nämnas, att t. ex. vid Ulleråkers sjukhus antalet dagsportioner för närvarande uppgå till c:a 4 900, att 30 befattningshavare äro underställda köksföreståndaren samt att endast råvarukostnaderna för maten år 1945 uppgick till 563 000 kronor. Det måste vara uppenbart, att mycket stora krav ställas på köksföreståndarna i fråga om organisationsförmåga och ekonomiskt ansvar. Enligt kommittémajoritetens förslag skulle nu en avdelningssköterska, som tagits till utgångspunkt för placeringen jämväl av övriga sjuksköterskebefattningar, placeras endast en lönegrad under köksföreståndarna vid de största sinnessjukhusen. Kommittén har i utredningen angivit kvalifikationsvillkoren för ifrågavarande köksföreståndare, nämligen godkänd examen såsom ekonomiföreståndarinna vid någon av tre angivna skolor. För inträde å dessa skolor, vid vilka utbildningstiden är 2 år, fordras minst normalskoleexamen eller realexamen samt 1 1/2 års praktik. I verkligheten fordras emellertid avsevärt mera. Av de 14 elever, som antogos för 1944—1945 års kurs vid fackskolan i Uppsala, en av de tre skolorna, hade 12 elever genomgått olika hushållsskolor eller husmoderskurser, två elever 1- resp. 2-årig restaurantskola samt vissa av de nämnda än ytterligare 1-årig resp. 10 veckors yrkesskola, lanthushållsskola o. s. v.. Den erforderliga praktiken, vilken i regel synes hava fullgjorts å sjukhus och regementen, uppgick till genomsnittligt 34,5 månader och var lägst 24 högst 46 månader. Det är jämväl att märka, att de angivna kurserna äro avgiftsbelagda och att elevhärunder har att i motsats till sjuksköterskorna själv bestrida kostnader för såväl kost och logi som tvätt.

Med denna utbildning för köksföreståndare med i genomsnitt 2 1/2 års teori

och 3 års praktik vill kommittémajoriteten jämställa sjuksköterskornas med c:a 4—6 månaders teori och 3 års praktik, under vilken tid dessa senare åtnjuta fri kost, bostad och tvätt. Jämförelsen anser kommittémajoriteten böra utfalla så, att en avdelningssköterska placeras en lönegrad under köksföreståndarna vid sinnessjukhus med c:a 1 000—1 300 vårdplatser och tre lönegrader över köksföreståndarna vid sinnessjukhus med c:a 200—700 vårdplatser. Jag anser att den gjorda jämförelsen i stället skulle hava motiverat en lägre placering av sjuksköterskorna. Samma resultat anser jag också böra bliva följden av en jämförelse med övriga av kommittén återopade befattningshavargrupper såsom bl. a. småskollärarinnor och lärare vid sinnesskolor. Dessa senare ha att under sin 2-åriga teoretiska utbildning själva svara för kostnaderna för såväl bostad som kost och tvätt och erhålla till följd härav utbildningskostnader, i jämförelse med vilka sjuksköterskornas måste vara obetydliga. Överhuvud taget får man det intrycket att kommittén vid sina jämförelser med andra befattningshavare uteslutande tagit hänsyn till utbildningstidens längd men däremot mindre till utbildningens art och icke alls till utbildningskostnaderna.

Då några sakliga skäl för en högre löneplacering av sjuksköterskorna än den, varom Svensk sjuksköterskeförening träffat överenskommelse med landstingen, icke kunnat av kommittén presteras, borde kommittémajoriteten enligt min mening här ha följt samma princip, som återopades i fråga om den lägre vård- och ekonomipersonalens placering. Det för sistnämnda personalgruppers löneplacering återopade, här inledningsvis citerade, principuttalandet bör ha samma eller större giltighet, när fråga är om sjuksköterskorna. Rörande den lägre personalen ha sjukhusen i huvudsak att konkurrera med den allmänna arbetsmarknaden. När det gäller sjuksköterskeutbildad personal blir däremot fråga om en konkurrens i huvudsak sjukhusen emellan och detta om ett genom utbildningsmöjligheterna begränsat antal arbetstagare. Härtill kommer, att statens egen sjuksköterskeskola med endast c:a 7 procent bidrager till antalet av de varje år nytexaminerade sjuksköterskorna, under det att dessa till övervägande del komma från de kommunala sjuksköterskeskolorna. När det gäller sjuksköterskorna, kan det därför med största fog sägas »vara angeläget för respektive huvudmän, att lönesättningen anpassas så, att största möjliga likformighet uppnås».

Vid de i direktiven förutsatta överläggningarna med svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet ha delegerade för båda dessa förbund bestämt avrätt från en högre placering av de statsanställda sjuksköterskorna än den, varom överenskommelse träffats mellan landstingen och sjuksköterskeföreningen. Det bör här bemärkas, att av de i allmän tjänst anställda sjuksköterskorna högst 15 procent äro anställda i statstjänst. Kommittén förklarar sig hysa den uppfattningen, »att det vore i hög grad önskligt, att samtliga sjuksköterskor i allmän tjänst avlönades efter enahanda grunder» samt

att »inom kommittén betänkligheter ha yppats mot lämpligheten av en högre lönenivå för statsanställda sjuksköterskor än för de landstingsanställda». Konsekvensen härav borde ha varit, att kommittén med hänsyn till de förenämnda båda förbundens bestämda uttanden och de betänkligheter, som yppats inom kommittén, följt den löneplacering, som Svensk sjuksköterskeförening efter förhandlingar med landstingen självt godkänt. Kommittén anmärker häremot, att inga bindande utfästelser torde kunna erhållas från de kommunala huvudmännens sida beträffande lönesättningen efter utgången av den tid, för vilken gällande eller träffade överenskommelser utlöpa. Frånvaron av sådana utfästelser har emellertid, när det gäller den lägre vård- och ekonomipersonalen, icke givit kommittén anledning till motsvarande betänkligheter. För övrigt torde större osäkerhet för statens löneplacering skapas, därest staten, på sätt kommittén föreslår, genom en högre löneplacering och den härigenom uppkommande konkurrensen skulle pressa sjukhusens övriga huvudmän till förnyade förhandlingar.

Med hänsyn till vad sålunda framhållits får jag föreslå, att befattningen som avdelningssköterska, vilken befattning av kommittén tagits till utgångspunkt för löneplaceringen av övrig sjuksköterskeutbildad och därmed jämställd personal, uppflyttas från lönegrad A 7 till lönegrad A 8 eller, enligt den av 1945 års lönekommitté föreslagna löneplanen, till Ca eller Ce 12 samt att övriga sjuksköterskebefattningar och i anslutning härtill avvägda jämställda befattningar justeras i anslutning härtill, dock att befattningen som skol-sköterska placeras högst i Ca eller Ce 11, då denna befattning med hänsyn till arbetets art, den begränsade dagliga arbetstiden samt de långa ferieledigheterna icke kan jämföras med befattning som avdelningssköterska samt att befattningen som distriktssköterska bibehålls i lönegrad Ca eller Ce 13 med hänsyn till den ytterligare utbildning, som kräves av sådan befattningshavare i förhållande till avdelningssköterska. Enligt mitt förslag skulle sålunda begynnelselönen för en avdelningssköterska i högsta dyrortsgruppen utgöra med beräknat rörligt tillägg av 6 procent kr. 6 168 och slutlönen kr. 6 996.

Kommittén har uttalat sig mot ett bibehållande av systemet med fasta löneavdrag för naturaförmåner. Några andra erinringar mot de fasta ersättningarna för kosten än att dessa blivit högre än vad som tidigare betingats, ha icke framförts. Systemet har dock haft den fördelen, att kosten blivit värderad på ett enhetligt sätt och likformigt för därav berörda befattningshavare. En annan sak är, att olikhet uppstått i förhållande till sådana befattningshavargrupper, för vilka kosten icke på detta sätt enhetligt reglerats. Denna olägenhet skulle kunna avhjälpas genom en enhetlig reglering för samtliga statliga befattningshavare. Något annorlunda förhåller det sig med de fasta avdragen för tillhandahållna bostäder. Hyresbeloppen för dessa ha fastställts utan beaktande av bostädernas variationer i fråga om kvalitet och storlek. Vart en utebliven reglering av hyresbeloppen emellertid leder, fram-

går av den i utredningen lämnade uppgiften, att ett biträde före införandet av fasta avdrag erlade 7 kr. i månadshyra för ett möblerat rum med värme och lyse, och det finns fall, där motsvarande hyra endast uppgick till 6:25 kr./mån. Man torde vara berättigad utgå ifrån, att staten icke tillhandahåller och i varje fall icke bör tillhandahålla bostäder av så undermålig kvalitet, att förenämnda hyresbelopp kunna anses skäliga. Hyrorna liksom kostersättningarna böra dock utgå med sådana belopp, att de icke utgöra för- täckta löneförmåner, då, därest så icke blir fallet, orättvisa eljest skapas gentemot sådana befattningshavare, som icke kunna tillhandahållas samma förmåner, och verklig likformighet i lönesättningen för berörda personal- grupper icke kan uppnås mellan sjukvårdens olika huvudmän.

Det är sålunda med beklagande jag måst konstatera, att kommittén — med hänsyn till 1945 års lönekommittés arbete — icke ansett sig kunna anvisa ett system för en enhetlig och likformig värdering av sådana naturaförmåner, som tillhandahålles personalen. I de tidigare omnämnda och av kommittén i åtskilliga avseenden återopade landstingsavtalen har det dock varit möjligt att i fullt samförstånd med de olika personalorganisationerna framlägga normer för en enhetlig och likformig värdering av dessa förmåner, vilka normer i fråga om bostäder beakta såväl bostädernas kvalitet som deras stor- lek och belägenhet. Jag anser, att denna fråga är av den betydelse och om- fattning, att den bör ingående övervägas.

Herr *Andersson*:

I samband med framläggandet av förslag till lönegradsplaceringar för vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet anställda, har kommittén även haft att taga ställning till en av Civildförvaltningens personalförbunds avdel- ning 29 till Kungl. Maj:t ingiven framställning om förbättrad lönegradsplace- ring för hantverkare, reparatörer m. fl.

Enligt min uppfattning föreligga starka skäl för uppflyttning av de i löne- grad 6 placerade hantverkarna till befattningar såsom reparatörer i lönegrad Ca 11 (7). Detta då de ha att i stor utsträckning självständigt utföra förekom- mande reparationsarbeten. Även för den i lönegrad 7 placerade trädgårds- mästaren vid serafimerlasarettet synes mig bärande skäl ha anförts för en uppflyttning till lönegrad Ca 12 (8). För ifrågavarande befattning har upp- ställts krav om särskild utbildning, och befattningen måste anses fullt lik- värdig med motsvarande vid psykiatriska sjukhuset.

Vad slutligen angår de för närvarande i lönegrad 8 placerade reparatörerna, torde med de krav, som uppställas i fråga om dessas yrkesskicklighet och med hänsyn tagen till den för de mindre krävande maskinistbefattningarna gällande lönegradsplaceringen, en förhöjd löneställning vara motiverad.

Herr *Blomquist*:

Kommittén föreslår i sitt betänkande, att sjukgymnasterna skola placeras i lönegrad Ca 13 (9). På nedan anförda skäl anser jag mig icke kunna biträda ett sådant förslag.

I lönegrad Ca 13 (9) föreslår kommittén, att bl. a. avdelningssköterskor skall placeras samt jämställer i alla avseenden sjukgymnasterna med avdelningssköterskorna.

För att erhålla befattning som avdelningssköterska erfordras, att hava genomgått av staten godkänd sjuksköterskeskola. Minimifordringarna för inträde till sjuksköterskeskola äro i fråga om skolunderbyggnad genomgången folkhögskolekurs eller på annat sätt styrkt motsvarande kompetens, som av skolans styrelse godkännes.

För att erhålla befattning som sjukgymnast erfordras, att sökande *dels* avlagt sjukgymnastexamen vid gymnastiska centralinstitutet eller annat »godkänt» institut, *dels* erhållit legitimation av medicinalstyrelsen att utöva verksamhet som sjukgymnast, *dels under minst ett år* tjänstgjort med goda vitsord som sjukgymnast vid undervisningssjukhus och att därvid ha ådagalagt skicklighet i handledning av personal och elever. Minimifordringarna för inträde vid gymnastiskt institut i fråga om skolunderbyggnad äro realexamen, studentexamen eller avgångsbetyg från flickskola med normalskolekompetens.

Som synes äro fordringarna på skolunderbyggnad väsentligen högre, då fråga är om inträde till gymnastiskt institut än till sjuksköterskeskola. Detta synes mig tyda på, att utbildningen ligger på ett högre plan vid gymnastiska instituten än vid sjuksköterskeskolorna. Dessutom erfordras föregående praktik i sjukvårdsarbete vid offentligt sjukhus för att bliva antagen som elev vid gymnastiskt institut. Någon dylik fordran är däremot icke uppställd för vinnande av inträde vid sjuksköterskeskola.

Den utbildning, som erfordras för att erhålla befattning som sjukgymnast vid statligt sjukhus, tager en tid av minst 3 år och 3 mån. (förberedande praktik i sjukvårdsarbete 3 mån., kurs vid gymnastiskt institut 2 år, praktik vid undervisningssjukhus 1 år). För att erhålla befattning som sjuksköterska erfordras endast genomgången sjuksköterskeskola, vilken utbildning omfattar en tid av 3 år. Sjukgymnasten har således en längre utbildningstid än sjuksköterskan.

Sjukgymnastens arbete torde i de flesta fall vara lika psykiskt pressande som sjuksköterskans, men är därtill också fysiskt mer påfrestande än sjuksköterskans. Dessutom synes mig sjukgymnastens arbete komma att ständigt utföras mer självständigt och fordra en mer ingående kännedom om patientens sjukdom för att rätt kunna avväga sättet för en ordinerad behandling givande än vad som i allmänhet gäller för sjuksköterskor.

Hittills hava sjukgymnasterna varit placerade i lönegrad 9 och avdelnings-sköterskorna i lönegrad 7. Alltså 2 lönegraders skillnad. Med hänsyn till såväl utbildningstidens längd som utbildningens kvalitet och arbetsuppgifternas art, synes mig en mer rättvisande löneställning för statligt anställda sjukgymnaster vara lönegrad Ce 14 (10). Denna lönegradsplacering synes mig icke böra medföra någon ändring av de särskilt utgående arvodena till sjukgymnaster vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

Fröken Höjer:

Då jag anser, att frågan om likalönsprincipen bör lösas i ett större sammanhang, ansluter jag mig i stort sett till den av de sakkunniga föreslagna relationen i lönehänseende mellan de olika befattningarna med följande undantag.

I främsta rummet vill jag bestämt reservera mig mot den av de sakkunniga förordade placeringen av avdelningssköterska i lönegrad Ca13 och därav följande relation mellan den sjuksköterskeutbildade personalen och övriga grupper. Såsom skäl härför får jag anföra följande.

Med hänvisning till de allmänna direktiven för de sakkunnigas arbete måste det första spørsmål, som enligt min mening möter, bliva frågan om rekryteringen till yrket. Denna fråga har kommit i ett helt nytt läge genom den utbyggnad inom sjuk- och hälsovården, som för närvarande pågår. För att säkerställa rekryteringen till det härigenom utökade antalet sjukskötersketjänster anser jag icke den av de sakkunniga föreslagna lönegradsplaceringen av endast två lönegrader över den nuvarande vara tillräcklig. Då de sakkunniga genom att anföra viss statistik beträffande antalet sökande till sjuksköterskeskolorna i förhållande till antalet antagna elever få till resultat, att det förra antalet rent siffermässigt är tillräckligt, vill jag framhålla, att denna statistik är missvisande. Den anger nämligen icke något om kvalifikationerna hos de sökande. Då man saknar uppgift härom i den anförda statistiken, är det osäkert hur stort antal av de sökande, som fylla ens minimifordringarna. Ett mycket stort antal av de antagna eleverna fylla *endast* dessa fordringar. Skillnaden mellan antalet sökande och antalet antagna elever utgöres efter allt att döma av sådana sökande, som icke ens fylla minimifordringarna. Jag anser, att rekryteringen icke är tillfredsställande, emedan en reserv av sökande för fyllande av det av medicinalstyrelsen nu önskade utökade antalet utbildningsplatser ej finnes. För att locka ytterligare aspiranter anser jag den enda möjligheten vara att placera sjukskötersketjänsterna i sådan lönegrad, att dessa komma i paritet med likartade befattningar. Med de utvidgade möjligheter att välja yrke, som numera finnas för unga kvinnor med intresse för socialt arbete, är det en självfallen sak, att dessa icke välja sjuksköterskeyrket med dess ofta pressande arbetsformer, bundenhet

m. m., då därtill kommer att detta yrke i förhållande till andra likvärdiga yrken är dåligt tillgodosett i lönehänsende.

I anslutning till direktiven vill jag först göra en jämförelse mellan utbildningstiden för en avdelningssköterska, c:a 3 1/2 år, och vissa andra befattningshavare. I betänkandet har angivits, att lärare i kunskapsämne etc. vid av staten understödd sinnesslöskola placerats i nuvarande 11 lönegraden motsvarande Ca 15, alltså 2 lönegrader högre än den av de sakkunniga för avdelningssköterskor föreslagna. Dessa lärare ha i allmänhet genomgått Slagsta 2-åriga seminarium, där inträdesfordringarna äro liknande dem, som fordras för inträde i sjuksköterskeskola. Telegraf- och postexpeditörer, av vilka de sistnämnda ha en utbildningstid av 16 månader, äro placerade i lönegrad A 11 (Ca 15). Lärarinnor i kvinnlig slöjd vid statens anstalt för fallandesjuka äro placerade i lönegrad A 11 (Ca 15). Dessa lärarinnor ha i allmänhet utbildats vid någon vävskola eller handarbetsseminarium med en utbildningstid av 2 år och med inträdesfordringar motsvarande dem vid sjuksköterskeskolorna. Folkskollärare är placerad i A 17 (Ca 21) med en utbildningstid från 1 1/2 till 4 år. Redan år 1934 framhöll medicinalstyrelsen i förslag till nya författningsbestämmelser angående statsbidrag till avlöning åt distriktsköterskor, att de höga fordringar, som ställdes på sjuksköterskorna, torde göra en jämförelse med folkskollärarynnornas lönevillkor berättigad. Genom en nyligen företagen lönereglering ha barnavårdsassistenter med en 2-årig utbildning vid socialinstitut i samband med dessa befattningars förstatligande placerats i lönegrad Eo 17 (Ce 21). För inträde vid socialinstitut erfordras 1 1/2 års praktik samt skolkunskaper ungefär motsvarande inträdesfordringarna till sjuksköterskeskolorna.

Även en jämförelse mellan arbetsuppgifterna för ovan angivna befattningshavare och avdelningssköterskornas torde motivera en högre löneställning för de sistnämnda än den av de sakkunniga föreslagna. Medan flertalet av de jämförda befattningarna har sitt bestämt avgränsade verksamhetsfält, har en avdelningssköterska vaga instruktioner med möjlighet till stora variationer. Hennes uppgifter ställa betydande anspråk icke endast på yrkeskunskaper utan även på iakttagelse-, bedömnings- och organisationsförmåga samt rent personliga egenskaper. Självständigheten i hennes arbetsuppgift framgår av, att läkaren i genomsnitt endast vistas på vårdavdelningen en kortare del av dygnet. På avdelningssköterskan måste således ansvaret falla att iakttaga skiftningar i patienternas hälsotillstånd, att omedelbart vidtaga erforderliga åtgärder samt att göra anmälan till läkaren för utfärdande av ändrade ordinationer. Till hjälp har avdelningssköterskan som regel högst en assistentsköterska, elever och sjukvårdsbiträden. För de sistnämnda meddelas kunskaper i patientvård av avdelningssköterskan. Hon har även att giva eleverna teoretiska lektioner. Organisationen av arbetet på avdelningen skall ombesörjas av avdelningssköterskan. Arbetstidsschema för personalen upplägges av hus-

modern i samråd med avdelningssköterskan, som därefter har att tillse, att schemat kan följas. Detta är en av hennes svåraste uppgifter på grund av ständigt inträffade förändringar i arbetsdispositionerna genom nykomna patienter, inträffade försämringar hos dessa, överbeläggning av avdelningen m. m. Avdelningssköterskan skall därjämte tillse, att sparsamhet iakttages med mat, elektrisk kraft etc.

Hänvisande till betänkandets bil. A 1 vill jag understryka den ständiga press, under vilken en avdelningssköterska arbetar på grund av de olika författningsbestämmelser, som kringgärda hennes arbete med straffansvar. Mångfalden av arbetsuppgifterna och den skiftande verksamheten gör hennes gärning än mer ansvarstyngd.

Under återopande av vad nu anförts vill jag därför föreslå, att avdelningssköterska placeras i lönegrad Ca 16, samt att övriga befattningar, för vilka sjuksköterskeutbildning fordras, ävensom sjukgymnaster uppflyttas i relation härtill. Jag vill vidare föreslå, att avdelningssköterskan för sin pedagogiska verksamhet erhåller särskilt arvode. Som en följd av ovanstående finner jag, att den högre ekonomipersonalens löneförmåner böra upptagas till förnyad prövning. Enligt mitt förmenande äro t. ex. första köksföreståndarinnan vid Karolinska sjukhuset och köksföreståndarna vid de största statliga sjuksjukhusen för lågt placerade i lönehänseende i förhållande till annan ledande personal inom statsförvaltningen.

I fråga om relationen mellan de av de sakkunniga förordade lönegrads-placeringarna får jag framhålla följande.

En sjuksköterskebefattning vid statens uppfostringsanstalt å Bona, en sjuksköterskebefattning vid institutet för blinda å Tomtebodå, 5 sjuksköterskebefattningar vid dövstumskolorna ha föreslagits till placering i lönegrad Ca 12 (avdelningssköterska Ca 13). Ifrågavarande sjuksköterskors arbetsuppgifter omfatta icke endast sjukvård utan även hälsovård. Härtill kommer att befattningshavaren genom sin ställning såsom ensam sjuksköterska vid anstalt har ett synnerligen bundet arbete. Jag anser ifrågavarande arbetsuppgifter fullt jämförbara med en avdelningssköterskas, varför befattningarna enligt min mening böra placeras i Ca 16.

De sakkunniga ha ansett skolsköterskebefattningarna jämförbara med avdelningssköterskebefattningar. Då emellertid såsom kompetens för skolsköterskebefattning erfordras genomgående av centralskolan för specialutbildning av barnsjuksköterskor eller statens distriktssköterskeskola (minst 6 månaders utbildning) utöver den vanliga sjuksköterskeutbildningen, anser jag, att skolsköterskan bör placeras en lönegrad högre än avdelningssköterskan, alltså i lönegrad Ca 17.

Vid barnmorskeläroanstalten i Stockholm har tidigare anordnats 3 utbildningskurser för elever vid sjuksköterskeskolor i och för utbildning till barnmorskor. Den sammanlagda utbildningstiden utgör c:a 3 1/2 år. En fjärde

likartad kurs är avsedd att anordnas under början av nästa år. Distriktsbarnmorskornas arbete omfattar numera även bl. a. sjukvård, varigenom full sysselsättning ernås. Ehuru denna utbildningsform ännu icke officiellt fastställts, vill jag föreslå, att distriktsbarnmorska redan nu placeras i samma lönegrad som avdelningssköterska (Ca 16). Jag vill härvidlag hänvisa till, att de sakkunniga beträffande sjukvårdspersonalen vid de statliga sjuksjukhusen placerat de planerade första skötarebefattningarna, för vilka uppsatts särskilda kompetensfordringar, i lönegrad Ca 12 med möjlighet för nuvarande skötare att befordras till denna befattning, ehuru utbildningsfrågan ännu befinner sig på utredningsstadiet.

Med utgångspunkt från den av mig föreslagna allmänna inplaceringen i löneskalan av sjuksköterskeutbildad personal får jag förorda, att föreståndarinnan vid sjuksköterskeskola ävensom vid statens distriktssköterskeskola placeras i lönegrad Ca 25. Enligt de sakkunnigas förslag skulle dessa befattningshavare bliva placerade endast en lönegrad över folkskollärlärlarinnan. En sådan löneställning anser jag på intet sätt rättvis eller skälig. Det gäller här dock befattning såsom *rektor* vid läroanstalt för högre utbildning av vuxna elever, där inträdesfordringarna utgöra skolbildning utöver folkskola. Föreståndarinnan för sjuksköterskeskola har förutom att meddela teoretiska lektioner på högre stadium att planera elevernas hela teoretiska och praktiska utbildning på så sätt, att denna, för eleverna ur utbildningssynpunkt och för sjukhusen ur ekonomisk och personalsynpunkt, blir tillfredsställande.

Ehuru majoriteten icke ansett sig böra till prövning upptaga frågan om lönesättningen för de sociala kuratorerna, vill jag föreslå, att dessa befattningshavare, på grund av sin utbildning (t. ex. kombinerad sjuksköterskeskola och socialinstitut) samt sina arbetsuppgifter och arbetsförhållanden, placeras 2 lönegrader över en avdelningssköterska, alltså i lönegrad Ca 18.

Herrar *Andersson* och *Blomquist*:

Under framhållande av att en särskild utredning är att förvänta rörande frågan om genomförande av lika lön för manliga och kvinnliga befattningshavare med likvärdiga arbetsuppgifter har kommittén ansett sig icke kunna upptaga denna fråga till behandling inom det begränsade område, som kommittén haft att avhandla. Då vi anslutit oss till denna uppfattning, anse vi oss emellertid böra understryka, att denna fråga icke enbart har aktualitet i fråga om sköterskor och första sköterskor, utan att så är förhållandet i än högre grad för den till inplacering i lägre lönegrader föreslagna biträdespersonalen. Även med de av kommittén föreslagna lönegradsplaceringarna kommer nämligen denna personal att intaga en oförmånlig ställning, och detta icke blott vid jämförelse med manlig personal, utan även vid jämförelse

med kvinnliga befattningshavare inom andra statliga arbetsområden. Särskilt anse vi att löneställningen är oförmånlig för den biträdespersonal, av vilken kräves yrkesutbildning. Dessa äro i regel placerade i lönegrad Ca eller Ce 6 (2).

Vi kunna icke underlåta göra en jämförelse mellan de till inplacering i lönegrad 6 (2) föreslagna ekonomibiträderna å ena och biträdespersonal å kontorsbanan å andra sidan. Dessa senare anses, utan att några särskilda kompetenskrav för den skull uppställas, inom en relativt kort tid böra erhålla placering i lönegrad 4 (Ca eller Ce 8). Icke ens de mest kvalificerade bland den kvinnliga ekonomipersonalen föreslås till en likvärdig lönegradsplacering, utan kommittén har ifråga om kokerskor vid anstalter där icke särskild köksföreståndarinna finnes, i följd varav kokerskan har att svara för de med mathållningen förenade mera ansvarsfulla arbetsuppgifterna, stannat vid lönegrad Ca eller Ce 7 (3).

Kommittén har vid inplaceringen av kokerskor och andra befattningar följt den lönegradsplacering, som år 1945 genomfördes vid sinnessjukhusen. Det synes oss då böra beaktas, att kokerskorna vid sinnessjukhusen tidigare voro såsom extra ordinarie befattningshavare placerade i lönegrad 3, men att de i samband med erhållandet av ordinarie anställning nedflyttades till lönegrad 2, vilket i realiteten då innebar en oförändrad löneställning. Därest emellertid någon förändring av anställningsformen icke hade genomförts, utan kokerskorna bibehållits i lönegrad Eo 3, så skulle de i enlighet med av 1945 års lönekommitté nu framlagt förslag ha erhållit placering i lönegrad Ce 7, eller en lönegrad högre än vad som av kommitténs majoritet föreslås. Då vi anse, att en bättre löneställning för den yrkesutbildade kvinnliga ekonomipersonalen är i hög grad påkallad, få vi för vår del föreslå,

att de till inplacering i lönegraden Ca eller Ce 6 föreslagna ekonomibiträderna uppflyttas till lönegrad Ca eller Ce 7 (3), samt

att de till inplacering i lönegrad Ca eller Ce 7 föreslagna ekonomibiträderna och första slöjdbiträdet vid vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte uppflyttas till lönegrad Ca eller Ce 8 (4).

B. Representanter för personalsammanslutningar.

Fröknarna *El/verson* och *Staaff*, representanter för svensk sjuksköterskeförening:

Vi instämma i det av ledamoten Gerda Höjer avgivna särskilda yttrandet i vad avser sjuksköterskor och befattningshavare med sjuksköterskeutbildning. Därutöver få vi anföra följande.

Kommitterade föreslå, ehuru med viss tvekan, inrättandet av befattningar som första sköterskor vid sinnessjukhusen. Anledningen till tveksamheten är, dels att frågan om sinnessjukvårdspersonalens utbildning ännu ej är löst, dels att resultatet av statens sjukhusutrednings arbete ännu ej föreligger. Det har av tjänsteförteckningssakkunniga för statens sinnessjukhus tidigare förutsatts, att samma behörighet skall fastställas för befattning såsom första sköterska som för översköterska. Kommitterade har härvidlag samma uppfattning men anser, att i avvaktan på utbildningsfrågans lösning nuvarande kompetensfordringar torde få gälla.

I betänkandet understrykes behovet av välkvalificerad personal vid sinnessjukhusen. Vi få uttala den förhoppningen, att de föreslagna befattningarna endast i undantagsfall och då på grund av speciella personliga förutsättningar kombinerade med hög ålder tillsätts med andra än de befattningshavare, som uppfylla de ovan angivna kompetensfordringarna eller ock genomgått den kompletteringskurs, som på grund av pågående utredning kan komma till stånd.

Vi anse, att då ett av de allvarligaste problemen för sjukvården f. n. är den stora bristen på personal, borde de kommitterade även upptagit frågan om beredskapsarvode och ersättning för nattjänst till utredning och förslag.

Kommitterade ha icke ansett sig böra upptaga spörsmålet om befattningarna som byråinspektör och biträdande byråinspektör i medicinalstyrelsen på grund av att utredning härom nyss ägt rum av särskilda sakkunniga. Då det är uppenbart, att den fordran på sjuksköterskeutbildning, som bl. a. föreligger för dessa poster, föranlett den låga lönesättning, som för dem föreslagits, anse vi, att kommitterade även bort upptaga denna lönefråga till behandling. Vi föreslå respektive befattningars placering i lönegrad Ce 25 resp. Ca 29.

Herrar *Enmark* och *Mobert*, representanter för statens sjukhuspersonals förbund:

Vi anse, att den föreslagna löneskillnaden mellan översköterska och sköterska, fem lönegrader, är för stor. Personalen har redan tidigare reagerat emot den nuvarande löneskillnaden, tre lönegrader, samt hänvisat till relationen emellan överskötare och skötare, där differensen f. n. är två lönegrader, och enligt kommitténs förslag allttjämt skall vara densamma. Den föreslagna inplaceringen av den nya befattningen, första sköterska, två lönegrader under översköterska ändrar ingenting i detta omdöme. Skillnaden mellan första sköterska och sköterska blir enligt kommitténs förslag tre lönegrader. Vi anse, att sköterska bort inplaceras i högre lönegrad, på grund av dels de med befattningen förenade svåra och krävande arbetsuppgifterna,

dels vad ovan anförts om lönedifferensen. Detta kan ske utan att beslutet angående utredning om likalönsprincipens genomförande därigenom föregripes.

Kommittén har i likhet med tjänsteförteckningssakkunniga för sinnessjukhusen föreslagit, att det nuvarande nästansvarsarvodet skall borttagas och i stället härför inrättas befattningar som förste skötare och första sköterska, varom vårt förbund tidigare hemställt. Avsikten med denna hemställan var att innehavarna av nästansvarsbefattningarna genom högre inplacering i löneskalan skulle erhålla pension å det förhöjda avlöningsbeloppet samtidigt som en fastare befordringgång skulle åstadkommas. Nästansvarsbefattningarna utgöra nämligen f. n. den enda befordringsmöjligheten för sinnessjuksköterskorna, sedan medicinalstyrelsen utestängt dessa från deltagande i de högre utbildningskurser, som anordnas vid sinnessjukhusen, och i stället hänvisat dem till att söka stipendium för genomgående av lasarettutbildning, vilken sålunda utgör den enda möjligheten för dessa befattningshavare att erhålla befordran. Skulle framdeles samma fordringar ställas på första sköterska som på översköterska ifråga om genomgången utbildning (lasarettutbildning) är att befara, att befordringsmöjligheten för denna stora grupp av i sinnessjukvård utbildad och erfaren personal helt borttages. Från ett flertal av de direktorer vid sinnessjukhusen, som i denna fråga yttrat sig till tjänsteförteckningssakkunniga, har framhållits bland annat »detta vore på intet sätt önskvärt» (att sinnessjukvårdsutbildad sköterska skulle förbigås av lasarettutbildad) enär det vore fördelaktigt, att en av avdelningens ledande personal hade den långa erfarenhet, som en å sinnessjukhus helt utbildad personal har. Vi dela helt denna uppfattning. Första skötersketjänsterna böra, i likhet med vad fallet är beträffande första skötaretjänsterna stå öppna för den i enbart sinnessjukvård utbildade personalen.

Kommittén har vidare som skäl för att icke till prövning upptaga frågan angående ekonomipersonalens löneställning anført att sagda spørsmål — med undantag för de kvinnliga ekonomisterna i Ek 3 och Ek 1 — behandlats vid 1945 års riksdag. Till grund för riksdagsbehandlingen låg ett av särskilt tillkallade sakkunniga den 18 januari 1943 avgivet utlåtande. Vi anse att denna utredning, verkställd under åren 1941—43 icke har kunnat undgå att präglas av de förhållanden, under vilka den tillkom, nämligen det ekonomiska tryck, som det pågående världskriget medförde, varför enbart detta förhållande borde vara tillräckligt skäl att nu i detta sammanhang företaga en omprövning. Därtill kommer att lönefrågan för fångvårdspersonalen varit föremål för innevarande års riksdags prövning, vilket inneburit högre lönegradsplacering för befattningshavarna vid fångvårdsstaten i motsvarande tjänster. Det synes oss dessutom med fog kunna göras gällande, att den vid sinnessjukhusen anställda ekonomipersonalen har en utbildning och ett ansvar, som bör berättiga den till en bättre löneplacering än den nuvarande.

Ty att kosta på sig 4—5 års utbildning före anställningens tillträdande och därefter få till uppgift att lära och handleda patienter i arbetet, men härför erhålla lön enligt den näst lägsta lönegraden för manlig befattningshavare torde med fog kunna sägas icke vara tillfredsställande. Ekonomipersonalens antal vid sinnessjukhusen är beräknat med hänsyn till att patienterna skola deltaga i förekommande göromål. Härigenom får sagda personal i allmänhet ständigt fullgöra sina arbetsuppgifter med hjälp av patienter. Dessa måste därvid handledas och stå under uppsikt. Tages hänsyn till alla dessa förhållanden framstår sålunda en omprövning av ekonomipersonalens löneplacering som ofrånkomlig.

I övrigt ansluta vi oss till det särskilda yttrande, som framförts av ledamöterna herrar Joel Andersson och H. Blomquist.

Herrar *Holmberg* och *Werner*, representanter för civilförvaltningens personalförbund:

Undertecknade ansluta sig till de synpunkter, som av ledamöterna Andersson och Blomquist gemensamt framförts, ävensom till vad ledamoten Andersson anfört beträffande viss personal vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

Fröken *Erup* och herr *Kristensson*, representanter för svenska barnmorskeförbundet:

Sedan undertecknade beretts tillfälle taga del av 1944 års kommittés för sjukhus- och ekonomipersonal förslag till lönesättning för bl. a. statsanställda barnmorskor och distriktsbarnmorskor, få vi såsom särskilt yttrande anföra följande:

Till en början må erinras om innehållet i Svenska Barnmorskeförbundets skrivelse till kommittén av den 28 december 1945, vari yrkande framställdes därom, att tjänstebarnmorskorna skola i lönehänseende jämsställas med folkskollärarinnor och placeras i 17. lönegraden löneplan A civila avlöningsreglementet. Såsom stöd för detta yrkande anföres i skrivelsen bl. a. det allmänt erkända faktum, att tjänstebarnmorskorna kommit att i lönehänseende intaga en synnerligen ogynnsam ställning, varjämte en del av orsakerna härtill påpekats. I skrivelsen göres vidare en jämförelse mellan utbildningstider och arbetsuppgifter för å ena sidan folkskollärarinnor och å andra sidan distriktsbarnmorskor, varvid konstateras, att ifrågavarande befattningshavargrupper måste anses i utbildningshänseende jämsställbara, under det att å distriktsbarnmorskorna måste anses falla det ojämförligt tyngsta ansvaret i yrkesutövningen — ansvaret för barnets och moderns liv.

Det är otvivelaktigt riktigt, att distriktsbarnmorskorna — såsom från kommitténs sida framhålles — skulle komma i åtnjutande av en icke oväsentlig löneförbättring, därest den av kommitténs majoritet föreslagna lönegradsplaceringen, 11. lönegraden i 1945 års lönekommittés förslag till dyrortsgraderad löneplan skulle beslutas. Genomförandet av en löneförbättring för ifrågavarande personalgrupp har förmodligen också ansetts såsom ofrånkomlig, med hänsyn till de uttalanden i fråga om nödvändigheten härav, som i skilda sammanhang gjorts av olika statliga myndigheter och kommittéer, och i betraktande av den allt tydligare framträdande bristen på arbetskraft av olika slag inom hälso- och sjukvårdens område, en arbetskraftsbrist, som otvivelaktigt huvudsakligen orsakats av hittills tillämpad lönepolitik mot hithörande befattningshavargrupper.

För de barnmorskor, som redan nu innehava distriktsbarnmorsketjänster, skulle möjligen också den föreslagna löneförbättringen kunna framstå såsom ett tecken på en begynnande förståelse för deras berättigade lönekrav, vana som de äro att alltid se sig ogynnsamt ställda i lönehänseende. Med hänsyn till den ekonomiska deklassering, som enligt kommitténs förslag skulle ske av distriktsbarnmorsketjänsterna i förhållande till den i och för sig underbetalda distriktssjuksköterskekåren, kan man emellertid befara, att en stor del nu i tjänst varande distriktsbarnmorskor föredraga att sluta sina anställningar och söka sig till mera lönande sysselsättningar. I varje fall kommer icke den föreslagna löneförbättringen att verka stimulerande på vare sig den kvantitativa eller den kvalitativa nyrekryteringen till barnmorskeyrket.

Även om man gör gällande, att minskningen i den kvantitativa rekryteringen till barnmorskeyrket har sin grund i en alltmer kännbar brist på kvinnlig arbetskraft inom arbetsmarknaden, betingad av förskjutningar av befolkningsstocken mot allt högre åldrar, kan någon motsvarande förklaring icke givas åt det faktum, att kvaliteten på de sökande till barnmorskeläroanstalterna undergår en fortlöpande försämring. Visserligen uppställas inga andra formella fordringar för inträde vid barnmorskeläroanstalt än att vederbörande skall äga de kunskaper, som en fullständig folkskolekurs är avsedd att bibringa. Som redan i annat sammanhang påpekats för kommittén visade en av medicinalstyrelsen för några år sedan verkställd utredning, att fordringarna för inträde vid barnmorskeläroanstalt voro till och med högre än de, som uppställdes vid flertalet sjuksköterskeskolor och för inträde vid barnmorskeläroanstalt har också i realiteten sedan gammalt krävts, att vederbörande skulle ha genomgått minst två års utbildning vid folkhögskola. Sedermera ha dessa krav på utbildning endast med stora svårigheter kunnat upprätthållas för de kurser, som avsett utbildning av ej sjukvårdsutbildade barnmorskor.

I olika sammanhang har uttalats önskvärdheten av att barnmorskeutbild-

ningen skulle grunda sig på viss tids sjukvårdsutbildning. Från och med år 1944 är det också bestämt, att vid barnmorskeläroanstalten i Stockholm endast skall få antagas elever med sjuksköterskeexamen eller i varje fall minst tvåårig utbildning vid sjuksköterskeskola. I anledning av dessa bestämmelser ha kurser för utbildning av s. k. sjuksköterskebarnmorskor anordnats med början i januari 1944 samt januari och september 1945. Den första av dessa kurser lockade 22 elever med två års eller längre utbildning vid sjuksköterskeskola, den andra kursen 24 och den tredje kursen 27 elever med samma utbildning. Till en elevkurs, som skall taga sin början år 1947, har ansökningar redan inkommit från 23 sökande med två års eller längre utbildning vid sjuksköterskeskola. Det är sålunda uppenbart, att det ej saknas möjligheter att genom anordnandet av kurser för utbildning av sjukvårdsutbildade barnmorskor täcka landets behov av befattningshavare med dylik utbildning. Skulle emellertid kommitténs förslag rörande barnmorskornas lönesättning genomföras och sålunda barnmorska i sluten vård placeras i samma lönegrad som avdelningssköterska och distriktsbarnmorska hela tre lönegrader under distriktssköterska är det uppenbart, att ingen längre kan vara benägen att underkasta sig den längre och dyrbarare kombinerade sjuksköterskebarnmorskeutbildningen. I stället för att stimulera till en fortsatt förbättring av förlossningsvården skulle därför kommitténs förslag verka hämmande på en redan begynnande utveckling. Visserligen har kommittén uttalat, att en omorganisation av distriktsvården och barnmorskeväsendet och en i samband därmed eller eljest genomförd ändring av utbildningsförhållandena skulle kunna giva anledning till en förnyad omprövning av distriktsbarnmorskornas lönefråga, men det hade enligt vår uppfattning varit lyckligare, om man redan nu inom kommittén varit mera lyhörd för de argument, som från Svenska Barnmorskeförbundets sida framförts för ett omedelbart genomförande av sådana löneförbättringar, som möjliggjort ett fortsättande på den inslagna vägen med utbildning av sjuksköterskebarnmorskor. Anledningen till att så icke varit fallet måste otvivelaktigt sökas i det förhållandet, att barnmorskorna ej varit representerade i utredningen och att de överläggningar, som ägt rum mellan personalrepresentanterna och kommitténs ledamöter varit alltför korta för att kommittéledamöterna skulle kunna bibringas en ändrad uppfattning om hur barnmorskorna rättvisligen bort placeras i lönehänseende.

Vad särskilt beträffar de statligt anställda anstaltsbarnmorskorna, fyra till antalet, kunna tre av dessa åberopa sig på såväl barnmorske- som sjuksköterskeutbildning. Därest man, som skett i andra sammanhang, endast tagit hänsyn till utbildningstidens längd, hade dessa barnmorskor bort placeras lägst två lönegrader över avdelningssköterskor. I detta avseende synes emellertid lönekommittén ha bortsett från utbildningssynpunkterna liksom även från det faktiska förhållandet, att arbetsuppgifterna på en förlossningsavdel-

ning fortlöper med samma intensitet såväl dag som natt och därför får an-
ses mera krävande än arbetet å en sjukavdelning.

Undertecknade få, under återopande av vad sålunda anförts, samman-
fattningsvis framhålla,

att vi anse den av kommittén föreslagna lönesättningen i vad den avser
barnmorskor i såväl slutet som öppen vård i hög grad otillfredsställande,

att lönen bort avvägas med utgångspunkt från vad som tillkommer folk-
skollärarinna,

att ingen som helst anledning synes oss föreligga att placera distriktsbarn-
morska i lägre lönegrad än distriktssköterska

samt att de statliga anstaltsbarnmorskorna bort placeras lägst två löne-
grader över avdelningssköterskor.

Herr *Helldén* och fröken *Johansson*, representanter för försvarsverkens ci-
vila personals förbund, samt herrar *Larsson* och *Johnsson*, representanter
för Sveriges fångvårdsmannaförbund:

Kommittén har föreslagit inrättandet av särskilda telefonistbefattningar
med placering i lönegrad 6 (2) vid bl. a. garnisonssjukhuset i Boden. Enligt
vår uppfattning föreligger samma bärande skäl för inrättandet av liknande
befattningar även vid övriga garnisonssjukhus. Detta så mycket mer då denna
lönegradsplacering är den lägsta som tillämpas för telefonister inom den
centrala statsförvaltningen. I övrigt ansluta vi oss till det särskilda yttrande,
som framförts av ledamöterna Joel Andersson och H. Blomquist.

Herrar *Albert* och *Dahl*, representanter för försvarets civila tjänstemanna-
förbund:

Under hänvisning till protokollsutdrag från finansdepartementet den 25
maj 1946 kallades undertecknade till överläggningar med 1944 års löne-
kommitté, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal, den 13 september 1946.
Då de synpunkter vi hade att framföra icke kunde påverka kommitténs
redan fattade ställningstagande i berörda frågor vilja vi sammanfatta våra
synpunkter i följande särskilda yttrande.

Till en början anse vi oss bringade att erinra att den tid, som kommittén
medgivit för granskning av föreliggande förslag, icke fyller rimliga anspråk
på skälighet för de överväganden, som skulle erfordras. Före den ovan-
nämnda överläggningen, vilken i och för sig var starkt tidsbegränsad, hade
vi sålunda ingen kännedom om motiven till kommitténs ställningstaganden i
olika avseenden. Bortsett från den summariska orientering, som därvid läm-
nades muntligt, ha vi fått del av dessa motiv genom etappvis den 18 och 21
september 1946 överlämnade korrekturavdrag av kommitténs betänkande.

Då vi samtidigt fått oss förelagt att senast den 26 september 1946 inkomma med yttrande i ärendet har det icke varit oss möjligt att ägna förslagen den ingående prövning, som skulle varit önskvärd.

I vad avser av kommittén förordade ändringar rörande lönegradsplacering för olika befattningshavare ha vi till en början funnit det ägnat att förvåna att framlagda förslag grundats på den löneplan, som utarbetats av 1945 års lönekommitté. Då denna löneplan ännu icke vunnit statsmakternas godkännande synes det principiellt oriktigt att grunda förslag, som nu framläggas, därpå. Man har emellertid motiverat denna åtgärd med att den lägre vård- och ekonomipersonalen därigenom kan införas på samma löneplan som tjänstemannapersonalen. Sett ur lönekommitténs synpunkt uppnås därigenom en i och för sig fördelaktig likformighet, då man torde få förutsätta att nämnda löneplan vinner statsmakternas godkännande. I vad avser tjänstemännens inom försvarsväsendet löneställning vilja vi emellertid erinra om att denna i stort sett icke varit föremål för prövning sedan befattningarna inrättades; vi finna det därför oriktigt att i detta sammanhang knyta denna prövning till de nya löneplanerna för vissa speciella grupper, vilket kan ge motiv för att motsätta sig den justering, som inom kort kan finnas berättigad i anslutning till den realprövning av löneställningen, som pågår för försvarsväsendets tjänstemannapersonal i dess helhet. Då så emellertid skett finna vi det angeläget framhålla att detta i och för sig icke får utgöra hinder för de eventuella jämkningar, som av ovannämnda anledning kan komma att finnas påkallade.

Från rent principiella synpunkter måste vi också uttala vår förvåning över att lönekommittén icke föreslagit en annan anställningsform för den stora gruppen betjäningpersonal. De rekryteringssvårigheter, som gjort sig gällande på berörda område, torde nämligen till större delen bottna i att det för tjänstemän inom den statliga förvaltningen tillämpade avlöningssystemet icke lämnar utrymme för den rörlighet, som för betjäningpersonal inom såväl det kommunala som det enskilda området förekommer. Det förefaller oss därför som om det varit naturligare och ur alla synpunkter fördelaktigare att i ett sammanhang som detta överföra denna personalgrupp till kollektivavtalsanställning. Endast därigenom vill det synas möjligt att uppnå den likformighet för dessa grupper, som kommittén säger sig ha eftersträvat mellan å ena sidan i statlig och å andra sidan i kommunal tjänst anställd personal. Det synes oss därför önskvärt att även denna anställningsform tages under övervägande samtidigt som vi på det bestämdaste förorda att systemet med så kallade fasta avdrag, vilka leda till uppenbara orättvisor, icke bör bibehållas.

I övrigt dela vi helt kommitténs synpunkter, när den säger sig ha undvikit *dels* lönedifferentieringar på grund av smärre skiljaktigheter i fråga om beskaffenheten av förekommande arbetsuppgifter och de krav, dessa ansetts

ställa på vederbörande befattningshavare, dels ock undvikit att inom samma karriär använda intill varandra liggande lönegrader — synpunkter som Försvarets Civila Tjänstemannaförbund vid ett flertal tidigare tillfällen gjort sig till tolk för.

Efter dessa allmänna erinringar önska vi i det följande anföra vissa speciella synpunkter beträffande den personal i tjänstemannaställning inom försvarsväsendet, som Försvarets Civila Tjänstemannaförbund företräder.

I. Sjukvårdspersonal.

S j u k s k ö t e r s k a.

Det vill synas som sjuksköterskornas intressen blivit relativt bäst tillgodosedda i lönekommitténs förslag. Vi finna det dock angeläget att understryka att denna personalgrupp med hänsyn till sina ansvarsfulla arbetsuppgifter varit kraftigt undervärderad hittills. Då det emellertid är uppenbart att sjuksköterskornas inom försvarsväsendet löneställning är helt avhängig av löneställningen för motsvarande befattningshavare vid övriga statliga sjukhus vilja vi avstå från att för närvarande resa några längre gående krav för denna personal i princip. I följande detaljfrågor vilja vi dock anmäla avvikande mening.

Instruktionssköterskorna vid statens sjuksköterskeskola äro till övervägande del (två av tre) föreslagna till placering i lönegrad Ce 19, medan instruktionssköterska vid försvarsväsendet är placerad i lönegrad Ce 15. Med hänsyn till de senares självständiga arbetsuppgifter synes oss den gjorda differentieringen alltför stor, varför vi måste hävda att instruktionssköterska vid armén bör placeras i lägst lönegrad Ce 17.

Av avdelningssköterskorna vid garnisonssjukhusen fullgöra två stycken, en vid sjukhuset i Karlsborg och en vid sjukhuset i Linköping, vid sidan om sin tjänst som avdelningssköterska jämväl de arbetsuppgifter, som eljest ankomma på husmor. Med hänsyn till denna betungande tjänstgöring finna vi angeläget framhålla att befattningar såsom husmoder i lönegrad Ce 15 böra inrättas för nämnda sköterskor. Det har upplysts om att man ej velat ingå på prövning av denna fråga enär de nämnda sjukhusen om någon tid skulle komma att övergå till kommunal förvaltning. Vi kunna emellertid icke finna att detta är bärande skäl för att konservera en uppenbar orättvisa mot de ifrågavarande befattningshavarna, vilka så länge de kvarstå i statlig tjänst med all rätt kunna göra anspråk på en rättvisande löneställning.

S j u k v å r d s f ö r m a n.

Jämlikt beslut av 1942 års riksdag finnes f. n. sjukvårdsförmän vid flygvapnets förband. Dessa befattningshavare äro inplacerade i lönegrad MEO 7.

Sjukvårdsförmannen förestår sjukvårdsavdelningens expedition samt handhar alla vid sjukhuset förekommande expeditionella göromål. Han är ansvarig för uppbörd och redovisning av flottiljens freds- och krigssjukvårdsmateriel, tandvårdsmateriel och alla å sjukhusen befintliga inventarier och är likaledes ansvarig för därmed sammanhängande förvaltningstjänst och materiellvård. Han biträder läkaren vid undervisning i sjukvårdstjänst. Sjukvårdsförmannen deltar vid behov i den aktiva sjukvården och intager förmansställning i förhållande till flottiljens sjukvårdsfurirer.

Ikke endast med hänsyn till ovanstående synnerligen maktpåliggande ansvar och omfattande kompetenskrav utan också med tanke på de berättigade framställningar, som under årens lopp gjorts för att åstadkomma en förbättrad löneställning för här ifrågavarande personal, synes det oss märkligt, att kommittén ikke funnit skäl tala för en sådan. Det må erinras om att försvarets civilförvaltning i sina anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 (s. 195 ff) framhållit, att en förbättrad löneställning borde beredas vederbörande sjukvårdsförmän, men att med hänsyn till den anbefallda utredningen rörande frågan om lönegradsplacering m. m. för befattningshavare inom försvarsväsendet ämbetsverket ikke f. n. funnit sig böra föreslå dylik åtgärd.

Med anledning av vad sålunda anförts hade man givetvis väntat att frågan skulle ha blivit föremål för närmare utredning. Från flygledningens sida har vid flera tillfällen uttalats, att sköterskan och sjukvårdsförmannen vid flygflottilj äro sidoordnade myndigheter. Vi kunna dock ikke finna annat än att sjukvårdsförmannens ansvar och arbetsuppgifter berättiga till en inplacering i lägst lönegraden Ce 16. Att rekryteringssvårigheter hittills ikke gjort sig gällande i större utsträckning sammanhänger med att bättre förmän ställts i utsikt, vilket också framgått av flygledningens upprepade framställningar. Skulle nu emellertid dessa ikke tagas i beaktande och löneställningen fastlåsas i lönegrad Ce 11, kommer utan tvivel en omedelbar flykt från dessa beställningar att äga rum. Som jämförelse kan nämnas att vid den civila industrien, som numera i allt större utsträckning anställer manliga sjukvårdare, erhålla dessa i regel en begynnelselön, som avsevärt överstiger den lön, som utgår till försvarsväsendets sjukvårdsförmän. Därtill är att märka, att industrien som kvalifikationskrav för dessa befattningar endast fastställt goda kunskaper beträffande olycksfallsvård. Detta krav är ju obetydligt i förhållande till de krav, som ställas på en sjukvårdsförmän. Vid en jämförelse med de fordringar, som ställas på övriga befattningshavare, vilka avlönas jämlikt MioR, torde enligt vårt förmenande sjukvårdsförmannen närmast vara att jämställa med arbetsförmän av 1. klass (MEo 12) eller kontorskrivare av 1. klass (MEo 15).

Här måste hänsyn tagas till dels att sjukvårdsförmannen utöver de omfattande kontorsgöromålen har uppbördsansvar, dels att sjukvårdsförmannen i större utsträckning än ovan nämnda befattningshavare hänvisas att arbeta

självständigt emedan vederbörande endast under en ytterst begränsad tidsrymd dagligen har tillgång till samarbete med avdelningschef (läkare).

Vid prövning av löneplacering för denna personal föreslås att beaktande givas arbetsbördan vid respektive förband. Förslagsvis kan tänkas att lönesättningen sker i förhållande till antalet vårdplatser på sjukhuset, varvid befattningshavaren placeras i lönegrad Ce 19 vid förband, vars sjukhus har över 30 vårdplatser och i lönegrad Ce 16 vid förband, vars sjukhus har 30 eller färre vårdplatser.

Sjukbesökare vid marinen.

Vid övervägandet av löneställningen för sjukbesökare har kommittén kommit till den uppfattningen, att lönegraden Ce 12 är den ur olika synpunkter bäst avvägda.

Att döma av de intyg, som tillställts Försvarets Civila Tjänstemannaförbund från respektive sjukbesökares chefer, marinläkarna Ragnar Urde, Karlskrona, och E. Lagerkrans, Stockholm, finna vi icke anledning frånga de krav, som i underdånig skrivelse den 22 februari 1944 rests av Tjänstemannaförbundet. Ur dessa intyg, vilka överlämnats till kommittén, framgår hur sjukbesökarnas arbetsuppgifter under de senare åren ständigt vuxit.

Sjukbesökarnas kvalifikationer äro i vissa avseenden högre än sjuksköterskans och torde arbetsuppgifterna jämte uppbördsmanansvaret för till distriktsläkareexpeditionen hörande inventarier väl motivera en inplacering i lägst lönegrad Ce 14, vilken lönegrad bäst torde svara mot vederbörandes tjänst.

Sjukvårdsbiträde.

Kommittén har förordat att sjukvårdsbiträde inplaceras i lönegrad Ce 3 såväl vid armén, marinen som flygvapnet. Då emellertid vid det senare vapenslaget dessa befattningshavare för närvarande äro hänförda till lönegrad MEo 3, böra dessa övergångsvis bibehållas vid sin nuvarande lönegradsplacering.

Vi kunna emellertid icke dela kommitténs uppfattning om denna grups inplacering. På grundval av de upplysningar, som inhämtats, och jämlikt de erfarenheter, som vunnits under besök vid försvarets olika förband, kunna vi icke finna annat än att flygvapnet beträffande rekryteringen av sjukvårdsbiträden slagit in på en riktig och efterföljansvärd väg. Den av kommittén föreslagna lönesättningen skulle leda till en deklassering av denna kår och ett nedprutande av de krav på kompetens, som den rätteligen bör besitta.

Inom flygvapnet har man med den nuvarande lönesättningen hittills lyckats tillförsäkra vapnet — kanske i motsats till vid armén och marinen — sjukvårdsbiträden, av vilka man med all rätt kan fordra att de skola delta

i det egentliga sjukvårdsarbetet antingen det sker inom vårdavdelning eller poliklinik. Givetvis åligger det vederbörande att även deltaga i städning och renhållning inom mottagnings- och behandlingsrum. Sjukvårdsbiträdet skall emellertid i stort sett utföra samma arbete som de sjukvårdsfurirer, vilka arbeta inom det egentliga sjukvårdsarbetet. Sjukvårdsbiträdet deltagar även jämsides med sjukvårdsfurir i vaktjänstgöringen vid sjukhuset, vilken återkommer var tredje vecka. I sammanhanget bör framhållas, att man vid flygvapnet numera har tillgång till särskild kvinnlig städhjälp.

Då erfarenheterna vid flygvapnet varit goda, vilja vi förorda, att sjukvårdsbiträde vid försvarsväsendet (även vid armén och marinen) placeras i lönegrad Ce 7, varigenom man försäkras sig om att kvalificerad och utbildningsbar personal kan erhållas. Det kan även ifrågasättas om icke inplacering i lönegraden Ce 8 vore ännu bättre avpassad efter tjänstgöringsförhållandena, vilken uppfattning även delades av 1941 års försvarsutredning. Lönen skulle därvid rättvisare kunna jämföras med sjukvårdsunderbefällets lön, varjämte må beaktas att det här är fråga om slutlön, enär ingen vidare befordran kan förekomma. Tjänstebenämningen bör alltjämt vara sjukvårdsbiträde.

På grund av det större ansvar, som man kan pålägga denna personalgrupp, anse vi tjänstemannaställningen i detta fall fullt motiverad i motsats till vad gäller den rena betjäningsspersonalen.

B a r n s k ö t e r s k a.

Fr. o. m. den 1 juli 1946 finnas tvenne befattningar som barnsköterska vid den nyinrättade barnavdelningen å garnisonssjukhuset i Boden.

I samband med tillkomsten av dessa tjänster hade framhållits, att en högre löneställning än den för sjukvårdsbiträdena gällande vore motiverad med hänsyn till dels de krav ifråga om utbildning (dessa borde vara examinerade barnsköterskor), dels ock de mera kvalificerade göromål, som komme att åvila dem.

Kommittén har funnit det motiverat att ifrågavarande befattningar hänföras till lönegrad Ce 5 (1). För vår del måste vi emellertid anse att ifråga om utbildning och arbetsuppgifter samt ansvarstagande äro dessa befattningshavare fullt jämställda med tandsköterskorna, vilka föreslås inplacerade i lönegrad Ce 8, varför denna lönegrad bör tillämpas. Härvid erhålles även den rätta avvägningen visavis sjukvårdsbiträdena, som av oss föreslagits i lönegrad Ce 7.

T a n d s k ö t e r s k a.

Redan i underdånig skrivelse den 19 oktober 1943 hade Försvarets Civila Tjänstemannaförbund anhållit att försvarets tandsköterskor i allmänhet borde inplaceras i 4. lönegraden av militära icke-ordinariereglementet. I sitt

avgivna betänkande hade försvarsväsendets tandvårdsutredning 1941 beaktat dessa synpunkter.

Vid den fortsatta handläggningen av ärendet kommo emellertid tandsköterskorna i icke ledande ställning att uppdelas i tvenne lönegrupper. 1945 års riksdag beslöt att av de beräknade 77 befattningarna omkring $\frac{2}{3}$ eller 51 st skulle placeras i lönegrad MEo 4 och återstoden eller 26 st i lönegrad MEo 2.

Kommittén förordar i likhet med Tjänstemannaförbundets ursprungliga förslag, att samtliga tandsköterskor vid försvarsväsendet — med undantag av de i ledande ställning, vilka alltjämt böra vara placerade i lönegrad MEo 6 (Ce 10) — jämsställas och placeras i lönegrad Ce 8, vilken ståndpunkt vi på i ovan nämnda skrivelse framförda argument understödja.

I detta sammanhang förvånar det emellertid, att kommittén varken upptagit tandteknikernas vid militärpoliklinikerna eller tandläkarebiträdenas vid Sydkustens och Ostkustens Marindistrikt anställnings- och avlöningsförhållanden till övervägande. Vad de förra beträffar har Försvarets Civila Tjänstemannaförbund i underdånig skrivelse den 10 februari 1945 med hänsyn till de av tandvårdsutredningen påtalade svårigheterna med rekryteringen samt på grund av tandteknikernas låga löneställning i förhållande till andra yrkesgrupper med motsvarande arbetsuppgifter inom statsförvaltningen anhållit att desamma måtte beredas inplacering såsom »tandtekniker» i lönegrad MEo 11.

I underdånig framställning den 14 september 1943 har Försvarets Civila Tjänstemannaförbunds Karlskrona-avdelning framhållit, att tandläkarebiträdet vid Sydkustens Marindistrikt med placering i lönegrad MEo 4 med hänsyn till numera åliggande arbetsuppgifter dels vore för lågt placerat i lönehänseende samt dels hade en missvisande tjänstetitel. Avdelningen hade därför anhållit, att beteckningen tandläkarebiträde måtte utgå ur tjänsteförteckningen och ersättas med beteckningen expeditionsföreståndare (vid tandpoliklinik) tillika uppbördsman i lönegrad MEo 10.

Då förhållandet är enahanda vid Ostkustens Marindistrikt ingav Försvarets Civila Tjänstemannaförbund den 13 januari 1944 en underdånig framställning med understödjande av ovanstående krav att även innefatta sistnämnda marindistrikt.

Då nämnda framställningar icke föranlett någon åtgärd, anse vi det motiverat att desamma upptagas till prövning i detta sammanhang, samtidigt som vi understryka de krav, som av Tjänstemannaförbundet framförts.

II. *Ekonomipersonal.*

Husmödrar.

Husmödrarna vid försvarsväsendet voro före den 1 juli 1946 inplacerade i resp. lönegraderna MEo 8, MEo 6 och MEo 4.

Försvarets Civilförvaltning hemställde i underdånig skrivelse den 5 april 1946 att husmödrarna vid försvarsväsendet måtte uppflyttas till lönegraderna MEO 11, MEO 9 och MEO 7.

Lönekommittén förordade lönegraderna MEO 10, MEO 8 och MEO 5, vilket också med verkan fr. o. m. den 1/7 1946 blev Kungl. Maj:ts beslut.

Vid avgörandet av denna fråga betonades emellertid, att det för det dåvarande icke avsåg en slutlig prövning av löneställningen för försvarsväsendets husmödrar. Med utgångspunkt härifrån finna vi angeläget framhålla, att den slutliga prövningen bör ske i detta sammanhang.

Vi finna det angeläget att understryka att de vid försvarsväsendet rådande speciella förhållandena med talrika växlingar i portionsstyrkans storlek och av övningar påfordrade oregelbundna utspisningstider ställa större krav på de här ifrågavarande befattningshavarnas organisationsförmåga och omdöme än vad fallet är exempelvis beträffande motsvarande personal vid statliga sinnessjukhus. Husmödrarna vid försvarsväsendet betungas dessutom i sitt arbete genom att arbetsförhållandena ofta tvinga till direkta ingripanden mot de värnpliktiga portionsstagar.

Vi finna alla skäl tala för, att det av Försvarets Civilförvaltning i skrivelse den 5 april 1946, Dnr 3160:234, avgivna förslaget bäst tillgodoser statsnyttans intressen och föreslå inplacering i lönegraderna Ce 15, Ce 13 och Ce 11 för resp. husmoder av 1. och 2. klass samt biträdande husmoder.

K o k e r s k a.

Kommittén har i sitt betänkande kommit till det resultatet, att skäl icke föreligga att för kokerskor vid försvarsväsendet tillämpa en förmånligare löneställning än för kokerskor vid statens sinnessjukhus och andra civila inrättningar, d. v. s. lönegraden Ce 6 (2). Vissa övergångsbestämmelser skulle dock gälla för f. n. högre inplacerade befattningshavare. Vidare föreslår kommittén en gemensam tjänstebenämning; ekonomibitråde.

För vår del kunna vi icke godtaga den jämförelse, som gjorts mellan försvarsväsendet å ena samt statens sinnessjukhus och andra civila inrättningar å den andra sidan. Utan att här närmare ingå på några detaljer torde det vara uppenbart, att arbetsuppgifterna vid ett militärt förband ingalunda kunna jämföras med de mera ensartade och regelbundna vid en civil inrättning. Man behöver endast erinra om de komplikationer, som uppstå vid en krigsövning, en nattlig marsch etc. för att det skall vara uppenbart att de krav, som inom det militära ställas på befattningshavaren ifråga, äro av ett helt annat och betydligt mer krävande slag. Med anledning härav förordade vi inplacering i lönegraden Ce 7 för samtliga dessa befattningshavare.

Vi kunna icke heller finna anledning att, såsom kommittén förordat, utbyta

denna grups gamla hederliga samt därtill mycket adekvata tjänstebenämning »kokerska» emot den intetsägande titeln »ekonomibitråde».

Telefonist vid garnisonssjukhus.

Vid garnisonssjukhusen finnas för närvarande 4 biträdesbefattningar, avsedda för telefonisttjänstgöring (1 i Skövde, 3 i Boden) och placerade i lönegrad MV: d.

Med hänsyn till den nuvarande storleksordningen å sjukhuset i Boden har kommittén ansett det befogat, att vid detta sjukhus inrättas särskilda telefonisttjänster med placering i den för dessa befattningshavare för närvarande vedertagna lönegraden MEO 2 (Ce 6), under det att befattningen i Skövde bör tillhöra lönegrad Ce 2 med tjänstebenämning ekonomibitråde.

För vår del anse vi, att samtliga dessa telefonister skola inplaceras i lönegrad Ce 6 och erhålla den adekvata tjänstebenämningen telefonvakt. Ifrågasättas bör dock, huruvida icke en av de 3 befattningshavarna i Boden bör inplaceras såsom telefonvakt av 1. klass i lönegrad MEO 4 (Ce 8).

Vad slutligen angår de av lönekommittén förordade ändringarna av de olika tjänstebenämningarna måste vi genomgående reservera oss däremot. Enär dessa frågor för försvarsväsendets del äro föremål för särskild utredning, synes det oss mycket olyckligt att detta utredningsarbete föregripes på sätt här sker. Vi vilja därför förorda att ärendet i denna del helt överlämnas till Försvarets tjänsteförteckningsakkunniga.

Bilagor.

A. Framställningar från vissa personalsammanslutningar.

I. Svensk sjuksköterskeförenings centralstyrelse.

Svensk Sjuksköterskeförenings centralstyrelse får med anledning av pågående utredning angående löneförmåner för sjuksköterskor och befattningshavare med sjuksköterskekompetens anföra följande.

Statligt anställda sjuksköterskor eller befattningshavare, för vilka fordras sjuksköterskekompetens, finnas å följande tjänster:

Fångvårdsstaten:

1:a vaktfru A 6

Vid centralfängelset å Långholmen finnes å sinnessjukavdelningen en laboratorie-sköterska, anställd under benämningen första vaktfru. Enligt erhållen uppgift från Fångvårdsstyrelsen kommer styrelsen att i årets petita anhålla om en befattning som sjuksköterska vid sinnessjukvårdsavdelningen, centralfängelset, Långholmen.

Försvaret:

Inspektionssköterska Meo 15

Garnisonssjukhusen:

Assistentköterska Meo 5

Sjuksköterska A 7 o. Meo 7

Försvarets sjukvårdsförvaltning har i 1944 års petita anhållit om ordinarie anställning för samtliga sjuksköterskor.

Husmoder vid Bodens garnisonssjukhus Meo 9

Husmoder vid Skövde garnisonssjukhus Meo 9

Försvarets sjukvårdsförvaltning har i 1944 års petita med tillstyrkan av civilförvaltningen hemställt om ordinarie anställning.

På grund av pågående utredning rörande lönegradsplacering m. m. för personal vid försvarsväsendet har departementschefen ej ansett sig böra taga upp de framförda förslagen till ändring av tjänsteställningen.

Sjuksköterskor vid olika grenar av försvarsväsendet, truppförband etc. Meo 7

Instruktionssköterska Meo 7

Försvarets sjukvårdsförvaltning har i 1944 års petita s. 46 hemställt om, att dessa instruktionssköterskor måtte jämföras med instruktionssköterskor vid statens sjuksköterskeskola och inplaceras i lönegrad Meo 9. Denna hemställan föranledde ingen åtgärd på grund av pågående utredning angående löneförmånerna.

Statens skyddshem.

Avdelningssköterska A 8 o. Eo 6

Medicinalstyrelsen:

Byråinspektör A 22

Bitr. byråinspektör Eo 17

Statens sinnessjukhus:

Översköterska A 6 enstaka Eo 6

Förestånderska av 2:a klass A 7 o. Eo 7

Förestånderska av 1:a klass A 12

Statens Distriktssköterskeskola:

Föreståndarinna Eo 17

Statens Sjuksköterskeskola:

Föreståndarinna Eo 17

Instruktionssköterska Eo 15

Instruktionssköterska Eo 9

Telegrafstyrelsen:

Sjuksköterska Eo 11

Generalpoststyrelsen:

Sjuksköterska Eo 11

Järnvägsstyrelsen:

Sjuksköterska Eo 8

Karolinska sjukhuset och Serafimerlasarettet:

Assistentköterska Eo 5 o. A 7

Sjuksköterska A 7

2:a föreståndarinna A 8

Föreståndarinna A 11

Föreståndarinna A 12

Läroverken:

Skolsköterska Extra 7

Läroanstalter för blinda:

Sjuksköterska A 7

Vårdanstalter för blinda med komplicerat lyte:

Översköterska A 7

Läroanstalter för dövstumma:

Sjuksköterska A 6

Tandläkarinstitutet:

Avdelningssköterska A 7

Röntgensköterska Eo 7

En jämförelse mellan förhållandena inom denna yrkesgrupp under 1930-talet och nu visar, att behovet av sjuksköterskor under senare år kraftigt stegrats. År 1933—1934 var antalet sjuksköterskor i aktivt arbete c:a 6 300. Vid denna tid var dessutom

ganska kraftig arbetslöshet. Sjuksköterskeskolorna mottog c:a 550 elever per år. Den 1 december 1944 var antalet aktivt arbetande sjuksköterskor 9 111. En stor brist på sjuksköterskor råder trots detta icke endast för vikariat och tillfälligt arbete utan därtill kommer att hundratals fasta tjänster stå vakanta. De senare åren ha sjuksköterskeskolorna mottagit c:a 1 000 elever per år. Medicinalstyrelsen har hos skolorna hemställt om ytterligare utvidgning — helst till 1 400 elever per år. Ansökningarna till sjuksköterskeskolorna ha enligt en å Medicinalstyrelsen gjord utredning uppgått till c:a 2 1/2 ansökan per plats. Av statistiken framgår ej hur många av de sökande, som i ett eller annat avseende ej uppfylla ens *minimifordringarna* för inträde i sjuksköterskeskola. Antal ansökningar till skolorna variera mycket. Stockholmskolorna och de större skolorna i landsorten: Södra Sveriges och Uppsala Sjuksköterskehems samt Göteborgs sjuksköterskeskola ha jämförelsevis större antal ansökningar än övriga, varav flera ej kunna fylla sitt ordinarie elevbehov än mindre göra erforderlig utökning av skolan.

Vi få till kommitténs kännedom framföra vår åsikt om den allvarliga fara, som här hotar vårt lands sjukvård, om ej ordentliga åtgärder vidtagas för att förbättra förhållandena. Så länge unga kvinnor med lust till socialt arbete endast hade sjukvården att välja som arbetsfält, var antalet ansökningar tillräckligt. Numera finnes just inom detta område och närgränsande ett stort behov av unga människor till uppgifter, som äro mindre ansträngande, mindre krävande och bättre avlönade än sjuksköterskans. Samtidigt har efterfrågan på sjuksköterskor ökat, mycket beroende på att det numera ej endast gäller att vårda sjuka utan även att förebygga sjukdom. Även i lönehänseende måste nu sjuksköterskorna, trots sitt stora antal, bliva jämställda med likartade yrkesgrupper.

Efter att hava förskaffat sig erforderliga skolkunskaper — minimum: realskolans kunskaper i matematik, fysik, kemi, svenska, eventuellt ett språk — har eleven att genomgå sjuksköterskeskolan på c:a 3 1/2 år. Även om skolan är avgiftsfri går omkostnaden under elevtiden, t. ex. vid statens sjuksköterskeskola till c:a 2 000 kronor utöver den lön, som elev under sista tiden erhåller.

För den ansvariga sjukvårdaren är arbetet synnerligen påfrestande och fordrar en intensiv och oavslätlig uppmärksamhet. Detta framgår även något av de förordningar av olika slag, som omgärda detta arbetsfält. Kungl. Maj:ts kungörelse om ansvar i vissa fall för tandläkare m. fl., SFS 363/1938, stadgar att om bl. a. sjuksköterska underlåter att vid utövning av sin verksamhet efterkomma vad Medicinalstyrelsen i kraft av gällande författningar och instruktioner föreskriver den straffas, där ej försummelse eljest jämlikt lag eller särskild författning är belagd med straff, med dagsböter. De härav följande skadeståndskraven tvingar kåren att själv ordna såväl frågan om juridisk hjälp vid rättegångstillfällena som uppläggande av en fond för skadeståndskrav. SFS 6/1937 ålägger styresman att till Medicinalstyrelsen och polis anmäla *varje* befattningshavares åtgärd, som kan tänkas menligt inverka på de sjuka. Kungörelse angående läkemedelsförsörjningen å sjukvårdsinrättningar i riket — MF 102/1938 — samt läkemedels förvaring — SFS 126/1938 — meddelande om intravenösa injektioner — MF 31/1943 — kontroll av bukdukar och kompresser vid operation — MF 120/1943 — och cirkulärskrivelse angående tystnadsplikten — MF 49/1935, vilken sistnämnda skrivelse berör all sjukvårdspersonal, innehålla de viktigaste förordningarna beträffande grundlinjerna för sjuksköterskornas arbete — detta skall med andra ord i minsta detalj och vid varje tillfälle vara utan anmärkning.

Arbetstiden ordnas för närvarande, om möjligheter härtill finnas, enligt Medicinalstyrelsens cirkulärskrivelse av den 30 maj 1936, MF 46/1936. Detta innebär en normalarbetsdag på minst 9 timmar. Enligt vårt förmenande borde den vara på 8

timmar. Vid lönesättningen bör hänsyn tagas till den mer eller mindre passiva beredskapstjänstgöring, som åvilar sjuksköterskorna.

Likalönsprincipen har vid många olika tillfällen, senast i tjänsteförteckningssakkunnigas för sinnessjukhusen betänkande av 1942, varit uppe till från kvinnornas synpunkt relativt välvillig debatt, utan att åtgärder vidtagits för att rätta till de missförhållanden, som i detta avseende råda t. ex. vid sinnessjukhusen. Vi anse tiden nu inne att konsekvent genomföra principen lika lön för lika arbete.

Sjuksköterskornas ställning inbördes bör enligt vårt förmenande fördelas så, att sjuksköterskor med förmansställning eller eljest självständigt arbete hänföras till högre lönegrad än övriga. Sjuksköterskor i öppen vård, t. ex. vid telegrafstyrelsen och generalpoststyrelsen böra inplaceras en lönegrad över anstaltssköterskor. De senare erhålla tack vare sina mer eller mindre påtvingna naturaförmåner en viss ekonomisk förmån framför de andra.

Sjuksköterskorna vid truppförbanden böra inplaceras i samma lönegrad som ledande sjuksköterskor vid anstalter.

I detta sammanhang önska vi även upptaga frågan om distriktssköterskorna och deras avlöningsförhållanden. För att erhålla distriktssköterskekompetens fordras *minst* ett halvt års utbildning i statens distriktssköterskeskola utöver sjuksköterskeskolan. Vi anse, att denna grupp sjuksköterskor, till vilken hör skolsköterskor och sjuksköterskor vid barnavårdscentraler, bör avlönas en lönegrad över sjuksköterskor vid anstalt.

För närvarande finnes ingen statligt anställd polissyster. Förslag föreligger dock om att polisväsendet skall förstärkas. Skulle så ske, få vi föreslå, att polissyster och poliskonstapel inplaceras i samma lönegrad som sjuksköterska i öppen vård.

Föreståndarinnor och husmödrar å anstalter ha en arbetsuppgift, som tills dato varit oerhört lågt värdesatt i fråga om löneförmåner. Dessa sjuksköterskor ha att genomgå Svensk Sjuksköterskeförenings fortsättningskurs för husmödrar och instruktionsköterskor på 6 månader. De ha ej sällan under sig en personal på betydligt över 100 anställda — upp till 500—600 och fler. Vi anse, att dessa poster böra avlönas i likhet med andra ledarposter av samma omfång och med hänsyn tagen till uppgiftens art.

Å garnisonssjukhusen i Eksjö, Linköping, Sollefteå och Karlsborg åvila husmoders uppgifter i fråga om personalen, linneförråd etc. en av sjuksköterskorna. Vi anse, att denna sjuksköterska bör stå två lönegrader över övriga sjuksköterskor vid sjukhuset.

Mer eller mindre utöver sjuksköterskan i sitt arbete pedagogisk verksamhet. Det gäller att lära patienten sköta sig själv med insprutningar — t. ex. sockerpatient — lavemang, omslag, dietföreskrifter m. m. Den till största antalet från början helt oskolade personalen såväl städerskor som sjukvårdsbiträden och elever skola under det praktiska arbetet läras allt, vad man fordrar att de sedan skola utföra. Handledningen av elever i sjuksköterskeskola blir för den praktiskt arbetande avdelningsköterskan dock ett stort extra arbete. Hon skall icke endast handleda de praktiska arbetsuppgifterna utan lektionsvis meddela eleverna patientens sjukdom och behandling. Vi anse, att denna avdelningsköterska i likhet med lärare vid provårsläroverk för denna sin uppgift bör erhålla ett extra arvode exempelvis med 300 kronor.

Som instruktionsköterska och föreståndarinna vid sjuksköterskeskola utövar sjuksköterskan ren lärarinneverksamhet. Vi anse, att hon som sådan bör jämföras med ledare av och lärare vid liknande läroanstalter.

Beträffande jämförelse med andra yrkesgrupper i allmänna civila lönereglementet kunna vi ej finna någon, som såväl i fråga om krav på utbildning som arbetsupp-

giftens art helt kan jämföras med sjuksköterskekåren. Vi få föreslå, att en allmän jämförelse sker mellan befattningshavare — manliga och kvinnliga — i socialt och likartat arbete, t. ex. enligt bil. 1.¹

Med åberopande av ovanstående får Svensk Sjuksköterskeförenings centralstyrelse härmed hemställa om, att sjuksköterskor i allmänna civila lönerementet erhöles följande inplacering:

Assistentköterskor och nästansvariga å kropps- och sinnessjukhus	A 10
Avdelningssköterskor av olika slag och översköterskor vid kropps- och sinnessjukhus	A 12
Skolsköterskor, sjuksköterska vid Telegrafstyrelsen och annan sjuksköterska i öppen vård	A 13
Husmodern vid Skövde garnisonssjukhus, 2:a förestånderska vid sinnessjukhus	A 15
Instruktionssköterska (försvarsväsendet och 2:a instruktionssköterska vid Statens sjuksköterskeskola)	A 15
2:a föreståndarinna, Karolinska sjukhuset	A 17
Instruktionssköterska (Statens sjuksköterskeskola)	A 17
Husmoder, Bodens garnisonssjukhus	A 18
Föreståndarinna, Serafimerlasarettet	A 18
1:a förestånderska, sinnessjukhus	A 18
Inspektionssköterska, Sjukvårdsförvaltningen	A 19
Föreståndarinna (Statens sjuksköterskeskola)	A 20
Föreståndarinna (Karolinska sjukhuset)	A 20
Föreståndarinna (Statens distriktssköterskeskola)	A 21
Biträdande byråinspektör	A 22
Byråinspektör	A 26

samt att om möjligt bliva kallade till sammanträde i denna fråga.

Stockholm den 12 juni 1945.

För Svensk Sjuksköterskeförenings centralstyrelse:

Gerda Magnusson
vice ordförande.

/ *Karin Elfverson*
fung. sekreterare.

2. Statens sjukhuspersonals förbund.

Sinnessjukvården, liksom för övrigt all sjukvård, är i hög grad beroende av sin personal. Ju bättre denna personal är vuxen sitt uppdrag, ju bättre blir också vården. Sedan sekelskiftet har inom sinnessjukvården en revolutionerande förändring till det bättre försiggått, mycket tack vare att personalfrågan ägnats större intresse än tidigare. Myndigheterna ha i stort sett förstått, att vill man åstadkomma ett gott

¹ Här utesluten.

resultat, måste man ge den personal, som skall arbeta inom sjukvården, en god ekonomisk ställning för att på så sätt locka till sig goda krafter. Rekryteringen är A och O i personalproblemet. Men befodringsfrågan spelar också en stor roll, då det gäller att behålla personalen.

Med den starka efterfrågan på arbetskraft inom alla områden under den senaste tiden och därav följande stegrade löner, har sjukhusens personalrekrytering fått bli lidande, emedan lönerna för denna personal icke följt med i utvecklingen. Det har till följd därav varit svårt att anskaffa personal i tillräcklig omfattning och rätt många avdelningar på kroppssjukhusen har måst stängas. Det hårda arbetet vid sjukhusen och de jämförelsevis låga lönerna för personalen har hållit aspiranterna borta. Någon större förändring till det bättre torde icke vara att vänta, trots att kriget nu är slut. Det torde därför, därest personalfrågan skall lösas för sjukhusen, vara nödvändigt att lönerna avsevärt höjas och bättre befodringsmöjligheter skapas.

Inom sinnessjukvården har funnits ganska acceptabla normer för utbildning och befodran. Efter elevutbildningen har sålunda befodran skett till extra ordinarie skötare respektive sköterskor, på vilket så följt befodran till ordinarie så snart ledig sådan befattning funnits. Till befattningarna överskötare-uppsyningsman, respektive översköterska-förestånderska har krävts genomgående av den s. k. högre kursen. Sedan 1934 har emellertid medicinalstyrelsen utestängt sköterskorna från dessa kurser och hänvisat dem att genomgå sjuksköterskeskola, för att därefter befordras till översköterskor. Sjuksköterskor direkt utifrån med sådan skola vinna numera anställning såsom översköterskor. Ett förhållande som vållat rätt stor oreda och irritation, ty dels råder det ju stor brist på sådana sköterskor för närvarande och behovet kan inte fyllas vid sinnessjukhusen, och dels anser sinnessjukvårdens egen personal att utbildning i kroppssjukvård genom dessa sköterskors företrädare tillmättes alltför stor betydelse gentemot utbildningen i sinnessjukvård, vilken senare borde vara huvudsaken för sinnessjukhusens del. Bristen på lasarettutbildade sköterskor föranleder vakanssättande av många översköterskebefattningar. Under dessa vakanser, liksom också under översköterskornas ledighet, uppehålls befattningarna av s. k. nästansvariga. Oaktat dessa i årtal på ett nöjaktigt sätt uppehållit dessa befattningar äro de förhindrade erhålla konstitutorial å översköterskebefattningarna, då som nämnts medicinalstyrelsen utestängt dem från deltagandet i de högre kurserna. De få därigenom inte den formella kompetensen. Översköterskebristen är således konstlad genom denna åtgärd. Gällande bestämmelser äro inte ändrade och enligt dessa fordras för översköterske- eller överskötarebefattning icke någon lasarettutbildning.

Sjukvårdspersonalen är väl medveten om att den nuvarande utbildningen för denna personal icke är så god som den borde vara, och personalen har också många gånger hos myndigheterna krävt en förbättring. Kungl. Maj:t har nu beaktat dessa framställningar och 1943 uppdragit åt medicinalstyrelsen att i samförstånd med statens sjukhuspersonals förbund med flera organisationer utreda och framkomma med förslag i frågan. Ännu föreligger dock icke något resultat härav. Vi tillåta oss därför att dels vädja till kommitterade att beakta detta problem och dels tillåta vi oss att i en promemoria framlägga våra synpunkter på utbildnings- och befodringsfrågornas lösande (bil. 1).¹

Som förut nämnts finns det en befattning inom sjukvården, nästansvarigetjänsten, vilken är av stor betydelse både ur arbets- och befodringsynpunkt. Denna befattning är emellertid icke ordinarie utan avlönas medelst ett arvode, för närvarande 120 kronor per år. De som uppehålla dessa befattningar få således icke pension på

¹ Här utesluten.

de avlöningsbelopp, de åtnjuta. Från personalhåll har man därför yrkat på, att dessa befattningar skulle göras ordinarie med löneplacering mellan överskötare-skötare, respektive översköterska-sköterska. Därigenom skulle också skapas befodringsmöjligheter. Tjänsteförteckningsakkunniga för sinnessjukhusen ha accepterat detta förslag och i sitt den 18 januari 1943 avgivna betänkande förordat dess införande. Som benämning ha de sakkunniga föreslagit förste skötare respektive första sköterska. Vilken benämning förbundet också accepterar.

Placeringen på löneplanen av sjukvårdspersonal är mycket ojämn. Så ligger det 4 lönegrader mellan uppsyningsman av 1:a klass och uppsyningsman av 2:a klass och 5 lönegrader mellan förestånderska av 1:a klass och förestånderska av 2:a klass. Denna ojämnhet beror på, att ursprungligen fanns det tre klasser av dessa kategorier och när detta ändrades uteslöts den mellersta utan att lönerna justerades för 2:a klass. Det föreligger en alltför stor skillnad och en utjämning bör nu komma till stånd genom uppflyttning av uppsyningsmän och förestånderskor av 2:a klass. Skillnaden mellan översköterska och sköterska är 3 lönegrader, också denna alltför stor och en utjämning bör också här komma till stånd.

I en till Konungen den 12 oktober 1936 dagtecknad framställning har hemställts om en bättre löneplacering av sjukvårdspersonalen. Det förslag som då framlämnades var av följande innehåll:

Uppsyningsman av 2:a klass	A 12
Överskötare	A 10
Förste skötare	A 9
Skötare	A 8
Förestånderska av 2:a klass	A 10
Översköterska	A 8
Första sköterska	A 7
Sköterska	A 6

Frågan om likalönsprincipens införande tränger sig allt starkare fram. Tjänsteförteckningsakkunniga berörde i sin utredning problemet för här ifrågavarande personal, dock utan att ta någon bestämd ställning till detsamma. Därest nu 1944 års sjuksköterskeutredning anser det möjligt att för enstaka grupper, som det här blir fråga om, upptaga problemet till behandling, hemställer förbundet, att likställigheten sker på det sättet, att de kvinnliga befattningshavarna flyttas upp i samma lönegrad som de manliga, med vilka de skola jämsställas.

Då 1944 års sjuksköterskeutredning går att överarbeta löneplanerna V, U, MV och Ek önska vi framhålla, att löneplanerna V och MV företräda de sista resterna av nettolönesystemet inom nu gällande lönesystem. På alla andra områden har man övergivit detta innaturasystem. Till och med för lantarbetarna-statarna, bland vilka det länge stått kvar och där det kanske haft de naturligaste förutsättningarna, har det övergivits. Det bör därför vara angeläget att staten själv slopar denna rest och övergår till bruttolönesystemet även för denna personal, det som gäller för alla övriga i statens tjänst anställda.

Sinnessjukhusens 3:e och 4:e klassens kvinnliga ekonomister har utom vad beträffar själva löneplanen hänförts till civila icke-ordinariereglementet. Löneplanen har varit Ek. Denna låga löneplacering är en kvarstående olägenhet från övergången på 1920-talet från innaturalönesystemet till bruttolönesystemet samt på den undervärdering av denna arbetskraft, som tidigare rått. De låga lönerna skulle i någon mån kompenseras genom billigare bostäder och billigare kost etc. Numera ha förhållandena ändrats i hög grad. Denna personal har i bostads- och kosthänseende

jämställt med övrig personal, i stor utsträckning bor den utanför sjukhusen och arbetet värderas nu på ett annat sätt. Därest det skall bli möjligt att rekrytera ifrågavarande personal är det nödvändigt att denna ges en tryggare och bättre ställning. Från förbundets sida har framställning gjorts om att dessa grupper borde uppföras på ordinarie stat och avlönas efter A 1, samma som gäller för vagnstäderskorna vid statens järnvägar.

Såsom statsrådet och chefen för finansdepartementet framhållit i sitt uttalande till statsrådsprotokollet den 24 november 1944 vid tillsättandet av 1944 års sjuksköterskeutredning bör en omprövning göras förutom för tidigare berörda grupper även för andra dylika »med hänsyn till sambandet med sjuksköterskornas avlöningsfråga och omfatta sjuksköterskegruppen närstående eller lägre personalgrupper överhuvud taget». Berörda direktiv bör sålunda ge möjlighet till en omprövning av förutom sjukvårdspersonalen tillhöriga grupper: uppsyningsmän, förestånderskor, överskötare, översköterskor, skötare, sköterskor, även av ekonomipersonal i den mån denna är jämställd med sjukvårdspersonal.

Med stöd av vad ovan anförts hemställer förbundet värdsamt,

att vid omprövning av lönefrågan för sjukvårdspersonalen hänsyn toges till de i framställningen av den 12 oktober 1936 gjorda yrkandena;

att nästansvarigebefattningarna göras ordinarie med placering mellan över-skötare-skötare, respektive översköterska-sköterska;

att, därest likalönsprincipen redan nu anses böra tillämpas för personalen vid statens sinnessjukhus, likställigheten sker på det sättet, att de kvinnliga befattningshavarna flyttas upp i samma lönegrad som de manliga, med vilka de skola jämnställas;

att 3:e och 4:e klassens kvinnliga ekonomister uppföras på ordinarie stat med placering i den för vagnstäderskorna m. fl. tillämpade lönegraden;

att löneställningen för övrig ekonomipersonal även toges under omprövning; samt

att riktlinjer för sjukvårdspersonalens utbildning och befordran om möjligt uppdrages.

Stockholm den 6 juni 1945.

För Statens sjukhuspersonals förbund:

Hans Truedsson

C. E. Moberg

3. Kvinnliga legitimerade sjukgymnasters riksförbund.

Kvinnliga Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund, som är en sammanslutning av Sveriges kvinnliga legitimerade sjukgymnaster, och har till uppgift att tillvarataga sjukgymnasternas fackliga och ekonomiska intressen, ber härmed få fästa Direktionens uppmärksamhet på de låga löner, som de vid Karolinska Sjukhuset och Serafimerlasarettet anställda sjukgymnasterna uppbära. Dessa sjukgymnaster äro för närvarande placerade i lönegrad 9. Med den dyrbara utbildning en gymnast har, och de stora krav som ställas på sjukgymnasterna vid dessa sjukvårdsinrättningar, anser Förbundet en placering i lönegrad 11 motiverad.

Vid Gymnastiska Centralinstitutets sjukgymnastiska linje antogs hösten 1945 30 elever. Av dessa ha 26 avlagt studentexamen, övriga 4 erhållit normalskolekompetens, men kompletterat till studentbetyg i fysik, kemi och biologi, samtliga hava under en tid av 4 till 12 månader tjänstgjort som elever vid sjukhus och 8 hava dessutom avlagt gymnastikdirektörsexamen vid Gymnastiska Centralinstitutet. Detta visar, att kraven för inträde på sjukgymnastlinjen äro synnerligen stora, och att bara de mest kvalificerade antagas. Efter två års studier och erhållen legitimation fordras mångårig praktik vid olika sjukhus för att slutligen erhålla fast plats som sjukhusgymnast, mestadels i landsorten. De gymnaster, som erhålla anställning vid Karolinska Sjukhuset och Serafimerlasarettet måste följaktligen vara synnerligen välmeriterade, och under många år och på olika sätt ha kvalificerat sig för dessa tjänster.

Utbildningen till gymnastiklärare vid Gymnastiska Centralinstitutet är även den tvåårig. Visserligen erhålla friskgymnasterna icke heller omedelbart fast anställning, men de äro dock, i motsats till sjukgymnasterna placerade i lönegrad 20, med en arbetstid av 30 veckotimmar och med i det närmaste 3 månaders ledighet under året.

Vidare anser Förbundet att med hänsyn till det krävande och ansvarsfulla arbetet ingen sjukgymnast, oavsett ålder, bör åtnjuta kortare semester än 30 dagar, jämväl bör gymnasten från och med det år hon fyller 40 år tillerkännas 35 dagars semester.

Med hänsyn till vad ovan framhållits hemställer Kvinnliga Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund

dels att samtliga ordinarie och extra ordinarie sjukgymnaster vid Karolinska Sjukhuset och Serafimerlasarettet uppflyttas till lönegrad 11;

dels att semestertidens längd årligen skall utgöra 30 respektive 35 dagar.

Stockholm i maj 1946.

För Kvinnliga Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund:

Rut Elliot
ordf.

Karin Upström
sekr.

4. Civilförvaltningens personalförbund, avdelning 29.

I anledning av direktionens för Karolinska Sjukhuset statsskrivelse rörande anslag till Karolinska Sjukhuset och Serafimerlasarettet för budgetåret 1946/47 får styrelsen för avdelning 29 av Civilförvaltningens Personalförbund härmed underdånigst anföra följande:

I samband med uppställandet av ovannämnda statsskrivelse begärdes från undertecknad personalorganisations sida dels vid förhandlingar mellan representanter för direktionen och personalorganisationen den 28 juni 1945, dels genom en samma dag ingiven skriftlig framställning, dels ock genom enskilda överläggningar mellan styrelsens verkställande ledamot och sjukhusledningen vissa förändringar i tjänsteställningen för vissa lägre befattningshavaregrupper vid sjukhusen (återfinnes delvis såsom bilaga nr 21 till statsskrivelsen).

Vid sitt slutliga ställningstagande till de av personalorganisationen framförda önskemålen har direktionen begränsat sig till att i ifrågavarande statsskrivelse ingå med förslag endast beträffande inrättandet av två extra-ordinarie befattningar för trädgårdsarbetare vid Karolinska Sjukhuset samt förändring av tre extra-ordinarie

sjukbärarebefattningar vid Karolinska Sjukhuset till ordinarie befattningar, medan direktionen förklarar sig kunna taga ställning till personalorganisationens önskemål i övrigt först efter ytterligare utredning.

Detta direktionens ställningstagande kommer att innebära, att i den mån icke den av direktionen ifrågasatta utredningen kommer till stånd i så god tid att resultatet av densamma kan komma under behandling i samband med statsskrivelsen i övrigt kommer prövningen av personalorganisationens önskemål i sin huvudsakligaste del att bli fördröjd för ytterligare ett år framåt.

Med hänsyn till att dessa önskemål i sin helhet är av sådan art, att dess genomförande bör ske snarast möjligt, anser sig styrelsen bringad att genom denna skrivelse hemställa om Eders Kungl. Maj:ts åtgärd för åstadkommande av att ovannämnda utredning snarast möjligt måtte komma till stånd. Styrelsen anser sig hava så mycket mer anledning härtill som direktionen i statsskrivelsen framgått med förslag om betydande förbättringar i tjänsteställningarna för ett större antal befattningshavare i högre tjänsteställning än de befattningshavaregrupper som beröres i personalorganisationens önskemål och vilka förslag man utan att ifrågasätta dess berättigande dock måste anse icke vara av större betydelse än de önskemål som framförts av personalorganisationen.

Med hänvisning till ovan anförda får styrelsen för undertecknad personalorganisation därför hemställa,

att Eders Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt särskilda kommitterade att i så god tid att resultatet kan prövas i samband med den övriga behandlingen av direktionens för Karolinska Sjukhuset statsskrivelse rörande anslag till Karolinska Sjukhuset och Serafimerlasarettet för budgetåret 1946/47 utreda och avgiva förslag beträffande:

1. Inrättandet av ordinarie befattningar för de vid Karolinska Sjukhuset anställda snickarna samt i vilken lönegrad dessa bör placeras;

2. Inrättandet av ytterligare en ordinarie snickarebefattning vid Serafimerlasarettet samt i vilken lönegrad densamma bör placeras;

3. Inrättandet av en ordinarie murare- och en ordinarie murarehantlangarebefattning vid Karolinska Sjukhuset samt i vilken lönegrad dessa bör placeras;

4. Uppflyttning av trädgårdsmästaren vid Serafimerlasarettet från nuvarande 7:e till högre lönegradsplacering;

5. Prövning av storleken av den ersättning som bör utgå till portvakten vid Garnisonssjukhuset för det av honom vid sidan av portvaktstjänsten utförda snickeriarbetet samt i vad mån denna ersättning skall liksom nu utgå såsom timpenning eller om ersättningen skall utgå med inplacering i löneplansreglerad befattning skild från portvaktbefattningen;

6. Inrättandet av ytterligare ordinarie sjukbärarebefattningar vid Karolinska Sjukhuset och Serafimerlasarettet i sådan omfattning att förhållandet mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie befattningar uppgår till samma procenttal som vid den civila statsförvaltningen i övrigt;

7. Förnyad prövning dels om inrättandet av reparatörsbefattningar vid Serafimerlasarettet och Karolinska sjukhuset med högre lönegradsplacering än den nuvarande 8:e, dels och inrättandet av minst ytterligare två ordinarie reparatörsbefattningar vid Karolinska Sjukhuset, dels och att såsom ordinarie uppföra en nyinrättad och av direktionen såsom extra-ordinarie föreslagen reparatörsbefattning vid Serafimerlasarettet;

8. Förnyad prövning om tillämpning av titeln reparatör eller eventuellt annan lämpligare titel än den som nu gäller för hantverkare (f. d. eldare av första klass) vid Karolinska Sjukhuset och Serafimerlasarettet samt dessa befattningsars placering i högre lönegrad än den nuvarande 6.e.

Vidare får styrelsen hemställa, att i den mån Eders Kungl. Maj:t beslutar tillsätta den i denna hemställan ifrågasatta utredningskommittén personalorganisationen måtte bli representerad i densamma, eller om detta icke låter sig göra, personalorganisationen måtte beredas tillfälle att genom direkta förhandlingar med kommittén få framföra detaljerade motiveringar i de olika frågorna.

Stockholm den 1 november 1945.

Underdånigst

Civilförvaltningens Personalförbund avdelning nr 29:

Knut Holmberg
ordf.

5. Statens sjukhuspersonals förbund.

Undertecknat förbund har i en tidigare skrivelse av 1945 hemställt att vid omprövning av lönefrågan för sinnessjukhusens personal hänsyn måtte tagas till i skrivelsen föreslagen uppflyttning av viss personal i lönehänseende. Det gällde, att nuvarande nästansvarigebefattningarna skulle göras ordinarie med placering i lönehänseende mellan överskötare-skötare, respektive översköterska-sköterska, att 3:e och 4:e klassens kvinnliga ekonomister uppföres på ordinarie stat med placering i den för vagnstäderskorna tillämpade lönegraden, att löneställningen för övrig ekonomipersonal även tages under omprövning, samt att riktlinjer för sjukvårdspersonalens utbildning och befordran om möjligt uppdrages. Uppflyttningarna rörde sig som regel om tvenne lönegrader. När nu 1944 års sjuksköterskeutredning återupptagit sitt arbete, anser sig förbundet ha anledning att ytterligare trycka på vad detsamma i ovan nämnda skrivelse av 1945 framhållit som skäl för en bättre löneplacering för sinnessjukhusens personal. Men dessutom har innevarande års riksdag fattat vissa beslut, som aktualiserat denna fråga.

Under 1945 framlade löneutredningen för viss fångvårdspersonal förslag till ny lönereglering för denna personal. Ett betänkande som renderade i att proposition i frågan framlades vid årets riksdag och där vann riksdagens bifall. I detta betänkande säges å s. 70, att »Utredningens förslag innebär ett brytande av den likställighet i lönehänseende, som för närvarande föreligger med jämförlig personal vid statens sinnessjukhus. Som framgår av det föregående är den av utredningen förordade uppflyttningen föranledd av mera kvalificerade uppgifter för personalen i samband med ändrade former för behandlingen av de intagna samt skärpta kompetens- och utbildningskrav. Någon lika genomgripande ändring av behandlingsformer eller kompetensvillkor för sinnessjukhusens personal lär icke hava genomförts. Det må även framhållas, att någon motsvarighet till fångvårdens verkstadsdrift icke finnes vid sinnessjukhusen. I betraktande av det anförda anser utredningen, att den uppkomna löneskillnaden mellan fångvårdspersonalen och sinnessjukhusens motsvarande befattningshavare är befogad.»

Detta fångvårdsutredningens uttalande att en höjning av fångvårdspersonalens

avlöningsförmåner icke skulle medföra några konsekvenser för sinnessjukhusens personal har bestämt tillbakavisats av såväl statskontoret som allmänna lönenämnden, vilka betonat att de icke blivit övertygade om att sådana förhållanden inom fångvården numera uppkommit, som kunde motivera en genomgående mera förmånlig löneställning för fångvårdens tjänstemän än för befattningshavare vid sinnessjukhusen. Kommitterades uttalande är i högsta grad missvisande. Om det inom något verksamhetsområde stora förändringar ägt rum under senare år, så är det inom sinnessjukvården, där nya och komplicerade behandlingsmetoder införts och där sysselsättningsterapien med sin aktiva insats av personalen nått en mycket stor utbredning. Vi ha ingen anledning att förringa de insatser som gjorts inom fångvården för att höja denna, men en objektiv jämförelse skall helt visst visa, att arbetet inom sinnessjukvården måste betraktas såsom minst lika komplicerat och krävande som någonsin arbetet inom fångvården. Denna utveckling har kommit att ställa allt större krav på personalen, inte enbart på den egentliga sjukvårdspersonalen utan även på den inom sjukhusens alla olika avdelningar sysselsatta, såsom i verkstäderna, maskin, trädgård, förråd, transporter, kök, tvätt etc., enär patienter sysselsätts överallt. En uppflyttning av fångvårdspersonalen utan att en sådan följdes av en motsvarighet för de vid sinnessjukhusens olika avdelningar anställda befattningshavarna skulle för sinnessjukhusens personal betyda en otvetydig deklassering och en uppenbar orättvisa.

Det har i samband härmed talats om de små befordringsmöjligheter, som finnas inom fångvården. De torde emellertid vara bättre där än inom sinnessjukvården. Bland den manliga sjukvårdspersonalen kommer på 1 917 skötarebefattningar 159 överskötare och 38 uppsyningsmansbefattningar, vilket betyder att endast en på tio har utsikt att vinna befordran, under det att vid fångvården siffrorna ställa sig en på åtta. Inom sköterskekåren äro befordringarna helt uteslutna. Endast om vederbörande genomgår sjuksköterskeskola har en sköterska möjlighet att vinna befordran. Visserligen stipulerar inte nu gällande bestämmelser en sådan omväg för befordran, men därigenom att medicinalstyrelsen utestängt dessa från de s. k. högre kurserna, de som kvalificerar till högre befattningar, bli konsekvenserna sådana. Sjukvårdspersonalen är kan man säga en stationär grupp utan större möjligheter till befordran och med de stora krav, som ställas på denna personal, är det nödvändigt med en god löneplacering, ej minst med hänsyn till nödvändigheten av bästa möjliga rekrytering.

Som förut betonats har sysselsättningsterapien fått en mycket stor användning inom sinnessjukvården. Den ingår såsom en viktig faktor i behandlingen. Detta har medfört en ändrad uppfattning i fråga om anordnandet av verkstäder av olika slag. Dessa verkstäder tjäna ett tvåfaldigt syfte, dels bereda de sysselsättningsmöjligheter för patienter och dels tillföra de sjukhusen nyttigheter av olika slag. Nya verkstäder i form av slöjdsalar, vävsalar etc. har tillkommit. Personalen å dessa verkstäder: hantverksföreståndare, slöjdföreståndare, hantverkare, vilka motsvara yrkesmästare av 2:a klass vid fångvården, sömmerskor, väverskor m. fl. har kommit att handleda patienterna i större utsträckning än tidigare varit fallet. För den personal, som hittills varit placerad i samma löneställning som sjukvårdspersonalen, förväntas förbundet att den även i fortsättningen erhåller samma förbättringar i lönehänseende, som kan komma i fråga för sjukvårdspersonalen.

Vad slutligen de kvinnliga ekonomisterna av 3:e och 4:e klass beträffar, så torde det vara nödvändigt att avsevärt höja denna grupps löner samt bereda dem en fastare anställning, därest sjukhusen överhuvud skall lyckas erhålla behövlig personal. Konkurrensen är numera stor.

Med stöd av vad ovan och tidigare anförts få vi härmed vördsamt hemställa,

att de anförda synpunkterna måtte vinna beaktande vid behandlingen av tjänsteförteckningsrevisionen för personalen vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka.

Stockholm den 18 juli 1946.

Statens Sjukhuspersonals förbund:

Hans Truedsson

C. E. Mobert

6. Svenska barnmorskeförbundet.

Sedan representanter för Svenska Barnmorskeförbundet beretts tillfälle att den 20 oktober 1945 sammanträffa med kommitterade för att dryfta vissa med befattning såsom distriktsbarnmorska sammanhängande löne- och andra frågor och därvid överenskommelse träffats, att Svenska Barnmorskeförbundet skulle låta verkställa en utredning, omfattande vissa närmare angivna län, för utrönande bland annat av i vilken utsträckning tjänstebarnmorskornas arbetskraft utnyttjades, har förbundet härmed äran överlämna en sammanställning av utredningsmaterialet. Förbundet kan också, därest så skulle finnas önskvärt, tillhandahålla primärmaterialet, vilket dock är synnerligen svårbearbetat.

I anslutning till representantens för Svenska Barnmorskeförbundet vid nämnda sammanträffande med kommitterade framförda yrkanden, att tjänstebarnmorskorna skulle i lönehänseende jämställas med folkskollärarinnor och placeras i 17:e lönegraden löneplan A civila avlöningsreglementet, får förbundet härigenom anförda följande.

Det torde numera vara ett allmänt erkänt faktum, att barnmorskor i den öppna förlossningsvården, här kallade tjänstebarnmorskor intaga en i lönehänseende synnerligen ogynnsam ställning. Anledningarna härtill äro många och en fullständig redogörelse för desamma skulle föra alltför långt. Att helt förtiga orsakerna till nu rådande missförhållanden kan emellertid icke tillåtas. Sedan långt tillbaka i tiden har barnmorske- och sjuksköterskeyrkena närmast betraktats såsom »kall». I en tid, då den i våra dagar endast inom lokalitärt styrda stater förekommande uppfattningen, att kvinnans plats är i hemmet, var förhärskande, stodo endast få verksamhetsområden öppna för kvinnor, som önskade få sin arbetskraft och intelligens prövade i mera ansvarsfullt och krävande arbete. Helt naturligt kommo därför många kvinnor från välsituerade hem att offra sin arbetskraft i förlossningsvårdens och sjukvårdens tjänst utan tanke på pekuniär ersättning och endast för den tillfredsställande känslan av att få vara till medmänniskors och samhällets nytta. Den vård- eller hjälpbehövandes tacksamhet var den enda erkänsla, som togs eller gavs.

Numera äro förhållandena radikalt förändrade. Det är icke längre någon svårighet för en kvinna att finna arbetsområden, där hon kan få utnyttja sin intelligens och sin verksamhetslust. Det är numera fullt i överensstämmelse med den allmänna uppfattningen att en kvinna genom eget arbete själv skall kunna sörja för sitt uppehälle. Efterfrågan på kvinnlig arbetskraft har år från år stegrats och är inom vissa arbetsområden åtminstone för närvarande omåttlig.

I samma mån som efterfrågan på kvinnlig arbetskraft stegrats, har lönenivån för denna arbetskraft väsentligt förbättrats. Inom olika områden har principen om lika

lön för lika arbete genomförts. Men inom barnmorskornas arbetsområde synes man fortfarande hänga kvar vid de uråldriga synpunkterna, att yrket är ett kall, att ersättningen för ett väl utfört arbete till stor del skall bestå i den tacksamhet, som den hjälpbehövande visar sin vårdare.

Men även andra orsaker ha bidragit till skapandet och bibehållandet av tjänstebarnmorskornas låga lönenivå. Här kanske endast behöver omnämnas den starka nativitetsminskningen under 1920- till 1930-talet, vilken bibringade de för förlossningsvården ansvariga myndigheterna den uppfattningen, att antalet tjänstebarnmorskor vore för stort och att åtgärder för förbättrande av deras löneläge vore överflödiga. De betänkligheter, som från Svenska Barnmorskeförbundets sida framfördes mot nådiga beslutet av den 30 september 1937, varigenom antalet elever, som finge antagas i undervisningskurs vid vardera av de två barnmorskeläroanstalterna nedsattes till 12, förklarade ohörda och bristen på barnmorskor är i detta nu skrämmande och äventyrlig hela förlossningsvården. Man torde icke heller kunna förvänta, att denna brist på barnmorskor kan avhjälpas med mindre en radikal löneförbättring kommer till stånd. 1941 års Befolkningsutredning har också gjort sig till tolk för en liknande uppfattning i sitt nyligen avgivna Betänkande om Förlossningsvården (SOU 50/1945).

Då Svenska Barnmorskeförbundet såsom en lämplig norm för valet av lönesättningen för tjänstebarnmorskor framställt kravet på en lönesättning enligt 17:e lönegraden löneplan A civila avlöningsreglementet har detta icke skett godtyckligt. Det framförda kravet baserar sig tvärtom på en av förbundet verkställd mycket noggrann jämförelse mellan såväl utbildningsförhållanden som arbetsuppgifter för tjänstebarnmorskor och den grupp befattningshavare med vilken jämförelsen ägt rum, folkskollärarinorna. Förbundet vill här i korthet redogöra för de synpunkter, som därvid varit vägledande.

För inträde till folkskoleseminarium fordras i allmänhet avlagd realskoleexamen eller därmed jämförliga kunskaper. Därefter vidtager en studietid av fyra år med långa, oftast helt outnyttjade ferier, vilka lika väl kunna användas till förvärvsarbete. För inträde i barnmorskeläroanstalt uppställas inga formella kunskapsfordringar utan det räcker med att vederbörande genomgått vanlig folkskola. Enligt en av Medicinalstyrelsen för några år sedan verkställd utredning visade det sig emellertid, att fordringarna för inträde vid barnmorskeläroanstalt voro till och med högre, än de, som uppställdes vid flertalet sjuksköterskeskolor. I realiteten har också för inträde till barnmorskeskolor sedan gammalt fordrats, att vederbörande skulle kunna åberopa sig på minst två års utbildning vid folkhögskola. Med hänsyn till resultatet av Medicinalstyrelsens ovannämnda utredning ansåg sig Kungl. Maj:t kunna medgiva att barnmorskeutbildningen skulle grunda sig på viss sjukvårdsutbildning — förslag, som framlagts redan i Befolkningskommissionens år 1935 framlagda Betänkande angående förlossningsvården och barnmorskeväsendet samt förebyggande mödra- och barnavården. Enligt utfärdade bestämmelser skulle vid barnmorskeläroanstalten i Stockholm endast få antagas elever med sjuksköterskeexamen eller i varje fall minst två års utbildning vid sjuksköterskeskola, varpå skulle följa 1 1/2 års undervisning vid barnmorskeläroanstalt.

I fråga om arbetsuppgifter för tjänstebarnmorskor och folkskollärarinnor existerar icke samma jämställdhet som i fråga om utbildningstid och utbildningskostnader. Det måste också i stort bliva beroende på vars och ens subjektiva uppfattning, vilka av dessa befattningshavargrupper arbetsuppgifter, som skola anses mest krävande och ansvarsfyllda. Den ena gruppen åtnjuter reglerad arbetstid, lediga helger, intet nattarbete, långa vinter- och sommarferier, den andra gruppen saknar alla dessa

förmåner. Den ena gruppen svarar tillsammans med hemmet för barnens uppfostran, den andra ansvarar vid barnens födelse för både moderns och barnets liv!

Möjligen skulle man mot den här ovan gjorda jämförelsen mellan tjänstebarnmorskan och folkskollärarinnans utbildningsförhållanden kunna rikta den anmärkningen, att barnmorskans utbildning icke är reglerad genom några statliga bestämmelser. Kravet på högre teoretisk och praktisk utbildning finnes ingenstades fastställt genom särskilda författningar, och man skulle därav frestas att hävda den ståndpunkten, att våra dagars barnmorskor vore »överkvalificerade» och att den långa utbildningstiden ej vore erforderlig. Svenska Barnmorskeförbundet vill emellertid kraftigt varna för en sådan inställning. Förbundet vill i stället peka på vad en känd läkare en gång yttrat: »Vi vilja icke bara ha hög standard för ungdomens ABC utan även för mödrarna vid det tillfälle, då ett nytt liv skall födas med ve och vända och blodbanor och förlossningsvägar stå öppna för förblödning och infektion.» I alla blivande mödrars namn kräver Svenska Barnmorskeförbundet, att lönesättningen för barnmorskor blir sådan, att en tillfredsställande rekrytering till yrket säkerställs.

Under åberopande av vad ovan framhållits får Svenska Barnmorskeförbundet hemställa, att 1944 års kommitté för sjukhus- och ekonomipersonal ville föreslå, att tjänstebarnmorska måtte i löne- och anställningshänseende åtminstone jämställas med kvinnlig folkskollärare.

Stockholm den 28 december 1945.

Ellen Erup

ordf. i Svenska Barnmorskeförbundet.

/ Dagmar Ericsson

B. Kostnadsberäkningar.

På uppdrag av 1944 års lönekommitté, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal har jag utfört vissa kostnadsberäkningar, för vilka jag härmed får lämna följande redogörelse.

Beräkningarna avse den omedelbara ökningen i de årliga lönekostnaderna *dels* för den till löneplanerna Ek, U, V och MV hänförliga personalen *på grund av* en allmän lönereglering i huvudsaklig anslutning till 1945 års lönekommittés förslag, *dels* för viss del av nämnda personal samt för viss sjuksköterskeutbildad personal, sjukvårdspersonal vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka, sjuksköterskegruppen närstående befattningshavare och viss övrig lägre vård- och ekonomipersonal *på grund av* kommitténs förslag till ändrad lönegradsplacering.

Till grund för beräkningarna ligga av kommittén preliminärt upprättade sammanställningar av förordade ändringar rörande tjänstebenanämningar och lönegradsplacering för den berörda personalen.

Kostnadsökningen har beräknats med utgångspunkt från nettolöner vid nu rådande levnadskostnadsnivå, nämligen å ena sidan nuvarande grundlöner jämte 31 procent tilläggsförmåner (rörligt tillägg och kristillägg) minskade med pensionsavdrag, å andra sidan föreslagna grundlöner med 6 procent rörligt tillägg. Från nu utgående provisoriska tillägg har jag bortsett, och det här tillämpade betraktelsesättet överensstämmer således med det som använts av 1945 års lönekommitté.

För den till löneplanerna Ek, U, V och MV hänförliga personalen har jag enligt erhållna direktiv haft att utgå ifrån att befattningshavarna vid en allmän lönereglering i anslutning till 1945 års lönekommittés förslag skulle inplaceras i den nya löneplanen enligt följande schema. För övriga befattningshavare har motsvarande inplacering gjorts enligt 1945 års lönekommittés förslag.

Lönegrad i löneplan 1, nr	I vidstående lönegrad placeras befattningshavare, som nu tillhöra nedanstående lönegrad
2	Ek 1; U 1; V, MV d
3	Ek 3; U 2; V, MV c—b
4	V, MV a
5	V, MV 1
6	V, MV 2
7	V, MV 3
8	V, MV 4
9	V, MV 5

Enligt givna direktiv har jag förutsatt, att befattningshavare vid placering i ny lönegrad skall bibehålla oförändrat antal ålderstillägg (dock högst tre), vare sig omplaceringen sker på grund av en allmän lönereglering eller på grund av ändring i befattningens lönegradsplacering. Detta medför givetvis, att den på grund av ändring i befattningarnas lönegradsplacering beräknade kostnadsökningen blir större än om gällande sneddningsregler tillämpats.

Vidare har jag i intet fall räknat med lägre blivande lönekostnader än vad som motsvarar den lönegrad till vilken befattningen skulle hänföras vid en allmän lönereglering. I de fall då kommittén förordat lägre lönegradsplacering har jag således, i brist på närmare uppgifter, bortsett från möjligheten av vakanta befattningar, vilka skulle ha medfört ett omedelbart realiserande av den mot den lägre lönegradsplaceringen svarande lägre lönekostnaden. Därest ett sådant omedelbart realiserande kunde ske för samtliga ifrågavarande befattningar — till antalet 38 — skulle en kostnadsminskning på sammanlagt 24 000 kronor per år uppkomma.

Emedan endast tämligen approximativa resultat erfordrades och då det skulle varit alltför tidsödande att infordra fullständiga uppgifter om den nuvarande personalens löneklassplacering och stationeringsorter, har kommittén ansett att beräkningarna borde grundas på genomsnittsantaganden i fråga om antal ålderstillägg och beträffande ortsgrupp. Till ledning härvidlag har jag beträffande den till löneplanerna Ek, U, V och MV hänförliga personalen utnyttjat statistiskt material, som insamlats av 1945 års lönekommitté och som ställts till mitt förfogande av förste aktuarien B. Wingborg. Materialet avser förhållandena den 1 september 1945, och det däri redovisade antalet befattningshavare avviker rätt väsentligt från det i kommitténs sammanställningar angivna, såsom närmare framgår av följande tablå.

Löneplan	Antal befattningshavare	
	Enligt 1945 års lönekommittés sta- tistiska material	Enligt 1944 års lönekommittés sammanställningar
Ek	569	734
U	424	616
V	265	273
MV	1 971	1 687
Inalles	3 229	3 310

Beträffande löneplanerna Ek och U kunna avvikelserna förmodas bero därpå, att de till 1945 års lönekommitté lämnade uppgifterna icke omfatta vakanta befattningar. I fråga om löneplanen MV synes förklaringen vara att söka i den omorganisation som genomfördes den 1 juli 1946.

Med stöd av det nämnda materialet och efter samråd med kommittén har jag gjort följande antaganden beträffande ortsgrupper och antal ålderstillägg. (Antalet ålderstillägg för personal, hänförlig till löneplanerna A, Eo och MEo, har bedömts med ledning av de av 1945 års lönekommitté, SOU 1946: 48, sid. 199, publicerade siffrorna.)

1. Personalen vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet hänföres till ortsgrupp I resp. 5, medan övrig personal antages i genomsnitt åtnjuta lön efter ortsgrupp E resp. 3.

2. De gjorda antagandena rörande antal ålderstillägg framgå av följande tablå.

Löneplan m.m.	Antal ålderstillägg
A	3
Eo, MEo	1
Ek 3	3
Ek 1	2
U 2 (vid karolinska sjukhuset)	1
U 1 » » » »	1
U 2 (vid serafimerlasarettet)	3
U 1 » » »	2
V, MV 5—a	1
V, MV c—d	0

Beträffande de gjorda antagandena må framhållas, att de snarare torde leda till något för höga värden på lönekostnaderna än tvärt om. Visserligen synes, av det tillgängliga materialet att döma, den för personal utom vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet antagna ortsgruppen (E resp. 3) ligga något i underkant, men å andra sidan är antalet ålderstillägg i flertalet fall avrundat uppåt, och den senare omständigheten torde öva större inflytande på slutresultatet. I höjande riktning kan

även det förhållandet inverka, att antalet ålderstillägg för den till löneplanerna Ek, U, V och MV hänförliga personalen bedömts på grundval av ett material som förmodligen ej omfattar de vakanta befattningarna. Sådana befattningar böra nämligen ingå i beräkningarna utan något ålderstillägg (i varje fall då de äro rekryteringsbefattningar), och om deras antal ej är alltför obetydligt, skulle hänsynstagande till dem ha givit lägre genomsnittsvärden på antalet ålderstillägg.

Resultatet av de verkställda kostnadsberäkningarna sammanfattas i nedanstående tablå. En närmare specifikation lämnas i särskilda bilagor (*bilaga a* och *bilaga b*).

Befattningar, hänförliga till nedan angiven löneplan	Kostnadsökning, kronor per år	
	På grund av allmän lönereglering	På grund av ändrad lönegradsplacering
Ek	1 020 000	13 000
U	680 000	33 000
V	310 000	67 000
MV	1 830 000	52 000
A, Eo och MEo	—	2 418 000
Summa	3 840 000	2 583 000¹

¹ Därest av kommittén förordade nedflyttningar i lönegradshänseende kunnat omedelbart påverka lönekostnaderna, skulle detta belopp ha minskats med 24 000 kronor och sålunda ha uppgått till 2 559 000 kronor.

Stockholm den 20 september 1946.

Sune Dahlén

Bilaga a.

Kostnadsökning för personal, hänförlig till löneplanerna Ek, U, V och MV.

Belopp i 1 000-tal kronor per år.

I. Kostnadsökning på grund av allmän löneereglering.

Nuvarande löneplan	Antal befattningar	Lönesumma enligt nuvarande tjänsteförteckning		Kostnads- ökning
		Nuvarande löneplaner	Föreslagna löneplaner	
Ek	734	1 748	2 766	1 018
U	616	1 739	2 421	682
V	273	703	1 017	314
MV	1 687	3 962	5 792	1 830
Summa	3 310	8 152	11 996	3 844

II. Kostnadsökning på grund av ändrad lönegradsplacering.

Nuvarande löneplan	Antal befattningar	Lönesumma enligt föreslagna löneplaner		Kostnadsökning
		Nuvarande tjänsteförteckning	Föreslagen tjänsteförteckning	
Ek	17	70	83	13
U	165	658	691	33
V	104	409	476	67
MV	348	1 187	1 239	52
Summa	634	2 324	2 489	165

Bilaga b.

Kostnadsökning för personal, hänförlig till löneplanerna A, Eo och MEo.

Belopp i 1 000-tal kronor per år.

Kostnadsökning på grund av ändrad lönegradsplacering.

Inrättningar	Antal befattningar	Lönesumma enligt föreslagna löneplaner		Kostnadsökning
		Nuvarande tjänsteförteckning	Föreslagen tjänsteförteckning	
Karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet	398	2 434	2 663	229
Sinnessjukhusen jämte anstalten för fallandesjuka	5 490	29 539	31 565	2 026
Övriga civila	27	165	178	13
Militära	288	1 573	1 723	150
Samtliga	6 203	33 711	36 129	2 418

57. Betänkande angående vissa organisations-, utbildnings- och tjänstgöringsfrågor vid domstolarna. Norstedt. 330 s. **Ju.**
58. Betänkande rörande utbyggnad av civila flygplatser m. m. Idun. 153 s. 1 karta. **K.**
59. Betänkande med förslag angående hemvärdet. Beckman. 157 s. 1 bil. **Fö.**
60. Betänkande med förslag till lag om skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete m. m. Almqvist & Wicksell. 867 s. **S.**
61. Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 3. Bilagor. Idun. 149 s. **Jo.**
62. Betänkande med förslag till lag om tryggande av byggnadsarbetares lönefordran m. m. Norstedt. iv, 229 s. **Ju.**
63. Betänkande med förslag till lag om virkesmätning m. m. Marcus. iv, 128 s. **Jo.**
64. Betänkande med förslag till ny lagstiftning om uppsikt å jordbruk. Beckman. 160 s. **Jo.**
65. Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkanden, bil. 2. Arbetsterapi, ett led i sjukvården. Statens Reproduktionsanstalt. 54 s. **S.**
66. Betänkande angående reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen. Del 1. Marcus. 138 s. **Fi.**
67. Betänkande med utredning och förslag angående löneställningen för viss statsanställd sjukvårds- och ekonomipersonal m. m. V. Petterson. 223 s. **Fi.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

Statens offentliga utredningar 1946

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvärd.

Ärvdabalksakkunnigas förslag till föräldrabalk. [49]
Betänkande ang. vissa organisations-, utbildnings- och tjänstgöringsfrågor vid domstolarna. [57]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Betänkande med förslag till omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m. [10]
1945 års lönekommitté. 1. Betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m. [48]
Betänkande ang. reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen. Del 1. [66]
Betänkande med utredning och förslag ang. löneställningen för viss statsanställd sjukvårds- och ekonomipersonal m. m. [67]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

1943 års jordbrukstaxeringssakkunniga. Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser i fråga om taxering av inkomst av jordbruksfastighet samt lag om jordbruksbokföring. [29]
1944 års skattesakkunniga. 2. Betänkande ang. idrottsammanslutningars beskattning för inkomst. [56]

Politi.

Parlamentariska undersökningskommissionen ang. flyktningärenden och säkerhetstjänst. 1. Betänkande ang. flyktningars behandling. [36]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Dödfödheten och tidig dödligheten i Sverige. Dess samband med nativitetssänkningen och dess förhållande vid olika former av förlösningssvård samt dess socialmedicinska och befolkningspolitiska betydelse. [2]
Betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag till allmänna barnbidrag m. m. [5] Bilagor. [6]
Investeringsutredningens betänkande med utredning rörande personal- och materielresurser m. m. för genomförande av ett arbetsprogram enligt av utredningen tidigare framlagt förslag. [13]
Den familjevårdande socialpolitiken. [17]
Betänkande med förslag rörande den ekonomiska försvarsberedskapens framtida organisation. [19]
Socialvårdskommitténs betänkande. 12. Utredning och förslag ang. moderskapsbidrag. [23] 13. Förslag ang. folkpensioneringens administrativa handhavande m. m. [37] 14. Utredning och förslag ang. ålderdomshem m. m. [52]
Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 1. Förslag till effektiviserad kurators- och arbetsförmedlingsverksamhet för partiellt arbetsföra m. m. [24] Bil 2. Arbetsterapi, ett led i sjukvården. [65]
Betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1946/47 av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten. [27] Bilagor. [28]
Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 6. Tiden juli 1944—juni 1945. [35]
Sakkunniga ang. arbetsförmedlingens organisation. Del 1. Den offentliga arbetsförmedlingen under krigsåren. [44] Del 2. Den offentliga arbetsförmedlingens framtida organisation. Motiv och förslag. [51]
Betänkande om befolkningspolitikens organisation m. m. [53]
Betänkande med förslag till lag om skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete m. m. [60]

Hälsa- och sjukvård.

Betänkande ang. den centrala organisationen av det civila medicinal- och veterinärväsendet. [20]

Allmän näringsväsen.

Betänkande med utredning och förslag ang. rätten till arbetstagares upplifningar. [21]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Betänkande ang. forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område i Norrland. [16]
PM ang. utvecklingsplanering på jordbrukets område. [18]

Den svenska växtodlingens utvecklingstendenser samt dess inriktande efter kriget. [39]
Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 1. Del 2. [46] Del 3. Bilagor. [61]
Betänkande med förslag till åtgärder för främjande av rikhästatavlen m. m. [45]
Rationalitetsvariationerna inom det svenska jordbruket. [47]
Betänkande med förslag till ny lagstiftning om uppsikt å jordbruk. [64]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till ändrade grunder för flottningsslagsstiftningen m. m. [3]
Betänkande med förslag till skogsvårdslag m. m. [41]
Betänkande med förslag till lag om virkesmätning m. m. [63]

Industri.

Betänkande med förslag till ordnande av kreditgivnings- och rådgivningsverksamhet för hantverk och småindustri samt bildande av företagarnämnder. [22]
Betänkande ang. hantverkets och småindustriens befrämjande. [40]
Betänkande med förslag till lag om tryggande av byggnadsarbetares lönefordran m. m. [62]

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Betänkande ang. rundradion i Sverige. Dess aktuella behov och riktlinjer för dess framtida verksamhet. [1]
Betänkande med förslag till verkstadsorganisation för väg- och vattenbyggnadsväsendet. [43]
Betänkande rörande utbyggnad av civila flygplatser m. m. [58]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Betänkande ang. tjänstepensionsförsäkringens organisation. [26]
Försäkringsutredningen. Förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. 1. Lagtext. [33] 2. Motiv. [34]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till boställsordning för folkskolans lärare m. m. [8]
1945 års universitetsberedning. 1. Docentinstitutionen. [9]
1940 års skolutredningens betänkanden och utredningar. IV. Skolplikttidens skolformer. 2. Folkskolan. A. Allmän del. [11] B. Förslag till undervisningsplaner. [15]
4. Realskolan. Praktiska linjer. [14]
VI. Skolans inre arbete. Synpunkter på fostran och undervisning. [31]
Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 1. [12]
Socialutbildningssakkunniga. 2. Utredning och förslag rörande statsvetenskapliga examina m. m. [30]
Betänkande med förslag till förordning ang. allmänt kvrkomöte m. m. [32]
Betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m. Del 2. [50]
Utredning ang. reglering av den territoriella församlingsindelningen i Stockholm. [54]
Utredning rörande sexualundervisningen i högre skolor jämte förslag till handledning i sexualundervisning för lärare i högre skolor. [55]

Försvarsväsen.

Betänkande med förslag ang. uniformspliktens omfattning för viss personal vid försvarsväsendet. [4]
Betänkande och förslag rörande åtgärder för att begränsa antalet kontraktsanställt manskap inom krigsmakten. [7]
Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om upplifningar m. m. av betydelse för rikets försvar. [25]
Betänkande med förslag rörande officersutbildningen inom armén m. m. [38]
Betänkande med förslag ang. hemvärnet. [59]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.